

ARCHIWUM NARODOWE W KRAKOWIE

KRONIKA
GIMNAZJUM W BOCHNI
1817–1904

WYDAŁY
AGNIESZKA GICAŁA * ZOFIA SITKO

KRAKÓW 2017

KRONIKA GIMNAZJUM W BOCHNI 1817–1904

ARCHIWUM
NARODOWE
W KRAKOWIE

BOCHNIA
MIASTO SOLI
www.bochnia.eu

KRONIKA
GIMNAZJUM W BOCHNI
1817–1904

ARCHIWUM NARODOWE W KRAKOWIE

KRONIKA
GIMNAZJUM W BOCHNI
1817–1904

WYDAŁY
AGNIESZKA GICALA * ZOFIA SITKO

KRAKÓW 2017

- © Archiwum Narodowe w Krakowie
- © Agnieszka Gicala, Zofia Sitko
- Recenzent:
  - dr hab. Maria Stinia
- Wydanie I, Kraków 2017
- Tłumaczenie tekstu łacińskiego:
  - Agnieszka Caba
- Edycja i korekta tekstu łacińskiego:
  - Karolina Gołąb-Malowicka, Aleksander Korolewicz
- Adiustacja i korekta językowa:
  - dr Maciej Malinowski
- Projekt typograficzny i realizacja elektroniczna okładki (na podstawie oryginału):
  - Joanna Sroka
- Indeks nazwisk i miejscowości:
  - Agnieszka Gicala, Zofia Sitko
- ISBN 978-83-937907-7-7
  - Archiwum Narodowe w Krakowie
- Wydawca:
  - Archiwum Narodowe w Krakowie
  - 30-960 Kraków, ul. Sienna 16
  - tel. 48 12 422 40 94
  - e-mail: sekretariat@ank.gov.pl
- Współwydawca:
  - Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych
  - 02-517 Warszawa, ul. Rakowiecka 2 D
  - www.archiwa.gov.pl
- Dofinansowanie:
  - Urząd Miasta Bochnia
  - I Liceum Ogólnokształcące im. Króla Kazimierza Wielkiego w Bochni
- Żadna część tej publikacji nie może być powielana ani magazynowana w sposób umożliwiający ponowne wykorzystanie, ani też rozpowszechniana w jakiegokolwiek formie za pomocą środków elektronicznych, mechanicznych, kopiujących, nagrywających i innych, bez uprzedniej pisemnej zgody właściciela praw autorskich.
- DTP i przygotowanie do druku:
  - Joanna Sroka
- Druk i oprawa:
  - Ekodruk

SPIS TREŚCI

Przedmowa Dyrektora Archiwum Narodowego w Krakowie	■	5
Przedmowa Burmistrza Miasta Bochnia	■	7
Przedmowa Dyrektora I Liceum Ogólnokształcącego im. Króla Kazimierza Wielkiego w Bochni	■	9
 Wstęp	■	11
<i>Historia c.k. Gymnasii Bochniensis</i>		
Tekst oryginalny	■	19
 <i>Historia c.k. Gimnazjum Bocheńskiego</i>		
Tłumaczenie z języka łacińskiego i tekst w języku polskim	■	109
 Indeks nazwisk	■	193
Indeks miejscowości	■	199
Ilustracje	■	203

PRZEDMOWA

DYREKTORA ARCHIWUM NARODOWEGO W KRAKOWIE

Cesarskie Gimnazjum w Bochni! Każdy, kto choć trochę zna dzieje szkolnictwa w Małopolsce, z szacunkiem i dumą patrzy na dokonania tej szkoły, obchodzącej dwusetlecie istnienia. Ksiądz Jan Fijałek, Profesor Ludwik Piotrowicz, Profesor Roman Grodecki, Profesor Franciszek Bujak... Nazwiska te i wiele, wiele innych po dziś dzień znaczą i ważą w polskiej nauce, zapisały się w niej złotymi zgłoskami. A przecież są inni, także ci, którzy nie zdobyli może wyżyn sławy, ale codzienną pracą udowodnili, że ukształtowała ich wspaniała szkoła, Gimnazjum i Liceum w Bochni imienia Króla Kazimierza Wielkiego.

Zmienne i nie zawsze łatwe były losy tej placówki. Już w pierwszych dziesięcioleciach jej istnienia zaznaczył się wyraźnie patriotyczny wątek, gdy do Wiednia słało petycje z prośbami o nauczanie w języku narodowym, polskim. Czas Autonomii Galicyjskiej oznaczał żmudne, codzienne budowanie polskiej świadomości narodowej, poczucia odpowiedzialności za Ojczyznę, która miała się dopiero odrodzić. Wiek dwudziesty przyniósł ogromne tragedie, ale i radości, których absolwenci Gimnazjum i Liceum byli świadkami, a także uczestnikami.

Archiwum Narodowe w Krakowie, Oddział w Bochni, troskliwie przechowuje dokumenty świadczące o dziejach bocheńskiego Gimnazjum i Liceum. Jednak nie powinny one być zamknięte w magazynach, niedostępne podwójnie, także z racji starożytnej łaciny czy języka niemieckiego, w których część z tych akt spisano. Obowiązkiem i głównym zadaniem historyków i archiwistów jest udostępnianie ważnych tekstów, służenie pomocą w ich opracowaniu. Tylko wtedy pokolenia minione, ludzie, których nie mogliśmy poznać osobiście, przemówić mogą do nas, opowiedzieć o swoich doświadczeniach.

Zespół nazwany *Państwowe Gimnazjum i Liceum im. Króla Kazimierza Wielkiego w Bochni* obejmuje lata 1817–1978 i liczy 15 metrów bieżących i 457 jednostek archiwalnych. Znajdują się w nim pomiędzy innymi: sprawozdania gimnazjalne od 1830 roku, okólniki c.k. Rady Szkolnej Krajowej we Lwowie, protokoły z posiedzeń Rady Pedagogicznej, sprawy osobowe nauczycieli, sprawy osobowe uczniów, protokoły wizytacji szkół, arkusze ocen, katalogi główne, protokoły egzaminów dojrzałości, sprawozdania kółek zainteresowań i wykazy uczniów wydanych z gimnazjum, a wśród nich publikowana teraz *Kronika Gimnazjum 1817–1904*. W aktach zawarte są dane umożliwiające badania genealogiczne rodzin bocheńskich. Przybliżają nam czas dawno już miniony, lecz nie podlegający zapomnieniu.

dr hab. Wojciech Krawczuk

PRZEDMOWA

BURMISTRZA MIASTA BOCHNIA

Drogi Czytelniku

Bochnia to nie tylko Kopalnia Soli, to także tajemniczy świat bogatej historii miasta i jej mieszkańców, to kopalnia wiedzy i poznania wciąż zakrywająca wiele tajemnic poszukiwanych przez historyków, archeologów, ludzi nauki. Mamy swoje legendy, podania i relacje świadków wydarzeń rozgrywających się na przestrzeni ponad siedmiu stuleci, a nawet wcześniejsze. Najstarsze małopolskie miasto samym swoim niepowtarzalnym kształtem i zabudową pokazuje wysiłek tworzenia i rozwoju dokonanego przez dziesiątki pokoleń. Bochnia dzisiaj mówi do nas o historii i rozwoju solnego grodu, tej architektonicznej i tej ludzkiej.

Oddajemy w Państwa ręce jubileuszową publikację, bo wydaną z okazji mijających właśnie 200 lat powstania obecnego I Liceum Ogólnokształcącego im. Króla Kazimierza Wielkiego w Bochni.

To unikatowe dzieło stworzone przez kochających Bochnię autorów, oparte na zachowanym XIX-wiecznym źródle, jakim jest *Kronika Gimnazjum w Bochni z lat 1817–1904*, pozwoli Ci, Drogi Czytelniku, poznać, jak zmieniała się szkoła, co znaczyła dla bocheńskiej ziemi, jak wybitnych synów Narodu Polskiego kształciła i jak duży wpływ miała nie tylko na rozwój Bochni.

Stefan Kolawiński

PRZEDMOWA

DYREKTORA I LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO IM. KRÓLA KAZIMIERZA WIELKIEGO W BOCHNI

Dzisiaj, obchodząc uroczystość 200-lecia I Liceum w Bochni, patrzymy w przeszłość, by uświadomić sobie, jak długą i trudną drogę przebyła nasza szkoła i jak zmieniła się pod każdym względem rzeczywistość, w której przez dwa stulecia funkcjonowała. Jednak właśnie ciągłość jej istnienia przez ostatnich 200 lat jest jej siłą.

Szkoła, pod nazwą gimnazjum czy później liceum, towarzyszyła zmiennym losom naszej „małej ojczyzny”, a jej uczniowie wpisywali się w dzieje lokalnej społeczności i Polski. By zdać sobie sprawę z przebytej drogi, powinniśmy się cofnąć do roku 1817 i do okoliczności, w jakich szkoła powstawała. Był to czas rozpoczynający w Europie nowy okres. Właśnie zakończył się w Wiedniu kongres grzebiący epokę napoleońską, a wraz z nią Księstwo Warszawskie i nadzieje, że „co nam obca przemoc wzięta, szabłą odbierzemy”. W Europie rozpoczął się czas restauracji starego porządku, którego symbolem był austriacki kanclerz Klemens Metternich, twórca Świętego Przymierza i jego wytrwały promotor przez kolejnych 30 lat.

Bochnia wraz z Galicją już od ponad 40 lat należała do Cesarstwa Austriackiego, które swój zakarpacki nabytek traktowało jak przysłowiowe piąte koło u wozu. Owa polityka widoczna była w każdej dziedzinie, a w kwestii szkolnictwa szczególnie. W roku powołania bocheńskiego gimnazjum w całej Galicji funkcjonowało ich tylko osiem, a na jedną szkołę średnią przypadało prawie 500 tysięcy mieszkańców. Gimnazjum bocheńskie powstawało w mieście leżącym na krańcach austriackiego imperium, z dala od Wiednia czy nawet Lwowa, w mieście o wspaniałej, solnej przeszłości, ale w rozbiorowej rzeczywistości, w ostatnich 50 latach pozbawionym autonomii, którą cieszyło się w Rzeczypospolitej jako miasto królewskie.

Austriackie porządki oznaczały dla Bochni także wyższe podatki, likwidację klasztorów, najpierw dominikanów, a później bernardynów, zburzenie miejskiego ratusza, utratę prestiżu i znaczenia. Społeczność miasta nie miała powodów, by patrzeć z optymizmem w przyszłość. Bochnia została wprawdzie miastem cyrkułowym, lecz oznaczało to głównie napływ do miasta austriackich urzędników i wojskowych. Oczywiście, Bochnia budziła w Wiedniu zainteresowanie jako ośrodek wydobywania soli i płynących stamtąd dochodów dla skarbu monarchii. Miasto było lokalnym ośrodkiem dla cyrkułu o wiele większego niż dzisiejszy powiat bocheński, gdyż sięgającego po Dunajec na wschodzie i Myślenice na zachodzie. Liczyło ok. 3 tysięcy mieszkańców i należało raczej do ubogich. Cyrkuł bocheński był regionem rolniczym, którego większość mieszkańców stanowili niepiśmienni chłopcy pańszczyźniani, odwiedzający Bochnię rzadko, jedynie przy okazji targów czy jarmarków.

Elitę lokalnej społeczności stanowiła szlachta, właściciele folwarków i mieszkańcy Bochni. To z ich dzieci rekrutowało się 25 uczniów, którzy w listopadzie 1817 roku zasiedli w ławkach jednej z sal dawnego klasztoru oo. Bernardynów, dając początek bocheńskiemu gimnazjum. Dla pierwszych uczniów szkoły, w której nauczanie odbywało się w języku niemieckim, początki były naprawdę trudne. Władze bocheńskie zobowiązały się w październiku 1817 roku do pomocy materialnej zakładanej placówce i wzniesienia dla niej odpowiedniego budynku, na który szkoła będzie czekać 70 lat. Prowadzenie szkoły zlecono bocheńskiemu proboszczowi ks. Piusowi Riegerowi, który został też pierwszym w niej nauczycielem.

Na szczęście dla nas okazał się on także jej pierwszym kronikarzem.

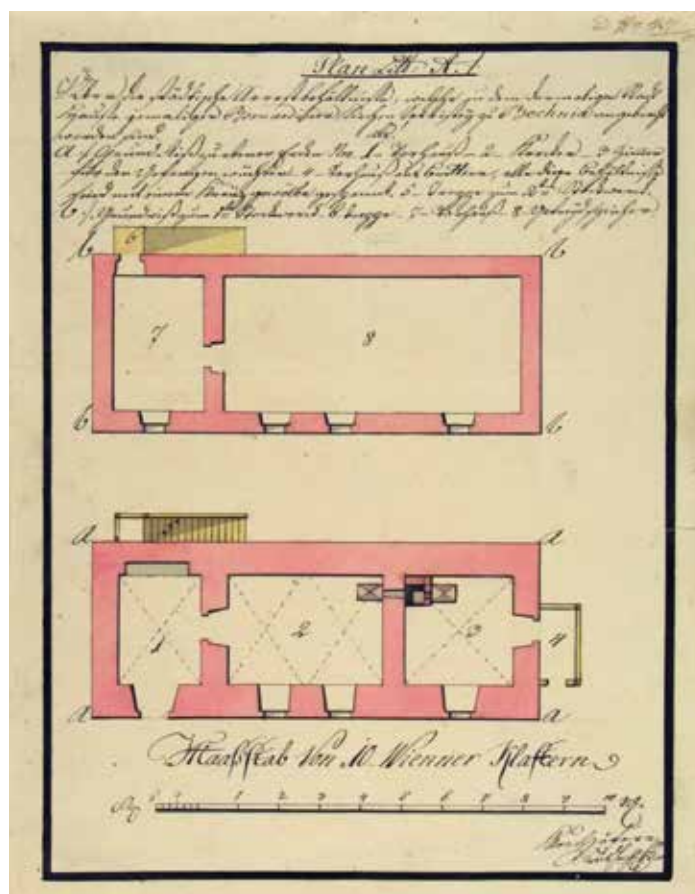
I tutaj czas oddać głos pierwszemu dziejopisowi szkoły i jego następcom.

Jerzy Pączek

WSTĘP

Gimnazjum i Liceum im. Króla Kazimierza Wielkiego w Bochni należy do grona najstarszych szkół średnich w Polsce. Powstało w 1817 roku na mocy dekretu cesarskiego z 1816 roku zezwalającego na zakładanie gimnazjów w miastach obwodowych Galicji. Miasto musiało się jednak zobowiązać do zapewnienia szkole zaplecza materialnego, czyli budynku wyposażonego w sprzęt i pomoce dydaktyczne, państwo zaś do pokrywania kosztów utrzymania kadry pedagogicznej¹. Aktywnym orędownikiem powstania Gimnazjum był ksiądz Pius Rieger, proboszcz jedynej wówczas w mieście parafii św. Mikołaja Biskupa, któremu miejscowe władze zaborcze powierzyły to zadanie do realizacji. Dzięki jego staraniom zgromadzenie delegatów ludności złożyło deklarację wybudowania nowego budynku szkole, którą tymczasowo ulokowano w kilku pomieszczeniach pobornardyńskiego budynku klaszornego, odstąpionych przez magistrat.

Plan klasztoru oo. Bernardynów z 1809 roku, przy tzw. Górnym Rynku².
ANK O/B, Akta miasta Bochni, sygn. 30/1/582.

¹ Bochnia: dzieje miasta i regionu: suplement. 170 lat Gimnazjum w Bochni, praca zbiorowa pod red. Z. Rutę, Bochnia 1988, s. 7.

² Po likwidacji zakonu bernardynów w Bochni przez władze austriackie w 1784 roku budynek klasztorny przejął magistrat. W 1817 roku kilka sal przeznaczono dla Gimnazjum i zaadaptowano na potrzeby szkolne. W 1826 roku Gimnazjum wzbogaciło się o przylegający do budynku plac, który zamieniono na boisko szkolne, oraz zmieniono jego formę własności – z miejskiej na państwową.

Reformy austriackiego szkolnictwa średniego przeprowadzone na przełomie lat 40. i 50. XIX wieku przyniosły bocheńskiemu zakładowi istotne przeobrażenia. Jesienią 1848 roku na mocy rozporządzenia gubernatora Galicji Wacława Zaleskiego do szkoły został wprowadzony język polski jako ojczysty dla większości uczniów⁴. Przełom ten poprzedzony został petycjami kierowanymi przez delegatów galicyjskich do cesarza, w których domagano się wprowadzenia języka narodowego – jako wykładowego – do szkół średnich zgodnie z zasadą dominacji ludności używającej danego języka w poszczególnych częściach monarchii⁵. Pomimo braku podręczników profesorowie bocheńskiego Gimnazjum (z wyjątkiem Wawrzyńca Handschuha, nieznającego polskiego) w publicznym kształceniu młodzieży zaczęli się posługiwać tymże językiem⁶.

Druga zmiana dotyczyła zwierzchnictwa nad szkołą i polegała na pozbawieniu władzy kościelnej możliwości ingerencji w jej działalność. Odtąd Ministerstwo Wyznań i Oświecenia nadzorowało zakład i kierowało nim przy pomocy kolegium złożonego z nauczycieli. Dyrektorem został Wincenty Keidosch, pełniący dotychczas obowiązki prefekta. Kolegium, obradujące raz w tygodniu, większością głosów rozstrzygało wszystkie sprawy programowo-wychowawcze⁷.

Cofnięcie się fali rewolucyjnej i powrót tendencji konserwatywnych w Austrii spowodowały przywrócenie w szkole stanu sprzed 1848 roku. Język niemiecki wprowadzono zarówno w administracji, jak i w nauczaniu młodzieży. Dodatkowo przyczynił się do tego brak nauczycieli biegle władających językiem polskim.

W 1849 roku cesarz wydał tzw. Zarys organizacyjny⁸, który dał początek ośmioklasowym gimnazjom klasycznym, z przewagą przedmiotów filologicznych, opartych na doktrynie pedagogicznej Johanna Friedricha Herbart⁹. Podstawą nauczania była znajomość języków starożytnych oraz niemieckiego. Bocheńskie Gimnazjum nie rozwinęło się jako szkoła ośmioklasowa, gdyż 16 maja 1851 roku rozporządzeniem władz zredukowano szkołę do czterech klas niższych poprzez usunięcie dwóch wyższych. Zakład zaczął działać jako gimnazjum niższe¹⁰. Kolejnych 37 lat to trudny okres funkcjonowania szkoły borykającej się ze spadkiem popularności, a co za tym idzie – brakami kadrowymi nauczycieli i zmniejszoną liczbą uczniów. W latach 1857–1868 w Gimnazjum uczyło tylko sześciu nauczycieli, przy średniej liczbie 100 uczniów. Budynek szkolny wymagał remontu, wyposażenie było szczątkowe, zbiory biblioteczne zniszczone. Najpotrzebniejsze prace remontowe przeprowadzono w 1868 roku, kiedy dyrektorem został Teodor Biłous.

⁴ ANK O/B, Państwowe Gimnazjum i Liceum im. Króla Kazimierza Wielkiego w Bochni, Verordnungen vom Jahre 1835 bis 1852 (Przepisy z lat 1835–1852), Rozporządzenie Prezydium gubernialnego z 14 listopada 1848 roku nr 14787, sygn. 30/39/4, s. 185.

⁵ Petycja galicyjska do cesarza Ferdynanda z 18 marca 1848 roku, [w:] Galicja od pierwszego rozbioru do Wiosny Ludów (1771–1849). Wybór tekstów źródłowych w opracowaniu M. Tyrowicza, Wrocław 1956, s. 205–207. Postulaty przedstawione w Wiedniu 6 kwietnia 1848 roku, *ibidem*, s. 210–211.

⁶ ANK O/B, Państwowe Gimnazjum i Liceum im. Króla Kazimierza Wielkiego w Bochni, Kronika Gimnazjum w Bochni 1817–1904, sygn. 30/39/1, s. 29.

⁷ *Bochnia; dzieje miasta i regionu; suplement. 170 lat Gimnazjum w Bochni*, praca zbiorowa pod red. Z. Ruty, Bochnia 1988, s. 12.

⁸ Dziennik Urzędowy c.k. Rady szkolnej krajowej w Galicji, Rok XX, nr 14, 1916, s. 207.

⁹ Johann Friedrich Herbart (1776–1841) – niemiecki filozof, psycholog i pedagog, nazywany „ojcem naukowej pedagogiki”. Według niego pedagogika opiera się na etyce i psychologii. Wychowanie polega na ukształtowaniu woli i charakteru oraz na obudzeniu w człowieku szerokich zainteresowań. Etyka ma wyznaczać i uzasadniać cele wychowania, a psychologia środki do osiągnięcia celu. Środki te to: karność (dopuszcza kary cielesne) i nauczanie wychowujące (oprócz wiedzy należy też budować charakter). Wszelkie przejawy życia psychicznego, takie jak uczucia czy wola, pochodzą od wyobrażeń. Nauczanie to tworzenie wyobrażeń u wychowanka, przez co formuje się osobowość i charakter.

¹⁰ ANK O/B, Państwowe Gimnazjum i Liceum im. Króla Kazimierza Wielkiego w Bochni, Verordnungen vom Jahre 1835 bis 1852 (Przepisy z lat 1835–1852), Regulacja z 16 maja 1851 roku nr 4473, sygn. 30/39/4, s. 335–336.

Na podstawie zachowanych inwentarzy z lat 1880–1937 gabinetów: biologicznego¹⁵, archeologicznego¹⁶ czy fizycznego¹⁷ można wnioskować, że Gimnazjum bocheńskie było jedną z lepiej wyposażonych szkół w Galicji. Gabinet geograficzno-historyczny miał ponad 60 map historycznych, 98 map geograficznych, 5 globusów, ok. 180 obrazów o tematyce historycznej, archeologicznej i geograficznej¹⁸. Gabinet fizyczny – ponad 300 przyrządów, a przyrodniczy 194 wypchane eksponaty zoologiczne, 11 szkieletów, 40 preparatów w słojach, ponad 260 tablic ściennych i ponad 90 modeli z działu botaniki. Dział mineralogii liczył ponad 200 skamielin, 250 pudeł z minerałami i 66 tablic ściennych. Biblioteka szkolna przed wybuchem pierwszej wojny światowej zgromadziła ponad 15 tysięcy tomów w języku polskim, niemieckim, łacińskim i greckim¹⁹. Szkoła posiadała salę gimnastyczną, boisko i park dla młodzieży.

Dodatkowo, jeszcze przed pierwszą wojną światową, zorganizowano chór, teatr i orkiestrę²⁰. W okresie międzywojennym powstały hufiec harcerski²¹ i wojskowy hufiec szkolny, liczne koła naukowe oraz różnego rodzaju sekcje: modelarska, szybownictwa, sportu wodnego i techniki²².

We wszystkich gimnazjach państwa, także w bocheńskim Gimnazjum, obowiązywała surowa, niemal wojskowa, dyscyplina sformalizowana przepisami karności²³. Uczniowie nie mogli uczestniczyć w miejskich zabawach tanecznych i balach publicznych, a szczególnie zabronione i zagrożone wyrzuceniem ze szkoły były ewentualne odwiedziny w kasynie, kawiarni, piwiarni, kręgielni czy szynkowni.

Od 1888 roku następował stopniowy wzrost liczby uczniów, co spowodowało konieczność zwiększenia zatrudnienia kadry pedagogicznej. Spośród uczących wówczas profesorów wielu prowadziło ożywioną działalność społeczną i naukowo-wydawniczą²⁴. Pierwszy egzamin dojrzałości w bocheńskim Gimnazjum odbył się w 1892 roku²⁵.

Wśród gimnazjalistów przeważali Polacy wyznania katolickiego, pochodzący z Bochni i okolic synowie chłopscy. Niektórzy z nich mieszkali na stancjach, inni codziennie pieszo pokonywali drogę do szkoły i z powrotem. Dzięki staraniom części nauczycieli i dyrektora Michała Żułkiewicza w 1893 roku rozpoczęto budowę Bursy Gimnazjalnej im. Adama Mickiewicza, którą zakończono w 1901 roku. Bursą kierował prefekt nadzorujący mieszkających w niej wychowanków. Budynek pełnił rolę stancji dla 46 uczniów, posiadał też własną stołówkę, kaplicę oraz mieszkania dla prefekta i dozorczy.

¹⁵ ANK O/B, Państwowe Gimnazjum i Liceum im. Króla Kazimierza Wielkiego w Bochni, Inwentarz gabinetu naturalnego (biologicznego), sygn. 30/39/138..

¹⁶ ANK O/B, Państwowe Gimnazjum i Liceum im. Króla Kazimierza Wielkiego w Bochni, Inwentarz gabinetu archeologicznego, sygn. 30/39/139.

¹⁷ ANK O/B, Państwowe Gimnazjum i Liceum im. Króla Kazimierza Wielkiego w Bochni, Inwentarz pracowni fizycznej, sygn. 30/39/136.

¹⁸ ANK O/B, Państwowe Gimnazjum i Liceum im. Króla Kazimierza Wielkiego w Bochni, Inwentarz środków naukowych do historii i geografii, sygn. 30/39/144.

¹⁹ ANK O/B, Państwowe Gimnazjum i Liceum im. Króla Kazimierza Wielkiego w Bochni, Inwentarz szkolnej biblioteki nauczycielskiej, sygn. 30/39/141.

²⁰ ANK O/B, Państwowe Gimnazjum i Liceum im. Króla Kazimierza Wielkiego w Bochni, Inwentarz orkiestry gimnazjalnej, sygn. 30/39/142.

²¹ *Bochnia; dzieje miasta i regionu; suplement. 170 lat Gimnazjum w Bochni*, praca zbiorowa pod red. Z. Ruty, Bochnia 1988, s. 51.

²² Sprawozdanie Dyrekcji Państw. Gimnazjum w Bochni za rok szkolny 1927/28, Bochnia 1928, s. 82.

²³ ANK O/B, Państwowe Gimnazjum i Liceum im. Króla Kazimierza Wielkiego w Bochni, Przepisy karności dla uczniów C.K. Gimnazjum w Bochni z roku 1890, sygn. 30/39/241.

²⁴ Na przykład Stanisław Skimina – autor podręczników do nauki j. łacińskiego, późniejszy profesor uniwersytecki (Uniwersytet w Toruniu i Jagielloński) czy Mikołaj Mazanowski – autor podręczników do nauki j. polskiego, późniejszy historyk literatury polskiej.

²⁵ Sprawozdanie Dyrekcji c.k. Gimnazjum w Bochni za rok szkolny 1891/1892, Bochnia 1892, s. 48.

Ubogim uczniom organizowano pomoc socjalną poprzez przydzielanie zapomóg na ubranie, obuwie i leczenie²⁶ oraz wydawanie ciepłych śniadań. Jedną z sal szkolnych udostępniono na poczekalnię przed nauką i po niej dla uczniów dojeżdżających kolejną²⁷.

Przejawem troski o wszechstronny rozwój uczniów, również duchowy, było wieloletnie dążenie dyrekcji, grona profesorskiego i uczniów do wybudowania kaplicy gimnazjalnej, uwieńczone – dopiero w okresie międzywojennym – powstaniem kościoła szkolnego pod wezwaniem patrona młodzieży św. Stanisława Kostki.

Program nauczania wprowadzonego na początku XX wieku nie zmienił profilu Gimnazjum. Pozostało ono klasyczne, z przewagą łaciny i greki oraz języków tzw. żyjących, z niemieckim na czele, przy rozszerzonej nauce historii (także historii kraju rodzinnego).

Uczniami Gimnazjum i Liceum w Bochni było wiele późniejszych wybitnych postaci świata nauki: Fryderyk Zoll – profesor prawa rzymskiego na UJ, Edmund Neusser – prof. medycyny na Uniwersytecie w Wiedniu, Geyza Bukowski – geolog, asystent w Katedrze Paleontologii Uniwersytetu Wiedeńskiego, Jan Czubek – historyk literatury polskiej, edytor, bibliotekoznawca, dyrektor zbiorów i wydawnictw Komisji Historii Literatury Polskiej PAU, ks. Jan Fijałek – profesor Uniwersytetu Lwowskiego i Krakowskiego, pełniący również funkcję rektora UJ, historyk Kościoła, Jan Olbrycht – profesor UJ, specjalista medycyny sądowej, Jan Ptaśnik – historyk, mediewista, profesor Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie i UJ, Ludwik Piotrowicz – historyk starożytności, profesor UAM w Poznaniu i UJ w Krakowie, Roman Grodecki – historyk, profesor UJ, członek PAU, Kazimierz Kaczmarczyk – historyk, profesor Uniwersytetu Poznańskiego, członek PAU, Karol Piotrowicz – doktor nauk filozoficznych, dyrektor Biblioteki Polskiej Akademii Umiejętności, Wacław Korta – profesor nauk humanistycznych, związany naukowo i zawodowo z Uniwersytetem Wrocławskim, Franciszek Bujak – profesor historii UJ, Uniwersytetu Warszawskiego i Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, prezes Polskiego Towarzystwa Historycznego, a także minister rolnictwa i dóbr państwowych w rządzie Władysława Grabskiego. Podobnie politycznie zasłużył się Władysław Kiernik – adwokat, działacz ruchu ludowego, minister spraw wewnętrznych, minister rolnictwa, w II RP poseł w latach 1919–1933, po drugiej wojnie światowej poseł na Sejm Ustawodawczy. Absolwentem Gimnazjum był również generał Leopold Okulicki ps. Niedźwiadek, ostatni dowódca AK, który w 1919 roku zdał tu egzamin maturalny jako eksternista²⁸.

Podstawą niniejszego wydania jest rękopis sporządzony w jednym egzemplarzu i dotyczący w całości niepublikowany²⁹. Prezentowana kronika zawiera historię założenia Gimnazjum.

Tekst zaczyna się w 1817 roku pisany początkowo ręką ks. Piusa Riegera, założyciela szkoły i pierwszego prefekta. Są to czytelne wpisy regularnym, wyraźnym pismem, bez skreśleń i poprawek. Kolejne notacje świadczą o tym, że kronikę każdorazowo spisywał prefekt, a później dyrektor gimnazjum, pojawianie się zaś nowej ręki piszącej wiązało się ze zmianą na tych stanowiskach. Pismo zmienia się na stronach: 14, 28, 38, 67, 68 i 90. Jednak nie w każdym przypadku możliwe jest bezsporne ustalenie osoby piszącej. Dzieje szkoły za rządów Antoniego Liszki spisywało na zmianę dwóch pisarzy (s. 14–28). Ten drugi, prawdopodobnie Franz

²⁶ *Ibidem*, s. 40.

²⁷ Sprawozdanie Dyrekcji Państw. Gimnazjum w Bochni za rok szkolny 1927/28, Bochnia 1928, s. 83.

²⁸ ANK O/B, Państwowe Gimnazjum i Liceum im. Króla Kazimierza Wielkiego w Bochni, Protokół główny egzaminu dojrzałości (w tym wojskowych i eksternistycznych), sygn. 30/39/159, s. 648–649.

²⁹ Fragmenty Kroniki zostały częściowo opublikowane przez dyrektora gimnazjum Teodora Biłousa w pracy *Krótki rys założenia i rozwoju c.k. gimnazjum w Bochni* (Bochnia 1887, s. 59–87) jako część sprawozdania szkolnego oraz w opracowaniu *Z przeszłości miasta Bochni* (s. 3–58), wydanym w tymże Sprawozdaniu przez Henryka Machnickiego.

Brugger, podał również informację o śmierci prefekta Liszki (s. 24). Tekst na stronie 67 zapisał Tymoteusz Mandybur, a od strony 68 do 90 Teodor Biłous.

Kronika miała na celu przedstawienie okoliczności powstania Gimnazjum oraz jego funkcjonowania przez lata. Wpisów w większości dokonywano na bieżąco, każdego roku. Autorzy konsekwentnie zachowali graficzny układ tekstu, stosując na każdej karcie marginesy – z lewej dla stron parzystych, z prawej dla nieparzystych – i na nich zapisując każdorazowe rozpoczęcie nowego roku szkolnego. Tekst obejmuje okres 1817–1904, gdy Bochnia znajdowała się w granicach Cesarstwa Austriackiego, a później Austro-Węgierskiego, co w szkolnej Kronice znajdowało odbicie w treści lojalistycznych zapisów.

Przy edycji Kroniki kierowano się wskazówkami z instrukcji wydawniczej dla źródeł XIX i XX-wiecznych³⁰, przy czym zachowano oryginalną pisownię, składnię, ortografię i interpunkcję. Tym tłumaczyć należy niekonsekwentne pojawianie się w tekście małej lub dużej litery dla zapisów tego samego słowa (np. Gimnazyum – gimnazjum) lub nazwiska (Żegestowski – Żegestowski) oraz określanie klas cyframi arabskimi lub rzymskimi (III – 3). Ujednolicono natomiast zapis dat poprzez korektę skrótów i zastosowanie pełnej datacji (np. rok 848 zamieniono na 1848).

Dwoma ukośnymi kreskami // zaznaczono koniec strony oryginału, a paginację kolejnej strony zapisano w nawiasie kwadratowym (np. [s.1]).

Historia c.k. Gymnasii Bochniensis została spisana początkowo po łacinie, a od roku 1881 po polsku, w układzie chronologicznym. Tekst dostarcza różnorodnych informacji. Oprócz wykazu nazwisk prefektów, dyrektorów i nauczycieli zawiera dane o ich narodowości, wykształceniu, uposażeniu, drodze służbowej, podziale czynności, a nawet stanie zdrowia.

W Kronice znajdziemy też ogłoszenia i rozporządzenia dyrekcji, informacje o egzaminach rocznych i maturalnych, opisy świąt kościelnych, uroczystości państwowych i wizytacji. Przykładem może tu być opis krótkiego pobytu arcyksięcia austriackiego Franciszka Karola w bocheńskim Gimnazjum w lecie 1823 roku. Dostojny gość został przed bramą szkoły uroczystie powitany przez księdza prefekta i całe grono profesorskie, a następnie zaproszony do jednej z sal, gdzie – pozdrowiony przez uczniów – sprawdził efekty ich nauki, przeprowadzając mały egzamin. Kronikarz zapisał, że arcyksiążę przed odjazdem uprzejmie rozmawiał z uczniami, dla których było to zapewne niezapomnianym przeżyciem³¹.

Osobną grupę informacji stanowią wpisy dotyczące trudności lokalowych Gimnazjum, adaptacji budynku klasztornego dla potrzeb zakładu, budowy nowego gmachu i jego wyposażenia. W tle przewija się codzienne życie gimnazjalne, urozmaicone zapisami ważniejszych wydarzeń miejskich (np. pożaru w kopalni w 1850 roku, wymiany dachu na kościele farnym, budowy kolei w Bochni na trasie Kraków – Lwów czy stacjonowania wojsk rosyjskich w mieście w 1849 roku). Zdarzają się też wzmianki kryminalne, np.

*(...) po północy złodzieje: pewien Żyd i szewc, przy współudziale służącego z gimnazjum, przez komin wdarli się do kancelarii prefekta, sądząc, że tam jest przechowywane złożone w depozycie minervale³² uczniów. Ponieważ jednak przyszli na to najpierw prefekt, a później jego krewni, Żyd został schwytany (...)*³³.

Opisane wydarzenia często opatrzone komentarzem kronikarza. Niekiedy w treści występują przekreślenia.

³⁰ I. Ihnatowicz, Projekt instrukcji wydawniczej dla źródeł historycznych XIX i pocz. XX, [w:] „Studia Źródłoznawcze” 1962, R. 7, s. 99–124.

³¹ ANK O/B, Państwowe Gimnazjum i Liceum im. Króla Kazimierza Wielkiego w Bochni, Kronika Gimnazjum, sygn. 30/39/1, s. 11.

³² Prezenty ofiarowywane nauczycielom na rozpoczęcie nauki.

³³ ANK O/B, Państwowe Gimnazjum i Liceum im. Króla Kazimierza Wielkiego w Bochni, Fragment z Kroniki Gimnazjum, sygn. 30/39/1.

Cząść tekstu została zawarta w jednym tomie, na 113 stronach, z czego 72 zapisano w j. łacińskim, następne – do 77 strony – w obu językach, i od strony 78 w j. polskim. Na kartach widnieją znaki wodne: No 2 SIEBER, IN IANOWITZ. Oznacza to, że papier pochodził z papierni Janowitz-Altendorf na Morawach, a SIEBER to jeden z wariantów nazwiska papiernika Johanna Sieberta.

Historia c.k. Gymnasii... ma formę książki o wymiarach: 240 mm x 370 mm. Oprawiona ona została w skórę ozdobioną roślinnymi ornamentami, z wewnętrzną, tekturową wkładką. Na drugiej stronie okładki na wyciętym ozdobnie kartonie widnieje napis „Historia Gymnasii Bochniae”. Na wklejce i tylnej okładce oraz na stronach: 1, 15 i 113 zamieszczono pieczęcie Powiatowego Archiwum Państwowego w Bochni. Stan fizyczny książki jest dobry, bez uszkodzeń mechanicznych i mikrobiologicznych. Przechowuje się ją w zasobie Archiwum Narodowego w Krakowie w Oddziale w Bochni, w zespole Państwowe Gimnazjum i Liceum im. Króla Kazimierza Wielkiego w Bochni 1817–1978, pod sygnaturą 30/39/1. Na podstawie Księgi nabytków i ubytków Archiwum Państwowego 1951–2008 ustalono, że Kronika wraz z aktami za lata 1817–1948 po b. Gimnazjum została przekazana do Archiwum Państwowego w 1951 roku i wpisana jako nr 4 do księgi nabytków.

Autorzy pragną podziękować wszystkim osobom zaangażowanym w przygotowanie i wydanie niniejszego źródła. Szczególne podziękowania kierujemy do Pani recenzent – dr hab. Marii Stinii za cenne uwagi i spostrzeżenia. Serdecznie dziękujemy Pani Karolinie Gołąb-Malowskiej i Panu Aleksandrowi Korolewiczowi za edycję i korektę tekstu łacińskiego.

A large, symmetrical, light gray decorative ornament with intricate scrollwork and floral patterns, framing the central text.

HISTORIA C.K. GYMNASII BOCHNIENSIS

Tekst oryginalny

[s. 1]

Gymnasio Bochniensi erigendo occasionem ansamque praeiuit manifestata per decretum A.C. 1816 Augustissimi Imperatoris nostri Francisci I. suprema voluntas, qua publice innotescere voluit amicissimus ingenuarum artium studiis Princeps, esse in votis Suis excelsis: ut in omnibus provinciarum imperio austriaco subjectarum civitatibus, in quibus collocata esset praefectura circuli /:Kreisamt:/ collatis eum in finem per civitatum aut dominorum nobilium et liberalitatem necessariis sumtibus excollendae juventutis ergo Gymnasia erigerentur. Quod si reapse praestitum alicubi fuisset, magistris ex studiorum fundo publico salaria lege constituta datum iri praedicto eodem decreto S. C. R. Majestas gratiosissime appromisit.

Equidem iam regnante clarissimae et immortalis memoriae Caesare Josepho II Mecenate coronatorum aemulo dignissimo, et scientiarum atque artium liberalium fautore munificentissimo, anno 1785 acceptura erat Bochniensis civitas Gymnasium, de quo stabulis salisodinarum superstruendo reapse conventum et constitutum fuerat. Verum enim vero intempestive iners, et, ut bene dici potest //

[s. 2]

alienus a Musis civium tunc temporis viventium animus, ex oblato sibi beneficio lucrum sapienter capere oblitus, posthabita Augustissimi Imperatoris voluntate rem prorsus imperfectam turpi oblivione sepelivit.

Accidit longo posthac tempore, ut altero saeculi huiusce decennio Bochniam veniret R. R. Dominus Pius Rieger, ordinis R. S. Benedicti sacerdos, vir in studiis litterarum atque sacra Theologia optime versatus, et juventutis ipsius ab omni aetate amantissimus atque studiosissimus. Ipse postquam Bochniae Parochus fuisset constitutus, dolens, civitatem suam destitui Gymnasio in aliis civitatibus jam dudum existente, abjecta illa de Gymnasio erigendo vetera consilia resumere et executioni dare solerter aggressus est. Erat hoc non exigui laboris opus pro viro, qui alienigena hujates inter versaretur, et tarditatem ingeniorum multis praejudiciis circumseptam superandam haberet. Accedebat insuper novus difficultatum cumulus ex vicina civitatis studiis omnino adversantibus, quae facile perventi haudquaquam poterant. Anibus tamen non obstantibus imperterrito animo sub coeli auspiciis difficilem laborem exorsus, primum civibus suis parochianis proventura ex Gymnasio acquisito emolumenta atque decora //

[s. 3]

omni facundia singillatim proponere, et mentes eorum rei conciliare non destitit; deinde magistratuum et virorum in officiis caesareis constitutorum opera in perficiendo negotio

suo feliciter usus est. Habuit vero egregios in illo adjuutores, Illustriss. D. L. B. de Baum, Consiliarium Aulicum et circuli Praefectum, virum omni laude majorem et eximium scientiarum patronum; item Illust. D. L. Bar. de Gallenfels, Consil. Gubern. et Praef. Circul. Vicarium, juventuti litterarum studiosae amicissimum; non minus D. Drda, tunc temporis consulis munere perfunctum, modo secretarium civilem, qui ardenti animo in suscipiendo et continuando operae ipsissimo desudavit. Horum Mecaenatum collatis studiis atque laboribus soluta prima difficultates, remota vetera impedimenta, perfectumque decernente 12 Octobris 1817 Illustriss. D. C. Ant. de Baum, ut convocati cives per delegatos voluntatem suam de erigendo Gymnasio publice declararent, eaque in album civile ab officio referretur. Conventum vero eo die fuit votis communibus, ut civitas Bochniensis, divisis in domus singulas necessariis sumtibus, Gymnasium in foro superiori, aedificandum curaret.

1817

Verumtamen ut annus scholasticus 1817 jamjam vicinus reipsa incipi posset, locus et aedificandi tempus deerat. Cui inopiae auxilium laturus opportunum / /

[s. 4]

Magistratus ipse civitatis Bochniensis, plura curiae publicae, in relictis parte diruti R. S. Bernardinorum monasterii collocata conclavia, ipso in foro superiori, capiendis studiorum recentium initiis liberalissime concessit atque dedicavit. Quo felici dono ac beneficio effectum fuit, ut mense Novembri jamjam A. 1817 viginti quinque discipulis novum Gymnasium aperiretur. Hac ratione jactis faustissime operis hujusce litterarii fundamentis, universa ejus ratio et institutio descripta atque litteris publicis consignata, suprema Praefectura provinciali /:Gubernium:/ transmissa, et ab eadem reservato Augustissimi Imperatoris adsensu per decretum provisionis comprobata fuit.

Itaque D. Pius Rieger, novo Gymnasio praefecti munere praepositus eodem provisionis decreto, adspirante coelo publicam supradictorum 25 discipulorum institutionem exorsus, primum anni 1817–1818 semestre peregit, tandemque ultimis mensis Augusti A. 1818 diebus voto suo potitus, C. R. Majestatis decretum, quo Gymnasium Bochniense comprobatum fuerat, Leopoli sibi transmissum feliciter accepit.

1818

Absoluto postea primo anno scholastico feriis jam ad finem vergentibus, et novorum discipulorum Gymnasio recipi cupientium accrescente numero, necessitas circumspiciendi / /

[s. 5]

adjutorem et magistrum secundum vehementius urgere coepit. Aperiunda quippe erat II Grammaticae classis emensis classem primam discipulis anni praecedentis, ne opus jam

inceptum rursus sinistre abrumperetur. Eo tempore accidit, ut in vicino monialium regulae S. Benedicti monasteris, demoraretur D. Josephus Moser, Helvetius Tribungensis, vir institutionis bene peritus, et apud nobiles multos in erudienda domesticis litteris junventute cum laude versatus, tunc ad tempus Catechetae officio ibidem suffectus; ipsum facta apud C. R. provinciae praefecturam petitione, Gymnasium recens opportune secundum magistrum accepit. Quicum curam scholarum partitus D. Pius Rieger, commissa eidem classe prima Grammatices, sibi ipsi secundam delegit, et hac ratione ab ambobus alter annus scholasticus legitime coeptus atque continuatus fuit.

Prospera haecce primordia, qua praecipue indefessis ac eximiis studiis laboribusque D. Pii Rieger adscribenda essent, commune civitatis universae excitavere votum, ut Gymnasium Bochniense, si fieri posset magistros suos residuos ex ordine sacerdotali sortiretur. Idipsum vero non exiguae erat difficultatis, Galicia paucissimos suppeditante sacerdotes, qui hanc provinciam tunc temporis suscipere voluissent aut potuissent. Quae tamen penuria //

[s. 6]

nequaquam detertere potuit aut impedire animum D. Pii Rieger, multis rerum ac temporum vicissitudinibus exercitatum, quominus recenti necessitati prospicere et futuro subvenire tempori festinaret. Destitutus quippe spe, viros aliquos indigenas pro Gymnasio suo lucrandi, conversis ad exterarum provincias studiis, auxilium amicorum, Vindobonae ac Olomucii in Moravia degentium, deprecatus,¹ sui ipsius et civitatis votis favente deo plenissime satisfecit. Erat tunc Vindobonae in sic dicto C. R. Convictu, D. Joannes Mika, Galicianus Wylamowicensis, qui studiorum theologicorum curriculum emensus religionem in Gymnasio Bochniensi docendam amplexus est, cui pari voluntate accedens D. Franciscus Muderak, Moravus Neotitschinesis, jam per annum fere parochus in animarum cura cooperatus, unam classem grammaticam tractandam suscepit. Ambos hosce viros erudienda juventutis cupidissimos subsecutus est D. Franciscus Waniek, Silesius Bielicensis, triennio in ordine sacerdotali jam absoluto, et hac ratione quatuor classibus grammaticis magistri sui opportune provisi vocatique advenerunt. Idem quoque A. Schol. 1819/20 decreto suae C. R. Majestatis publicae comprobati et magistri nominati fuerunt. //

[s. 7]

Hucusque Gymnasium Bochniense caruerat Catecheta ea de causa, quod D. Joannes Mika religionis docendae munus amplexurus, interim II classi Grammatices suffectus magister fuisset;² anno vero 1820 idem ipse, praestito jam antea praescripto legibus tentamine, Catecheta nominatus, indeque Cathedra Grammatica vacuefacta fuit. Idem in IV classe Gramm. illo anno accidit; ea quippe absolvenda necessitatem prospiciendi magistri classium Humanitatis attulit, ne optima discipulorum pars in exterum aliquod Gymnasium dimittenda esset cum detrimento suo et parentum. Itaque D. Franciscus Waniek, IV cl. Gramm. magister, publico ad cathedram studiorum humaniorum adspirantium

¹ Data zapisana na marginesie: A. 1819.

² Data zapisana na marginesie: A. 1820.

tentamini, in 16 Novembris 1820 indicto, Bochnia sese subiecit, et eidem cathedra provisione C. R. provincialis Praefecturae suffectus fuit. Quo factum est, ut duabus classibus grammaticis, magistro destitutis, novis iterum curis providendum esset.

Necessitati huic recenti sagax et indefessus D. Pii. Rieger animus dudum jam feliciter prospexerat, quaesitis iterum in regionibus exteris Mecaenatum atque amicorum auxiliis. Itaque ex Dioecesi Olomucena in Moravia duos viros, D. Antonium Watzlawik, Moravum Granicensem /:Weis Pirchen:/, tres annos parochus in ordine sacerdotali cooperatum; item D. Stephanum Linert, Silesium Markersdorfensem, sacerdotem recens ordinatum, Bochniam advocavit //

[s. 8]

et priorem I, alterum vero 4 classi gramaticae magistrum interim praefecit. Ambos brevi prostea C. R. provinciae Praefectura, per decretum provisionis, adsignato integro salaris annuo, et praevis concessa parte viatici, cunctis in Galiciam erudiendae iuventutis ergo se tranferentibus magistris a sua C. R. Majestate promissi, Gymnasio Bochniensi magistros publicos addidit.

1821

Anno eodem 1820–1821 ipsi quinque jam commemorati Gymnasii Bochniensis magistri, incitante D. Pio Rieger Praefecto suo, unanimi consensu convenerunt, ut excolendi autorum classicorum studii ergo, faciendis eum in finem expensis communibus, lectissima quaedam et imprimis necessaria opera coemerentur, et collecta in conclavi aliquo Gymnasii omnibus ad pervolvendum atque usus obvios prostarent. Facta conventione statutum fuit, ut singulis mersibus omnes magistri apud D. Praefectum Pium Rieger, de emendis libris consultaturi, congregarentur, unusquum officium rationum et colligendae a singulis pecuniae susciperet, quod D. Muderak, Grammat. magistro cunctorum voluntate commissum est. His praemissis collati a singulis floreni argentei duo, eademque servanda portio in singulos menses constituta. //

[s. 9]

Accessit postea huic conventioni et societati litterariae Illustriss. D. L. Baro de Gallenfels, Consiliar. Gubern., vir litterarum semper amantissimus et juventutis earum studiosae Mecenas optimus, tantidem pecuniae menstruae se collaturum liberalissime pollicitus. Ita Gymnasio Bochniensi provisa fuit bibliotheca, quae, utut in ipsis suis initiis exigua ac tenuis videretur, tamen quotanni accensione et libris annuis, a liberalitate Augustissimi Caesaris nostri Gymnasio cuivis concessis, magis multiplicanda increscit, primisque ac necessariis magistrorum usibus satis respondet et bene opitulatur.

A. 1821 Gymnasio Bochniensi ultima manus adponenda erat, adjecta classe secunda studiorum humaniorum, quam ultra viginti quinque discipuli praestolabantur. In eam ascensurus D. Franciscus Waniek, I Class. Hum. magister, cathedram hujus absolutae classis vacuefecit; ad quam explendam vocatus e Silesia Austriaca advenit opportune

D. Andreas Hruby, Bohemus Gieshieblensis, ex dioecesi sua patria in Silesios ad animarum curam translatus et per annum in eadem meritis sacerdos; eum C. R. provincialis praefectura, post factam petitionem supplicem, per decretum provisionis primae classis studiorum humaniorum magistrum suffecit. Hac ratione Gymnasium Bochniense omnes magistros suos ex ordine sacerdotali nactum //

[s. 10]

et felici eventu constitutum, anno 1821–1822 grammaticas et humaniores litteras ordine pleno, legibus praescripto habuit.

1822

Altero semestri tentaminibus interfuit Excellentiss. atque Illustriss. Dominus Consiliarius Aulicus de Jüstel una cum Reverendissimo ac Illustrissimo Domino Ziegler, Tyniezensi Episcopo; quorum amborum Mecaenatum praesentia gratisissima non modo magistri, verum studiosi etiam juvenes insigniter obsecundati fuerunt.

In Visitatione Gymnasii Bochniensis

Vidi. Die 4 Junii 1823

Franc. Xav. Zachariasiewicz

I.Th. Doct. Eccl. Metrop. Ecop. Canon.

Gymn. Studior in Galicia Director //

[s. 11]

1823

Hoc anno, mensis Julii die 7 Augustissimus Archidux Austriacus, Franciscus Carolus, Imperatoris nostri Optimi filius dignissimus, Galiciam ingressus, directo per Bochniam itinere, Gymnasium Bochniense invisere ac perlustrare gratiosissime dignatus est, comitantibus eum pluribus omnium ordinum ac officiorum viris amplissimis. Ante portam Gymnasii honorificentissime exceptus a D. Praefecto et omnibus Professoribus, singulari et principibus Austriacis κατ' ἐξοχήν propria benevolentia, intravit Gymnasium, et in I Humanitatis Classe brevi tentamini cum discipulis praesentibus instituto gratiosissime adfuit. Ibi oratione discipuli eum salutantis benignissime audita, perspectisque publicae et privatae diligentiae laboribus, vere caesarea atque omnibus laudibus majore gratia omnes praesentes prosecutus, quosdam etiam singillatim comissime affatus, discessit indeletam sui memoriam in cunctorum animis relinquens.

Vivat in extentum Princeps venerabilis aevum!

Vivat amor patriae, dulcis imago patris! //

[s. 12]

1823

Mense Octobri anni hujus, Agustissimus Imperator noster Franciscus I, iter faciens C̣ernowicium in Bukowinam, Bochniae aliquantum commoratus, dimidiam diem et noctem transegit. Qua occasione D. Praefectum et universos Gymnasii Proffessores ad se consalutandum gratiosissime Optimus admisit Monarcha, et benignissime adfatus est, renovata promissione sibi et in futurum Gymnasium hujas curae fore.

Eodem anno, mense Septembri, discessit e cathedra studiorum humaniorum R. Dominus Andreas Hruby /: vid. Pag. 9:/ postquam per decretum provisionis biennio ipsam tenuerat, ad curam animarum in dioecesi Tynieciensi evocatus, et parochiae vicinae Tṛcianensis administrator constitutus. Sedem vacuam explevit missus Vindobona per decretum legitimum magister R. D. Franciscus Waschura, Bohemus Stogicensis, presbyter saecularis, qui antea Vindobonae erudiendae juventuti nobili, in domo Illustrissimae Comitissae Viduae de Trautmannsdorf vacaverat, et hucusque in Musarum curriculo strenue ac fructuose desudat. //

[s. 13]

1825/26

Anno 1825 Mense majo discesit a Gymnasio hujate D. Josephus Moser natione Helveta /: vide pag. 5:/ octo per annos Grammaticam hic loci professus, cathedram suam cum vicina parochia Lapṣycensi permutando. Cui, adprobante idipsum excelso C. R. Gubernio Leopoliensi, evocatus e cura animarum in Moravia D. Ferdinadus Scheuer, Silesius Petrovicensis, Presbyter saecularis Archidiaeceseos Olomucenae, successurus in cathedra 3 classis Grammaticae, venit Bochniam mense Majo 1825 atque cathedrae praedictae suffectus decreto provisionis magister, secundum anni 1825 semestre ad finem perduxit, deinde 1 Septembris e. a. statuto pro concurrentibus ad hanc cathedram petendam examini se subjecit, et anno subsequenti 1826 die 8 mensis Aprilis decreto ipsum magisterium Grammaticum obtinuit.

Anno 1825 postulatum fuit a Magistratu civitatis Bochniensis, ut Gymnasio, quod civitas regimini caesareo jam tradiderat, etiam territorium circumjacens, ad hoc usque tempus civitatis jurisdictioni subjectum, tandem in veram possessionem cederetur. //

[s. 14]

Quo negotio, annuentibus civibus universis, feliciter transacto, I Octobris anni 1825 territorium supra commemoratum, a delegatis eum in finem civibus et magistratus membris, per veram et scripto confirmatam cessionem Gymnasio concessum et traditum fuit, comprehendente area 2764°. Rem ipsam universam excelsum C. R. Gubernium 1 Maji 1826 ratam et consummatam decrevit; scriptus vero totius negotii conspectus in tabulario Praefecturae adservatur.

Vidi. Bochniae die 13 Junii 1826.

Franc. Xav. Zachariasiewicz

Can. Eccl. Metrop. Ecop. Gymn.

Stud. Director.

Ub [...]

Quoniam ex suprema Sua c. r. Majestatis voluntate ad munus Praefecti obeundum vir nullis aliis muneribus addictus et adstrictus nequirebatur, nequidquam desudante D. R. Pio Rieger, hactenus per provisionis decretum Praefecto, ut Studiorum Vienne Regimen ipsi munus hoc, definitive, ut dicitur adsignaret, frustra denique auspice Illustrissimo Episcopo Tarnoviensi Gregoris Ziegler, fautoribus conquisitis sedes haec vacans per omnes amplissimi Imperii Austriaci provincias promulgata est, convocatis perinde candidatis ad 30 Aprilis 1826 Quamquam Res. Franciscus Waniek in hocce Gymnasio Bochniensi classium humanitatis Professor indefessus, vir singulari eruditione, moribus candidissimis vere ominens dingus censeretur, cui haec provincia religionum plena concrederetur, nihilominus una omnium Leopoli Praefecturae supremae a consiliis Virorum voce Praefectus Gymnasii hujus / /

[s. 15]

designatus est Antonius Liszka, Hradekii in Bohemia 1791 natus, Canonicus regul. Ordinis Praemonstratensis in reg. Canoniae Sion Pragrae, AA. LL. et Philosophiae in Universitate Pragensi Doctor, societatis Musei nationalis bohemicum membrum; qui antea officio Professoris classium grammaticalium in Gymnasio Zatecii per biennium, dein classium humanitatis in c. r. Gymnasio Neodomicum laude Superiorum per septennium functus Praefecti provinciam nonnisi ea de causa adpetebat, quo efficacius viribus corporis fractis, ex pulmonibus enim laborabat, consuleret, aliaquin non erat, quod sibi de hoc onere gratularetur, invitis enim primoribus, aliisve, die 22 Nov. 1826 advectus Spartam spinis et graminibus consitam nactus horrebat.

Benigne atque comiter susceptus est a Celeberrimo Dne Josepho Prchal, itidem Bohemo, et circuli Bochniensis, ut ajunt Physico, apud quem per 5 hebdomades hospitio forebatur.

Jurejurando solenniter in circuli Praefectura jurato 25 Nov. juventutis habenas, munus denique ex integro 14 Dec. 1826 a praedecessore suo, qui eodem die, quo Liszka Praefectus, Vice-Director Gymnasii designatus est, excepit primamque manum conscribendis libris per leges scholasticas praescriptis, Gymnasia spectantibus Ordinationibus praecipue adposuit.

1827

Joannes Mika, Parochus Wilamovicium, in patriam vocatus, Catechetae munere se abdicavit 15 Martii, cujus vices Gymnasii Praefectus Liszka subiit ad 29 Aprilis, dum

Ven. Joannes Nep. Tauscher, Oppaviae in Silesia 1801 natus, ad eum diem Capellanus et Administrator Wilamovicii ad hanc cathedram supplendam Bochniae adesset, examen quoque concursus dictum die 10 Maii Tarnoviae subiret.

Antea, quam Serenissimus Augustus Longinus, Princeps de Lobkowicz, Regnorum Galiciae et Lodomeriae Rector, seu ut dicimus Gubernator, ad diem 11 Julii expectatus et desideratus advenisset: de media nocte fures, judaeus quidam et sutor, colludente Gymnasii famulo in Praefecturae Cancelariam per fornacem irruerunt rati, ibidem collectum minervale studiosorum depositum servari. Supervenientibus vero, Praefecto primo, dein ejus cognatis Judaeus comprehensus est. //

[s. 16]

Praefectus Gymnasii a Judaeo, qui se acriter defentebat, male tractatus vixdum ad meridiem Serenissimo Principi praesto esse valebat. Die 13 Julii hic ipse SS. Princeps, Provinciae Rector in deliciis itidemque Bohemus, Gymnasium invisere et lustrare dignatus est.

Rev. Professor Antonius Watzlawik, qui in hocce c. r. Gymnasio per sex annos magna cum laude desudavit, valetudini suae destructae potius consulturus Professoris munus cum illo animarum custodis commutandum putavit. Quare commendante Perill. D. L. B. de Baum, Comiti II. de Potocki supra laudatus Watzlawik Parochus Porembae die 28 Octobris solenniter assignatus est. Ad supplendam IV Gramm. classis cathedram advocatus est Joannes Capist. Klemsch, Morav. Heindorfens, primus vir e seculo, ut ajunt, non sacerdos, idquod aegre ferebatur. Professoris vices obit a 20 Novembris; pro munere sibi deferendo concurrebat 14 Febr. 1828.

1828

Rev. Prof. Stephanus Linerth, qui cum priore collega suo a^o 1820 Bochniam Professor suppl. advenerat, a Perillustri D. L. B. de Larisch Parochiam in Osiek impetravit, novamque provinciam adgressus est 25 Martii. Ad Professoris vices in III Gramm. classe obeundas vocatus est Matthias Schoeser, Tyrol. Zellensis, qui Bielicii educator Juvenum principum Sulkowsky merebat, idem vir secularis. Qui idem 14 Februarii et denuo 12 Junii o. a. pro obtinenda cathedra vacante examen publicum subiit. Uterque vero, et Klemsch et Schoeser quin imo et Religionis Professoris vices obiens Tauscher nequidquam desudarunt. Nam hujus provinciam excepit mense Augusto R. Stanislaus Mroczkiewicz, Cienszkovicii in Galicia 1801 natus, Presbyter secularis, //

[s. 17]

qui antea Bialae catecheta scholarum normalium, ut ajunt, idem et capellanus exstitit, in cujus locum suffectus est ille R. Joan. Tauscher.

Per decretum supremae studiorum Praefecturae Viennae de die 27 Julii a. e. Joanni Klemsch cathedram suppleti, ineunte anno schol. 1828/29, i. e. 7 Sept. a. e. successit

D. Franciscus Ser. Brugger, Viennae 22 Augusti 1800 natus, itidem e seculo vir, qui per ferme octo annos Iglaviae in Moravia Professoris classium Grammaticalium munere defungebatur, vir singularis in literis graecis eruditionis.

1829

Cathedram post decessum R. Steph. Linerth diu vacantem tandem a. 1829, mense Martio R. D. Petrus Hav. Schweigert, Pragae Bohemorum 23 Nov. 1795 natus obtinuit, confrater R. Ant. Liszka, Praefecti modo sui, quem Zateici, Novam domum promotum, in Professoris classium Grammaticalium munere excepit, ab anno 1819 igitur Professor.

Vidi Bochniae die 30 Maji 1829

Franc. Xav. Zachariasiewicz

Eccl. Metropol. Ecop. Canon. Gymn.

Stud. Direct.

Mense Aprili Franc. Muderak, cl. Grammat. Professor, mente alienari coepit; cujus amentia in dies ingravescere Amplissimus ac Magnificus D. Director Gymnasiorum tunc temporis praesens permotus, illum cathedra morendum censebat. Postea Pr. Muderak sua sponte Viennam profectus ibidem in Nosocomio FF. Misericordiae adservatus est. Ejus classem supplendam suscepit Praefectus Lischka, et dein Osuchowski Stanislaus, Presbyter, Mense Septembri, die 20 obiit in praedio suo Kopydowka Illustrissimus D. Antonius L. B. Baum de Apfelschhofen, suae c. r. Majestatis a consiliis aulicis. Circuli Bochniensis Praesul, et Gymnasii Director. Cujus vices gerebat dein Perillustris D. Leopoldus Eques a Sacher, vir egregius. //

[s. 18]

1830

Mense Aprili nocte ad diem 7 subita morte ex apoplexia raptus est RR. Pius Rieger, Decanus Bochniensis, et c. r. Gymnasii Vice-director. Qui si eadem in regendo, quae in erigendo Gymnasio merita acquirere voluisset, dignus fors exstisset, qui laudibus pag. 2 hujusce libri praedicatis semper celebretur.

Per decretum studiorum Directionis aulicae Franciscus Wassura, Presbyter secul. ab d' 1823 Professor Humaniorum hujus Gymnasii, Reszowiam Praefectus vocatus est. Ad classem ejus supplendam huc Leopoli missus est: Florianus Lukas, Morav. Frankstadtio.

1831

Mense Majo Franc. Brugger, Prof. classium Grammaticarum ab a° 1828, ex decreto aulico, in Professore Humanitatis classium promotus est. In ejusdem locum Tarnovia huc translatus est praeter voluntatem suam, Alexander de Zborowski, ibidem per 20 annos Professor. Qui vixdum die 17 Octobris munus aggressus die 15 Novembris in febrim nervosam incidit, et 29 e. m. mortuus est; vir et omnibus et sibi molestus.

Finito hoc anno scholastico Stanislaus Osuchowski, curam animarum muneri Professoris praeferens, cathedram nobis ultro renunciavit.

Eodem anno Praefectus, Ant. Lischka, accessione tertiae salarii partis, nempe annuis 200 fl. c. m. donatus est.

*Vidi. Bochnniae die 22 Junii 1832
Zachariasiewicz Eccl. Metrop.
... Curt. et Gymn. Stud. Director.*

1832

Absoluto hocce anno scholastico Adm. Rev. D. Petrus Schveigert, Profess. Grammat. Cl., valetudine minus prospera usus Professoris munere se abdicavit, atque Parochiam Stankovicii in Bohemia prope Zatecium suscepit. Flor. Lukas, hucusque supplens per Decretum inchyti Gubernii de die 1 Junii a. c. num. 26,532 provisorie Professor designatus est. //

[s. 19]

Die 20 Julii Perillustris D. Carolus Magn. Bernd, cui circuli Bochniensis regimen contigit, Bochnniae solenni modo susceptus est.

Provinciam defuncti Alexandri de Zborowski nactus est per decretum inchyti Gubernii de 5 Septembris a. c. N. 51,332. Carolus Borr. Niemeczek, Boh. Egrae die 9 Novembris a° 1804 natus, per quadriennium Classium Grammaticarum in c. r. Gymnasio Gitschinensi supplens Professor. Bochnniae I Gram. Classem die 23 Septembris a. c. suscepit.

Die 12 Novembris Serrenissimus Regiae Altitudinis Archidux Ferdinandus d'Este regnorum Galiciae et Lodomeriae a Sua c. r. apostolica Majestate gubernaculo excepto Leopolum iter faciens pridie Bochnniae solenni modo salutatus hocce Gymnasium invisere et lustrare gratiosissime dignatus est. In omnibus classibus ex quibusdam objectis examen instituit, in quarta Grammaticae Classe, supplente Praefecto Ant. Liszka, ex tribus. Contentus discessit.

1833

1 Januarii 1833 quartam Grammaticae Classsem per discessum Petri Schweigert vacantem, quam hactenus Praefectus Liszka suppleverat, supplendam excepit Franciscus Doležil, Moravus Brausbergensis, a 1798 natus, status civilis. Professor nominatus per decretum c. r. Guber. de

1834

Adm. Reverendus ac Venerabilis D. Franciscus Waniek, Hum. class. ab a^o 1820 Professor, a 16 Julii a. e. ex hydrope laborans ita, ut classem ejus Humanitatis secundam Praefectus suppleret, die 6 Aprilis 1834 hora 5 1/2 mane pie in Domine obiit, et die 7 Aprilis, concionante eodem Praefecto, sollemni modo elatus est.

Ab inchoito Regni Gubernis ad supplendam II Human. classem missus est. D. Ambrosius Janowski Gal., ritus graeci, Cand. pro Doct. Phil. a die 25 Apr. a. c. //

[s. 20]

Florianus Lukas sua sponte et annuente inchoito Gubernio per decretum ex 7 Apr. a. c. N. 17174 ad Gymnasium Stanislaoepoliense transiit, eique successit per idem decretum Florianus Ottmann, Gal. Dembicae a^o 1804 natus, ab initio anni schol. 1834/35.

Die 18 Novembris 1834 Excelentissimus L. B. de Krieg inchoiti Gubernii Praesul, iter Leopolin faciens, Gymnasium lustravit, dum juvenus Missae sacrificio interesset.

1835

In locum D. Ambrossi Janowski, quem RR. D. Director Gymnasiorum adjunctum i. e. adiutorem collegii Professorum ad academicum Gymnasium Leopoli fecit, suffectus est: Franc. Xav. Nowotny, n. 1803. per decr. incl. Gubernii ex 28 Martii a. c. N. 15,998.

*Vidi Żmigrodzki
... Stud. Dir.*

Per decretum inchoiti regni Gubernii ex 9 Maii 1835. N. 24,588 Humaniorum classium cathedram ab obitu Fr. Waniek vacantem obtinuit: Franc. Xav. Nowotny, Bob. Zasmucii a^o 1806 natus, in Universitate Franciscea Leopoli Philosophiae Doctor, ubi facultatis Philosophicae adjunctus per biennium Philosophiae theoreticae Professore suppleverat, dein (1834/35) Samborii I Humanistatis classem supplevit.

1836

Discipuli secunda Hummanitatis classis, quorum Professor idem Fr. Nowotny erat, societatis clandestinae, jam a mense Septembrii 1835 conlatae licet non politici tenoris, ut ex quaestionibus apparuit per Praefectum Gymnasii convicti sunt. Verum hic ipse sibi perinde invidiam nobilium et incolarum omnium, qui minus regimini faventimo periculum vitae contraxit, quum per schedulas sparsas mortem ipsi minitarentur malevoli, ut ex quaestione penes judicium criminale Wiśnicense constat. Quindecim discipuli ejusdem cllasis hujus foederis clandestini participes erant, quui omnes schola excludebantur.

Eodem anno die 16 Maji Sua regia Altitudo, Serenissimus Archidux Ferdinandus, Generalis Regnorum Galiciae / /

[s. 21]

et Lodomeriae Gubernator, Viennam iter faciens Gymnasium lustrare dignatus est. In singulis classibus examen instituit ex variis objectis.

Carolus Niemcezek, Classium Gramaticalium ab d^o 1832 Professor, et Doctor Philosophiae, per decretum incltyti regni Guberni ex 22 Junii 1836 N. 39715 petitioni sua adnuentis Reszoviam translatus, in ejus vero locum suffectus est eodem decreto Eustachius Prokopczyk, Gal. Ilincensis, 6 Nov. 1806 natus, ritus graeci, natione Ruthenus, ut ajunt, prius in Gymnasio Leopoli ad Dominicanos adjunctus.

1837

Idem vero jam proximo anno, mense Augusto, per decretum incl. Gubernii ex 24 Apr. 1837 N. 24,739. Professor classium Humanitatis Tarnoviae denominatus discessit; hic Bochniae primam tantum Grammaticae classem docuit.

In ejus locum per decretum Directoratus localis ex 2 Augusti 1837 N. 77. secundam Grammaticae classem suppleturus venit: Martinus Schoeser, Tyrol. Zellensis, 2 Novembri 1809 natus; illamque classem ad 15 Julii 1838 diligenter docuit.

1838

Per decretum incltyti regni Gubernii ex 27 Maii 1838 N. 31968 Florianus Ottmann, Prof. classium Gramaticalium ab d^o 1834 ad petitionem suam Premysliam translatus, in ejusque locum designatus est eodem decreto: Petrus Paszkowski, Gal. Sada-gorensis, die 29 Junii 1807 natus, antea academico Gymnasio Leopoli adjunctus, status civilis.

Cathedra illa promotione Eustachii Prokopczyk vacans contigit per decretum incl. r. Gubernii Thadaeo Głowacki, Galiciano, Leopoli 27 Octobri 1809 nato, antea in academico Gymnasio Leopolitano suppleti, status civilis.

1839

Munus Vice-Directoris Gymnasii, ab a^o 1830 post mortem Pii Rieger vacans, urgente inchoato r. Gubernio per decretum aulicae studiorum Coronis 1838. concreditum est RRmo Dno Francisco Xav. Głużyński, Parocho Bochniensi et Decano, die 17 Martii 1839 solenniter introducto.

Catecheta Gymnasii ab a^o 1828 Stanislaus Mroczkiewicz, designatus Parochus Chelmeński die 1 Aprilis 1839 novam provinciam adgressus est. //

[s. 22]

Ad Religionis cathedram supplendam per RRmum Consistorium Tarnoviense vocatus est: Aloisius Nabowski, Galicianus Bialae 8 Novembr. 1811 natus, antea Capellanus Zebrzydowicensis. Introductus est die 5 Aprilis 1839.

Bochniae Die 18 Junii 1839.

Anton Manastyrski

Gym. Direktor.

Per decretum inchoati r. Gubernii ex 18 Augusti 1839 N. 56184 in locum ad Parochiam Chelmeensem promoti Catechetae Stan. Mroczkiewicz Premyslii translatus est Bochniam: Carolus Dziedzic, ipse Bochnianus, natus a^o 1807.

Per decretum sup. aul. studiorum Commissionis ex. 26 Junii 1839 N. 3943 intimat. per decret. inchoat. Gub. ex 19 Augusti N. 47,087. recepit Franciscus Brugger, cl. Hum. Professor tertiam partem salarii (200 f. o. m.) in annuam accessionem.

1841

Praefectus Ant. Liszka, qui jam a^o 1831 per decretum aulicae stud. Comm. ex 9 Julii N. 2812 intim. per decretum inchoati Gubernii ex 26 Julii N. 43782 primam accessionem salarii per tertiam partem acceperat, nunc iterum per decretum ejusdem laudatae aul. Stud. Commis. ex 9 Octobris 1841 intim. per decret. inchoati Sub. ex 23 Nov. N. 75734 alteram accessionem ejusdem valoris impetravit.

Gefesen am 20 Junii 1842

Baraniecki

K. K. Provinz Director

1842

Paszkowski Petrus, valetudini suae consulturus, petiit, ut ad Gymnasium Brzeżanense transferatur. Annuit inchoatum Gubernium per decretum de 6 Augusti 1842

N. 50836, in ejusque locum promovit per idem decretum Eder Leopoldum, qui in Austria Waltersdorfii die 28 Octobris 1800 natus, antea Supplens Premysliae et Samborii, dein Scriba Leopoli cum uxore et duobus filiis mense Septembri 1842 advenit. //

[s. 23]

1843

Głowacki Thaddaeus, mortua uxore, Anna e domo Serda, vir stomachosus, inconstans, etiam ad petitionem suam per decretum incl. Gubernii de 27 Maii 1843 N. 33,399 ad Gymnasium Brzeżanense frustra reluctantante Petro Paszkowski translatus est. In ejus locum venit per decretum Gubernii de 3 Augusti 1843 N. 44,046 Joannes Daszkiewicz, Gal. in Kamionka die 24 Junii 1809 natus, coelebs, qui antea munere adjuncti ad Gymnasium Leopoliense penes Dominicanos fungebatur.

Vidi die 17 Junii 1845

Baraniecki

Canon. Eccl. Metr.

C R. Studior. Gymn.

per Galic. Director.

1846

Ferdinandus Scheuer, presbyter saecularis, postquam in Gymnasio nostro professoris classium grammaticalium munere per viginti annorum seriem functus erat, e decreto c. r. Gubernii 5 Aug. 1845 Num. 55467 a scholis publicis, quum animus ad animarum curam magis inclinaret, discessit, acceptis pro futuro tempore in stipendium annuum 200 florenis. Caeterum ob singulares, quibus eminebat, virtutes sacerdotales ab inchoito c. r. Gubernio recommendatus est Episcopali Consistorio Tarnoviensi, tanquam vir parochia dignus et cui salutis animarum promovendae cura cum omni fiducia concredi posset.

In locum aegrotantis longo tempore Professoris clas. gramm. Joannis Daszkiewicz per decretum c. r. Gub. 17 April. 1846 N. 22174. Candidatus Cyprianus Tymiński Leopoli missus – et in locum itidem morbo laborantis Professoris class. hum. Francisci Brugger per decretum c. r. Gubernii 22 Jun. 1846 N. 34927. Ludovicus de Lewartowski, presbyter saecularis et parochiae Bochniensis Cooperator, suffecti erant.

Sub finem mensis Februarii, seditione Cracoviae orta, magna hominum armatorum turba ex audaciae processit, ut – pristinum Poloniae regnum instauraturi in Galiciam vi invaderent, et Vieliciam, rapta e c. r. aerario magna pecuniae summa, occuparent. Verum quum //

[s. 24]

et Bochniam in potestatem redacturi usque ad pagum, cui nomen est Gdóm, progressi essent; per c. r. milites, duce tribuno Benedek, tanta clade adfecti sunt, ut circa 180 occisorum corpora in viis publicis jacerent, et caeteri fugam in ditionem Cracoviensem arriperent; quo facto quies undique restituta. Mense dein Martio regius Princeps, Serenissimus Archidux Ferdinandus d'Este, generalis regnorum Galiciae et Lodomeriae Gubernator, Bochniae paucos dies commoratus rerum publice componendarum curam gessit; Gymnasium, eo tempore propter communem perturbationem per aliquot dies clausum, non lustrans.

Hoc anno Ignatius Stawarski per decretum c. r. Gub. 18 Oct. 1846 N. 60062, professor class. gramm. denominatus, 5 Nov. in scholam introductus munere suo fungi coepit: vir de saeculo, Leontopoli 25 Jan. 1819 natus, religionis romano-catholicae, qui in c. r. Gymnasio academico Leontopolitano per biennium Adjunctus fuerat.

Porro Franciscus Xav. Nowotny, Philosophiae Doctor et class. hum. Professor per decretum c. r. Gub. 30 Oct. 1846 N. 64283 Tarnoviam vocatus a munere suo 13 Nov. discessit; in cujus locum Praefectus Antonius Liszka subrogatus discipulos I hum. classis interim instituendos suscepit.

Denique Dominus Carolus de Bernd, c. r. Gubernio a consiliis et Gymnasii Bochniensis Director Viennam discedens Domino Friderico Swieceny, c. r. Gubernio a consiliis et Circuli Bochniensis Antistiti, munus Directoris tradidit.

1847

Antonium Liszka, Philosophiae Doctorem et c. r. Gymnasii Praefectum – quum multis abhinc annis pulmonum phthisi laborasset, adeoque fractis jam viribus juventuti ex cathedra erudiendae impar esset et tamen praelectionibus publicis habitis sanitati debilitatae nocere non desiisset – anno aetatis 57 vix peracto die 16 Aprilis praematura mors abstulit: //

[s. 25]

quem virum, profunda studiorum humaniorum cognitione conspicuum et literaria laude florentem, Gymnasio nostro tam cito ereptum esse, magistrorum collegium et juvenus studiosa dolebant.

Hujus viri munus suffectionis nomine per decretum c. r. Gubernii 1 Mart. 1847 N. 11977 interim concreditum est Francisco Brugger, Professore class. hum. et Gymnasii Seniori; primam autem Humanitatis classem, hucusque a Praefecto Liszka ductam, Ludovicus de Lewartowski, parochiae Bochniensis Cooperator, ex eodem decreto ad tempus docendam suscepit, et hoc semestri cursum literarium ad finem perduxit.

Die 13 Junii Illustrissimus Comes a Stadion, c. r. regnorum Galiciae et Lodomeriae Gubernator Gymnasium nostrum, comite Dr Swieceny et D. Hoppe, c. r. Gubernio a consiliis et Circuli Neosandecensis Praesule, praesentia sua cohonestans in duabus classibus examen institui jussit: nimirum per unam horam in I Gramatices classe duce

Professore Ignatio Stawarski, et per duas horas in II Humanitatis Classe duce professore Francisco Brugger, tum temporis Praefecto substituto. Et quum jam discipulorum minorum, utpote tironum, responsa Illustrissimo Comiti placerent: tanto magis progressus a majoribus scholaribus in literis humanioribus factos probabat ac laudabat. Nos autem Gymnasio nostro generatim, et speciatim harum classium professoribus eo maiorem laudem et honorem accessisse arbitramur: quo rarius clasium magistri interrogationes proponebant, et quo frequentius Illustrissimus Gubernator – identidem juvenes examinandos evocans – ipse interrogabit et cum discipulis res literarias pertractans colloquebatur; ita ut hac occasione non tantum profundam Excellentissimi Comitis doctrinam et bonarum artium cognitione, egregium docendi donum et ingeniosam interrogandi artem ac methodam //

[s. 26]

valde admirati simus – sed et omnino rerum gravissimarum sapientem aestimatorem non agnoscere ac venerari non potuerimus.

Primam Humanitatis Classem postea per decretum c. r. Gubernii 14 Jun. 1847 N. 32471 suscepit Laurentius Handschuh, Bohemus Niederliebicensis, die 25 Aug. 1815 natus: qui antea a 19 Dec. 1844 in c. r. Gymnasio Pisecensi in Bohemia clasium Grammaticalium professor, munus suum Bochniae die 28 Aug. 1847 adiit, nondum exacto provisorico, ut ajunt, triennio.

Die 27 Oct. 1847 Franciscus Brygger, Praefecti substituti ad hoc tempus munere functus, per decretum c. r. aulae studiorum Commissionis 25 Sept. 1847. N. 6708. Praefectus c. r. Gymnasii Bochniensis designatus est, simulque I Humanitatis Classem ceu Professor supplens interim suscepit.

Die 8 Nov. 1847 Joannes Daszkiewicz, hactenus Gramm. Class. professor, per decretum c. r. aulae studiorum Commissionis 25 Sept. 1847 N. 6659. professor clasium humaniorum factus ad c. r. Gymnas. Ressoviense abiit; atque eodem tempore Candidatus Joannes Hołyński Stanislaopoli Bochniam venit, vi decreti a c. r. Gubernio die 14 Oct. 1847 N. 70075 promulgati ejus loco quartam Grammaticae Classem suscipiens.

Die 25 Nov. 1847 Gymnasii nostri Catecheta, Carolus Dziędziak, sacerdos saecularis, febri nervosa correptus, a paucorum dierum morbo, vix 43 aetatis annos emensus pie in Domino defunctus est – quapropter per decretum Consistorii Episcopalis Tarnoviensis de die 30 Novembris 1847 N. 3057. Ignatius Daniec, cooperatore parochi in oppido Podgórze ad Cracoviam in Catechetae mortui locum suffectionis tenore Bochniam vocatus est. //

[s. 27]

1848

Die 1 Martii per decreta c. r. Gubernii 30 Jan. 1848 N. 8726 et 18 Feb. 1848 N. 14525 in primam Humanitatis classem Ignatius Stawarski, class. gramm. profes-

sor, introductus est, ut magistri supplentis munere fungeretur; atque simul in ejus locum affectus Guilielmus Schmidt, Candidatus Samborio huc missus, secundam Grammaticae classem suscepit.

Die 30 Martii Dominus Fridericus Swieczny, c. r. Gubernio a consiliis Leontopolin discedens, Directoratum loci, quo hucusque functus erat, in manus Domini Vicedirectoris, Decani Francisci Głużyński tradidit: donec nova regiminis forma – quam Constitutionem Imperii dicunt – in omnibus Imperii Austriaci provinciis instituta etiam Directoris et Vicedirectoris officio abrogato Gymnasiorum ducendorum cura ipsi Professorum Ordinariorum Collegio praeside c. r. Gymnasii Praefecto concredita fuerit. Quapropter vi decreti c. r. Ministerii Institutionis Publicae de die 6 April. 1848 N. 22 Praefectus Franciscus Brugger et Professores ordinarii Laurentius Handschub, Franciscus Doležil, Leopoldus Eder et Ignatius Stawarski – ille ceu Collegii Consultantis Praefes, omnes vero ceu viri suffragii jure gaudentes – praetermissis magistris ad tempus substitutis in Collegium coierunt et 7 Maji consultationes suas habere coeperunt. Propter turbatam in omnibus Imperii partibus quietem annus Scholasticus, uno mense solito brevior, 30 Junii clausus est, neque praemiorum distributione, neque publica Classium praelectione habita. //

[s. 28]

Institutum Galiciae c. r. Praesidium nostrum fecit: per mandatum 20 Jun. 1848 N. 8272 Praefectum Bochniensem Franciscum Brugger creatum esse Praefectum c. r. Gymnasii academici Leontopolitani – tum per mandatum 26 Junii 1848 N. 8684 Praefectum Samboriensem Vincentium Keidosch designatum esse Praefectum c. r. Gymnasii Bochniensis – denique per mandatum 25 Jul. 1848 N. 10326 Cooperatorem Adm. Rev. Archicapituli l. r. Leontopolitani Josephum Czaykowski, sacerdotem saecularem, Catechetam c. r. Gymnasii Bochniensis denominatum esse.

Die 17 Septembris 1848 Bochniae Samboria, ubi per decem annorum seriem Praefecti munere erat defunctus, advenit Vincentius Keidosch, natus Boscovicii in Moravia die 23 Octobris anni 1798. Idem die 18 Septembris hic loci munere fungi coepit.

Die 29 Octobris 1848 ex mandato inchyti Galiciae c. r. Praesidii, emanato die 24 Septembris 1848 N. 12885, ad supplendam Leopoldi Eder eodem decreto Neo-Sandecim, ubi I human. Classem suppleret, missi, classium grammaticalium cathedram, nominatus Leopoldus Buczkowski, obtenta pridem puerorum in class. gramm. intra parietes domesticos docendorum facultate, Leopoli Bochniam profuturus advenit. – Hicce magister supplens natus 10 Novembri 1817 Samboriae in Galicia.

Primis diebus mensis Novembris 1848, expugnata modo ab Austriaco Marschallo Principe a Windischgratz vi armorum Austriae metropoli, quae a 6 Octobris 1848 in seditione perseveraverat, orta Leopoli seditio, a Ludovico Kossuth, diabolico Hungarorum demagogo, per emissos ex Hungaria motuum civilium auctores nefarie instigata, ab Hammersteinio, Marschalli Austriaci locum tenente, cum imperio bellico ibi degente, jactis per tres horas in urbem tormentorum bellicorum //

[s. 29]

globis ignivomis tandem sedata atque plane exstincta est.

Neque illud silentio praetermittendum putavi, Ferdinandum I Augustissimum Austriae Imperatorem, postquam rei bellica Minister Comies Latour, in tumultu Viennam die 6 Octobris a. c. occupante, a furentium plebejorum turba crudeliter necatus atque in palo lucernis adfigendis inserviente suspensus esset, relicta sine mora metropoli, non absque numeroso militum comitatu Olomucium in Moravia confugisse.

Annus scholasticus 1848/9 die primum 20 Novembris 1848 cepit initium; quae tarditas originem repetiit inde, quod Galiciae Gubernator, Eques Vincenslaus de Zaleski, ad sedandos atque componendos motos animorum fluctus, in instituenda Gymnasiorum juventute idioma polonicum erat introducturus, deficientibus etiamnum libris in huncce finem polonica lingua expressis. Nihilominus tamen minus, ex decreto Inchyti c. r. Galiciae Praesidii die 14 Novembris 1848 ad N. 14787 dato, omnes hujus Gymnasii Professores, excepto Handschubio, utpote linguae polonicae ignaro, in juventute publice institutenda uti coeperunt idiomate polonico.

Die secunda mensis Decembris 1848 Ferdinandus I Austriae imperator augustissimus imperio se abdicavit. Quod factu est Olomucii in Moravia. – E sanitione quidem pragmatica solium Austriae debebatur Francisco Carolo prioris fratri germano. Ast hic, quam ob causam non satisliquet, imperium cessit filiorum suorum natu maximo, Francisco Josepho, duodevicesimum aetatis annum agenti.

Die decima mensis Decembris 1848 nominatus supra D. Catecheta hujus Gymnasii Bochniae advenit, atque undecima ejusdem mensis docere coepit. Hic vir natus 19 Martii 1811 Leopoli.

1849

Status Professorum.

Vincentius Keidosch, Gymn. Praefectus.

Laurentius Handschub, Professor styli germanici in quatuor superioribus, nec non Arithmeticae et Geometriae in duabus superioribus Gymnasii Classibus; tandem Arithmeticae in quarta Classe. //

[s. 30]

Ignatius Stawarski, Professor styli latini et polonici, nec non Auctorum classicorum tam latinorum quam polonorum in supremis duabus Gymnasii Classibus; tum linguae polonicae, ceu Studii liberi, per omnes sex Classes.

Josephus de Czaykowski, Professor Religionis per singulas Gymn. Classes, nec non Historiae naturalis in prima Classe.

Franciscus Doležil, Professor Grammaticae latine et classicorum Auctorum in tertia et quarta Gymn. Classe.

de Hołyński Joannes, Professor supplens linguae graecae in quatuor superioribus, nec non Arithmeticae et Geometriae in tribus inferioribus Gymn. Classibus; tandem Geometriae solius in quarta Classe, et linguae ruthenae, seu studii liberi, per omnes classes.

Schmidt Guilielmus, Professor supplens Geographiae et Historiae per singulas Gymnasii Classes, nec non linguae germanicae in inferioribus duabus Classibus.

Buczkowski Leopoldus, Professor supplens Grammaticae latinae in inferioribus duabus Gymn. Classibus.

Kastner Robertus, Professor artis linearis in schola Bochniae civica ordinarius, et in Gymnasis ejusdem artis extraordinarius; ad quod munus, lege Collegii Professorum Gymnasii Bochniensis lata, per mandatum incltyti C-R. Gubernii Praesidii die 10 Januarii 1849 num. 319 emanatum vocatus est.

A die Junii mensis quinta usque ad diem m. ejusdem 15 Professores Gymnasii, partim in scholarum normalium sexus masculini conclavibus, partim in schola sexus feminini Bochniae lectiones habere coacti erant eo, quod militum, praeprimis ex legionibus Russicis, quae ad opprimendam ingentem Hungarorum seditionem in auxilium Austriae missae per 20 dies Bochniae XVII millium numero commorabantur, variis morbis correptorum copia increverat adeo, ut nosocomium militare Bochniense eosdem capere non posset; quam ob rem bonam aegrotantium partem Circuli Bochniensis Capitaneus in Gymnasii nostri spatiis ad tempus locandam putavit. //

[s. 31]

Die sexta Octobris mensis Bochniae advenit Leopoli missus Josephus Sarnecki, in locum Ignatii Stawarski, Tarnopolin e sententia, eodem, quo Bochniae nomine, translatus, sufficiens, natus Hodovicii ad Leopolin die 14 mensis Martii anni 1825, atque die septima Octobris docere coepit per singulas Classes Gymnasii linguam polonicam nec non in duabus inferioribus classibus historiam naturalem.

Mense Octobri tradita sunt Gymnasio huic sexaginta nova scamna scholastica, sumtibus aerarii comparata.

Mense Julio emtus est pro Gymnasio ab aerario pannus coloris viridis mensae in Professorum senaculo cooperiendae inserviturus.

Item mense Julio adquisivit ab aerario Gymnasium nostrum pro senaculo effigiem Christi cruci ferreae adfixi super fundamento item ferreo, quatuor evangelistarum effigies referente, cum duobus candelabris.

E decreto excelsi publicae eruditionis cultusque Ministerii, die 3 Octobris 1849 N. 12066 per Galiciae Praesidium Professorum Collegio Bochniae (die nona Octobris primum nobis innotuit) intimato provisorius, utajunt, Gymnasiorum Ressorviae, Tarnoviae, Sandeci et Bochniae exstantium Inspector nominatus est, Eusebius Czerkawski, Philosophiae Doctor atque Gymnasii superioris Tarnoviae Professor publicus ordinarius.

Status Professorum Gymnasii Bochniensis.

Vincentius Keidosch, Gymn. Praefectus et Director simulac Professor Arithmeticae per inferiores tres Gymn. Classes.

Laurentius Handschuh, Professor styli teutonici per omnes Gymnasii Classes, non nisi prima excepta, nec non Arithmeticae et Geometriae in tribus superioribus Gymn. Classibus p. o., tandem physicus³ in duabus superioribus; extraord. /:Proprie Prof. class. hum.:/

Josephus de Czaykowski, sacerdos saecul. dioec. Leopold. Gymn. Catecheta.

Franciscus Doležil, Professor literaturae classicae latinae in tribus superioribus Classibus /:proprie Prof. gramm. class.:/. //

[s. 32]

Joannes de Hołyński, Professor supplens linguae graecae per quatuor superiores Gymn. Classes, Geometriae in tribus inferioribus et linguae ruthenae, ceu studii liberi per omnes Gymn. Classes.

Guilelmus Schmidt, Professor supplens Geografiae et Historiae in singulis Gymn. Classibus nec non linguae germanicae /: teutonicae:/ in prima Classe.

Leopoldus Buczkowski, Professor supplens Grammaticae latinae in tribus Gymn. Classibus inferioribus.

Josephus Sarnecki, Professor supplens linguae polonae per omnes Gymn. Classes nec non historiae naturalis in duabus inferioribus Classibus.

Robertus Kastner, Professor artis linearis ordinarius in schola civica bochniensi, et in Gymnasio ejusdem artis extraordinarius.

Josephus Wygrzywalski, Organarius ad parochiam bochniensem et Professor extraordinarius cantus in Gymn. bochn., ad quod munus decreto Professorum Collegii Gymn. bochn. die 30 Novembr. 1849 N. 419 emanato vocatus est.

Joannes de Holyński, Professor suplens, ut supra e lege per Collegium Professorum Gymn. Neo-Sandecensis lata, secundum Excelsi. Ministerii Eruditionis publicae die 25 Octobris anni 1849 N. 7261⁴ emanatum decretum rata, ad supplendam in illo Gymnasio cathedram classium grammaticalium vocatus, suomet ipsius et professorum bochniensium arbitrio Bochniae manere voluit, atque re etiam vera mansit.

Die 16 Novembris 1849 Franciscus Doležil, Prof. ut supra, jam per triennium ex hydrope laborans, morbo ingravescente in dies, domi in lecto decubare coactus est. Hujus provinciam institutoriam in Gymnasio excepere supplendam, partim Gymnasii Praefectus, partim Catecheta, partim Handschuh. – Die 12 Decembris 1849 fatis cessit Doležil atque die 14 m. ejusd. magnifice elatus est. Vir fuit non indoctus, mitissimi sane ingenii, deplorandus relictus viduae et tribus prolibus fere infantibus sexus feminei. Molliter ossa cubent!

³ Jest zapisane "physics", jako grecki genetivus od "physica".

⁴ Dopisane między wierszami.

Die prima Januarii 1850 Gymnasii Praefectus et Director, qui ad hoc usque tempus cum supra dictis Professoribus aegroti et tandem morte abrepti Francisci Doleżił partes expleverat, temporis angustiis //

[s. 33]

circumventus, Reverendum patrem Gustavum Nowicki, parochiae bochniensis vicarium, ad suscipiendum professoris linguae polonicae in Gymnasio c. r. Bochniae munus invitavit, cui vocationi ille cum consensus Reverendissimi Consistorii Tarnoviensis benigne respondit, atque die 2 Januarii 1850 qua Professor supplens docere coepit. Natus autem est Gustavus Nowicki die 23 Augusti 1820 Konicii in circulo Tarnoviensi.

Praetera Gymn. Catecheta Josephus Kraykowski eodem die historiam naturae, Sarniecki Geographiam et Historiam cum lingua germanica in prima Gymn. Classe, tandem Schmidt literaturam classicam romanam in tribus superioribus Gymn. Classibus docere coeperunt. De quibus rebus compositis Gymn. Director ad Inclytum c. r. Galiciae Praesidium referre non intermisit.

Dies Februarii quarta anni 1850 universis fere Bochniae incolis, potissimum autem fossoribus salinarum funesta incidit. Pavore enim perculsi steterunt exsanguis, quum compertum esset, plures fossorum e salifodinis in lucem semianimes esse retractos, nonnullos etiam mortuos. Nimirum ingens in cuniculis — qua causa et quo casu trisi non satis liquet — ortum incendium fumum per cuncta fodinarum spatia diffundebat ita, ut vir fugae locum relinquere videretur. Duravit vero ignis in terrae visceribus per 30 plus minus dies magno cum salis, tum contignationis detrimento.

Ex decreto excelsi publ. erud. culturque Ministerii die 9 Maji 1850 N. 4920 emanato, provisorii, ut ajunt, Gymnasiorum per Galiciam et Cracoviam Inspectores nominati sunt: Eusebius Czerkowski, Phiae Dr et Professor cum Eduardo Linzbauer, Gymn. Samboriensis Professore.

Excelsum c. r. publ. erud. Ministerium decreto die 25 Aprilis 1850 N. 9474 emanato, Vincentium Keidosch, Gymn. Bochnienis praefidem, nominavit hujusce Gymnasii Directorem.

Die Julii mensis quinta Cracovia, visitatione Gymnasii peracta, Bochniam venit D. Gymn. Inspector, Eusebius Czerkowski, unde eodem, quo Cracoviae officio perfunctus, Neo-Sandecum idem exsecuturus concessit, idque die nona ejusd. mensis.

Mense hujus anni Julio Cracoviae ortum casu fortuito incendium bonam urbis partem delevit. //

[s. 34]

Annus scholasticus 1850/51 inchoatus 16 die mensis Septembris 1850.

Professorum Status.

Vincentius Keidosch, Gymn. bochn. Director, nec non Arithmeticae et Geometriae per inferiores tres classes Professor.

Laurentius Handschub, Professor styli teutonici in V et VI Arithmeticae sing. et univers. cum Geometria in IV, V et VI, Physices in IV et Hist. natur. in III Gymn. Classe /:Director cantus et VI Classe praefectus:/.

Josephus Eques de Czaykowski, Sacerdos saecul. Dioeces. Leopolit. Gymnasii Catecheta, nec non Hist. natur. in V, VI, I et II Gymn. Classe Professor supplens.

Joannes Eques de Hołyński, Professor supplens linguae graecae per quatuor superiores Gymnasii Classes, nec non linguae teutonicae in II et studii liberi linguae ruthenae.

Guilelmus Schmidt, Prof. supplens Historiae et Geografiae per cunctas Classes, simulque linguae germanicae /:teutonicae:/ in IV.

Leopoldus Buczkowski, Prof. suppl. linguae latinae per inferiores tres Gymn. Classes.

Josephus Sarnecki, Prof. suppl. liter. class. latinae per superiores tres Gymn. Classes, et linguae teutonicae in III.

Gustavus Nowicki, Presbyter Dioec. Tarnoviensis secularis penes eccles. bochn. Cooperator., Prof. suppl. linguae polonicae per singulas Gymn. Classes et linguae teutonicae in I.

Robertus Kastner, ut anno priore /:Remunerandus 80 fl. M. C:/

Josephus Wygrzywalski, ut anno priore /:Remunerandus 50 fl. M. C:/

Die 21 Octobris 1850 Laurentius Handschub, decreto c. r. Ministerii Eruditionis publicae die 12 Sept. 1850 N. 7632 emanto ad obeundum Gymn. Directoris Tarnoviae munus designatus, relicto bochniensi Gymnasio Tarnoviam concessit. Hujus partes in Gymnasio Bochniensi, quoad per temporis angustias licuerat, explendas suscepit Keidosch, usque ad adventum promissi per Galiciae Praesidium Professoris supplentis, Cislai //

[s. 35]

Rodecki. Eodem, quo Handschubius Tarnoviam, profectus est cum Gymn. Directoris licentia ad componenda familiae suae negotia Leopoli Gymn. Catecheta, suffecto pro exsequendis muneris sui officiis Felice Gondek, Parochiae bochniensis Cooperator. Die tertia Novembris reversus Catecheta Leopoli. Ast retardato promissi Professoris supplentis adventu, Gymnasii Director, ne tantam juvenus scholastica eruditionis faceret jacturam, supra memoratum Felicem Gondek suppetias rogandum putavit, cui Arithmeticam cum Geometria in tribus inferioribus Gymnasii Classibus, nec non historiam naturae in tertia et linguam teutonicam in V et VI ad praesens docendam commisit; quod factum die 4 Novembris.

Jam vero die XII Novembris dictus supra Rodecki, decreto Galiciae Praesidii die 18 Octobris 1850 N. 12483 emanato, Professor supplens nominatus, Bochniae advenit, atque eodem die, juratus, munere fungi coepit.

Quoniam autem pro excelso Ministerii decreto diei 12 Septembris N. 7632 anni 1850, mutatis rationibus didacticis, et horarum et materiarum numerus docendarum increverat, alia, ac anno ineunte, tam temporis quam virium docentium distributio ten-

tanda erat. Quamobrem habitum 13 Novembris Professorum senaculum ita destinevit, ut, quum singulae materiae, excepta una, eaque Historia et geographia, ex laudato supra Ministr. decr. in III, IV, V et VI Gymnasii Classe teutonice exponenda, idiomate vernaculo i. e. polonico tractandae essent atque explicandae, Vincentio Keidosch, quippe linguae polonicae non satis perito, Historiae et Geographiae studium in III, IV et V Classe docendum adscriberetur.

Reliquorum professorum singuli spartam nacti sunt hanc:

Czaykowski, Prof. Religionis per omnes Classes et historiae naturae in V et VI.

Hołyński, Prof. linguae graecae in III, IV, V et VI nec non historiae et Geogr. in II Gymn. Classe, et linguae ruthenicae, ut supra.

Schmidt, Prof. lingua germanicae /:teutonicae:/ in I, IV, V, VI et historiae cum Geogr. in VI Gymn. Classe.

Buczkowski, ut anno ineunte.

Sarnecki, Prof. lit. class. latinae in IV, V et VI Gymn. Classe.

Nowicki, Prof. linguae polonicae in omnibus Classibus et Geographiae in I.

Rodecki, natus Leopoli die 16 Juli 1824, Prof. Arithmeticae sing. et univers. cum Geometria in IV, V et VI tam hist. natur. in I, II et III tandem physices in IV Gymn. Classe.

Gondek, Prof. Arithm. et Geometr. in I, II et III et lingua teutonicae in II et III Gymn. Classe.

A calendis Octobribus 1850 annuum Professorum supplementum salarium 400 fl. M. Conv. initia cepit, quam prius non nisi 300 fl. penderentur.

Pro institutionibus musicis anni 1850 scholastici, habitis in Gymnasis nostro, muneratum est Eruditionis publicae ministerium, Cantus Professorem Wygrzywalscium 50 florenis M. Conv. //

[s. 36]

A. R. Dom., Josephus Eques de Czaykowski, hujus Gymnasii Catecheta, pro instituta Gymnasii juventute per duos annos in historia naturae, praemium retulit sexaginta florenorum monetae conventionalis.

A. R. D. Felicis Gondek, jam, ut ante dictum, per Gymnn. Directorem effecta in Professoris munus substitutio, ex decreto Galiciae Gubernatoris die 19 Januarii 1851 ad Num. 1/5 emanato, rata est habita; quare die 28 e. m. ad munus hoc jure jurendo obstrictus est, una cum R. Dom. Gustavo Nowicki, nostri Gymnasii proffesore supplente, cujus erat, jam anno superiore quiscurandum jurare, quod vero in tanta negotiorum farregine per oblivionem internissem.

Vincentio Keidosch, ceu hujus Gymnasii Directori, e decreto c. r. Ministerii diei 22 Januarii 1851 N. 4860 annua ducentorum florenorum monetae conv. reuneratio, inde a die 1 Octobris 1850 coepta est munerari.

Die Februarii 10 hujus anni Dom. Gymn. per Galiciam Inspector – Philosophiae Doctor, Eusebius Czerkawski nostrum Gymnasium lustrare coepit, quo munere 13 ejusd. mensis perfunctus, Neo-Sandecium, idem exsecuturus discessit.

Guilelmus Schmidt, hujus Gymnasii Professor supplens, quum Augusto mense anni 1850 Viennae tentamen pro obtinendo magistri in Gymnasio inferiore munere non sine laude subiisset, id ab Excelso Eruditionis publicae Ministerio impetravit, ut salarium ipsius 400 florenorum centum florenis augetur; quare inde a 1 Octobris 1850 eidem 500 fl. annui penduntur.

Die 5 Mai huiusce anni, ex decreto c. r. Galiciae Praesidii de dato 23 Aprilis 1851 emanato, Marcellus Eques de Studziński, Premisla ad supplendum Professoris in Gymnasio Bochniensi munus missus advenit, atque iure iurando huius muneris eodem die edito, historiam naturae in I et II Gymn. Classe, linguam teutonicam in I Historiam cum Geographia in IV et V Gymn. Classe docere coepit.

Excelsum c. r. Eruditionis publica Ministerium Ioanni Hołyński pro instituta Gymnasii Bochniensis iuventute in idiomate rutheno per prius semestre anni 1851 Remunerationem 40 florenorum M. C. concedendam putavit.

Guilelmus Schmidt excelso Ministerii eruditionis publicae die 20 Mai 1851 sub Nro 4854/210 emanato, qui ad huc Professoris vices gerebat, actualis Gymnasii Bochniensis Professor est nominatus, cui muneri die 18 Iunii 1851 sacramento addictus mansit, cum annuo salario 700 florenorum Mon. Cons. //

[s. 37]

Ex decreto excelsi c. r. Eruditionis publicae Ministerii die 16 Mai 1851 Nro 4473/191 emanato Gymnasium Bochniensis duabus supremis classibus mutilatum ita, ut ab anno scholastico 1851/52 non nisi quatuor classes inferiores, nomine Gymnasii inferioris, in posterum remenerent.

Vidi die 11 Iulii 1851

Czerkawski

Die 10 Iulii huius anni Dom. Gymn. per Galiciam Inspector, Philosophiae Doctor, Eusebius Czerkawski nostrum Gymnasium lustrare coepit, atque die 15 ej. mens. eodem consilio Neo-Sandecum profectus est.

Reverendus Dom. Josephus de Cząykowski, nostri Gymnasii Catecheta, ec decreto Excelsi Cultus et Erud. publ. c. r. Ministerii die 4 Iunii 1851 N. 5140/227 emanato, 100 florenorum M. Conv. retulit reuenerationem pro instituta ex historia naturae Gymnasii nostri iuventute.

Sumtibus Gymn. Bochn. Directoris, Vincentii Keidosch, Gymn. Catechetae Josephi de Cząykowski, Gymn. Professoris Guilelmi Schmidt, nec non Professorum supplementum Leopoldi Buczkowski, Josephi Sarnecki, Augustini Nowicki, Felicis Gondek, Marcelli de Studziński, Joannis de Hołyński et Ceslai de Rodecki comparata Augustissimi Austriae Imperatoris Francisci Josephi I imago, Gymnasis Bochniensi dono data est. Sumtus vero erat 10 florenorum Monet. Conv.

Leopoldus Buczkowski, Felix Gondek et Marcellus Studziński, vices Gymn. Professorum gerentes ab officio et salario die 1 Augusti 1851 remoti sunt, cui rei ansam dederat citatum superius Ministerii decretum diei 16 Mai anni 1851 num. 4473/191, ex quo Gymnasium Bochniense mutatum est in Gymnasium inferioris ordinis.

Ex decreto excelsi c. r. Eruditionis publicae Ministerii die 4 Iulii 1851 emanato, ad Num. 6069, concessa antea 200 florenorum remuneratio, ob Gymnasium diminutum, Gymn. Directori subtrahitur adco, ut non nisi 50 eidem hoc nomine floreni annui relinquuntur.

Mense huius anni Augusto via ferrea construi coepta est a Bochnia versus Leopolin. Itidem mense eodem lignei pali sustentando filo metallico telegraphico a Cracovia versus Leopolin erecti sunt. //

[s. 38]

Annus scholasticus 1851/52 inchoatus die 16 mensis Septembris 1851.

Professorum Status.

Vincentius Keidosch, Gymn. Director, nec non linguae teutonicae in 3 ut 4 Classe Professor.

Guilelmus Schmidt, Prof. linguae latinae in 2 et 3 nec non Geographiae et Historiae in 3 et 4 Classe.

Josephus Eques de Czajkowski, Prof. Religionis, per omnes classes, et Historiae naturae in 1 et 2.

Joannes Eques de Hołyński, Prof. supplens linguae latinae et teutonicae in 1 nec non graecae in 4 Classe, denique linguae ruthenae.

Josephus Sarnecki, prof. supplens linguae latinae in 4, linguae graecae in III et linguae teutonicae in 2 Classe.

August. Nowicki, Prof. suppl. linguae polonicae per omnes classes, nec non Geographiae et Historiae in I et 2.

Felix Gondek, Prof. suppl. Arithmeticae et Geometriae per omnes classes, nec non Physices in 3 et quarta.

Robertus Kastner, Professor artis linearis in schola Bochniensi civica ordinarius, et in Gymnasio Calligraphiae extraordinarius.

Ex decreto c. r. provinc. scholar. Regiminis /: Landes Schulbehörde:/ Ceslaus Rodecki, Gymnasii Bochniensis ad huc Professor supplens, Tarnoviam translatus est die 25 Sept. 1851 Num. 3069., atque huius locum obtinuit Felix Gondek.

Dies decimus tertius mensis Octobris anni 1851 Bochniensi civitati illuxit felicissimus; namque hora huius diei quarta pomeridiana Franciscus Iosephus I, Austriae Imperator Augustissimus, per Galiciam faciens iter, in aedibus Circuli Bochniensis vividissimam civem salutem benignissime excipere dignatus est.

Die vicesima sexta Novembris 1851 Director Gymnasii huius Vincentius Kejdosz in eadem qualitate promotus ad Gymnasium C. R. Tarnoviae, ejusque loco substitutus Josephus Czajkowski, supra fatus prof. Religionis etc.

Vidi, 30 Januarii 1852
Czerkawski //

[s. 39]

1852

Decreto c. r. Praesidii Galiciae ditto 10 Januarii 1852 Nr 213/5 studiosus hujus CR Gymnasii classis 2 nomine Adreas Klimek stipendio annuo 150 fl. Mon. Conv., fundationis Głowiński anae, qua praecipuus hujus classis donatus extitit. Decretum – habito Exhortatione occasionati per Catechetam et pr. Directorem Gymnasii Jos. Czaykowski – a Dno Equite Eusebio Czerkawski C. R.Inspectore Gymnasios occidentalium Galiciae Gymnasium isthoc visitante – (1 Febr 1852) fato discipulo, plena congregatione Gymnasii admanuatum.

Decreta C. R. provincial scholar regiminis d. 1 Aprilis 1852 – (sine Nro) Gustavus Nowicki praesbyt. saecular. Dioeces. Tarnov. professor supplens Gymn. (linguae polonicae, geographiae in clas. 1 et 2) ob incognem paedadagicum procedendi modum in objecto suo, munere hoc privatus, in ejusque locum noviter creatus supplens Marcellus Malinowski substitutus est.

Decreto supra fati C. R. regiminis dtto 3 Aprilis 1852 Nro 1210/ Joannes Hołyński professor supplens Gymnasii hujus (prof. suppl. linguae graecae in 4 et latinae in 1 et 2 classi, tum linguae ruthenicae), in eadem qualitate ad Gymnas Tarnoviense translocatus; ejusque loco prof. supplens Joannes Romanowski (a Gymnasio Samboriensi provocatus) substitutus est.

Vidi die 19 mensis Junii 1852
Czerkawski

Decreto C. R. provincial scholarum regiminis dto 16 Septembris 1852 Nro 4267. Josephus Sarnecki professor inferioris Gymnasii hujatis ad C. R. Gymnasium St. Annae Cracoviae in eadem qualitate promotus, ejus vero loco suprafato Decreto Barewicz Jacobus professor supplens C. R. Gymnasii Neo-Sandecensis qua talis substitutus est.

Vidi die 22 mensis Februarii 1853
Czerkawski

1853

Die 19 Februarii 1853.

Cl. Dom. Dor. Eusebius Czerkawski C. R. Consiliarius et Gymnas. per Galiciam Inspector Cracovia veniens Gymnasium nostrum officioso lustravit indeque 22 ejusdem mensis munere suo fungens Neo-Sandeciam profectus est.

Dies decima octava Februarii, anno millesimo octingentesimo quinquagesimo tertio inauditum hauddein annalibus austriacis / /

[s. 40]

facinus inseruit: Homo nefarius, cujus nomen et originem historiographi cum detestatione posteritati commendarunt – tempore meridiano – cultro ad formam sicae adaptato munitus, insidiosae a tergo prosiliens juveni Imperatori ac Regi nostro Francisco Josepho I – loco patenti publico ambulanti (Viennae) – recteque tunc aspectui transeuntis militiae intento, ictum mortiferum infligere ausus est! Divina tamen providentia – caput sacratum principis – leviter nonis in cervice vulnerati periculo atroci submovit! Adjutans bellicus (Adjutant) Suae Sacratissimae Majestatis comes Grünne – et mox accurrens civis Vienensis Ettenreich, scelerata manu sicarii ab atro proposito non desistentis apprehensa, ipsum advenienti militiae et dein justitiae legis tradiderunt. Fama facinoris hujus, fulguris celeritate permeans, animos omnium vehementer consternavit, at mox salvatione cari Imperantis consolati et erecti fideles subditi longissimorum ditionum Austriae ad aras Supremi convolvere grates fundentes pro aversione inenarrabilis calamitatis, solio clementis monarchiae et nationibus subditis minantis. Solemnis hac occasione devotio in Ecclesia Bochniaensi jam 21 Febr. praesentibus C. R. officialibus, praesidio militari et Gymnasio sub Praeside C. R. Inspectoris, Gymnasium tum temporis visitantis, instituebatur. Restituta dein plene sanitate Suae C. Majestatis gratificatoria haec festivitas die rursus 3 Martii ejusdem anno celebrabatur, qua die loca et aedificia publica emblematis gaudii et piae ovationis ornata – resonante in area majori civitatis hymno populi (Volk-slied), pro incolumitate redditi Imperantis, a juventute scholari et confluentibus conciribus prolato – innumeris luminaribus in mediam usque noctem refulgebant.

Mense Majo ejusd. ann. C. R. Officium circulare ad collectam, pro Ecclesia Viennae eadem pia intentione aedificanda invitabat, qua occasione Gymnasium quoque Bochniaense (juventus et professores) non minimam partem – in manifestationem recte et patriotici sensus – contribuit.

Vidi die 25 Juni 1853

Czerkowski

(tempore visitationis Gymnasii) / /

[s. 41]

Status professorum C. R. Gymnasii Bochniaensis anno scholar. 1852/3: Josephus de Czaykowski praesbyter saecularis Dioecesanus Leopoliensis Director G. p. professor religionis et historiae naturalis. Guilelmus Schmidt professor linguae latinae 2 classis, germanicae linguae in eadem classi, simulque geographiae et hstoriae in 2 et 4 clas. – ordinarius saecundae classis. Felix Gondek praesbyter saecularis Dioecesanus Tarnoviensis professor supplens Matheseos in 2, 3 et 4 clas. Physicae in 3 et 4 linguae graecae in 3 clas. Jacobus Barewicz professor supplens linguae graecae in 4 classe, latinae in eadem,

simulque germanicae et polonicae. Marcellus Malinowski prof. suppl. linguae latinae, germanicae, polonicae, geographiae et historiae in 3 classe simulque linguae polonicae in classe 2. Ordinarius 3 classis. Joannes Romanowski prof. suppl. linguae latinae, germanicae, polonicae, Matheseos et geographiae 1 classis. Ordinarius primae clas. Robertus Kastner professor artis delineandi in schola Bochniaensi civica ordinarius et in Gymnasio calligraphiae extraordinarius. Josephus Menzek musicus privatus instruebat in cantu figurali, et in musica instrumentali e propria deligentia. Pro instructione in cantu accepit remunerationem ab alto regimine pr. 80 fl. C. M. Anno hoc scholari 1852/3 Wiśniewski Augustinus studiosus primae Gymnas. classis filius officialis salinarum Bochniae – ex decreto C. R. Praesid. prov. Galic. de 9 Martii 1853 Nro 1369 stipendio 150 fl. annuo donatus exstitit. Ex decreto C. R. regiminis provinc. scholar. de dato 12 Sept. 1853 N 5149 professor supplens Gymnasii hujus Joannes Romanowski pro instructione in Gymnasio numero horarum justo majore (duas horas supra vigintipraescriptas) occasione incompleti status professorum – reuenerationem 40 fl. C. M. retulit.

Instructor cantus Josephus Menzek decreto e 19 Sept 1853 Nro 5297 – Lt. 80 fl. C. M. pro anno scholar. 1852/3 remuneratus est e fundo C. R. studiorum – similiter Robertus Kastner professor artis delineandi in hujati schola civitatensi pro instructione in caligraphia juventutis gymnasialis 80 fl. C. M. sortitus est. //

[s. 42]

Die 21 Decembris 1853 hora media decima mane S. C. R. A. desideratus ab incolis Galiciae juvenis Archidux Austriae Franciscus Ludovicus Leopoldin pro mansione profisciscens in aula C. R. Officii postea a C. R. magistratibus, sacerdotio fossoribus salinarum cum musica obviam euntibus et juventute scholarum condigne salutat, per quadrantem horae subristens honoratiores praesentium clementer allocutus est.

Decreto C. R. regim prov. scholar e 21 Octobris 1853 Nro 6191. Lt. stipendium annuum per 5 fl. C. M. foundationis Stannettianae, quod 1852 studioso gymnasiali Rybakiewicz Adolphas destinatum erat, pro anno 1853 Joanni Malinowski stud. quartae cl. assignatum est.

1854

Decreto C. R. reg. prov. schol. e 21 Januarii 1854 Nro 249 professor Guilielmus Schmidt ad petitionem suam eo directam, titulo curandae suae et uxoris suae valetudinis, subsidium 50 fl. C. M. retulit.

Vidi die V mensis Febr. 1854

Czerkawski

Die 4 Februarii 1854 ad 7 ej. mens. suprafatus C. R. Consiliarius et Gymn. Inspector Gymnasium nostrum lustravit indeque Sandecciam munere eodem fungens profectus est.

Decreto C. R. Regiminis prov. scholarum 26 Febr 1854 Nro 913 Lt. Josephus Zegertowski finito in Universitate Vindebonensi cursu medicinae tertio (3t Jahrig) c. r. Gymnasio Bochniaesi qua professor supplens, in locum, prof. supplentis R. Felicis Gondek, ad beneficium curatum in Krzyżanowice (Circ. Bochn.) promoti, applicatus extitit.

Die 24 Aprilis anno 1854 S. C. Majestas Franciscus Josephus Imus de clarissima stirpe Habsburg-Este Imperator noster (Austriae) Serenissimam principissam / /

[s. 43]

(Ducissam Herzevizin) Bavariae Elisabetham virginem de clarissima domo Wittelsbach actu solenni sacramentali catholico in Matrimonium duxit. Diec hac omnibus populis Austriae festa et lata, in tota monarchia et apud nos Bochniae solenni devotione confluyente undique populo, C. R. Officialibus, et Praesidio militari, distributisque, e voto Suae C. Majestatis – largis puupertati elemosinis celebrabatur. Gubernator (locumtenens Stadthalter) pro Galiciae et erat tunc S. Excellentia – Comes Agenor Gołuchowski – Episcopus Dioecesis Tarnoviensis Illustrissimus ac Rndssmus D. Josephus Aloisius Pukalski.

Vidi die IX mensis Juli 1854.

Czerkawski

Vidi tempore visitationis generaliscan.: Bochniae diebus 30 et 31 Julii 1854 celebratae. Benedico Patrem, Filium et Spiritum S. gratulorque, quod fideler, in Gymnasio adinveni in mandatis Dei.

Josephus Alojsius Pukalski

Eppus. Tarnov. Comend. Ord. Francisci Josephi I

Tentamen publicum gymnasiale celebrabatur anno 1854, 31 Iulii horis matutinis, cui praesidebant supra signatus Reverendissimus Episcopus Dioecesis hujus cum parochio et Decano (AR. Glużyński et Ondraszek) tum Praefectus C. R. magistratus Circuli (Kreis-Behörde-Vorsteher) Schneider (Schneider Josephus) – prasantibus plurrimis officialibus et civibus loci.

Die 8 ad 10 Juli C. R. Consiliarius et Inspector Gymnasiorum Galiciae occidentalis (pro tunc jam ad neoorganisatum C. R. Regimen provinciale Cracoviae pertinentium) – Doctor Eusebius Czerkawski Gymnasium / /

[s. 44]

Bochniaense officiose visitavit, indeque eodem negotio Neo-Sandeciam profectus est.

Mox post hunc 12 Julii Rdsms Dor. Gałeczki Antonius Canonicus Decanus Capituli Tarnoviensis qua Commissarius Episcopi Sandecia veniens, praelectionibus in gymnasio nostro per dies quinque adfuit, relationemque de tendentia religiosa Christiana tum in educatione quam instructione scientifica exhibuit.

Decreto S. Caes. Majestatis dtto 16 Aprilis 1854 pars Galiciae occidentalis fluvio San terminata, a die 29 Maji 1854 neoorganisato C. R. Regimini provinciali Cracoviae in politicis administrativis et (scilicet et scholasticis cessante abinde prav. regim. scholastico Leopoli – Landesschulbehörde) subita extitit.

1854

Status professorum gymnasii Bochniaensis anno 1854 idem qui praeterito fuit, excepto quod in locum Felicis Gondek ad parochiam in Krzyżanowice promoti, Josephus Zegertowski decreto C. R. regim. prov. schol. de dtto 26 Februari 1854 Nro 915 – qua professor supplens, pro iidem ut antecessor ejus objectis designatus est.

Guillelmus Schmidt Olomutii anno 1819 natus post multos vicissitudines in statu vitae amplexendo 30 Januarii 1848 ad supleturam professoris in gymnasio Bochnieni admissus, actualis dein professor pro gymnasio inferiori 20 Maji 1851 factus, munus hoc ad ultimam Julii 1854 obiit. Ad petitionem propriam Decreto C. R. Regiminis provincialis Cracoviae professuram in C. R. catholico gymnasio Hermanstadiensi obtinuit ad locum destinationis suae (in Hermannstadt) die 6 Augusti 1854 cum familia se contulit.

Eodem anno coenaculum superius Ecclesiae Bochniaensis reservata pristina conjunctura tignorum lamina ferrea tectum extitit. / /

[s. 45]

Menso Septembri 1854 legio pedestrium (italica) sub nomine Heroldi Bochniam venit, et in civitate locisque adjeccentibus pro statione hiberna disposita simul ad aggerem – sub viaductum ferreum (Eisenbahn) versus Cracoviam – exstruendum adhibita est. Legionis hujus Generalis (General-Major) S. C. A. Archidux Rajner cum consorte sua Archiducissa Maria Carolina Bochniae per hiernem residebat.

Die 16 Septembris incepit annus scholaris 1854/5.

In locum Guillelmi Schmidt designatus est prof. supplens e Sandecia, sed hic nonnisi per unum mensem officio fungebatur, et 1 Novembr. 1854 Viennam ulterioris eruditionis causa profectus est. Post hunc (Andream Maj) designavit C. R. regimen provinc. Cracoviae suppletem (professurae gymn.) olim jam Tarnoviae, pro tunc instructione privata occupatum Ignatium Kulisseki decreto de 29 Octobr. 1854, qui diu expectatus tandem ultimis Decembris advenit. Vix unquam gymnasium Bochniense viribus instructivis adeo destitutum erat. Ab initio semestris usque ad mensem Januarium 1855, partim ob tarditatem provocatorum suppletem partim ob aegretudines singulorum jam in officio existentium, plurimum non nisi quatuor praeceptores (inclusive et director) in quatuor classibus instruebant, imo accidit nonnunquam, quod terni omnem juventutem possibili ac prospicio modo occupare adacti fuere.

Vidi IV mensis Febr. 1855
Czerkawski

Vidi d. XIV m. Aprilis 1855
Wilhelm

Decreto Suae Aug. Magist. de dato 5 Febr. 1855 Clssimus D. Andreas Wilhelm C. R. Consiliarius in scholasticis et Inspector Gymnasiorum in Sillesia eodem muneri in Galicia occidentali et Cracovia (:per districtum regiminis Cracoviensis – Krakauer Regierung Gebiet:) praefectus est. Gymnasium Bochniense diebus 13, 14, 15 et 16 visitavit suoque munere fungens Neo-Sandeciam se contulit. Eodem anno Supplens professor gymnasii hujus Joannes //

[s. 46]

*Romanowski*⁵ 2 Iulii diem supremum obiit. Morbo Cholera tunc temporis hic loci grassante quinque nonnisi praeceptores in toto gymnasio (inferiori quatuor classium) instruebant. Annus scholaris vigore decreti alti C. R. Ministerii cultus et publ. educat. de die 25 Decembris 1854 No 18748 terminabatur, ab hinc feriae autumnales duos menses durabunt.

Examen publicum in cubili scholari decenter adornato praesidente C. R. Commisario circulari D. Petr. Cassina et Decano praeposito Curato loci Illustrissimo Franc. Glużyński in praesentia officialium et honorationum loci celebrabatur.

Die 30 Iunii ad 3 Iulii 1855 Clariss. Julius eques de Junosza Gatecki Canonicus grem. et Decanus Capituli Tarnoviensis Commissarius Episcopalis gymnasium Bochniense hoc anno bis officiose et quidem secundo semestri tempore supra fato visitavit.

Die 15 Iunii feria sexta hora 10 ½ antemeridiana S. C. R. A. M. Franciscus I Austriae Imperator Augustissimus per Galiciam faciens iter, vividissimam civium juventutis scholaris et salutem in aedibus magistratus circuli excipere praefectosam magistratuum et scholarum colloquio honorare dignatus est.

Professorum status anno scholastico 1854/5.

Josephus Czaykowski (presbyter saecul. Dioeces. Leopold.) Director gymnasii prov. simul Catecheta et professor historiae naturalis actualis.

Ignatius Kulisseki prof. supplens linguae lat. german. et Mathes in Classe IV, III et II.

Jacobus Barenicz prof. suppl. linguae lat. in II graecae in III et IV polonicae IV Classe.

Marcellus Malinowski prof. suppl. histor. et geograph. in omnibus quatuor Classib. linguae latinae in III, //

⁵ Data zapisana na marginesie: 1855.

[s. 47]

polonicae ling. in III Classe.

Josephus Żegestowski prof. suppl. Physicae in III et IV, Mathematicae et in I Linguae latinae in I Classe

Insuper docebant post obitum supplentis prof. Romanowski interimaliter: Director linguam germanicam et polonicam in II. Żegestowski vero linguam germanicam in I et III polonicam in I Classe – prior per 23 horas – posterior 27 horas singula hebdomada.

Numerus juventutis gymnasialis in omnibus classibus ad finem anni erat: 69 universim.

Morbo contagioso Cholerae hoc tempore plures studiosos correpti extiterunt – preter supra fatum professorem tamen nemo mortuus e gremio scholari.

Annus scholaris 1855/6 ordiebatur 1 Septembris 1855. Numerus ad inscriptionem se insinnantium studiosorum attigit 100.

Vidi XXVII. Octobris 1855. A. Wilhelm

Die 24 ad 28 Octobris 1855 C. R. Consiliarius et inspector Cl. D. Andr. Wilhelm Gymnasium Bochniense visitavit indeque Sandeciam eadem munere fungens profectus est.

Decreto C. R. Regiminis Praesidiali de dato 1 Febr. 1856 N. 675 professor supplens gymnasii hujus Ignatius Kulisseki ab officio suspensus, dein via gratiae Rzeszówiam qua supplens gymn. prof. translatus extitit.

Vidi die 12 Aprilis 1856. A. Wilhelm

Die 11 usque ac 15 Aprilis 1856 C. R. Consiliarius et inspector Gymnasiorum per Galliciam occidentalem et Sillesiae Gymnasium Bochniaense officiose secunda vice pro 1855/6 visitavit indeque eadem munere fungens Neo-Sandeciam secontulit.

Nona Martii 1856 prof. supplens Marcellus Malinowski propter //

[s. 48]

infirmiorem diuturnam ad finem usque anni scholaris ab officio salvo salaria – rescripta C. R. Regiminis eliberatus extitit.

Die quarta Martii 1856 Joannes Cantius Kowalikowski qualificatas pro studiis philologicis classicis in Universitate Cracoviae qua professor supplens gymnasio Bochniensi applicatus extitit.

Die 13 Januarii ejusdem anni Cooperator Ecclesiae hujatis Franciscus Fox (post discessum Ant. Wydro antecessoris in eadem functione) qua adjutor in trandenda Doctrina religionis Directori (qui simul Catecheta gymn. erat) exigente necessitate, propter deficientem numerum professorum ab alto regimine cum consensu Ordinariati delegatus est. Nullus tamen eorum effective negotio hoc scholari occupabatur singuli enim e gremio professorum horas praescriptivas supplebant donec singulari cura supra fati

C. R. Inspectoris indigentiis gymnasiorum providentis, Josephus L. M. Kraska pastor antea in Borussia e Lutheranismus conversus 9 Junii 1856, decreto A. C. R. Ministerii de dato 5 Junii 1856 N° 16104 numerum docentium explevit.

Hoc modo status professorum ad finem anni scholaris 1856 e sequentibus individuis constabat:

1. *Josephus Czaykowski Director pr. simul Catecheta et ut anno praeterito.*
2. *Jacobus Barewicz prof. supplens linguae latinae in Classe II graecae in Cl. III et polonicae in Cl. III et IV.*
3. *Josephus Żegestowski prof. suppl. Mathes. per omnes quatuor Cl. Physicae in III et IV. linguae polonicae in I et II Cl.*
4. *Titus Zegadłowicz prof. suppl. linguae latinae in Cl. I. germanicae in Cl. II Geographiae in I historiae in Cl. IV.*
5. *Joannes Cant. Kowalikowski prof. suppl. linguae graecae //*

[s. 49]

in Cl. IV latinae in Cl. III et IV.

6. *Josephus L. M. Kraska prof. suppl. linguae lat. germanicae in Cl. I et III, historiae in Cl. II.*

Cantum figuralem docebat supra fatus prof. suppl. Titus Zegadłowicz erga remunerationem competentem, ab Alto regimine assignatam.

In caligraphia instruebat Robertus Kastner praeceptor C. R. scholae realis inferioris Bochniensis, erga remunerationem 80 fl. annue e subsidio A. Regim.

Die 9 – 10 – 11 Junii Clarissimus Jul. eques de Junosza Gałęcki Decanus Capitali Tarnoviensis Commissarius Episcopalis Gymnasium officiose pro anno scholari 1856 praesentia sua honoravit.

Examen publicum celebrabatur ultimis Juni, feriae autumnales durabant a 1 Juli ad ultimam Augusti 1856.

Annus scholaris 1856/7

ordiebatur 1 Septembris 1856. Numerus coetui gymnasii adscriptorum in omnibus quatuor classibus erat 98. Decreto alti C. R. Ministerii pro Cultu et stud. instruct. de dato 24 Septembris 1856 N° 14261 Josephus Żegartowski prof. suppl. gymnasii hujus fine ulterioris eruditionis et qualificationis ad munus professoris Mathematicae et Physicis ad studia in C. R. Universitate Vienaensi salvo salario suo (420 fl. annue) usque ad ultimam Septembris 1857 provocatus, in ejusque locum Andreas Karpiński, examinatus ex iisdem studiis, candidatus professorum pro toto Gymnasio, substitutus est.

Vidi die 25 Octobris 1856. A Wilhelm

Die 24 ad 28 Octobris 1856 C. R. Consiliarius et Inspector Gymnasiorum supra signatus gymnasium hoc //

[s. 50]

lustravit, indeque suo munere fungens Tarnoviam se contulit. Excel C. R. Ministerium pro cultu et studiis decreto 10 Janarii 1857 N 1987 indigentis gymnasii hujus munificus succurrens, cura et praesidio supra fati C. R. Consilarii et Inspectoris pro studiis gymnasialibus, centum florenos conven e fundo studiorum Galiciens assignari indulsit, ut inde instrumenta et utensilia physicalia aliaque maxime necessaria subsidia instructionis pararentur.

Status professorum inchoante hoc anno sequens fuit:

1. *Josephus Czaykowski praesbyter saecularis director provisorius simul Cathecheta et professor historiae naturalis ut anno praetorito.*
2. *Jacobus Barenicz prof. supplens linguae latinae in I Classe, graecae in III Clas. polonicae in I et III Classe.*
3. *Titus Zegadłowicz praesb. saecularis r. ruth. prof. suppl. Geographiae et historiae in omnibus classibus et linguae germanicae in I Cl.*
4. *Joannes C. Kowalikowski prof. suppl. linguae latinae in III et IV Clas. linguae graecae et polonicae in IV Clas.*
5. *Josephus Żegestowski prof. suppl. Math. et geometriae in omnibus classibus, Mineralogiae in III et physicae in IV Clas. ling. polon. in II Cl.*
6. *Josephus M. L. Kraska prof. supplens linguae latinae in II Cl. germanicae ling. in II et IV Classe.*

In cantu figurali et Calligraphia instruebant iidem qui anno praetorito: Titus Zegadłowicz et Robertus Kastner n. ut supra in principiis linguae gallicae prof. suppl. Jos. Kraska erga //

[s. 51]

privatam remunerationem.

18 Octobris 1856 Andreas Karpiński examinatus candidatus professurae decreto Exc. C. R. Minist. ut supra loco supra fati Jos. Żegestowski munere prof. suppl. fungere coepit et in objectis iisdem quibus antecessor ejus instructionem suscepit.

Die 28 Januarii terminabatur semestre I hujus anni et quidem tentamine e doctrina Religionis. Die 3 Februarii 1857 semestre anni scholar. II decenti devotione inchoabatur. Die 6 et 7 Martii 1857 clarissimus Julius de Galecki Decanus capitali Cathedral. Tarnoviensis Commissarius Episcopalis in religiosis, officiose Gymnasium hoc praesentia sua honoravit.

Vid. d. 25 Maii 1857. A Wilhelm

Die 22 usque 25 Maii C. R. Consiliarius et Inspector gymnasiolorum Andreas Wilhelm Cracovia veniens gymnasium hoc officiose lustravit, indeque eodem officio Sandeciam se contulit. Ultima Junii tentamen publicum pro anno scholario 1856/7 et 1 Julii gratiarum actio solenni devotione in ecclesia, dein publicatione census juventutis in aedibus gymnasii cum productione cantus figuralis celebrabatur.

Status professorum ad finem anni hujus idem ut supra.

Annus scholaris 1857/8.

ordiebatur 1 Septembris 1857 devotione invocationis Spiritus Sancti in ecclesia parochiali. Numerus coetui gymnasii adscriptorum in omnibus quatuor classibus attingebat ad 107, ergo plus 6 quam anno praeterito.

Status et functio professorum inchoante hoc anno sequens fuit: 1. Josephus Czaykowski prof. Religionis //

[s. 52]

et historiae naturalis Director Gymnasii prov. docebat: Religionem in omnibus quatuor classibus – historiam natural. in I et II Clas.

2. Stahlberger Theodorus decreto C. R. regiminis de datto 18 Juli 1857 N 2255 qua professor actualis pro gymnasis inferiori, in locum Jacobi Barewicz prof. supplentis decreto C. R. Regiminis de 25 Augusti 1857 N° 27525 Rzeszoviam relegati, designatus, docet linguam germ. in I et IV, linguam polonic. in II et III, historiam et geographiam in II et III Classe.

3. Titus Zegadłowicz pr. suppl. pro lingua latina in I Cl. germanica in III, historia et geogr. in I et IV Cl.

4. Joannes Kowalikowski pr. suppl. pro ling. graeca in IV latina in III et IV, polonica in IV Classe.

5. Josephus Maria Leopoldus Kraska pr. supl. pro lingua latina in II, graeca in III, germanica in IV Class.

6. Andreas Karpinski examinatus candidatus professurae, pro nunc prof. supplens instruit in Mathesi et Geometria Classem I, II, III, IV in physica Classem III et IV. Mineralogia Cl. III in lingua polonica Cl. I. In objectis extraordinariis: instruit:

Titus Zegadłowicz supra fatus supplens, provisorie in cantu et caligraphia.

Die 12 et 13 Octobris 1857 clarissimus ac Reverendissimus Antonius de Gatecki Decanus capitali Tarnoviensis Commissarius Episcopalis pro C. R. Gymnasiis in religiosis, gymnasium Bochniaese officio suo fungens, praesentia sua honoravit.

Concessione alti C. R. ministerii pro Cultu et instruct. de datto 30 Septembris 1857 N 15792 Josephus Kraska supplens profess. gymnasii hujus titulo gratiosi et extraordinarii subteraminis //

[s. 53]

jam secundario ut prius sub datt 26 Decembris 1856 N. 37070, 100 fl. C. M., accepit.

Vidi die 27 Octobris 1857 A. Wilhelm

Die 26 et 27 Octobris 1857 C. R. Consiliarius et Inspector Gymnasiorum Mdnus Andreas Wilhelm gymnasium nostrum visitavit indeque eadem officio fungens Neo-Sandeciam se contulit.

Ordinatione Altissimi C. R. Regiminis de 18 Decembris 1857 N. 39170, Titus Zegadłowicz (prof. supplens) instructionem cantus Francisco Howorka organario Ecclesiae Bochniaensis resignavit, hinc a prima Januarii 1858 officio instructoris in cantu pro juventute gymnasii, fungi coepit.

Decreto C. R. A. Ministerii de 28 Nov. 1857 N. 19726 Andreas Karpiński supplens huiusque professor Mathematicae et Physicae pro actuali professore hic loci declaratus extitit.

Semestre primum hoc anno 26 Januarii 1858, et quidem tentamine publico e doctrina religionis, in praesentia delegati Commissarii Episcopalis A. R. Francisci Gluziński parochi et Bochniaensis horis pomeridianis, terminatum, Semestre vero secundum 1 Februarii a. c. inchoatum est.

Vidi die 4 Maji 1858.

Wilhelm

Die tertia usque ad quintam Maji 1858 C. R. Consiliarius et Inspector Gymnasiorum MDnus Andreas Wilhelm gymnasium hoc secunda vice hoc anno scholari lustravit, – similiter suprafatus commissarius Episcopalis in religiosis 15 et 16 Junii praesentia sua honoravit.

Vigesima quarta Aprilis 1858 professor supplens Jos. Kraska decreto altissimi C. R. regiminis de dato 20 Aprilis 1858 N. 11013 officio eliberatus, in eadem qualitate hoc est qua professor gymn. supplens ad C. R. Gymnasium secundum Leopoliense translatus extitit, functiones ejus modo suppletorio ad finem usque hujus anni susceperunt: Director Jos. Czaykowski / /

[s. 54]

tradebat linguam latinam Classe II, Graecam Joan. Kowalikowski in Classe III, germanicam Theodorus Stahlberger in Classe IV – quibus remuneratio congruens, pro functione in horis supra numerum lege fixum, ad finem anni assignata est. Ordo instructionis et caetera dispartito in programme hujus anni typo presso continetur. Examen publicum in cubili scholari decenter adornato, in praesentia specialiter delegati commissarii Episcopalis Franc. Gluziński Decani emeriti et parochi loci, officialium et honorationum Bochniae degentium – 30 Junii 1858 celebrabatur. In objectis extraordinariis: in calligraphia instruebat prof. supplens Titus Zegadłowicz, lingua gallica Stephanus Waremski professor scholae capitalis Bochniensis, in cantu Franciscus Homorka organarius Ecclesiae Bochniaensis a prima Januarii 1859. Pro instructione in lingua gallica praestabant remunerationem eadem participantes.

Annus scholaris 1858/9.

Ordiebatur 1 Septembris 1858 devotione invocationis Spiritus Sancti in Ecclesia parochiali. – Numerus coetui gymnasii adscriptorum in omnibus quatuor classibus attingebat ad 114, ergo plus 7 quam anno praeterito. Neosuscepti ferre omnes e schola capitali Bochniensi prodiverunt.

Status professorum inchoante hoc anno sequens fuit:

1. *Josephus Czaykowski* prov. director tradebat doctrinam religionis in classibus omnibus, historiam naturalem in I et II, linguam latinam in III.
2. *Theodorus Stahlberger* linguam graecam in III, germanicam in I et IV, polonicam in II et III, historicam cum geographia in III. //

[s. 55]

3. *Andreas Karpiński* Mathesim et Geometriam in omnibus classibus, Physicam in III et Mineralogiam in III, linguam germanicam in II.
4. *Joannes Cant. Kowalikowski* prof. supplens linguam latinam in IV et II, graecam in IV polonicam in IV.
5. *Titus Zegadłowicz* prof. supplens linguam latinam in I germanicam in III, polonicam in I, geographiam in I geogr. cum historia in II et IV classe. – (munere professoris) uno vacante.

Die 7 et 8 Octobris Clarissimus ac Rndssimus Julius Gatecki Commissarius Episcopalis in religiosis et Gymnasium hoc praesentia sua honoravit.

Decreto A. C. R. Regiminis de 31 Januarii 1859 Nr 2885 Stephanus Kosa cursui philologico in universitate Cracoviensi operam navans, qua professor supplens in locum supra fati Josephi Kraska gymnasio huic designatus est. Functionem muneris die 6 Februarii ejusdem anni suscepit, indeque repartitio objectorum tradendorum sequenti modo facta est:

Josephus Czaykowski director. pr. tradebat doctrinam religionis in omnibus classibus et historiam naturalem in classe I et II.

Theodorus Stahlberger linguam germanicam in cl. I, III et IV. Geographiam Historiam in cl. II et III.

Andreas Karpiński, Mathesim et geometriam in omnibus clas. Physicam in III et IV. linguam polonicam in II.

Joannes Kowalikowski linguam latinam in II et IV graecam in III.

Titus Zegadłowicz linguam latinam in I germanicam in II Geographiam in I historiam et geographiam in IV.

Stephanus Kosa linguam latinam in III graecam in III polonicam in I, III et IV.

Semestre primum hoc anno 26 Januarii et quidem tentamine publico e doctrina religionis in praesentia //

[s. 56]

delegati Episcopalis A. R. Francisci Gluziński parochi Bochniaensis horis antemeridianis terminatum, Semestre vero secundum prima Februarii inchoatum est.

Vidi die 7 Maji 1859

A Wilhelm

A die 6 Februari ad 18 ordo professorum completus (6 individuus secundum organisationem recentem constans) disciplinas praescriptas in gymnasio hoc quatuor classibus inferioribus constitutam tradebat. Inde ad 13 Martii aegrotante prof. Stahlberger quinque, deinde ad 3 Aprilis non velescente prof. suppl. Kosa, quatuor nonnisi individua objecta deficientium inter se partientes decebant. Prof. Stahlberger 4 Aprilis, suppl. Kosa 15 Junii reconvalescentes munere ulterius fungebantur, ultimus tamen ancipiti morbo tentatus adjuvante nonnisi direttore pensum semestrale complevit. — In cantu et Calligraphia instruebat supr. dict. suppl Titus Zegadłowicz.

Die 6 et 7 Maji supra signatus C. R. Consiliarius Inspector Gymnasiorum hic loci officiose visitabat.

28 Maji publicabatur mandato C. R. Alt. Regiminis appellatio ut juvenus militiae idonea (etiam gymnasialis) ad formandas liberas cohortes, in bello tunc exardescente Italico adhibendas, se insinuaret.

Dispartitio disciplinarum in toto gymnasio tradendarum ad finem hujus anni eadem, qua a 7 ad 17 Februarii fuit.

Tentamen publicum ad finem anni scholaris 1858/59 pro omnibus classibus celebrabatur 30 Junii, consueta / /

[s. 57]

vero gratiarum actio sollemnis in Ecclesia parochiali 1 Julii Qua commissarius Episcopalis in Religiosis pro Gymnasio ad tentamen dictum subdelegatus fuit Decanus et parochus loci AR. Franciscus Gluziński.

Feriae autumnales decrabant a 1 Julii ad ultimam Augustii 1859. Judaeus nullus hoc anno coetui gymnasii adscriptus erat.

Ad finem anni numerus studiosorum 106.

E quarta classe promotorum abeuntium 26.

1860

Annus scholaris 1859–60.

Ordiebatur 1 Septembris 1859 devotione invocationis Spiritus S. in Ecclesia parochiali, perlectione institutorum ordinis et disciplinae gymnasialis, tum Exhortatione occasionali. Numerus ad studia inscriptorum attingebat ad 112 in omnibus quatuor classibus. — Neosuscepti ferre omnes e schola capitali Bochniaense prodiverunt.

Status professorum inchoante hoc anno sequens fuit:

1. *Josephus Czaykowski* prov. gymn. Director tradebat: doctrinam religionis in omnibus classibus, linguam latinam in Cl. III, historiam naturalem in I et II Cl.
  2. *Theodor. Stahlberger* linguam germanicam in II et III, polonicam in II, Geographiam et historiam in II, III, IV Cl.
  3. *Andreas Karpiński* linguam germanicam in I, Geographiam in I Arithmeticam etc. in omnibus quatuor Cl. Mineralogium in III Physicam in IV Cl.
  4. *Titus Zegadłowicz* prof. supplens linguam latinam in I et II germanicam in IV, polonicam in quarta.
  5. Prof. supplens *Stephanus Kosa* linguam latinam in IV, graecam in III et IV, polonicam in III et IV Cl.
  6. Prof. supplens *Joannes Kowalikowski* aegrotabat, ejusque loco objecta disciplinarum superius specificato modo a collegis docebantur.
- Intimato Alti C. R. Regiminis de dtto / /*

[s. 58]

27 Septemb. 1859 Num. 28074 *Tito Zegadłowicz* ab C. R. Ministeris cultus et stipendium, in quota salarii prof. supplentis, ad finem usque mensis Martii 1860, et sumptus itineris Viennam, fine preaparationis ad examen pro magisterio gymnasiali concessi sunt, qui dein 8 Octobris illuc se contulit. Post ejus recessum ceteri supra nominati praeceptores cum direttore objecta post Zegadłowicz vacantia instruendo supplebant, sed jam 15 Octobris morbidus Kosa officio fungere inhabilis, phthysi pulmonum lente consumptus, 21 Novembris, aetatis suae anno 23, saeculo cessit. Fatali hoc tempore, cum tres residui professores (inclus. cum direttore) instructionem in toto gymnasio obire haud valebant, Director auctoritate C. R. Inspectoris gymn. et Ordinarii dioecesis duos sacerdotis officio parochiali in loco fungentes, et catechetam scholae capitalis in subsidium accessivit, quorum unus *Joannis Piechowicz* linguam graecam in classe IV alter *Andreas Klima* linguam latinam in IV, germanicam in II, et *Josephus Protzner* Catecheta schol. cap. latinam in I classe per mensem suppletorie erga remunerationem docebant. Mox dein *Joanne Dutkiewicz* sumptibus C. R. aerarii in seminario philologorum Viennae sustentatus et examinatus Decreto C. R. Ministerii cultus etc. 11 Octobris 1859 N 29289 coetui professorum gymn. Bochniaens. interimaliter adscriptus — (professor actualis gymn. Sandecensis nominatus) et reconvalescens *Joannes Kowalikowski* (prof. suppl.) in activitatem officii venerunt (16 Novembr. 1859). *Josephus Protzner*, post recessum *Joannis Piechowicz* et *A. Klima* (16 Nov.) deficiente adhuc sexto individuo professorum / /

[s. 59]

ulterius, supra indicato modo, occupatus permansit. Hic ordo functionum inter sex docentia individua distributorum a 16 Novembris 1859 ad ultimam Januarii, id est ad finem primi semestris ininterrupte durabat. Tentamen publicum e doctrina Religionis 26 Januarii praesidente commissario subdelegato Episcopali *Francesco Gluziński* consuete celebrabatur.

A prima Novembris Josephus Polityński magister scholae capitalis et inferioris realis Bochniaensis, ex ordinatione C. R. Inspectoris gymn. qui scholam hanc 24 ad 26 Octobris 1859 officiose lustravit et 30 Novembris iterum sollicitè invisit – instructionem in calligraphia post abitum Zegadłowicz provisorie suscepit. Instructionem in cantu professores alternatim interea providebant.

Semestre secundum ordiebatur 1 Februarii devotione consueta. Dispartitio tradendorum, ob imminutionem aliquot horarum officii hebdomadalis, concessam Theodor Stahlberger ob praeparationem ad complendum examen magisterii gymn. ab A. C. Regimine ita nunc facta est:

Jos. Czaykowski Director prov. docebat objecta religionis, historiam naturalem et linguam germanicam in Cl. II.

Stahlberger historiam et geographiam, linguam germanicam in IV polonicam in II Cl. – i. e. 14 horas per hebdomadem.

Karpiński, Arithmetica Geometria in omnibus, Geographiam in I, linguam germanicam in I Cl. Physicam in III et IV Cl.

Dutkiewicz Graecam, linguam latinam in III Cl.

Kowalikowski linguam latinam in IV et II polonicam in IV et II Cl.

Protzner linguam latinam in I Cl.

Instructionem in cantu suscepit mense Februario Joannes Kuczera musicus militaris e C. R. legione Husar. secuta comprobatione idcirco A. C. R. Regiminis. 11/3 1860, honorarium ei e collectione voluntaria discentium praestabatur. //

[s. 60]

Remuneratio pro instructione numero horarum justo majore assignata est ab A. R. sub 10 Februarii 1860 praeceptoribus Stahlberger. Karpiński suppl. Zegadłowicz et substitutis pro numero horarum, Josepho Protzner, Klima, Piechowicz (ut supra).

Tentamen publicum ad finem anni scholaris 1859/60 celebrabatur 30 Junii eodem ordine ut anno praeterito in praesentia delegati pro hocce actu Commissario relig. Episcopalis Mroczkiewicz Joannis Decani Bochniaensis actualis. Gratiarum actio consueta 1 Julii.

Numerus ad finem hujus anni discipulorum erat 105.

2 Mart. 1861. Vidi Dr A. Janowski

Intimato C. A. Regiminis dtto 20 Juli 1860 N 21424 suprafactus praeceptor, salariumque a 1 Augusti e cassa locali ibidem ei assignatum est.

Ordinatione A. C. Regiminis Cracov. 15 Aug. 1860 N 242368 Josephus Żegestowski in locum Dutkiewicz gymnasium qua supplens, tentamine qualificationis Viennae absoluto addictus extitit. Idem jam antea annis 1855-57 officium hoc obibat nuperrime vero decreto A. C. R. Ministerii de dtto 10 Octob. 1860 N 12898 actualis professor pro gymn. inferiori in disciplinis Matheseos nominatus.

Remunerationes pro instructione supra numerum horarum obligatum – semestre 2 1860 ab A. Reg. assignatas acceperunt. Director J. Czayk. 36 fl., Karpiński prof. 54 fl., Datkiewicz 13 fl. 50 kr. Protzner 72 fl., Kowalikowski 10 fl. 80 kr.

Josephus Polityński pro instructione in Calligraphia etiam pro hoc 2 Semestre Remunerationem in quota 42 fl. in M. Val. ut secus, ab A. Reg. assignatam retulit.

Ultima Augusti 1860 Praefectura Circuli Bochniaensis (Kreis //

[s. 61]

Behörde) Cracoviam, et C. R. Regimen pro Cracovia et Galicia occidentali (LG Landes Regierung) Leopolim translocata sunt et functiones suas a prima Septembris, ordinatione jam prius publicata – in locis novae destinationis susceperunt.

Annus scholaris 1861.

Ordiebatur 1 Septembris 1860 more huiusque consueti. invocatione S. Spiritus perfectione regulaminis disciplinaris scholast. Neosuscepti fere omnes e schola capitali Bochniaesi prodierunt. Numerus inscriptorum 106 in toto – inter quos duo privatistae et tres Judaei, ceterum omnes rel. cathol rit. lat.

Status professorum eorumque functiones inchoante hoc anno sequens fuit:

Jos. Czaykowski Director docebat. Religionem – histor. naturalem in 2 et 3 Cl. Geographiam in I Cl.

Theodor Stahlberger prof. act. Graecam in III linguam germanicam in III et IV polonicam in III histor. et geogr. in II, III et IV.

Andreas Karpiński prof. act. linguam lat. in I germanicam in II polonicam in I Mathesim et geometriam in III et IV. Physicam in IV Cl. (23 horas per hebdomadam – quae distributio horam supra numerum systemisatim etiam aliis professoribus ob defectum 6 professoris – hoc tempore obtigit).

Jos. Żegestowski linguam latinam in Cl. II germanicam in II polonicam in II Mathesim et Geometr. in I et II histor. naturalem in I.

Joannes Kowalikowski prof. supplens. linguam latinam in III et IV graecam in IV polonicam in IV Cl.

Polityński ut supra docebat Calligraphiam. Kuczero Georg. cantum.

Decreto A. C. R. Ministerii de 10 Octob. 1860 N. 12898 Żegestowski professor actualis nominatus, Karpiński vero ad gymnasium Tarnoviense promotus est – qui etiam 1 Decembris 1860 adveniente designato in locum ejus decreto C. R. locumtenentiae (Statthalterei in Lemberg für Galizien) sub ditto 22 Novembris 1860 N. 60314 Marcello Łanrowski (studiis juridicis in universitate Leopoliensi valedicente) Tarnoviam inde recessit.

Hac occasione a 1 Decembris alia dispartitio instructionis secuta est, et quidem.

Director JCzaykowski docebat eodem modo et ordine ut supra //

[s. 62]

Theod. Stahlberger: linguam graecam in III, germanicam in III et IV polonicam in III, historiam et geographiam in II, III et IV Cl. universim 22 hor. per hebdomad.)

Josephus Żegestowski: linguam germanicam in II, polonicam in II Mathesim et geometr. in I, II, III et IV, historiam naturalem in I Cl. Physicam in IV Cl. (universim p. hebd. 22 hor.)

Joannes Kowalikowski ut supra (18 hor. per hebdomadem).

Marcellus Ławrowski linguam latinam in I et II germanicam in I polonicam in I (universim per hebdom. 22 hor.)

In omnibus quatuor classibus instruebatur ergo hoc et praeterito anno generatim per hebdomadam 100 horas – praeter Exhortationes diebus dominicis et festivis.

Mense Septembri visitavit gymnasium hoc etiam Commissarius Episcopalis in religiosis Rndissmus Eques Julius Gałęcki Praelatus Capituli Tarnoviensis ut annis prateritis. Semestre primum terminabatur tentamine e doctrina Religionis 26 Januarii in praesentia subdelegati Commissarii Episcopalis AR. Francisco Gluziński praeposito paroch. et Decan. emerito Bochniaensi.

Decreto A. C. R. Ministerii cultus etc. de dato 18 Nov. 1860 N. 16906 Theodorus Stahlberger completo tentamine pro magisterio gymnasiali (etiam superiore 8 Classium) mense Julio 1860, peracto tirocinio (Probejahre triennium) pro actuali declaratus est, (definitiv angestellt,) Idem sumptis itineris Viennam, ubi ultimario tentamini se subduxit, a locumtenentia (Statthaltereie in Lemberg) C. R. sub dato 29 Nov. 1860 N. 59217 in quota 63 fl. assignatas obtinuit.

Tempore hoc postquam gubernator civilis comes Agenor Gołuchowski ad munus administri reipublicae gerendae (Statsministre) a Sua Majestate vocatus extitit, civitatis forma liberior (Constitutio) Rescripto Augustissimi de 20 Octobris 1861 publicata est. Durante in tenorem hujus organisatione / /

[s. 63]

totius Monarchiae salutifera, quaestio etiam de intruptione scholari publica et quidem in lingua vernacula provinciarum in consilio ministeriali Vindobonae sub Auspiciis S. Majestatis, convocatis ad hoc viris educationis publicae peritissimis tractabatur. Mox dein decreto Praesidii locumtenentiae (Leopol.) de dato 8 Decembr. 1860 N. 7985/ praes. Consiliarius C. R. in scholasticis et inspector gymnasiolorum Galiciae orientalis Euzebius Czerkawski qua talis etiam pro gymnasiis Galiciae occidentalis et Cracoviae provisorie nominatus est, recedente a munere hoc supra memorato Andrea Wilhelm, qui provinciam hanc in terris Sillesiae natus est.

Intimatione C. R. locumtenentiae Leopoli de 5 Januarii 1861 N. 68768 Inspector Czerkawski commeatum ab officio suo (Urlaub) ad menses tres obtinuit, ejusque locum Don Ambrosius Janowski professor et Director gymnasii Leopoliensis supplere designatus est, qui post visitationem Cracoviensium gymnasiolorum etiam nostrum 1 et 2 Martii 1861 officiose lustravit.

Inchoante semestre secundo mutatio aliqua in distributione tradendorum obsectorum rursus facta, et quidem.

Director Jos. Czaykowski docebat ut prius religionem et Geographiam, historiam vero naturalem in I et II Cl.

Stahlberger ut supra a 1 Decembris, sine mutatione.

Żegestowski qui prius tractatam histor. naturalem in I Directori cessit suscepit nun et instructionem in physica Cl. III prater functiones ut prius a 1 Decembris.

Kowalikowski et Ławrowski functiones ut supra ad finem primi semestris, continuabant.

9. Januarii 1862 Dr A. Janowski.

Annus scholaris 1862.

ordiebatur 1 Septembris invocatione S. Spiritus (die Domenica) die sequenti (die lunae) praelectiones et instructiones ordine consueto per horas dispositas fribant. Regulamen disciplinare scholasticum (disciplinar Vorschriften) a Directore per singulas classes perlegendo publicabatur. //

[s. 64]

Neosuscepti fere omnes e schola capitali Bochniaensi prodiverunt, duo nonnisi e schola Myslenicensi, duo e Wadowicensi – duo e gymnasio Tarnoviensi. Numerus inscriptorum in toto 122; inter quos unus privatista, quinque Judaei.

Status professorum (magistrorum) eorumque functiones fuere:

- 1. Josephus Czaykowski professor religionis et histor. naturalis, Director gymnasii prov. docebat. religionem et geographiam in 1 classe. Universim horas per hebdomadam 11 prater exhortationes die Domini.*
- 2. Stahlberger historiam in II, III, IV Cl. linguam germanicam in III, IV poloniam in IV. Cl. – per hebdomad. hor. 17.*
- 3. Żegestowski – Mathesim in I, II Cl., hist. natur. in I, II, III, Physicam in IV, linguam german. in I Cl. – pr. hebdom. 19 hor.*
- 4. Ryszowski Stanislaus, antea supplens in gymn. Cracoviensi absoluto tentamine pro magisterio philolog (in gymn. inferiori) Viennae, ubi sumptibus c. r. aerari sustentabatur decreto C. R. Ministerii rei publ. (Staatsministerium) et intimato locumtenentiae Leopold. de dato 19 Junii 1861 N. 36137 in munus profes. Bochniae constitutus, docebat linguam lat. in IV, graecam in III, polonicam in I, II, III Cl. – per hebdom. 17 horas.*
- 5. Kowalikowski supplens supra fatus, docebat linguam latinam in II et II, polonicam in IV Cl. – univers. hor. 18.*
- 6. Ławrowski supplens - linguam lat. in I, mathesim in III, IV Cl., linguam germanicam in II – per hebdom. horas 18.*

In calligraphia instructionem continuebat hoc anno Jos. Polityński magistr. scholae realis infer. Bochn. erga remunerationem 42 fl. Mon. Austr. per semestre; in cantu Georgius Kuczeŕa musicus militaris – e legione hic permanente Husaror – erga remunerationem privatam a discipulis contributam (6 fl. per mensem). //

[s. 65]

Status tamen hic completus magisterii pluries hoc anno varcibatur; ita Theod. Stahlberger decreto C. R. ministr. r. publ. datto 5 Sept. 1861 N. 61143 ad gymnasium Cracoviae promotus, quorsum etiam 30 Septembris a. c. abivit. In locum hujus gymnasio Bochniaensi bene meriti professoris et hominis honesti, designavit C. R. regimen locumtenentiae Leopold. Adalbertum Rypel supplementem antea in gymn. Cracov. qui modo jam tentamen pro magisterio philologico (ad 6 usque classem gymn.) Viennae cum successu subivit eademque decreto sub 3 Nov. 1861 N. 67014 Marcellum Ławrowski indulgendo votis ejusdem – ad gymnasium Praemyśliense translocavit, quo ille 29 Nov. dimissus – eadem vero die Rypel jurejurando muneri astrictus est.

1862

Post recessum Theodori Stahlberger professoris studii historico-geograph. C. R. locumtenentia (Statthalterei) Leopold. 15 Januar 1862 sub N. 8522 historicum pro gymnasio hoc in persona Timothei Mandybur professore in gymnasio Brzeżanensi (occidentalis Galiciae) (exuminato pro gymn. integro 1860) designavit, qui multo tardius – primo 7 Aprilis 1862 in functionem venit.

Interim Adalb. Rypel intimato C. R. locumtenent. Leopold. sub 2 martii 1862 N. 13749 qua magister actualis ad gymnasium Rzeszoviense promotus 31 martii inde a munere liberatus extitit. In complementum hujus, qua sextum individuum systemisati status professorum gymnasii nostri C. R. locumtenentia Romanum Vimpeller cursui historico geogr. in universitate Cracoviensi operam navantem, qua supplementem magisterii horsum 20 Martii 1862 N. 15970 ordinavit, qui 15 Aprilis a. c. jurejurando et ad officium introductus est.

15 Aprilis ultima dispartitio instructionis (objectorum) post quaternas vicissitudines ob mutationes recessum et professorum facta ad finem anni hujus duravit, erat sequens:

- 1. Director J. Czaj. docebat religionem et Physicam in IV.*
- 2. Mandybur linguam latinam in I, german. in I, IV, histor. in IV et III Cl.*
- 3. Ryszkowski linguam lat. in IV, graec. in III, Math. in I, II, III, IV //*

[s. 66]

Physicam in IV Classe – universim per hebdom. 25 hor.

4. Kowalikowski linguam latinam in II, III, graecam in IV, polonam in IV Cl. – 20 hor. p. hebd.

5. Vimpeller linguam germanicam in II, III, polonam in I, II, III, histor. in I, II Classe.

Żegestowski a 15 April morbo affectus commeatum ad menses tres sibi exoravit – et anno hoc nullo officio amplius fungebatur.

Omnes professores ob defectum numeri completi vel egrotante supra fato, supra numerum justum horarum per septimanam laborantes, remunerationem sub datto 6 Nov 1862 N. 68194 adaequatam obtinuerunt (vide Gymn. Prot. N. 21). A 1 Octob

usque ad finem Junii quinque professores (inclus. Directore) ab memoratas supra mutationes et disciplinas ordinarias docebant – in classib. universis – et quidem cum successu probabili, lingua nonis latina quoad prima elementa, et Physica in Clas. IV, juxta arbitrium officiose declaratum per Auress. D.Inspectorem qui 7, 8 et 9 Januarii gymnasium isthoc visitavit minus exoptato exercitata reperta est.

Disciplina morum ex parte juventutis, habita ratione turbinum temporis, excessuum, demonstrationum politicarum etc., qualia in gymnasiis vicinis obveniebant hoc anno, generatim non vituperanda censetur; singulae aberrationes a regulamine scholari strenue reprehendebantur, juventuti provide invigilabatur obsequendo instructionibus de datto 6 Sept. 1861 N. 9121 Praesid. Locotentiae et 27 Martii 1862 ad N. 1949/Praes.

Intimato C. R. Praesidi locumtenent. Leop. de 26 Decembr 1861 N. 1131 Commissio C. R. locumtenentiae Cracoviae erecta est; 29 maji 1862 in activitatem prodiit. Decreto Minist. et intimat. Praes. locumt. de datto 24 Octob. 1862 munus ejusdem ampliatur.

Inter emolumenta quorum ultimis annis participes facti sunt magistri gymnasii hujus commemorari valent adjumenta / /

[s. 67]

gratuita – ita Stahlberger assignatione C. R. locumtenentiae Leop. 26 Martii 1861 ad N. 12394 quotam 80 fl. Austr. Monet. Kowalikowski supplens sub dtta 3 Julii 1861 N. 42929 – 80 fl. Ryszowski et Żegestowski sub dtto 30 Januarii 1862 N. 6383 per 50 fl. – e fundo studiorum galiciae occident – praeter pecunias in antecessum erogatas – (Vorschütze g...öfelig dem ...tliche gefalts) levarunt.

1863

Annus 1862/3.

Magistrorum collegium hoc fuit:

Josephus Czaykowski director ad tempus atque religionis doctrinae instructor.

Veri magistri fuerunt: Timotheus Mandybur, Josephus Żegestowski, Stanislaus Ryszowski.

Magistri ad tempus vel supplentes Johannes Kowalikowski et Romanus Vimpeller.

Cum Josephus Czaykowski sine magistratus jussu ante diem decimum sextum Calendas Aprilis (17 Marz) anno 1863 munere suo decessisset, traditum est gymnasii institum vero praeceptori Timotheo Mandybur, ut illud ad tempus dirigeret.

Non alienum videtur docere, ut ea res religionis doctrinae Johannes Polonczyk sit adjunctus.

Postremum annum descripserat Timotheus Mandybur, cui successit Franciscus Szynglarski, actualis director hujus gimnasii ab anno 1863 usque ad 1868. Hic quinquennio administrationis / /

[s. 68]

suae hoc chronicon non continuavit, nec programmata gymnasii typis promulgavit; propterea nos, Theodorus Bilous, Witkovia, haud procul a flumine Bugo sita, a. 1827 oriundus, illum in scribendis annalibus gymnasii brevissime supplemus.

Supra dictus director Franciscus Szynglarski, brevitatis in scribendo studiosissimus, egregius erat educator juventutis; etenim non tantum moribus discipulorum studiose invigilabat, sed etiam cito venientes sua sponte examinabat, vere socratico modo cum illis in hortu, gymnasio adjacente, ambulans et bene respondentes laudeas, nescios vero vel tergiversantes vituperans et ad ediscendas lectiones incitans. Quoniam juvenes, quartam classem hic absolventes, ad continuanda gymnasii superioris studia, in alias urbes migrare cogeantur, hacpropter frequentia hujus instituti tempore nostri adventus, id est primis diebus Martii 1868, erat valde minutiosa; numerus enim omnium discipulorum vix centum excedebat. Accedebat etiam et haec circumstantia, quod hujates discipuli maxima parte erant proles egenorum parentum; etenim circularis administratio aerarii erat in hac urbe sublata, gymnasium erat duobus classibus, circularis magistratura majori / /

[s. 69]

parte, salinae dimidio suarum agendarum deminutae. Magna propterea pars officialium migrarunt cum suis liberis ex hac urbe.

His circumstantiis commotus, statuit infrascriptus creare fundum ad sublevandos discipulos egenos. Erat quidem in hac urbe priori tempore vir egregius, nomine Stanetti-Falkenfels, qui collatis centum florenis fundavit stipendium in hunc finem, sed proveniuntibus ex hoc fundo tantum unus quotannis discipulus providebatur. Deposita ergo minori quota commovit scribens (has annales) caeteros praeceptores gymnasii ad offerendas ipsorum quotas; deinde impetravit a magistratu urbis et a repraesentatione circuli majora dona centenis florenis, quae accedentibus tempore aliis doni adeo creverunt, ut hodie extat fundus, mille et quingentos florenos complectens. Statutum et indicem benefactorum complectit libere, ad hunc finem destinatus, incipiens ad anno 1868.

Hac ratione, non minus ac benigna et justa tractatione juventutis, numerus discipulorum singulis annis adeo crevit, ut ultimis annis 1880, 1881 frequentia gymnasii ducentos discipulos superavit.

Juvabant scribentem in hoc opere praeceptores Josephus Żegestowski, Franciscus Nowicki, Joannes Wachnianin, Lenartowicz et alii, praesertim autem c. r. inspector gimnasiorum Antonius Czarkowski, quorum nomina ad aeternam rei memoriam hic merito inseruntur.

Sic factum est, ut quotannis ex hoc fundo 30–50 discipuli adjuvantur. / /

[s. 70]

Aliud mancamen hujus gymnasii erant aedes, ad usum scholae minime aptae. Hacpropter scribens paene quotannis instabat, ut magistratus urbis de exstruendo novo aedificio curam gerat, quod tandem sub auspiciis alti regiminis, praesule urbis J. Dre Josepho Trybulec, revera perfectum est, ita ut locus pro toto gymnasio comparatus est,

et quidem splendidissimo modo. Aedificator novarum gymnasii aedium erat Ludovicus Kurkiewicz, aedifex urbanus.

Quoad institutionem juventutis in scientiis eximius progressus animadvertitur ex tempore, quando altissimo c. r. decreto ex 28 mensis Junii 1867 pro agendis scholasticis altum Consilium Scholasticum Provinciale Leopoli constitutum et lingua vernacula fere in omnibus gymnasiis et scientiis introducta est. Cura hujus alti Consilii optimi libri scholastici designantur, numerus horarum per hebdomades pro lingua vernacula et germanica multiplicatus est et invigilatio scholarum ex inspectoribus provincialibus commissa.

Ex omni coetu praeceptorum hujus gymnasii multi, praeter sua officia scolastica, scientiis operam suam navabant et opera diversi tenoris et latitudinis typis promulgavere. Et quidem scripsit

1. praefectus Liszka: *Lateinisch-deutsch-polnisches Wörterbuch*, Pragae 1835
2. Praeceptor⁶
3. Praeceptor Ludovicus Lewartowski: *Historya naturalna Fischera przetłumacz. i do stosunk. kraj. zastosowana*, Bochnia (Lwów) 1849; editio secunda 1854.
5. Praeceptor Schmidt Guilielmus: *Krótki rys Jeografii Belingera tłum. Schmidt B.*⁷ Friedrich der Schöne v. Österreich, im Kampfe mit Ludwig dem Bayer. (In progr. gymn. boch. 852.) Hic postea docens in gymnasio Suczaviensi, in Bucovina, plura opera historica de urbibus Suczavia et Czernovitia edidit.
6. Director Czajkowski Josephus scripsit: *Ein heidnischen Klassiker als Bildungsmittel der jetzigen Gymnasial=Jugend. An program. gymn. boch. 1853.*
4. Praeceptor Handschuh Laurentius scripsit: *Über das* / / ⁸

[s. 71]

Studium der deutschen Sprache an den österr. ausserdeutschen Gymnasien. (In progr. gymn. boch. 1850).

7. Supplens praeceptor Barewicz Jacobus scripsit: *Über die Kreuznichen und Würdigung der menschlichen geistesanlagen.* (In progr. gymn. boch. 1854.)

8. Supplens praeceptor Zegadłowicz Titus promulgavit: *Überblick der Culturzustände des Alterthums.* (In program. gym. bochn. 1856.)

9. Supplens praeceptor Karpiński Andreas scripsit: *Schwingungsgesetze geszamter Saitem* (In progr. g. bochn. 1857).

10. Supplens praeceptor Kraska Josephus scripsit: *Horae Platonicae.* (Pars I in program. gymnasii bochn. 1858.)

11. Supplens praeceptor Gondek Felix promulgavit postea, docenturam qua sacerdos cum parochia permutans, plura opera idiomate polonico, quorum: *“Wspomnienia z pielgrzymki do Ziemi św.”* bis typis impositum est, prima vice Bochniae 1860, secunda Cracoviae 1862.

⁶ Cała linijka wykreślona.

⁷ Ten tytuł dopisany innym atramentem między wierszami.

⁸ Fr. zapisany pod odkreśleniem: 13. Prof. Habura promulgavit: *Mowa przy odślon. pomn. Kazim. W. w Bochni.* Bochnia 1871. Idem edidit Pan Tadeusz i Iliada. Krak. 1874. .

Praeterea temporibus praeteritis hic officio magistrorum functi Prokopczyk Eustachius, Dr Janowski Ambrosius, Stahlberger Theodorus, Vimpeller, Lenartowicz, Rodecki, translati ad alia gymnasia vel promoti ad altiora munera in hierarchia scholastica, promulgavere opera eorum Musae typis. Locus enim hic, licet haud procul a capitali urbe Cracovia situs, tamen qua municipium salubri tranquillitate fruens, Musis est amicus. Non unus virorum, postremo nominatorum, hic prima fundamenta suorum operum jecit.

12. *Ultimis temporibus scripsit professor Szklarz Michael Mineralogiam lingua vernacula, editam Bochniae 1877.*

15. *Professor Machnicki Henricus edidit collectionem documentorum, de historia urbis Bochniae tractantium. (Typo impres. in progr. gymn. bochn. 1887.)*

16. *Tandem postremo scribens hoc chronicon Theodorus Biłous promulgavit lingua polonica: "Opis austriacko-węgierskiej Monarchii I Cz. Kołom." deinde: "Statuta funduszu zapomogi ubogich uczniów" /⁹*

[s. 72]

gimnazjum bocheńskiego (I editio Leopoli an. 1875, II ed. Kołomyjae 1886.) – denique: Krótki rys utworzenia i rozwoju gimnazjum bocheńskiego, Bochnia 1887. Lingua ruthenica promulgavit idem: [Здавія древнія въ сопавненіи съ нынішніми, Львів 1855; Церви русскія въ Галиціи и на Буковине, Коłомужа 1877; Родъ князей Острожскихъ, Львів, Коłомужа] 1883, 1884 praeter haec et plura alia minora eodem idiomate. Germanica lingua scripsi: "Geschichte des Königreichs Jerusalem". Hoc opus adhuc in manuscripto conservatur.

Alii plures magistri hujus gimnasii, etiamsi operibus scribendis non operam nabant, tamen docilitate sua et paedagogicis dotibus eo pervenerunt, ut iis praefecturae gymnasiorum vel scholarum realium ab alto Regimine commissae erant, nempe priscis magistris Brugger, Stawarski, Studziński, Malinowski et aliis.

Iuventus gimnasii non tantum ducenda est ad parandam litterarum scientiam, sed etiam ad emolios mores. Hoc in puncto circumstantia hujus loci, remoti a strepitu et occasionibus ac crebribus tentationibus magnae urbis, praeceptores adjuvat in juventutis invigilatione et educatione. Discipuli hujus gimnasii, raris tantum casibus exceptis, famam, in puncto morum, bene merentium habent ita, ut non raro parentes, in vicina urbe capitali habitantes, hic liberos suos tradunt. Exclusiones praeterea hic valde raro attingunt. Paucarum exceptionum causa erat plerumque usus potuum alcoholicarum titulo collegialitatis, cujus fons praesertim in domesticis circumstantiis sita erat.

1881

A rebus politicis iuventus hujus gimnasii non tantum ultimis decenniis procul remota erat, sed etiam temporibus motuum politicarum. Ad fovendum et roborandum amorem

⁹ Prof. Habura promulgavit: Mowa przy odsłoni. pomn. Kazim. W. w Bochni. Bochnia 1871. Idem edidit: Pan Tadeusz i Iliada. Krak. 1874.

patriae et Augustissimae Domus imperantis semper data occasione hic utitur. Sic occasione nuptiarum Suae Caes. Alt. Archiducis Rudolphi, Successoris throni Imperii supra nominatus director gymnasii, scribens hoc chronicon, juventutem ante festivitatem ecclesiasticam in gymnasio cum praeceptoribus / /

[s. 73]

congregatam, die 10 mensis Maji 1881 sequentibus allocutus est verbis:

„Dzień dzisiejszy świąteczny zajaśniał blaskiem na horyzoncie austriacko-węgierskiej Monarchii. Na wszystkich krańcach rozległego państwa grają wesoło dzwony, grzmia radośnie głosy jednym wielkim a harmonijnym chórem zachwycenia; nasza, bo Najdostojniejsza, Rodzina Cesarska obchodzi dzisiaj ważną uroczystość familijną: dzień zaślubin Jego Ces. Wysokości Arcyks. i Następcy Tronu Rudolfa z Jej Ks. Wysokością Królowną Stefanią.

Lecz dzień ten nie jest tylko świętem familijnym, on jest uroczystością poruszającą do głębi duszy około 40 milionów ludzi. Bo gdy każdy Monarcha jest poświęconą głową swego państwa, pomazańcem Bożym, władcą losów swych ludów: to nasz Najjaśniejszy Monarcha jest prawdziwym Ojcem swych narodów, władcą serc swych poddanych, kępując ich sprawiedliwością, dobrocią, troskliwością bez granic.

O! szczęśliwe i trzykroć szczęśliwe narody, noszące ochoczo tak słodkie jarzmo na sobie; stokroć szczęśliwa młodzież, stojąca pod skrzydłami takiego Dostojnego i dobrotliwego protektora nauk, mecenasa sztuk pięknych i krzewiciela wszelkich cnót. Bo jeżeli już czcigodny antenat Cesarz Rudolf I, od którego czasów dotąd, tj. przez 600 przeszło lat, Najdostojniejsza Dynastia Habsburgów siedzi na potężnych tronach – odznaczał się oprócz swej rycerskości także bogobojnością i cnotliwością; jeżeli Karol V, władający swymi orłami na obydwu półkulach świata, osiedlił się na koniec w zaciszu świętego Hieronima, przygotowując się do wieczności: to cóż dopiero powiedzieć o najmilszemu nam panującemu Monarsze, Jego c. k. Apostolskiej Mości Cesarzu Franciszku Józefie I, który nie tylko wśród gradu kul pod Santa Lucia i Solferino stawiał osobiście swą pierś w obronie swego państwa, nie tylko wzniósł mnóstwo kościołów, obdarzył bojnie tysiące świątyń, nie tylko na polu prawodawstwa prawami przez Siebie sankcjonowanymi zappełnił całą bibliotekę, lecz który także utworzył niezmierną liczbę szkół i instytucji dobroczynnych, a naród polski niezliczonemi obsypał dobrodziejstwami. Zaiste, wszystkie narody mogą nam pozazdrościć takiego poddaństwa!

Lecz nie tylko narody austriacko-węgierskiej Monarchii weselą się dzisiaj i inne narody na krańcach Europy tryumfują dziś z nami. Tam nad brzegami / /

[s. 74]

morza, do którego Moza i Skalda swe powolne nurty poważnie toczą, tam mieszka ludność, podobnie jak i my, przez swych monarchów uszczęśliwiona, w krótkim przeciągu czasu oblana licznymi dobrodziejstwami, obdarzona nienyczerpanym dobrobytem, uszlachetniona ogólną oświatą. Z nami raduje się dzisiaj i pięć milionów Belgów.

Komu nieznaną uroczą doliną nadwiślańską, gdzie ponad kobiercem tak kwiecistych wznoszą się owiane poezją Krzemionki i wyniosła góra Łazan? Tam w obliczu grodu Krakusowego zajął sam szczyt góry łazańskiej wiekiem omszona świątynia Pańska, a obok niej w skromnym, lecz uroczym dworku osiadł mąż, poważny wiekiem, bogaty doświadczeniem. Tulając się po świątyni, znalazł dziedzic Łazan śp. Kruszeński aż w odległej Brukseli gościnne schronienie. Tu na dworze królewskim został tenże szczyt nie tylko zaufaniem, lecz nawet przyjaźnią, na jego bonium ręką dobrotliwy Monarcha dokonał żywota ziemskiego. Podobną dobrotliwością i życzliwością odznacza się i teraźniejszy władca Belgów król Leopold II wraz z Najdoskonalszą swą małżonką. I z tym to Domem królewskim kojarzy się dziś najściślejszy związek rodzinny miłośniców panującej nam Dynastji.

Błogosławmy i wychwalajmy pana na wysokościach, że w swej niewyczerpanej dobroci i niezgłębionej mądrości raczył natchnąć najszlachetniejsze Domy panujące w Europie do najściślejszego związku świętego, albowiem w połączeniu młodych latorośli potężnych i najdobrotliwszych dynastji leży nie tylko rękojmia obustronnego szczęścia jednoczących się, lecz i nam rozkwierają się szerokie podwoje najpiękniejszych widoków na przyszłość, gdyż szczęśliwi lubią wokoło siebie siać szczęściem.

Najdostojniejsi Nowożeńcy J. Wys. Arcyksiażę Rudolf i Jej K. Wysokość Królowna Stefania, którzy w tej chwili u stóp ołtarza otrzymują błogosławieństwo Kościoła, niech nam żyją! (Iuventus et praeceptores fervere exclamant: niech żyją.). //

[s. 75]

Najjaśniejsze Państwo Jego c. k. Ap. Mość Cesarz Franciszek Józef I i Jej Ces. Mość Cesarzowa Elżbieta, jako inauguracyjny ten szczęśliwy związek, niech nam żyją wiele lat! (Iuventus et magistri repetunt iucundam exclamationem). ich Kr. Mości Król Leopold II i Królowa Marya, forytujący ten związek, niech żyją! (Iuv. et prof. exclamant hocce).

A teraz udajmy się do świątyni pańskiej, aby u stóp tronu Najmłodszego zanieść nasze prośby o długie i szczęśliwe pożycie Najdostojniejszych Nowożeńców”.

Numerus discipulorum fere quotannis crevit ita, ut ducentos usque ad ducentos et quatuor imo et sex numeravimus postrennis annis. Propterea spatio plurium annorum I et II classis, vel I et III clas. dividebantur in duas parallelas. Anno 1880 gymnasium obtinuit bonam acquisitionem in profesore Henrico Machnicki, ceteri praeceptores manserunt iidem, mutabantur tantum nonnunquam supplentes magistri.

Anno 1882 celebrabatur 21 Decembris solemniter festivitas jubilaei 600 annorum regiminis. Altissimae Domus Habsburgicae. Postquam solennis missa in ecclesia decantata erat, abiit iuventus cum magistris in aedem gymnasii. His scribens Theodorus Bilous ascendit cathedram et ad congregatos, inter quos praesens erat capitaneus circuli bochniensis, consiliarius c. r. Locumtenentiae Julius Wazł, sequentem orationem dixit: „niejeden już raz obchodziliśmy w tym tu przybytku Muż uroczystości patryotyczne, lecz dzień dzisiejszy koroną jest wszystkich; jest to uroczystość nad uroczystościami. W tej

bowiem chwili na rozległych przestrzeniach austriacko-węgierskiej Monarchii wszędzie obchodzi się uroczystość 600. rocznicy wstąpienia na tron Najjaśniejszej Dynastii, miłościnie nam panującej. Początki Domu tego dalekiej sięgają przeszłości. Od dawnych wojewodów Alemanów wywodzą historycy spokrewnione domy Monarchów Lotaryngii i Hrabów z Habsburgu. Książęta tych starożytnych rodów zawsze odznaczali / /

[s. 76]

się pobożnością, dzielnością i dobrotliwością – a wskutek tych cnót został Dom Habsburgów wyniesiony na tron i panuje już przez 6 wieków; on przy widocznym błogosławieństwie niebios i stałej wierności poddanych sobie narodów nie tylko wszelkie trudności pokonywał, lecz drogę pokoju, przez miłość, czem raz więcej narodów pod swym berłem jednoczył, tak że w ciągu wieków z małych początków powstało jedno z najpotężniejszych państw w Europie, Monarchia austriacko-węgierska, nasza wspólna ojczyzna, dająca pod swemi skrzydłami spokojny przybytek dziesięciu narodom w bratniej zgodzie”.

Post hanc introductionem loquens transiit ad eminentissimos viros historicos Altissimae Domus, delineavit discrimen inter modestiam Rudolphi I et superbiam Przemysli Ottocari, inter falsitatem comitum hujus et unanimitem militum Rudolphi. Hinc in campis Moraviae Deus humiliavit superbiam, inobedientiam et dolum, prostrans illos sub pedes modesti, bellicosi et magnanimi victoris, Rudolphi, qui Alexandrum Magnum imitans, pallium suum mortuo hosti obtulit, condolentem lacrimam effundens; filio vero hostis sui non tantum thronum paternum restituens, sed eum etiam in familiam suam recipens.

Revocans in animum auditorum magnanimitatem Caroli V, imperantis ambabus hemisphaeris et denique in solitudine monasterii ad mortem se parantis, transiit loquens ad Mariam Theresiam, dein Francisci I heroica certamina cum implacabili primo genio militari nostri saeculi memoravit, denique clausit allocutionem regimine benigne nobis imperantis Augustissimi Caesaris Francisci Josephi I, fundatoris universitatum in urbibus / /

[s. 77]

Clausenburg, Agram et Czernowitz, permultorum gymnasiorum, scholarum realium et mille scholarum inferiorum. Postremo invocavit praesentes ad semper servandum animum gratum et fidelitatem ubique contestandam. Declamationes et cantus hymni nationalis finem festivitati imposuerunt.

1883

Aedes gymnasii, temporibus labefactata, cogebat de novo domicilio cogitare. Quapropter capitaneus c. r. Regiminis circularis, praedictus Julius Wazl, convocavit congregationem, sic dictam anquetam, ad inquirendum et deliberandum de aedibus novis, in usum gymnasii exstruendis. Convenerunt repraesentantes Consilii circularis, magistratus urbis, director gymnasii cum duobus praeceptoribus et parochus loci. Scribenti

hos versus directori Theodoro Biłous tradita erant omnia acta necessaria priusdem ad scrutandum et referendum et idem exordiens congregationem sequenti modo allocatus est: „Trudny, zaiste, wkłada Pan Przewodniczący tej ankiecie na mnie obowiązek mówić o sprawie gimnazjum tutejszego i to w sprawie drażliwej, bo to będzie mowa jakby pro domo sua; tem trudniejsze moje obecne zadanie, gdyż mam przemawiać do szanownego grona mężów, zajmujących w naszym mieście i w całej okolicy zaszczytne stanowiska, do mężów ze studiami uniwersyteckimi, ze stopniami akademickimi, z długoletniem doświadczeniem w różnych gałęziach wiedzy i działalności obywatelskiej. Wobec tak poważnego zgromadzenia senatorów naszego grodu i powiatu nie mogę inaczej, jak tylko bardzo skromnie zająć stanowisko, a zatem i w skromnych przemówić ramach, skreślić stan względnej sprawy niewielu słowy.

Wszystkim nam wiadomo, że oświata stanowi podwalinę prawdziwego szczęścia tak jednostek, jak i całych organizmów. Narody, które się w oświacie wzniosły wysoko ponad zwykajny poziom, stały się nieśmiertelnymi. Znikli zoblicza ziemi możnowładni Rzymianie, lecz ze źródeł ich wiedzy my dotąd czerpiemy / /

[s. 78]

i najpóźniejsze pokolenia rodu ludzkiego będą się do nich uciekać. Podupadli Grecy duchowo i cieleśnie, lecz gdy przed snym upadkiem wzbili się w oświacie najwyżej, po długich wiekach niedoli pień puścił nowe latorośle i naród grecki odradza się dzisiaj ponownie. I Niemcy dźwignęli się za pomocą ogólnie rozszerzonej oświaty na wysokie stanowisko w Europie.

Słusznie przeto powiedział jeden z wielkich mężów naszego wieku: „Umiejętność jest potęgą”. Dobrze to zrozumieli i nasi poprzednicy na tej tu ziemi bocheńskiej, św. Kinga pobłogosławionej i rozwinęli wszelką staranność już w początkach tego wieku, aby Mużom zbudować tutaj przybytek a swoim dzieciom świecznik na krętej drodze życia ziemskiego. I Bóg poszczęścił usilnym staraniom. Wysoki Rząd zezwolił w roku 1817 na stopniowe otwarcie gimnazjum w Bochni, a śp. Cesarz Franciszek I zatwierdził takowe w roku 1818. Tak Bochnia, wówczas mała miścina, przyszyła do zakładu naukowego, jakiego jej wiele innych miast pozazdrościć mogło. Tarnopol, Brody miasta ongi w Galicyi po stolicach najznaczniejsze, nie miały wtedy żadnego, Kraków tylko jedno gimnazjum. Otoczone życzliwością Wys. Rządu, zapobiegliwością mieszkańców tego miasta zakwitło tutejsze gimnazjum albowiem w 6 klasach liczyło nieraz, jak np. w roku 1826 przeszło 300 uczniów a wielu mężów, niegdyś uczniów tego zakładu wydzwignęło się na znaczne stanowiska w państwie i Kościele. Przy nowej organizacyi gimnazjów, wedle której wprowadzono dwustopniowość nauki, inne miasta ubiegły Bochnie, która nie mogąc skompletować a raczej przekształcić swe gimnazjum na 8-klasowe pozostała tylko przy 4-klasowem, albowiem wys. Rozporządzeniem z 16 maja 1851 roku liczba 4473 postanowiono, że bocheńskie gimnazjum z początkiem r. szkoln. 1852 ma mieć tylko 4 klas, co i stało się.

Lecz reprezentacya tego miasta niezaniechała starań / /

[s. 79]

o skompletowanie zredukowanego zakładu. Już w tym samym roku (1851), gdy polecono 2 klasy zwinąć, prosiła reprezentacja miasta o skompletowanie zakładu i obiecała pewną kwotę na utrzymanie 4 wyższych klas ze swej strony składać corocznie do c.k. kasy, co Wys. Władza Krajowa z pochwałą przyjęła do wiadomości. Wskutek wprowadzenia nowej organizacji gmin i niewiadomej jeszcze w ówczas procedencji w dochodach miejskich skompletowanie nie przyszło do skutku. Sprawa ta, wielokrotnie odnawiana, szła ciągle w odwłokę nie tylko z powodu kwestyi finansowej, lecz także dlatego, że gmina pierwiej prosiła o 8-klasowe gimnazjum, później o realne gimnazjum, na koniec wysunięto kwestyę obioru dyrektora gimnazjalnego przez gminę. W późniejszych latach wysyłano wielokrotnie deputacje do Wiednia, mianowicie w r. 1873 instancjonowali dr. Hoszard, pp. Michnik i Niwicki Roman, później dr. Wojciech Grzegorzek, emeryt. prof. teologii i proboszcz Bochni wraz z innymi u Najwyższych Władz. Wys. Ministerium Ośw. w porozumieniu z Najwyższą Izbą rachunkową reskryptem z 15 grud. 1874 l. 15257 przyjęło propozycyę miasta Bochni, według której gmina zobowiązała się wystawić nowy budynek szkolny na pomieszczenie całego gimnazjum, a nadto wyznaczyło na ten cel w sumie 8400 złr an. wal. wraz z narosłymi odsetkami. Lecz i tym razem poszła sprawa w odwłokę. Według skreślonego stanu rzeczy należałoby ostatni reskrypt wziąć za punkt wyjścia i przystąpić niezwłocznie do wzniesienia nowego budynku, a to tem bardziej, gdy stary od dawna grozi upadkiem, albowiem już przed rokiem 1868 zawaliła się była jedna ściana zewnętrzna, a w ostatnich czasach sufity, powały i sklepienia przybrały zagrażający widok”.

Post diuturnam deliberationem omnes adfirmaverant, novam aedem extemplo esse struendam //

[s. 80]

Ultimus surrexit dr. Josephus Trybulec, advocatus et praesul urbis Bochniae. Hic voce sublevata affatus, se unanimiter cum omnibus de hac re cogitare, ast rem ipsam non prius aggrediendam esse, donec proventus urbis, priori tempore valde imminutus, in meliorem statum non esset adductus. Hic vir excelsis dotibus suis brevi tempore aerarium urbis prudentibus dispositionibus ampliavit multopere, elegit sibi idoneum aedificem et novae aedes, ut jam pridem dictum, brevissimo tempore quasi ex intestinis terrae prodierunt, in altissima urbis regione consistentes et symmetricis formis extraneos e magna distantia allicientes.

1883

Anno D. 1883 die 12 mensis Septembris erat solennis festivitas jubilai 200 annorum ab liberatione urbis Viennae a Turcis obsidentibus. Missa solenni in ecclesia parochiali peracta, scribens ad congregatos discipulos et praeceptores sequentibus verbis e suggesto locutus: „Historja jest wielką nauczycielką o losach ludzkich. Ona wykazuje jak

najdobitniej, iż tak człowiek – jednostka, jak i cały naród, jak długo starannie pracuje, a przytem religijnie i moralnie prowadzi się, tak długo wzrasta w siły i sławę; skoro zaś staje się opieszałym i traci religijność i moralność, podpada osłabieniu, zepsuciu i podlega nakoniec zupełnemu rozkładowi. Był naród w dawnych wiekach, który zawładnął był całym prawie wówczas znanym światem; lecz stawszy się wskutek nagromadzonych bogactwa leniwym oraz tracąc i inne cnoty, został przez drugie narody pokonany i nakoniec wykreślony z księgi narodów żyjących. Tak i we wiekach średnich zdobyli Arabowie wielką część Azji, Afryki i sięgnęli po Europę; lecz stawszy się z czasem niedbałymi i niesfornymi, przemienili się z władców w poddanych Turków. Podobnie stało się nieco później z państwem bizantyjskiem. Lecz i w krajach, bliżej nas położonych, było w 17 wieku dosyć żywiołów niesfornych, które, wypowiedzianwszy posłuszeństwo //

[s. 81]

prawowitym Monarchom, wzięły się do oręża. Nawet na dalekim zachodzie, w katolickiej Francji, działo się w onym wieku wcale nie po chrześcijańsku, albowiem królowie i dyplomaci francuscy jętrzyli ciągle wnet Węgrów, wnet inne narody, ostatniemi czasy Turków do walki przeciw Domowi Habsburskiemu, aby Koronę Cesarzów rzymskich władcom francuskim na głowę włożyć. Z tych rozterek i niezgód Chrzęścian skorzyści sfofanatyzowani Osmanowie i ponieśli zwycięsko chorągiew proroka daleko na zachód. W bitwie poległo rycerstwo bułgarskie wraz ze swym Carem, prawie jednocześnie zostało Kosowopole zbiorzone krwią rycerzy serbskich. I trzecie państwo słowiańskie, Bośnia, w 60 lat później uległo w bitwie pod Kluczem r. 1463 przemocy Turków. Lecz żachłanność ostatnich nie znała granic. Zniszczymyż ostatki państwa bizantyjskiego zawładnąwszy prawie całym półwyspem bałkańskim, rzucili się Turcy na Węgry i Polskę a Mohacz, Cecora, Zwaniec tak, jak już poprzednio Warna zabarwiły się potokami krwi rycerskich przodków naszych. Lecz ręka Najwyższego położyła nakoniec kres ich rozbijałości.

Tam daleko w cienistych borach Wołynia i Rusi Czerwonej dojrzewał młodzieniec, potomek Daniłowiczów, Żółkiewskich i Sobieskich, którzy tyle dostawili męczeńików za sprawę chrześcian na licznych pobojuwiskach. Ten miał się stać biczem Bożym na rozruchwalonych Bisurmanów, którzy powalwszy Krzyż z bazyliki S. Sofii w Carogrodzie, zamysłali i na wieży S. Szczepana w naddunajskiej stolicy zatknąć półksiężyc, potem bazylikę S. Piotra w Rzymie obrócić na stajnię dla swych rumaków, a nakoniec zawładnąć i resztą Europy. Lecz w Księdze Opatrzności inaczej było zapisane. Dzielny Jan Sobieski oprócz biegłości w 7 językach, nabytej mozolną pracą, wyćwiczywszy się także w tańcu tatarskim i spróbowawszy swych sił w walkach z muzułmanami pod Zbarażem, //

[s. 82]

Zborowem, Podhajcami, Kałuszem, Chocimem, Lwowem i Żurawnem, oraz zdobywszy sobie buławę hetmańską, a następnie i Koronę Królewską, stanął na czele prawie

30 000 rycerzy, pożegnał się ze wszystkimi świętościami Kraju w Częstochowej, Stuzdzianie, Krakowie i w Szamotułach, wyruszył, wskutek zawartego z Ces. Leopoldem I traktatu, forsownym marszem w pochód ku Dunajowi, połączył swe wojska z austriackimi i niemieckimi, objął naczelne dowództwo i pomodliwszy się jeszcze raz na wzgórzach Łysej góry naddunajskiej, spuścił się ze swymi zastępami w dolinę Wiednia i przy pomocy Książąt Lotaryńskiego i Lubomiskiego zgniółł wroga Austrii, Węgier, Polski, oswobadzając do ostateczności przyprowadzony Wiedeń i chroniąc Europę przed zalewem bisurmanów, która w razie przeciwnym bez wątpienia uległaby półksiężycowi. Nową opromieniony sławą bohater nasz wstąpił w mury wycieńczonej stolicy; ogólna radość zajaśniała na obliczach chrześcian strwożonych, a tej radości odblaskiem jest i dzisiejsza uroczystość, obchodzona w tej chwili również nad Dunajem, jak i nad Wisłą, nad krętym Dniestrem i nad spokojną Łabą i po wszech krańcach Monarchii austr.-węgierskiej. Dajmy i my wyraz tej radości dośpiewaniem hymnu ludu”.

Post hanc allocutionem sequebant hori tenore poetae Niemcewicz, declamationes et postremo carmen erat decantatum, ad hanc festivitatem specialiter compositum per prof. Pukowski.

Die 19 Novembris celebrabatur festivitas Aug. Impreatricis S. Caes. Maj. Elisabethae. Ante sollemnem missam in ecclesiae, director scribens / / [s. 83] hoc chronican ad congregatos juvenes et praeceptores sequentibus verbis exartis: „W każdym społeczeństwie muszą być prawa, któremi się ono rządzi. W organizmie tak wielkim i tak ważnym, jakim jest państwo, tem bardziej muszą być silne podstawy prawne, na których ono spoczywa. Tą osnową jest prawodawstwo państwowe, ciągle się zmieniające, jak życie ludzkie, życie narodów i państw. W naszym państwie w Monarchii austr.-węg. nadane zostały dobrą wolą miłościnie nam panującego Monarchy swobody konstytucyjne, według których wybrańcy narodów to państwo zamieszkujących, biorą współudział w prawodawstwie. Najjaśniejszy Pan polecił, między innymi niezliczonymi budowłami publicznymi, wznieść także dla reprezentantów ludności odpowiedni gmach w Wiedniu, w którym tak Izba Deputowanych, jak i Izba Panów mogłyby się spokojnie naradzać nad dobrem państwa. I powstał gmach okazały, przypominający swymi pięknymi kształtami czasy świetności Aten z epoki Peryklesa Olimpijskiego. Ten to właśnie przybytek Temidy austriackiej w tej chwili zostaje poświęconym.

Lecz dzień dzisiejszy jest uroczystością i z innej strony radością, gdyż obchodzimy w nie imieniny Najjaśn. Pani i Cesarzowej Naszej Elżbiety, matki swych poddanych, a osobliwie sierót, i pomocy potrzebujących. Jeżeli już obowiązkiem każdego obywatela a osobliwie każdego chrześcianina modlić się za Panujących, to owa staranność / /

[s. 84]

i dobrotliwość bez granic Najjaśniejszej Pani wkłada na nas tem bardziej obowiązek zanosić modły przed tron Najwyższego o wszelką pomyślność dla Tej, która ścieląc ścieżkę swego żywota kwiatami cnót wszelkich, przynosi ulgę Najjaśniejszemu Panu we wielustronnych ciężkich trudach około dobra państwa, tak rozlicznie ukształtowanego.

Udajmy się przeto do świątyni pańskiej, aby u stóp ołtarza złożyć nasze modły za zdrowie, szczęście i długie życie Najjaśniejszej Pani, wznosząc obecnie okrzyk: Niech żyje!”

1885

Ipsum coelum fovebat exstruendis aedibus novis in usum gymnasii, nam hiems annorum 1884 et 1885 tam erat lenis, ut permulti labores praecedentes poterant continuari. Tandem 27 mensis Aprilis 1885 erat sollemnis festivitas consecrandi fundamenta, jam pridem jecta. Solenni missa in ecclesia peracta recepit se immensa multitudo ad praedicta fundamenta solenni processione. Post consecrationem lapidis benedixit operi praepositus hujus parochiae Dr Grzegorzek. Eum subsequutus est praeses urbis Dr Trybulec paucis verbis festivitatem inaugurans.

Postquam documentum, praesentibus honoratioribus subscriptum, fundamentis illatum fuerat ad aeternam rei memoriam, conscendit et supradictus director gymn. suggestum et sequentibus verbis affatus est: „Jako przełożony zakładu, dla którego wznosi się ten nowy budynek, pozwolę sobie także parę słów wypowiedzieć. Było w Ziemi św. miasteczko, o którym ludzie starego zakonu mieli bardzo skromne mniemanie, mawiając: »Od Nazaretu czyliż może coś dobrego wyjść?«. A przecież z tej miejsciny i nie mniej ubogiego Betlejemu zajaśniało słońce prawdy, które ród ludzki wysoko wzniosło / /

[s. 85]

sło ponad poziom ówczesnego świata. I między miastami naszego kraju zajmuje Bochnia co do majątku bardzo skromne miejsce; ona należy do osad które w nowszych czasach wszelkie korzyści ominęły. Lecz mieszkańcy grodu tego, wprawdzie ponajwiększej części ubodzy mieniem, ale bardzo bogaci duchem ojcowie miasta uznali w mądrości swej, że prawdziwa oświata jest największym szczęściem człowieka. Na tem jednak nie poprzestali, lecz idąc za przykładem godnych przodków swoich, którzy tę tam obecnie ku upadkowi chylącą się staruszkę oddali na cele nauki – rozpoczęli budowę nowego gmachu, który z każdym dniem coraz wyżej piętrzy się ku obłokom. Tem wystawili sobie nie tylko najchlubniejsze świadectwo roztropności, lecz obraz i wielkiej ofiarności dla dobra publicznego. Gmach ten, który już teraz w duchu widzę górującym na całą okolicę i nęcącym młodzież pobliskich i dalekich Stron do siebie, będzie przypominał przyszłym pokoleniom przez długie wieki szlachetność dążeń terażniejszej generacji.

Nich mi przeto wolno będzie wyrazić obecnym i nieobecnym mieszkańcom miasta tego a najbardziej szanownym reprezentantom i wszystkim, którzy bezpośredni lub pośrednio przyczynili się do wzniesienia tego budynku rozpoczętego, złożyć w imieniu zakładu i uczącej się młodzieży najszczerwsze podziękowanie. Zarazem życzę zdrowia, szczęśliwego powodzenia i wytrwałości, aby mądrze rozpoczęte dzieło, któremu same nawet niebiosy są jasnością obecnie sprzyjać się zdają, chlubnie na korzyść miasta, kraju i państwa dokończyć zdołano.

Wy zaś, młodzi przyjaciele moi, którzy wkrótce pierwsi pod przewodnictwem lubiących was nauczycielów macie wstąpić w progi nowej świątyni/ / [86] nauk i ze szczupłych i ponurych komnat zestarzałego budynku przesiedlić się do dźwigającego się z fundamentów gmachu przestronnego i światłego: zatrzymajcie na zawsze w miłej i wdzięcznej pamięci, jakie ofiary Wysokie Władzy i Ojcowie miasta tego dla was ponoszą. Wdzięczność tę okażecie nie tylko wszechstronnem uszanowaniem, lecz oraz czystością obyczajów i nieustraszoną pilnością w naukach, czem oraz spełnicie gorące życzenie ukochanych rodziców waszych i zasłużyście sobie na pochwałę i błogosławieństwo wszystkich ludzi zacnych. Co aby się spełniło, życzę z całego serca”.

4 września 1886 r. przekazany został nowy budynek do użytku młodzieży gimnazjum.

1887

Nowy rok szkolny 1887/88 zaczął się bardzo przyjemnie, gdyż już 1 października 1887 r. Jego Ekscelencja pan minister wyznań i oświaty publicznej Jego Cesarско-Królewskiej Mości cesarza raczył najłaskawiej zwiżytować ten azyl nasz i w tej księdze wspomnień złożyć swe wspaniałe nazwisko na wieczną rzeczny pamiątkę.

*[1 X 1887 Dr Gautsch
c.k. minister wyznań i oświaty]*

Jego Ekscelencja Paul Gautsch de Frankenthurn, doktor i minister Jego Cesarskiej Mości, był obecny przy egzaminie z języka łacińskiego w klasie Ib i III oraz z języka niemieckiego w Ia i IV i historii naturalnej w klasie II. Sam także uczestniczył w egzaminowaniu, odwiedził również bibliotekę i gabinety, wreszcie łaskawie przemawiając w krótkich słowach do zebranych w klasach gimnazjum nauczycieli i nauczycielek szkół narodowych miasta wraz ze zgromadzoną młodzieżą. / /

[s. 87]

dem jussit sibi omnes praeceptores gymnasii praesentore, quibuscum singulis collocutus de rebus scholasticis et personalibus.

Congregati etiam erant in gymnasio repraesentantes circuli, urbis et nonnulli deputati parlamenti imperii. Postquam praesentati praeceptores gymnasii abierant, accedit ad Excelsum Hospitem praeses urbis, supradictus J. Dr Trybulec, et sicuti anno praecedente Viennae nomine deputatorum urbis, sic et nunc in loco et in aedibus gymnasii nomine urbis renovavit petitionem de complendo gymnasio. Eum subsecutus est nobilis Włodek Zdżislaus, vicepraeses Consilii circularis, qui nomine populationis et nobilium circuli easem praeces repetebat. Ad has praeces respondit c. r. Minister, se voluntatem et praestations urbis bene animadvertisse, non minus etiam intentionem repraesentationis circuli: ast pro tempore se nil posse positive promittere, quoniam res adhuc in stadio pertacta-

tionum sita est. Abeuntem Ministrum praecavit postremo nomine rusticorum deputatus in parlamentum austriacum Orzechowski, ex pago Łaży possessor praedii, ut res felici eventu coronaretur. Egredientem ex urbe Dignitarium comitabantur praesules omnium fere officiorum item director gymnasii cum parte magistrorum – usque ad viam ferream.

Collegium praeceptorum erat hoc anno sequens:

1. Biłous Theodorus, director, docebat geographiam et historiam in II, item linguam germanicam in IV classe.
2. Professor Kuc Mathias l. latinam in I Cl. et III, item l. polonicam in Ia classi.
3. Prof. Pukowski Hippolytus l. lat. in Ib et II cl.
4. Prof. Machnicki geograph. in Ia, Ib, geogr. e hist. in III et IV, item l. germanicam in III cl.
5. Prof. Szklarz Michael math. in Ia, Ib, III – hist. natur. in Ia, Ib, II et III classe. //

[s. 88]

6. Catecheta erat Reverendus Fox Stanislaus.
7. Serwin Ignatius, examinatus magister supplens, docebat mathem. in II et IV – phis. IV – l. germ. II – pol. II cl.
8. Dożorcow Simeon, suppl. mag. grec. L. in IV – german. l. in Ib – polon. l. in Ib cl.
9. Nowak Joannes, suppl. mag. ling. lat. in IV – l. graec. in III – polon. l. in III et IV classe

Linguam galicam docebat prof. Kuc, histor. provinc. Prof. Machnicki, linear. dir. scholae urbanae Hahn, cantum prof. Pukowski, gymnast. prof. Szklarz, caligraphiam suppl. m. Serwin

Numerus discipulorum inscriptorum:

Salarium singulorum magistrorum erat hoc anno:

1. Director Biłous: titulo salarii 1200 flor. austr., tit. quinquennsorum 1000 fl., tit. additamenti activitatis 140 fl. et habitationem in aedibus gymnasii.
2. Prof. Kuc: tit. salarii 1000 f., tit. add. activ. 2000 f., tit. 3 quinquennsorum 600 f., tit. remunerationis pro lingua gallica 200 f.
3. Prof. Pukowski: tit. sal. 100 f., tit. activ. 200 f., tit. 3 quinquen. 600 f., tit. remuner. pro cantum 100 f.
4. Prof. Machnicki: tit. salar. 1000 f., tit. activ. 200 f., tit. 2 quinquen. 400 f., tit. remun. pro hist. provinciae in III et IV cl. 90 f.
5. Prof. Szklarz: tit. sal. 1000 f., tit. activ. 200 f., tit. 2 quinquen. 400 f. tit. remun. pro gymnastica 150 f.
6. Catecheta Fox: tit. sal. 525 f., tit. activ. 200 f.
7. Supplens Serwin tit. sal. 600 f., tit. remuner. pro calligraphia 84 f.

8. *Suppl. Dozorcow tit. sal. 600 f.*
9. *Suppl. Nowak tit. sal. 600 f.*
10. *Docens lineamen. Hahn tit. remuner. 150 f.*

Libri scholastici erant hoc anno usitati: Grammatica latina ed. Samolewicz in omnib. class.

Grammatica graeca surtii ed. Samolewicz in II et IV
Grammatica polonica Matecki ed. in omn. cl.
Grammatica germanica ed. Molin in omn. cl.
Grammatica gallica ed. Switkowski in omn. cl.
Przykłady do tłum. z łac. na pol. etc Samolen. Id
Przykłady do tłum. z łac. na pol. etc Sobieski in Id
Przykłady do tłum. z łac. na pol. etc Jerzykowski in III et IV
Ćwiczenia greckie Schenkel ed. Samolen. In III et IV
Ćwiczenia francuskie ed. Świtkowski.
Ćwiczenia niemieckie ed. Molin in I et II
Wypisy niemieckie ed. Hamerski in III et IV
Wypisy polskie vol. I, II, III, IV in singulis classibus.
Katechizm Zielińskiego in I cl. //

[s. 89]

Historia biblijna starego przym. ed. Dąbrowski, in II cl.
Historia biblijna nowego przym. ed. Dąbrowski, in III cl.
Nauka obrzędów Kościoła kat. ed. Jachimowski in IV
Cornelii nepotis Vitae exc. imp. ed. Hoffman in III cl.
Caesaris Con. de bello gallico ed. Grysar in IV cl.
Ovidii Carm selecta ed. Grysar in IV cl.
Geografia do użytku szk. ed. Benoni et Tato[.....] in IV cl.
Geografia powszechna ed. Baranowski et Dziedzicki II, III cl.
Dzieje powszechne Weltera ed. Sawczyński tom. I, II, III in II, III, IV cl.
Opis austriacyj-węgierskiej Monarchii ed. Szaraniewicz in IV cl/
Geometria pogładowa Moćnika ed. Maryniak in I cl. pars I.
Geometria pogładowa Moćnika ed. Maryniak in III cl. pars II.
Geometria Moćnika ed. Sternal in II cl. pars I.
Geometria Moćnika ed. Sternal in IV cl. pars II.
Arytmetyka Bączalskiego
Zoologia obrazkowa Nowickiego in I et II cl.
Botanika dla klas niższych Roztafińskiego in II cl.
Mineralogia Łomnickiego in III classe
Fizyka Soleskiego dla klas niż. in III et IV cl.

Die 19 Novembris celebrabatur solemnitas nominis Suae caes. reg. Maj. Imperatricis Elisabethae. Ad congregatos in conclavi exortationum discipulos et partem praeceptorum infrascriptus director protulit brevem allocutionem fere iisdem verbis, sicuti pag. 83 altera parte, convocans illos demum ad diligentem repetitionem in scientiis.

Eadem die marmorea tabula sumptibus gymnasii et magistraturae urbane in muro vestibuli posita est, complectens sequentes versus, a scribente direttore cum assensu praeceptorum compositos:

*„Regnante in his terris Imperatore
FRANCESCO JOSEPHO I.,
Gubernante hanc provinciam
Philippo Zaleski,
Has aedes exstruxit urbs Bochnia
Praesule Dr. Josepho Trybulec
In usum juventatis gymnasii.
Aedifex Ludovicus Kurkiewicz.
A.D. MDCCCLXXXVI. //*

[s. 90]

Diebus 10 usque ad 14 diem mensis Februarii 1888 hospitabat gymnasium Perillustris Dominus Antonius Czarkowski c.r. inspector scholarum provincialium ac Egnes Ordinis ferreae coronae. Finita hospitalione idem congregato collegio praeceptorum suas animadversiones, sua consilia et suas dispositiones tribuit, quod in protocollo visitationis continentur.

Sua c. r. Apost. Majestas summa decisione otto 16 Januarii directori hujus gymnasii, continuanti hoc chronicon benignissime tribuit constantem emerituram cum normali salario. Director Biłous Theodorus quapropter liberatus ab officio die 29 Februarii 1888 et a praeceptoribus ac a juventute, in cubiculo exhortationali congregatis, solemniter discessit die 2. martii.

Resolutione Alti Consilii provincialium scholarum otto 16. Februarii 1888 Nr 60/PR.RSK. professor Mathias Kuc directionis gymnasii vices gerere coepit die 1. mensis Martii 1888. Idem Mathias Kuc loco directoris fungens mos implicitus morbo, qui cordis vitum a medicis vocatu, obiit die 29 martii 1888, - 50 annos natus. Hoc improvise casu coactus venit iterum Perillustris Dominus Antonius Czarkowski c. r. inspector provincialis gymnasiorum, atque directoris gymnasii munus Professori Hypolito Pukowski mandavit.

A. 1888/9

Jego Ces. i Krol. Apostolska Mość najwyższem postanowieniem z 25 lipca 1888 r. raczył najłaskawiej zezwolić, ażeby w zastrzeżeniu konstytucyjnego przyzwolenia potrzebnych funduszy państwowe niżesz gimnazjum w Bochni za przyjęciem odnośnych,

przez gminę miasta Bochni przyrzeczonych prestacyi, przez stopniowe otwarcie wyższych klas gimnazyalnych na zupełne ośmioklasowe gimnazjum zostało rozszerzone. Stosownie do powołanego Najwyższego postanowienia zezwolił J. E. Pan Minister Wyznań i oświecenia reskryptem z 9 sierpnia 1888 r. l. 17022 ażeby z początkiem roku szkolnego 1888/9 utworzoną została prowizorycznie V klasa gimnazjalna. O tem zawiadomiono dyrektora gimnazjalną telegramem W. Rady Szkolnej Krajowej z d. 25 sierpnia 1888 r. l. 12002 celem przeprowadzenia wpisów do klasy piątej – do której zapisano 40 uczniów publicznych a 1 prywatystę. Jego Ekscelencya pan Minister Wyznań i Oświecenia reskryptem z dnia 21 lipca 1888 r. l. 11851 zamianował rzeczywistym nauczycielem w c.k. gimnazjum w Bochni Szymona Matusiaka nauczyciela w c.k. gimna. //

[s. 91]

św. Anny w Krakowie, który 3 września 1888 złożył przysięgę służbową i obowiązki nauczycielskie objął.

Jego Ces. i Król. Apostolska Mość raczył Najwyższem postanowieniem z 7 sierpnia 1888 r. najmiłościniej zamianować profesora w c.k. gimnazjum w Przemyślu Michała Żółkiewicza dyrektorem tutejszego gimnazjum.

Nowo mianowany dyrektor objął urządowanie d. 2 września 1888 r.

Wys. Rada Szkolna k. r. rozp. z 25 września 1888 r. l. 477/PR.RSK przeniosiła Franciszka Gutowskiego z gimnazjum oo. Bazyljanów w Buczaczu w charakterze zastępcy nauczyciela do tutejszego zakładu.

Egzaminowany zastępca nauczyciela Franciszek Gutowski złożył 15 października 1888 r. przysięgę służbową i tego samego dnia został w służbę wprowadzony.

15 września za staraniem Dra Józefa Trybulca, prezesa miasta, odbyło się poświęcenie nowego budynku gimnazjalnego przy udziale władz rządowych i autonomicznych tudzież licznej publiczności. Po nabożeństwie odprawionem w kościele parafialnym udano się w procesyi do gimnazjum. Dr Wojciech Grzegorzek, kanonik i dziekan, po stosownem przemówieniu dokonał z miejscowem duchowieństwem aktu poświęcenia. Przemawiali: dr Józef Trybulec, dr Juliusz Klecberg, c.k. starosta Zdzisław Włodek, marszałek Rady pow., który swe przemówienie zakończył okrzykiem na cześć Najjaśniejszego Pana, przyjętym i powtórzonym przez całe zgromadzenie z nienysłowionym zapalem; przemawiał dyrektor gimn. Na zakończenie odśpiewali zebrani hymn ludu.

25 września zwiedził zakład c.k. Inspektor szkół średnich Wny. Pan Antoni Czarkowski.

Dzień 4 października jako dzień imienin Najjaśniejszego Pana i dzień 19 listopada, jako dzień Najjaśniejszej Pani, obchodził zakład uroczystem nabożeństwem. Z powodu czterdziestoletniej rocznicy wstąpienia na tron Jego Ces. i Król. Apostolskiej Mości dzień 1 grudnia był wolny od nauki szkolnej, a młodzież szkolna z gronem nauczycielskiem była w dniu owym na nabożeństwie, żywiąc wdzięczne wspomnienie na tak liczne z przestawnem Panowaniem dla wszystkich części państwa połączone

dobrodziejstwa. W. Rada szk. kr. reskr. z 11 listopada 1888 r. l. 12973 przyznała profesorowi Michałowi Szklarzowi trzeci dodatek kwinkwenalny do płacy w rocznej kwocie dwustu zł.

W Minist. W. i O. reskr. z 10 stycznia 1889 r. l. 130 przyznało Franciszkowi Gutowskiemu, zast. naucz., dodatek służbowy do należności zastępcy w rocznej kwocie dwieście zł (R.S.KR z 4/2 89 l. 1162.).

Wśród ogólnej ciężkiej żałoby i smutku z powodu zgonu Jego Ces. i Król. Wysockości Najdostojniejszego Arcyksięcia Rudolfa grono nauczycielskie brało udział w nabożeństwie urządzonem 1 lutego 1889 r. za staraniem miasta Bochni; 5 lutego zaś uczniowie z gronem na nabożeństwie szkolnem błagali Pana zastępów o spokój duszy śp. Najdostojniejszego Następcy Tronu. //

[s. 92]

Do dnia pogrzebu powiewała nad gmachem gimnazyalnym chorągiew żałobna. 16 i 17 czerwca zwiedzał zakład c.k. Inspektor krajowy Wny. Dr. Zygmunt Samolewicz. Rok szkolny zakończył się 29 czerwca uroczestem nabożeństwem i rozdaniem świadectw. Skład grona przy końcu roku szkolnego 1888/9:

Zulkiewicz Michał, dyr. uczył jęz. łac. i grec. w V kl. tyg. g. 11

Pukowski Hipolit, prof. ucz. jęz. łac. w III i IV, gr. w III tyg. g. 17

Machnicki Henryk, prof. ucz. jęz. niem. w IV i V, hist. i g. w III, IV i V tyg. g. 18

Szklarz Michał, prof. ucz. hist. nat. w Ia i b, II, V, fiz. III, mat. I a i b, II tyg. g. 19

Ks. Fox Stanisław, naucz., ucz. rel. I a i b, II, III, IV, V tyg. g. 12

Gutowski Franc., egz. zast. naucz., ucz. jęz. pols. III, niem. w I a, geogr. i b. w I a i b, w II tyg. godz. 19

Serwin Ign., egz. zast. naucz., ucz. jęz. niem. w II, mat. w III, IV, V, fiz. IV, tyg. 18

Dozorców Szym., zast. naucz., ucz. jęz. łac. pol. niem. w I b. g. l. 17

Nowak Jan, zast. naucz., ucz. jęz. łac. w II, gr. w IV, pol. II i IV tyg. 18

Przedmiotów nadobowiązkowych uczyli:

Machnicki hist. kraju rodz.

Serwin kaligr.

Szklarz gimnast.

Hahn Fran., kierownik szkoły ludowej, rysunków

Pukowski śpiewu.

A. 1889/90

Rok szkolny 1889/90 rozpoczął się pod dobrą i pomyślną wróżbą. 3 września 1889 roku przejeżdżał przez Bochnię Najmiłościniej Panujący Cesarz Franciszek

Józef I, który raczył przedstawionego mu na dworcu kolejowym dyrektora Michała Żułkiewicza zaszczyścić dłuższą rozmową dopytując się łaskawie o stosunki tutejszego gimnazjum.

Jego Ekscelencya Pan Minister Wyznań i Oświecenia reskryptem z 17 sierpnia 1889 roku l. 15126 przeniósł profesora tutejszego zakładu Hipolita Pukowskiego ze względów służbowych do c.k. gimnazjum w Wadowicach, nadał posady nauczycielskie w tutejszym zakładzie profesorowi c.k. gimnazjum w Wadowicach Ludwikowi Tocie i rzeczywistemu nauczycielowi c.k. gimnazjum w Drohobyczu Stanisławowi Matwijowi i zamianował zastępcę nauczyciela w tutejszym zakładzie Ignacego Serwina, zastępcę nauczyciela w c.k. Gimnazjum św. Jacka w Krakowie Jana Bryla i zastępcę nauczyciela w c.k. szkole średniej w Jarosławiu Stefana Grudzińskiego rzeczywistymi nauczycielami w tutejszym zakładzie. Rada szk. kr. r. z 14 września 1889 roku l. 15606 przyznała prof. Ludwikowi Tocie pierwszy dodatek pięcioletni do płacy.

Rada szk. kr. r. z 18 października 1889 roku l. 18338 przyznała dyrektorowi Michałowi Żułkiewiczowi trzeci dodatek kwinkwenalny do płacy.

Rada szk. kr. r. z 2 stycznia 1890 roku l. 1182 zatwierdziła x. Stanisława Foxa w zawodzie nauczycielskim i nadała mu tytuł c.k. profesora.

Rada szk. kr. r. z 13 kwietnia 1890 roku l. 4119 przyznała prof. Henrykowi Machnickiemu trzeci dodatek pięcioletni do płacy.

Na mocy zezwolenia W. Rady szk. kr. z 8 stycznia 1890 roku l. 468 z powodu szerzenia się nagminnego influency między młodzieżą szkolną, według uznania miejscowego fizyka uwolniono uczniów od lekcji szkolnych na 8 dni, tj. od 12 stycznia do 20 stycznia 1890 r.

W dniach 16–21 marca 1890 roku odbył lustrację zakładu c.k. krajowy Inspektor szkół średnich J.W.P. Dr. Zygmunt Samolewicz. Konferencya polustracyjna odbyła się 21 marca.

4 maja umarł uczeń 4. klasy Władysław Bączalski. //

[s. 93]

22 maja odbyła się wycieczka do lasu kolanowskiego z następującym programem: Po przybyciu do lasu po pewnym odpoczynku rozeszli się uczniowie w różne strony klasami i ze swymi gospodarzami, aby swobodnie oddychać świeżym powietrzem i aby się z całą swobodą zabawić. Koło godz. 6. zgromadzili się wszyscy na oznaczonym miejscu, gdzie nastąpiły wobec całego zakładu śpiewy uczniów, deklamacye – zbiorowe i pojedyncze – polskie i greckie, nareszcie marsz ogólny przy śpiewie i odgłosie muzyki.

Skład grona naucz. przy końcu r. szk. 1890:

1. Żułkiewicz Michał, dyrektor, członek Rady miejskiej, uczył jeż. gr. w kl. VI, tyg. godz. 5

2. Machnicki Henryk, prof., czł. Rady m., gosp. kl. VI, uczył geogr. w I a i b, hist. i g. w kl 3–6 tyg. godz. 20

3. Szklarz Michał, prof., czł. Rady m., zawiad. gab. przyr., uczył mat. w kl. 2 i 3, hist. nat. w 1–3, 5 i 6 tyg. godz. 18
  4. Tota Ludw., prof. gosp. kl. I a, uczył jeź. ł. w 1 a, jeź. gr. w 5, jeź. pol. w kl. 1 a tyg. godz. 16
  5. ks. Fox Stanisław, prof., zam. bibl. uczn., uczył religii w kl. 1–6 tyg. godz. 14
  6. Matwij Stanisław, naucz., gosp. kl. V, uczył j. łac. w kl. 5 i 6, jeź. gr. w 3, tyg. godz. 17
  7. Matusiak Szymon, naucz., gosp. kl. I b, uczył j. łac. w kl. I b, j. pol. w 5 i 6, j. niem. w 4 tyg. godz. 18
  8. Serwin Ignacy, naucz., zam. gab. fiz., uczył mat. w kl. 1 a i b, 4–6, fiz. w kl. 4, tyg. godz. 19
  9. Grudziński Stefan, naucz., uczył j. niem. w kl. I a, 3, 5 i 6, tyg. godz. 18
  10. Bryl Jan, naucz., gosp. kl. II, zam. bibl. naucz., uczył j. łac. w kl. 2, j. gr. w 4, jeź. pol. w 2 i 4, tyg. godz. 18
  11. Dozorców Szymon, z. n., gosp. kl. IV., uczył j. łac. w kl. 4, j. niem. w kl. 1 b i 2, tyg. godz. 17
  12. Nowak Jan, z. n., g. kl. 3, uczył j. łac. w kl. 3, j. pol. w kl. I b i 3, hist. i gr. w 2, tyg. godz. 16
- Naucz. przedm. nadob.: 1 Machnicki uczył hist. kr. rodz. kl. 3, 4 i 6 – 2 Serwin uczył kaligrafii, Szklarz uczył gimnastyki, Hahn Franc. uczył rysunków, Langer Antoni kapelmistrz muzyki salinarnej, uczył śpiewu. –

A. 1890/91

Rada szk. kr. r. z 18 sierp. 1890 roku l. 13142 przeniosła zastępcę naucz. Jana Nowaka z tutejszego zakładu do c.k. gimn. w Rzeszowie, natomiast zaś zamianowała Juana Koczwarę zastępcą naucz. w tutejszym gimnazjum.

Zastępcę n. Nowaka uwolniono od obowiązków naucz. w tutejszym zakładzie 27 sierpnia 1890 roku. Z. n. Koczwarą złożył przysięgę służbową 9 września 1890 roku.

Jego Ekscelencya Pan Minister wyzn. i ośw. reskr. z 26 czerwca 1890 roku l. 10601 zamianował rzeczywistymi nauczycielami w tutejszym zakładzie zastępcę naucz. w gimnazjum św. Jacka w Krakowie Wawrzyńca Wańkowskiego, który złożył przysięgę służbową 22 sierpnia 1890 roku, i zastępcę naucz. w gimnazjum w Kołomyi Juliana Kosińskiego, który złożył przysięgę służbową d. 28 sierpnia 1890 roku.

W roku szk. 1890/91 przybyła siódma klasa główna.

Przyjęto do zakładu z początkiem roku szk. 302 uczniów.

W tym roku wprowadzono w tutejszym zakładzie naukę muzyki której udzielał kapelmistrz muzyki salinarnej Antoni Langer.

Dzięki poparciu ze strony c.k. starosty Dra. Juliusza Kleeberga kupiono instrumentów muzycznych za 252 zł 29 ct. złożonych z dobrowolnych datków, które zapisane są w Księżce założycieli orkiestry gimnazjalnej. 13 grudnia wystąpiła orkiestra gym-

nazwalna na wieczorku, który się odbył w gmachu szkolnym ku uczczeniu Adama Mickiewicza z następującym programem:

Zagajenie przez nauczyciela języka polskiego Szymona Matusiaka
Uwertura „Straż królowej” przez Godefroya wykonana przez orkiestrę gimn.
„Serenada” Moniuszki – chór mieszany / /

[s. 94]

4. Hej latawce – Krakowiak
5. Deklamacja zbiorowa z 3 części Dziadów – z opuszczeniem niektórych ustępów
6. Marsz śpiewaków. Chór męski.
7. Deklamacja z 1. księgi Pana Tadeusza o grzeczności
8. Chłopi arystokraci przez Michnika: a) Mazurek gdur b) Mazurek gmoł c) Krakowiak – Orkiestra gimnazjalna.-

J.E.P. Min. w. i o. rozp. z 24 list. 1890 roku l. 21276 zamianował nauczyciela Szymona Matusiaka inspektorem szkół ludowych w bocheńskim i brzeskim okręgu szkolnym.

Rada szk. kr. r. z 9 stycznia 1891 roku l. 440 zamianowała Artura Passendorfera zastępcą nauczyciela dla tutejszego zakładu.

27 czerwca zaszczycił zakład swą obecnością Najprzem. X. Biskup Ignacy Łobos. Przyjeżdżając u bramy gmachu szkolnego przez dyrektora i grono nauczycielskie, w sali egzortacyjnej powitany przez młodzież szkolną stosowną pieśnią, odśpiewaną przy wtórze muzyki gimnazjalnej, i mową Bystrzyckiego, ucznia 7 klasy, przemówił w słowach wzniostłych do młodzieży. Zachęcając do religijności, do sumiennego wypełniania obowiązków i do wytrwałości, w rżewnych i rozczulających słowach przedstawił troskliwość rodziców o dzieci i nieustanne czuwanie nad nimi matek, tudzież przestrzegał uczniów aby nie ulegali strasznyemu wpływom, jakie źli ludzie chcą wywierać na młodzież ku jej zgubie.

Po tej budującej przemowie, która głęboko utkwiała w sercach słuchaczy i obfity plon nyda, Najprzewielebniejszy Pasterz uroczyście pobłogosławił młodzież i grono nauczycielskie, a dyrektor serdeczne za to złożył podziękowanie.

Rok szkolny zakończono 28 czerwca uroczystem nabożeństwem i rozdaniem świadectw.

Skład grona nauczycieli przy końcu roku szk. 1891.

Żułkiewicz Michał, dyrektor, uczył jeż. gr. w kl. VII – tyg. godz. 4

Machnicki Henryk, profesor, uczył geogr. w kl. I a i b, hist. i geogr. w kl. II a, V, VI, VII. tyg. godz. 20

Szklarz Michał, prof., uczył mat. w kl. 3 i 4, hist. nat. w kl. I A i B, 2 a i b, 5 i 6, fiz. w kl. 3 – tyg. godz. 20

Tota Ludwik, prof., gosp. kl. 2 a, uczył jeż. łac. w kl. 2 a, jeż. gr. w kl. 6, jeż. pol. w kl. 2 a i b – tyg. g. 19

ks. Fox Stanisław, prof., zam. bibl. uczn., uczył rel. w kl. I a-VII, tyg. godz. 18
Matwij Stanisław, naucz., gosp. kl. VI, uczył jeź. łac. w kl. 6 i 7, jeź. gr. i pol.
w kl. 4 – tyg. g. 18

Serwin Ignacy, nauczyciel, zam. gab. fiz., gosp. kl. VII, uczył mat. w kl. 2 a i b,
5,6 i 7, fiz. w kl. 4 i 7 – tyg. g. 22

Bryl Jan, naucz., zam. bibl. naucz., gosp. kl. 5, uczył jeź. łac. w kl. 3, jeź. gr. w kl.
3 i 5. tyg. g. 16

Grudziński Stefan, naucz., gosp. kl. IV, uczył jeź. niem. w kl. 3–7. tyg. g. 20

Waśkowski Wawrzyniec, naucz., gosp. kl. 3. uczył jeź. pol. w kl. 3, hist. i geogr.
w kl. I a, III, IV, mat. w kl. I a i b, tyg. godz. 20

Koziński Julian, naucz., gosp. kl. I a, uczył jeź. łac. w kl. I a i 5, jeź. niem.
w kl. 2 a. Tyg. godz. 19

Dożorców Szymon, zast. naucz., gosp. kl. II b, uczył jeź. łac. w kl. 2 b i 4. jeź.
niem. w kl. 2 b – tyg. godz. 19

Koczwara Jan, zast. naucz., gosp. kl. I b, uczył jeź. łac. i niem. w kl. 1 b, jeź. pol.
w kl. I a i b. Tyg. g. 20

Passendorfer Artur, zast. naucz., uczył jeź. pol. w kl. V-VI, jeź. niem. w kl. I a,
logiki w kl. 7 – tyg. godz. 17

Machnicki, uczył hist. kr. rodz. w kl. 6 i 7. tyg. godz. 2

Waśkowski, uczył hist. kr. rodz. w kl. 3 i 4. tyg. godz. 2

Serwin, uczył kaligrafii tyg. godz. 2

Szklarz, uczył gimnastyki tyg. godz. 6

Hahn Franciszek, kierownik szkoły lud. 6 kl., uczył rysunków 4 g. t.

Langer Antoni, kapelmistrz muzyki salinarnej, uczył śpiewu tyg. godz. 4, muzyki
tyg. godz. 3 //

[s. 95]

A. 1891/2

W roku 1891/2 przybyła ósma klasa główna.

Z początkiem roku przyjęto do zakładu 374 uczniów.

J.E. Pan Minister w. i o. r. z 24 czerwca 1891 roku l. 10762 zamianował za-
stępce nauczyciela w c.k. gimn. IV. we Lwowie Mikołaja Mażanowskiego rzeczywistym
nauczycielem przy tutejszym zakładzie z prawomocnością od 1 września 1891 roku.

Mażanowski złożył przysięgę służbową 31. sierpnia 1891 roku.

Rada szk. kr. r. z 23 lipca 1891 roku l. 10423 na mocy reskryptu minist. z 30
kwietnia 1891 roku l. 8359 zamianowała Tadeusza Cwojdzńskiego, poddanego prus-
kiego, zastępcą nauczyciela, który objął obowiązki nauczycielskie w tutejszym zakła-
dzie 29 sierpnia 1891 roku. (bez przysięgi służbowej).

Rada szk. kr. r. z 27 sierpnia 1891 roku l. 12616 zamianowała Józefa Leona
Wierzbickiego zastępcą nauczyciela, który d. 3 września 1891 złożył przysięgę służbową.

Rada szk. kr. r. z 7 września 1891 roku l. 17047 zamianowała Michała Konstantego Boguckiego dla tutejszego zakładu zastępcą nauczyciela. Przysięgę służbową złożył tenże 15 września 1891 roku.

Rada Szk. kr. rozp. z 9 września 1891 roku l. 16847 zatwierdziła nauczyciela c.k. gimnazjum i okręgowego inspektora szkół ludowych, Szymona Matusiaka w nauczycielstwie i nadała mu tytuł c.k. profesora.

Rada Szk. kr. rozp. z 20 października 1891 roku l. 20001 zatwierdziła nauczyciela, Stanisława Matwija, w zawodzie nauczycielskim i nadała mu tytuł c.k. profesora.

19 grudnia odbył się w gmachu szkolnym wieczorek ku uczczeniu A. Mickiewicza.

11 i 12 stycznia zwiedzał zakład c.k. krajowy Inspektor szkół średnich, Dr. Ludomił German.

25 kwietnia Viceprezydent c.k. Rady Szk. kr., Dr. Michał Bobrzyński, zwiedził zakład i był obecny na godzinie języka łacińskiego w VI klasie, języka polskiego w IV. klasie, języka niemieckiego w IIIa i w V. klasie.

X. Franciszek Lipiński, miejscowy dziekan i delegat biskupi dla nadzorowania nauki religii w tutejszym zakładzie, przysłuchiwał się w ciągu roku nauce religii we wszystkich klasach z wyjątkiem V. kl., w d. 3. kwietnia był na egzorcie niższego gimnazjum.

W tym roku odbył się pod przewodnictwem Dra. Zygmunta Samolewicz, krajowego Inspektora szkół średnich, pierwszy egzamin dojrzałości, który się skończył 10 czerwca 1892 roku.

Do egzaminu ustnego zgłosiło się 30 uczniów publicznych i 2 prywatystów tutejszego gimnazjum po raz pierwszy, tudzież 1 uczeń publiczny z innego zakładu po raz drugi.

Egzamin dojrzałości z odznaczeniem złożył Gnoiński Michał (z Wiśnicza) i Tenczyn Emilian. Za dojrzałych zostali uznani: Bajorek Józef, Brzeski Jan, Budyś Michał, Bujak Józef, Bystrzycki Jan, Gadziński Karol, Gerżabek Bolesław, Góra Karol, Gurgul Marcelian, Iachna Jan, Kalinowski Władysław, Kotwis Błażej, Łomnicki Sawa Bohodar, Łopatowski Andrzej, Neusser Antoni, Nowak Józef, Nowak Stanisław, Olszowy Józef, Ostrowski Maryan, Osuchowski Ludwik, Stokłosa Stanisław, Wilkowiec Józef.

Do egzaminu poprawczego zostali przeznaczeni: Gembaczewski Stefan, Golonka Józef, Jaworski Kamil, Nebenzahl Chaim, Piekarczyk Franciszek, Szczudło Stanisław, Wawrowski Józef.

Wszyscy ci uczniowie z wyjątkiem Wawrowskiego zostali uznani w Krakowie za dojrzałych.

Reprobowani na rok: Broder Izrael i wspomniany Wawrowski.

Reprobowano bez terminu Bauman.

11 czerwca odbyło się uroczyste doręczenie abiturjentom świadectw dojrzałości. Po nabożeństwie, odprawionem w kościele parafialnym, zebrali się w sali egzortacyjnej abiturjenci, ich rodzice, grono nauczycielskie z uczniami klas wyższych, reprezentanci miejscowych władz rządowych, kościelnych i autonomicznych. Po ogłoszeniu wyniku egzaminu przez dyrektora i po doręczeniu abiturjentom świadectw i książek na pamiątkę od przyjaciół młodzieży podegrała orkiestra studencka *Wieniec polski*, ułożony przez nauczyciela muzyki, A. Langerę. Potem odśpiewano przy wtórze muzyki gimnazjalnej kantatę na / /

[s. 96]

część Dra Zygmunta Samolewicza, który następnie przedstawivszy stan zakładu i osiągnięte rezultaty, w bardzo podniosłej i pełnej głębokich myśli przemowie wskazał, jak młodzież powinna postępować i pracować. Zalecił abiturjentom, żeby oddawali się pracy naukowej szczerze i sumiennie, żeby pomyśleć na to, że z woli Najjaśniejszego Pana na mocy obowiązujących ustaw każdy prawdziwie miłujący swój kraj obywatel jamnie i publicznie swe obywatelskie obowiązki dla dobra i szczęścia swego narodu spełniać może, strzegli się robót tajemnych i uwodzących, którzy by ich na zgubne drogi sprowadzić mogli. Po tej nader pięknej i bardzo pouczającej przemowie nastąpiło pożegnanie abiturjentów od młodzieży gimnazjalnej w śpiewie na nutę Mendelssohna z towarzyszeniem orkiestry szkolnej, po którym abiturjent Jan Jachna dziękował dyrektorowi i nauczycielom za naukę i wychowanie, tudzież pożegnał młodzież szkolną. Wreszcie dyrektor zakładu, Michał Żułkiewicz, wypowiedzianvszy swe życzenia abiturjentom na ich przyszłość, wskazał im drogę, którą w dalszem swem życiu kroczyć mają, a zalecivszy im, by dbali o chlubę zakładu, by żywili w swych sercach wdzięczność dla wszystkich, którzy skuteczną życzliwość okazvwal zakładowi, wezwał ich do wdzięczności, do przywiązania synowskiego, i wierności dla Najmiłościvniej panującego Cesarza, za którego Najwyższem postanowieniem, odnoszącem się do rozszerzenia byłego tułejszego niższego gimnazjum na zupełne ośmioklasowe, mogli ukończyć w Bochni nauki gimnazjalne. Hymnem ludu, odśpiewanem przez młodzież gimn. przy wtórze muzyki, zakończyła się ta piękna uroczystość szkolna.

Skład grona nauczycielskiego przy końcu roku szk. 1892:

Żułkiewicz Michał, dyrektor, uczył jęz. greck. w VIII kl. 5 g. tygodn.

Machnicki Henryk, profesor, miał urlop na oba półrocza dla poratowania nadwątłego zdrowia

Szklarz Michał, profesor, zawiadowca gabinetu historyi naturalnej, uczył matematyki w kl. Ia i IV, historyi naturalnej w kl. Ia, Ib, V i VI, fizyki w kl. IIIa i IV, t. g. 19

Tota Ludwik, profesor, gospodarz kl. IIIa, uczył jęz. łac. w kl. IIIa i b, jęz. greck. w kl. VII, t. g. 16

Ks. Fox Stanisław, profesor, uczył religii w kl. Ia – VIII, t.g. 20

Matwój Stanisław, profesor, gospodarz kl. VII., uczył jęz. łac. w kl. VII i VIII, jęz. gr. w kl. V., jęz. pol. w kl. IIIa, 18 g. t.

Serwin Ignacy, nauczyciel, gospodarz kl. VIII, zawiadowca gabinetu fizykalnego, uczył matematyki w kl. V – VIII, fizyki w kl. VII i VIII, t. g. 18

Grudziński Stefan, nauczyciel, gospodarz IV. kl., zawiadowca niemieckiej biblioteki dla młodzieży, uczył języka niemieckiego w kl. IV., VI – VIII, t.g. 16.-

Bryl Jan, nauczyciel, gospodarz VI. kl., zawiadowca biblioteki naucz., uczył jęz. łac. w kl. IV., jęz. greck. w kl. IV. i VI. – tyg. godzin 15.

Wąskowski Wawrzyniec, nauczyciel, zawiadowca zbioru map, uczył geografii i historii w kl. IV – VIII., t. g. 17

Koziński Julian, nauczyciel, gospodarz V. kl., uczył jęz. łac. w kl. V. I VI., jęz. gr. w kl. IIIa – t.g. 17

Mazanowski Mikołaj, nauczyciel, zawiadowca biblioteki polskiej dla młodzieży, uczył języka polskiego w kl. IV, VI – VIII, hist. i geogr. w kl. III a i b, t.g. 18

Passendorfer Artur, egz. zast. n., uczył jęz. pol. w kl. V., jęz. niem. w kl. III a i b, proped. fil. w kl. VII i VIII., t.g. 15

Cwojdzński Tadeusz, egz. zast. naucz., złożył przysięgę służbową 16 lutego 1892, uczył jęz. niem. w kl. V., matem w kl. 2.b, II, IIIa i b, hist. natur. w kl. II i fiz. w kl. IIIb, – t.g. 20

Dozorców Szymon, z.n., gosp. Kl. I. a, uczył jęz. łac. pol. i niem. w kl. I. a, – t.g. 17

Koczwara Jan, zast. naucz., gospodarz kl. II, uczył jęz. łac. i pol. w kl. II, jęz. niem. w kl. Ib, t.g. 17.

Wierzbicki Józef, z.n., gosp. kl. Ib, uczył jęz. łac. i pol. w kl. Ib, goegr. w kl. Ia i b – t.g. 17

Bogucki Michał, z.n., gosp. kl. IIIb, uczył jęz. greck. i pol. w kl. IIIb, jęz. niem. hist. i geogr. w kl. II – t.g 17:

. –

Grudziński Stefan, j. w., uczył jęz. franc. t.g. 4

Wąskowski Wawrzyniec, j.w., uczył hist. kraju w IV. kl. 1 g.t.

Mazanowski Mikołaj, j.w., uczył hist. kraju rodz. w kl. III a i b, VII, – t.g. 3.

Serwin Ignacy, j.w., uczył kaligrafii 2 g.t.

Szklarz Michał, j.w., uczył gimn. 6 g.t.

Hahn Franciszek, kierownik szkoły lud. V–kl., uczył rysunków 4 g.t.

Langer Antonii, kapelmistrz muzyki salinarnej, uczył śpiewu 4 g.t., muzyki 5 g.t. – //

[s. 97]

A. 1892/3

J.E. Pan Minister w. i o. reskryptem z 24 czerwca 1892 roku l. 13007 zamianował zast. nauczyciela, Tadeusza Cwojdzńskiego rzeczywistym nauczycielem c.k. gimnazy-

um w Brodach. Cwojdzńskiego uwolniono od obowiązków nauczycielskich w tutejszym zakładzie 23 sierpnia 1892.

Rada Szkolna Krajowa rozp. z 25 lipca 1892 roku l. 15605 przeniosła zastępcę naucz. Józefa Wierzbickiego w tym samym charakterze do c.k. gimnazjum w Wadowicach, zastępcę zaś w c.k. gimnazjum w Kołomyi, Cyryla Grabowicza do tutejszego zakładu. Wierzbickiego uwolniono od obowiązków służbowych w tutejszym zakładzie 31 sierpnia 1892 roku.

Grabowicz objął obowiązki nauczycielskie w tutejszym gimnazjum 5 września 1892 roku.-

Rada Szk. kr. rozp. z 29 września 1892 roku l. 21705 zamianowała kandydata stanu nauczycielskiego Franciszka Barańskiego zastępcą nauczyciela w tutejszym zakładzie. Mianowany Barański złożył przysięgę służbową dnia 4 października, objawszy służbę 28 września 1892 roku.

Rada Szk. kr. rozp. z 13 października 1892 roku l. 22435 nauczyciela Jana Bryla, a rozp. z 1 listopada 1892 roku l. 23870 naucz. Stefana Grudzińskiego zatwierdziła w nauczycielstwie i nadała im tytuł c.k. profesora: rozp. z 4 stycznia 1893 roku l. 27102 zatwierdziła Ignacego Serwina w nauczycielstwie i nadała mu tytuł c.k. profesora.

J.E. Pan Minister W. I. O. rozp. z 31 stycznia roku 1893 l. 28585/92 zamianował Szymona Matusiaka, profesora tutejszego Gimnazjum, pełniącego obowiązki tymczasowego inspektora szkół ludowych w okręgu bocheńskim i brzeskim, nauczycielem głównym c.k. żeńskiego seminarium nauczycielskiego w Krakowie.

Od 16 do 23 listopada odbywał lustrację zakładu c.k. krajowy Inspektor szkół średnich J.W. Dr Ludomił German.

21 grudnia odbył się w gmachu szkolnym wieczorek ku uczczeniu Adama Mickiewicza.

19 lutego odbyła się uroczystość szkolna ku uczczeniu pięćdziesięcioletniego jubileuszu biskupiego Jego Świątobliwości Papieża Leona XIII. Poważne utwory muzyczne, odegrane przez orkiestrę gimnazjalną, mowa Dyrektora Żułkiewicza, dobrane deklamacje i śpiewy uczniów złożyły się na program tej pięknej uroczystości, którą zakończył serdecznym i wzniostym przemówieniem miejscowy prezpozyt x. Lipiński.

Dnia 28 marca umarł nauczyciel Julian Kosiński.

Piśmienny egzamin dojrzałości trwał od 15 do 19 maja, ustny zaś odbył się pod przewodnictwem c.k. Inspektora szkół średnich, Dra Ludomiła Germana, w czasie od 5 do 8 czerwca.

8 czerwca odbyło się uroczyste doreczenie abiturientom świadectw dojrzałości.

x. Franciszek Lipiński, delegat biskupi dla nadzorowania nauki religii w tutejszym zakładzie, przysłuchiwał się w ciągu roku nauce religii w kl. 2b, 3b, 4–8.

W ciągu roku szkolnego przystępowała młodzież katolicka trzy razy do spowiedzi komunii świętej.

Rok szkolny zakończono 30 czerwca uroczystym nabożeństwem i rozdaniem świadectw. //

A. 1893/4

J.E. Pan Minister wyzn. i ośw. reskryptem z 1 lipca 1893 roku l. 13487 nadał opróżnioną posadę nauczycielską w tutejszym zakładzie profesorowi c.k. *Gymnazjum w Złoczowie Stanisławowi Świtalskiemu* i nauczycielowi c.k. *Gymnazjum w Jarosławiu Franciszkowi Chowańcowi*; opróżnioną zaś posadę nauczycielską w gimnazjum św. Jacka w Krakowie nadał nauczycielowi tutejszego zakładu *Mikołajowi Mazanowskiemu*, nadto mianował zastępcę nauczyciela c.k. *Gymnazjum Franciszka Józefa we Lwowie Wiktora Schmidta* rzeczywistym nauczycielem tutejszego Gimnazjum, zastępcę zaś nauczyciela tutejszego zakładu *Artura Passendorfera* rzeczywistym nauczycielem c.k. *Gymnazjum w Jarosławiu*.

J.E. Pan Minister w. i o. reskr. z 4 grudnia 1893 roku l. 23561 przyznał ósmą rangę służbową profesorowi *Henrykowi Machnickiemu*.

16 grudnia odbył się w gmachu szkolnym wieczorek ku uczczeniu *Ad. Mickiewicza*. Od 8 do 13 lutego odbywał lustrację zakładu c.k. krajowy Inspektor szkół średnich *Dr. Ludomił German*.

Piśmienny egzamin dojrzałości trwał od 15 do 19 maja, ustny zaś odbył się pod przewodnictwem c.k. Inspektora szkół średnich *Dra. Ludomiła Germana* w czasie od 9 do 12 czerwca.

13 czerwca nastąpiło uroczyste doreczenie abiturjentom świadectw dojrzałości.

Rok szkolny zakończono 30 czerwca uroczystem nabożeństwem i rozdaniem świadectw.

A. 1894/5

C. K. Rada Szkolna krajowa rozp. z 9 lipca 1894 roku l. 14101 przeniosła zastępcę nauczyciela *Jana Koczwarę* w tym samym charakterze do c.k. *Gymnazjum w Sanoku*, a l. 14102 z. n. *Bronisława Mierkę* ze Szkoły realnej w Krakowie do tutejszego zakładu.

J.E. Pan Minister wyzn. i ośw. reskryptem z 21 sierpnia 1894 roku l. 16553 zamianował *Edwarda Kozłowskiego*, zastępcę nauczyciela c.k. IV. *Gymnazjum we Lwowie*, rzeczywistym nauczycielem c.k. *Gymnazjum w Rzeszowie*, przydzielając go równocześnie do służby przy c.k. *gimnazjum w Bochni*. Rada Szk. kr. reskr. z 27 lipca 1894 roku l. 12646 przeniosła go w charakterze zastępcy nauczyciela z lwowskiego IV *Gymnazjum* do tutejszego zakładu.

J.E. Pan Minister wyzn. i ośw. reskryptem z 21 sierpnia 1894 roku l. 16553 nadał profesorowi tutejszego zakładu *Stefanowi Grudzińskiemu*, opróżnioną posadę nauczyciela c.k. *Szkoły realnej w Krakowie*, *Albina* zaś *Schreyera*, zastępcę nauczyciela c.k. *gimnazjum Franciszka Józefa we Lwowie*, zamianował rzeczywistym nauczycielem tutejszego Gimnazjum.

Rada szk. kr. rozp. z 27 sierpnia 1894 roku l. 18831 poruciła naukę rysunków Kazimierzowi Rogozińskiemu, praktykantowi budownictwa w bocheńskim c.k. Starostwie.

Rada Szk. kr. rozp. z 30 października 1894 roku l. 21742 – do 25568 uwolniła Bronisława Mierkę na jego własne żądanie z dniem 1 listopada od obowiązków zastępcy nauczyciela i zamianowała Dra. Ludwika Boratyńskiego zastępcą nauczyciela w tutejszym zakładzie.

Rada Szk. kr. rozp. z 6 listopada 1894 roku l. 25705 Franciszka Chowańca, a rozp. z 6 lutego 1895 roku l. 1778 Wawrzyńca Waśkowskiego zatwierdziła w zawodzie nauczycielskim i nadała im tytuł c.k. profesorów.

Rada Szk. kr. rozp. z 4 stycznia 1895 roku l. 31470 przeniosła zastępcę nauczyciela c.k. Gimnazjum św. Anny w Krakowie, Jana Dorozińskiego, do tutejszego zakładu.

Rada Szk. kr. przyznała rozp. z 25 września 1894 roku l. 20674, 20675 i 21004 pierwszy dodatek pięcioletni profesorowi Ignacemu Serwinowi i profesorowi Janowi Bryłowi, drugi dodatek profesorowi Ludwikowi Tocie, rozp. z 10 października 1894 roku l. 23209 czwarty dodatek / /

[s. 99]

Dyrektorowi Michałowi Żułkiewiczowi rozp. z 2 kwietnia 1895 roku l. 7586 czwarty dodatek profesorowi Henrykowi Machnickiemu.

J.E. Pan Minister w. i o. reskr. z 19 stycznia 1895 roku l. 942 udzielił zastępcy nauczyciela Michałowi Boguckiemu urlopu na przeciąg drugiego półrocza.

12 kwietnia poniósł zakład bolesną stratę przez śmierć profesora Henryka Machnickiego.

J.E. Pan Minister w. i o. rysk. z 27 maja 1895 roku l. 8285 nadał przydzielonemu do służby w tutejszym zakładzie nauczycielowi c.k. Gymnazjum w Rzeszowie Edwardowi Kozłowskiemu opróżnioną posadę nauczycielską w tutejszem Gimnazjum.

Dzień 4 października, jako dzień Imienin Najjaśniejszego Pana i dzień 19 listopada, jako dzień Imienin Najjaśniejszej Pani obchodził zakład uroczestem nabożeństwem.

7. grudnia odbył się w gmachu szkolnym wieczorek ku uczczeniu Adama Mickiewicza.

10 stycznia odbywał lustrację zakładu c.k. krajowy Inspektor szkół średnich Dr. Ludomił German.

5 marca urządzono dla młodzieży i grona nauczycieli tutejszego zakładu nabożeństwo żałobne za spokój duszy śp. Jego Ces. i Król. Wysokości Arcyksięcia Albrechta.

4 maja wzięła udział młodzież gimnazjalna z gronem nauczycielskim w nabożeństwie żałobnem, odprawionem za spokój duszy Cesarzowej Maryi Anny, a 28 czerwca w nabożeństwie odprawionem za spokój duszy śp. Cesarza Ferdynanda

30 maja zwiedził zakład J.E. Pan Namiestnik, Kazimierz Hr. Badeni, i przystuchował się nauce języka łacińskiego w kl. VI. I VII., tudzież nauce języka niemieckiego w kl. II i V.

Tego samego dnia odbył lustrację nauki rysunków Antoni Stefanowicz, Inspektor fachowy tego przedmiotu.

Piśmienny egzamin dojrzałości trwał od 13 do 17 maja, ustny zaś odbył się pod przewodnictwem Stanisława hr. Tarnowskiego, Prezesa Akademii Umiejętności w Krakowie, w czasie od 4 do 7 czerwca z bardzo pomyślnym wynikiem Egzamin składało 22 uczniów publicznych, z których 2 uznano za dojrzałych z odznaczeniem, 20 za dojrzałych.

7 czerwca odbyło się uroczyste doreczenie abiturientom świadectw dojrzałości. Mowa wypowiedziana przy tej sposobności przez hr. Tarnowskiego jest w drukowanym Sprawozdaniu Dyrekcyi za rok szk. 1895.

x. Franciszek Lipiński, delegat biskupi dla nadzorowania nauki religii w tutejszym zakładzie przystuchował się w ciągu roku nauce religii w 1., 3., 5.–7 klasie.

Rok szkolny zakończono 29 czerwca uroczystem nabożeństwem i rozdaniem świadectw.

A. 1895/6

W c.k. Rada Szk. kr. rozp. z 5 lipca 1895 roku l. 14326 przeniosła zastępcę nauczyciela tutejszego zakładu, Dra. Ludwika Boratyńskiego, do c.k. Gimnazjum w Tarnowie, a zastępcę nauczyciela c.k. III Gimnazjum w Krakowie, Jana Kreinera, do tutejszego zakładu.

J.E. Pan Kierownik c.k. Ministerstwa w. i o. reskryptem z 22 czerwca 1895 roku l. 12619 mianował zastępcę nauczyciela tutejszego zakładu, Jana Dorosińskiego, rzeczywistym nauczycielem c.k. Gimnazjum w Wadowicach, reskryptem zaś z 17 lipca 1895 roku l. 16875 nadał posadę rzeczywistego nauczyciela c.k. Gimnazjum w Brodach Cyrylowi Grabowiczowi, zastępcy nauczyciela tutejszego zakładu.

C.k. rada Szk. kr. rozp. z 30 sierpnia 1895 roku l. 21496 udzieliła nauczycielowi Albinowi Schreyerowi, z powodu choroby ócz urlopu na wrzesień 1895.

W. c.k. Ministerstwo w. i o. przyznało tutejszemu zakładowi reskryptem z 28 czerwca 1895 roku l. 3485 nadzwyczajną zaliczkę w kwocie 400 zł na zakupiono niezbędnych środków naukowych do nauki geografii i na uzupełnienie biblioteki uczniów, reskryptem zaś z 24 lipca l. 12683 zaliczkę w kwocie 300 zł na sprawienie sprzętów szkolnych i przyrządów gimnastycznych. //

[s. 100]

W c.k. Ministerstwo w. i o. reskryptem z 28 sierpnia 1895 roku l. 19417 przyznało Wiktorowi Schmidtowi, nauczycielowi tutejszego Gimnazjum, remunerację w kwocie 100 zł na rozprawę naukową, ogłoszoną w Sprawozdaniu Dyrekcyi na rok szkolny 1893/4.

W. c.k. Rada Szk. kr. reskr. z 6 listopada 1895 roku l. 25690 przyznała pierwszemu pięcioletni dodatek do płacy profesorowi Wawrzyńcowi Wańkowskiemu.

C.k. Rada Szk. reskr. z 22 listopada 1895 roku l. 29919 poruciła naukę rysunków odręcznych jako przedmiotu nadobowiązkowego nauczycielowi szkoły ludowej Antoniemu Ludwikowi Broszkiewiczowi.

C.k. Rada Szk. kr. rozp. z 6 lutego 1896 roku l. 2721 przeniosła zastępcę nauczyciela c.k. gymnasium w Tarnowie, Jana Jaworskiego, do tutejszego zakładu.

J.E. Pan Minister w. i o. reskr. z 6 lutego 1896 roku l. 607 zezwolił, aby w tutejszym zakładzie od 1 września 1896 wprowadzono naukę języka ruskiego, jako przedmiotu nadobowiązkowego.

C.k. Rada Szk. kr. rozp. z 11 lutego 1896 roku l. 2861 poruciła naukę kaligrafii nauczycielowi Wiktorowi Schmidtowi.

J.E. Pan Minister w. i o. reskr. z 14 kwietnia 1896 roku l. 8319 przyznał zastępcy nauczyciela, Michałowi Boguckiemu remunerację w kwocie 100 zł za rozprawę naukową, ogłoszoną w Sprawozdaniu Dyrekcji za rok szk. 1894/5.

J.E. Pan Minister w. i o. reskr. z 15 maja 1896 roku l. 7107 przyznał tutejszemu zakładowi nadzwyczajną dotację w kwocie 100 zł na uzupełnienie środków naukowych do gabinetu fizykalnego.

W c.k. Ministerstwo w. i o. reskryptem z 30 maja 1896 roku l. 7311 nadało profesorowi Janowi Bryłowi stypendium w kwocie 1000 zł, aby w 2 półroczu 1896/7 odbył podróż naukową do Włoch i Grecji.

Dzień 4. października, jako dzień Imienin Najjaśniejszego Pana, i dzień 19 listopada, jako dzień Imienin Najjaśniejszej Pani, święcił zakład uroczystem nabożeństwem.

Od 22 do 26 października odbył lustrację zakładu c.k. krajowy Inspektor szkół średnich J. W. Dr. Ludomił German.

5 grudnia odbył się w gmachu szkolnym wieczorek muzykalno-deklamacyjny ku uczczeniu Adama Mickiewicza.

2 lutego poniósł zakład tutejszy nader bolesną stratę przez śmierć profesora, Ignacego Serwina, szczerego przyjaciela i opiekuna młodzieży szkolnej.

4 maja miała udział młodzież gimnazjalna z gronem nauczycielskiem w nabożeństwie, odprawionem za spokój duszy śp. Najjaśniejszej Cesarzowej Maryi Anny, 1 czerwca w takimże nabożeństwie za spokój duszy Jego Cesarskiej Wysokości śp. Arcyksięcia Karola Ludwika, a 27 czerwca w nabożeństwie, odprawionem za spokój duszy śp. Najjaśniejszego Cesarza Ferdynanda.

Piśmienny egzamin dojrzałości trwał od 11 do 16 maja, ustny zaś odbył się pod przewodnictwem c.k. krajowego Inspektora szkół średnich dra Ludomiła Germana w czasie od 12 do 16 czerwca.

16 czerwca po południu odbyło się uroczyste rozdanie świadectw abiturientom. Mowa pełna pięknych i wzniosłych myśli, którą miał przy tej sposobności Inspektor Dr. German, umieszczona jest w Sprawozdaniu Dyrekcji za rok 1896.

X. Franciszek Lipiński, delegat biskupi dla nadzorowania nauki religii w tutejszym zakładzie, przysłuchiwał się w ciągu roku nauce religii odpowiednim czasie i zakresie.

Rok szkolny zakończono 28 czerwca uroczystem nabożeństwem i rozdaniem świadectw. – //

[s. 101]

A. 1896/7

J.E. Pan Minister W. i O. reskr. z 25 czerwca 1896 l. 13851 zamianował zastępcę nauczyciela Jana Jaworskiego rzeczywistym nauczycielem tutejszego zakładu, zastępcę zaś nauczyciela, Jana Kreinera, rzeczywistym nauczycielem c.k. Gimnazjum w Podgórzu.

J.E. Pan Minister W. i O. reskr. z 13 sierpnia 1896 roku l. 18710 przydzielił profesora c.k. Gimnazjum w Rzeszowie, Józefa Szafrana do pełnienia służby w tutejszem Gimnazjum.

J.E. Pan Minister W. i O. reskrytem z 21 sierpnia roku 1896 l. 21047 zamianował Michała Boguckiego, zastępcę nauczyciela, rzeczywistym nauczycielem c.k. Gimnazjum w Tarnowie.

Rada Szkolna krajowa zamianowała reskr. z 25 sierpnia 1896 roku l. 8844 Franciszka Walczaka reskrytem zaś z 26 sierpnia 1896 roku l. 15929 Michała Rybaczka zastępcami nauczycieli w tutejszym zakładzie.

Rada Szk. kr. reskr. z 26 sierpnia 1896 roku l. 18198 przeniosła zastępcę nauczyciela c.k. Gimnazjum św. Jacka w Krakowie, Romana Hamczykiewicza, i zastępcę nauczyciela c.k. Gimnazjum św. Anny w Krakowie, Józefa Krajnika do tutejszego zakładu.

Rada Szk. kr. reskr. z 26 września 1896 roku l. 22944 poruciła naukę języka ruskiego jako przedmiotu nadobowiązkowego, zastępcy nauczyciela, Michałowi Rybaczkowi.

Rada Szk. kr. r. z 9 października 1896 roku l. 22506 przyznała pierwszy kwinkwenalny dodatek profesorowi ks. Stanisławowi Foxowi, a reskrytem z d. 9/10 96 l. 23495 Franciszkowi Chowańcowi.

Rada Szk. kr. r. z 20 paźdz. 1896 roku l. 24454 zatwierdziła w zawodzie nauczycielskim Wiktora Schmidta i nadała mu tytuł c.k. profesora.

J.E. Pan Minister w. i o. r. z 14 stycznia 1897 roku l. 25812 przyznał profesorowi, Michałowi Szklarzowi, ósmą rangę służbową do 1 stycznia 1897 roku.

Dzień 4 października, jako dzień Imienin Najjaśniejszego Pana, i dzień 19 listopada, jako dzień Imienin Najjaśniejszej Pani, święcił zakład uroczystem nabożeństwem.

Dnia 5 grudnia odbył się w gmachu szkolnym wieczorek muzykalno-deklamacyjny ku uczczeniu Adama Mickiewicza.

Od 23 do 27 lutego odbywał lustrację zakładu c.k. krajowy Inspektor szkół średnich Dr. Ludomił German.

4 maja miał udział młodzież gimnazjalna z gronem nauczycielskiem w nabożeństwie żałobnem, odprawionem za spokój duszy śp. Najjaśniejszej Cesarzowej Maryi Anny, a dnia 28 czerwca w nabożeństwie odprawionem za spokój duszy śp. Najjaśniejszego Cesarza Ferdynanda.

Piśmienny egzamin dojrzałości trwał od 10 do 14 maja, ustny zaś odbył się pod przewodnictwem dyrektora c.k. Gimnazjum w Jasle, Klemensa Sienkiewicza, w czasie od 1 do 4 czerwca.

4 czerwca po południu odbyło się uroczyste rozdanie abiturjentom świadectw dojrzałości.

X. Franciszek Lipiński, miejscowy dziekan i delegat biskupi dla nadzorowania nauki religii w tutejszym zakładzie, przysłuchiwał w ciągu roku nauce religii w odpowiednim czasie i zakresie.

W ciągu roku szkolnego młodzież katolicka przystępowała 3 razy do spowiedzi i komunii świętej. Rok szkolny zakończono dnia 29. czerwca uroczystem nabożeństwem i rozdaniem świadectw. //

[s. 102]

A. 1897/8

Rada Szk. kr. reskr. z 15 lipca 1897 roku l. 13055 zamianowała Władysława Trybowskiego zastępcą nauczyciela w tutejszym zakładzie.

Rada Szk. kr. reskr. z 19 lipca 1897 roku l. 15381 przeniosła zastępcę nauczyciela, Józefa Krajnika, do c.k. gimnazjum św. Anny w Krakowie.

J.E. Pan Minister w. i o. reskr. z 24 lipca 1897 roku l. 18273 nadał nauczycielowi tutejszego zakładu, Albinowi Schreyerowi, opróżnioną posadę nauczycielską w c.k. gimnazjum w Podgórzu i zamianował Karola Opuszyńskiego, zastępcę nauczyciela c.k. gimnazjum św. Anny w Krakowie, rzeczywistym nauczycielem w tutejszym zakładzie.

Rada Szk. reskr. kr. z 30 sierpnia 1897 roku l. 19294 zatwierdziła w zawodzie nauczycielskim Edwarda Kozłowskiego i nadała mu tytuł c.k. profesora.

Rada Szk. kr. r. z 30 sierpnia 1897 roku l. 19297 przyznała pierwszy kwinkwennalny dodatek do płacy profesorowi Józefowi Szafranowi.

Rada Szk. kr. reskr. z 18 września 1897 roku l. 22080 zezwoliła, aby naukę religii w 6 godzinach tygodniowo objął ks. Macheta Władysław, wikary miejscowy, mianowany następnie rekr. Rady Szk. kr. z 23 lutego 1898 roku l. 4204 zastępcą katechety w tutejszym zakładzie.

Dzień 4 października, jako dzień Imienin Najjaśniejszego Pana, i dzień 19 listopada, jako dzień Imienin Najjaśniejszej Pani, święcił zakład uroczystem nabożeństwem.

27 listopada odbył się w gmachu szkolnym wieczorek muzykalno-deklamacyjny ku uczczeniu Adama Mickiewicza.

J.E. Pan Minister w. i o. reskr. z 15 stycznia 1898 l. 505 udzielił urlopu na przeciąg drugiego półrocza 1897/8 zastępcy nauczyciela, Franciszkowi Walczakowi, w celu

przygotowywania się do egzaminu nauczycielskiego. W tym samym celu tej samej daty reskryptem zmniejszył J.E. Pan Minister w. i o. do połowy obowiązkową liczbę godzin tygodniowej nauki na czas drugiego półrocza 1897/8 zastępcy nauczyciela, Michałowi Rybaczkowi, który miał urlop nadto od 28 maja do 14 czerwca z powodu składania egzaminu kwalifikacyjnego z matematyki i fizyki.

Ks. Fox Stanisław, katecheta, wniósł 7 lutego prośbę o uwolnienie z posady nauczyciela religii, a 6 lutego wyjechał z Bochni.

Nie było nauki religii w 9 klasach: 1a, 2a, 3a, IVa, 4b, V, VI, VII, VIII., nie było egzort dla całego gimnazjum od 22 stycznia do 24 lutego.

30 kwietnia odbył lustrację nauki rysunków Antoni Stefanowicz Inspektor fachowy tego przedmiotu.

4 maja miała udział młodzież gimnazjalna z gronem nauczycieli w nabożeństwie żałobnem, odprawionem za spokój duszy śp. Najjaśniejszej Cesarzowej Maryi Anny, a 28 czerwca w nabożeństwie odprawionem za spokój duszy śp. Najjaśniejszego Cesarza Ferdynanda. 20 maja święcił zakład setną rocznicę urodzin wieszcza, Adama Mickiewicza, uroczystością szkolną, którą poprzedziło dziękczynne nabożeństwo stosownem kazaniem.

Piśmienny egzamin dojrzałości trwał od 9 do 13 maja, ustny zaś odbył się pod przewodnictwem Dr. Ludomiła Germana, c.k. krajowego Inspektora szkół średnich, w czasie od 11 do 14 czerwca. //

[s. 103]

14 czerwca po południu odbyło się uroczyste rozdanie abiturjentom świadectw dojrzałości.

X. Franciszek Lipiński, miejscowy dziekan i delegat biskupi dla nadzorowania nauki religii w tutejszym zakładzie, przysłuchiwał się w ciągu roku egzortom i nauce religii w odpowiednim czasie i zakresie.

W ciągu roku szkolnego młodzież katolicka przystępowała trzy razy do spowiedzi i Komunii Świętej. Rok szkolny zakończono 29. czerwca uroczystem nabożeństwem i rozdaniem świadectw.-

A. 1898/9

J.E. Pan Minister W. i O. reskryptem z 24 czerwca 1898 r. l. 11931 nadał posadę nauczycielską profesorowi tutejszego zakładu, Janowi Brylowi, w c.k. Gimnazjum św. Anny w Krakowie, profesorowi c.k. gimnazjum w Rzeszowie, przydzielonemu do tutejszego zakładu, Józefowi Szafranowi, w c.k. Gimnazjum V we Lwowie, Dr. Karolowi Opuszyńskiemu w c.k. Gimnazjum III w Krakowie, zamianował zastępcę nauczyciela w tutejszym zakładzie, Romana Hamczykiewicza, rzeczywistym nauczycielem w c.k. Gimnazjum I. w Przemyślu, zamianował dalej Apolinarego Maczuga, zastępcę nauczyciela c.k. Gimnazjum w Jasle, rzeczywistym nauczycielem c.k. Gimnazjum

w Rzeszowie, przeznaczając go równocześnie do służby w tutejszym zakładzie, zamianował rzeczywistymi nauczycielami w tutejszym zakładzie: zastępcę nauczyciela c.k. Gimnazjum III w Krakowie, Karola Bobrzyńskiego i Dr. Marcina Sasa, zastępcę nauczyciela w c.k. Szkoły realnej w Krakowie.

J.E. Pan Minister W. i O. rozporządzeniem z 2 lipca 1898 roku l. 8270 udzielił profesorowi Wiktorowi Schmidtowni na odbycie podróży naukowej do Włoch i Grecji stypendium w kwocie 1000 zł i urlopu na przeciąg drugiego półrocza, reskryptem zaś z 3. września 1898 roku l. 22917 udzielił urlopu na przeciąg pierwszego półrocza dla odbycia studyów z zakresu archeologii i historii sztuki w Wiedniu.

– Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa reskryptem z 23 sierpnia 1898 roku l. 16931 przeniosła zastępcę nauczyciela tutejszego zakładu, Szymona Dożorcowa, do c.k. Gimnazjum w Nowym Sączu, zastępcę nauczyciela w c.k. Gimnazjum III w Krakowie, Józefa Miczyńskiego, i zastępcę nauczyciela w c.k. II. Gimnazjum w Przemyślu, Bazylego Wynara, do tutejszego zakładu.

– J.E. Pan Minister W. i O. reskryptem z 27 sierpnia 1898 roku l. 22254 zamianował zastępcę nauczyciela tutejszego zakładu, Michała Rybaczka, rzeczywistym nauczycielem dla ruskich klas równorzędnych w c.k. Gimnazjum w Kołomyi.

– Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa przyznała rozporządzeniem z 7 września 1898 roku l. 21176, 21174 i 21530 kwinkwenalny dodatek do płacy profesorom: Szklarzowi Michałowi piąty, Świtalskiemu Stanisławowi drugi, Schmidtowni Wiktorowi pierwszy.

– Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa rozporządzeniem z 22 września 1898 roku l. 23253 zezwoliła, aby naukę religii w 6 godzinach tygodniowo objął w tutejszym zakładzie ks. Wójcik Jan.

– Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa reskryptem z 26 września 1898 roku l. 23252 zamianowała Hankego Fryderyka zastępcą nauczyciela w tutejszym zakładzie. –

– Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa reskryptem z 27 września 1898 roku l. 23254 przyznała profesorowi, Matwijowi Stanisławowi, drugi kwinkwenalny dodatek do płacy. –

– J.E. Pan Minister W. i O. reskryptem z dnia 15 grudnia roku l. 31165 przyjął do wiadomości rezygnację nauczyciela religii, ks. Stanisława Foxa, z posady nauczycielskiej, zajmowanej w tutejszym zakładzie. //

[s. 104]

Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa rozporządzeniem z 20 kwietnia 1899 roku l. 4944 zatwierdziła nauczyciela, Jana Jaworskiego, w zawodzie nauczycielskim i nadała mu tytuł c.k. profesora; przyznała dodatek pięcioletni drugi profesorowi, Wawrzyńcowi Waśkowski, pierwszy profesorowi, Edwardowi Kozłowskiemu.

– 12 i 17 września młodzież szkolna wraz z gronem nauczycieli uczestniczyła w żałobnem nabożeństwie z spokój duszy śp. Najdostojniejszej Cesarzowej i Królowej Elżbiety.

– Dzień 4 października, jako dzień Imienin Najjaśniejszego Pana, święcił zakład uroczystem nabożeństwem.

– Dnia 19 listopada, jako w dzień Imienin śp. Najjaśniejszej Pani Cesarzowej Elżbiety, odbyło się uroczyste nabożeństwo.

– 2 grudnia obchodził zakład uroczystie jubileusz pięćdziesięcioletnich rządów Jego Cesarskiej i Królewskiej Apostolskiej Mości, Cesarza Franciszka Józefa I. Po solennym nabożeństwie szkolnem, odprawionem w kościele parafialnym, wszyscy nauczyciele i uczniowie zgromadzili się w budynku gimnazyalnym na uroczystość szkolną, przy której przemówił do młodzieży Dyrektor i wyjaśnił jej niezwykle znaczenie tego dnia i panowania Najjaśniejszego Pana. Zakończono tę uroczystość odśpiewaniem przy akompaniamencie orkiestry gimnazyalnej pierwszej zwrotki Hymnu ludu.

Po uroczystości wręczył Dyrektor po stosownej przemowie medale pamiątkowe nauczycielom i słudze szkolnemu.

Od 15 do 17 marca odbywał lustrację zakładu c.k. Krajowy Inspektor szkół średnich, J. W. Dr. Ludomił German.

Piśmienny egzamin dojrzałości trwał od 8 do 13 maja, ustny zaś odbył się pod przewodnictwem J.W. Dr. Ludomiła Germana, c.k. krajowego Inspektora szkół średnich, w czasie od 12 do 16 czerwca.

– 16 czerwca po południu odbyło się uroczyste rozdanie abiturjentom świadectw dojrzałości.

– 28 czerwca odbyło się żałobne nabożeństwo za spokój duszy śp. Cesarza Ferdynanda.

– Ks. Franciszek Lipiński, miejscowy dziekan i delegat biskupi dla nadzorowania nauki religii w tutejszym zakładzie, przysłuchiwał się w ciągu roku nauce religii w odpowiednim czasie i zakresie.

– W ciągu roku szkolnego młodzież katolicka przystępowała trzy razy do spowiedzi i Komunii świętej. Prócz tego uczniowie z własnej woli licznie i często odbywali spowiedź i przystępowali do Komunii świętej.

– Rok szkolny zakończono 29 czerwca uroczystem nabożeństwem i rozdaniem świadectw.

A. 1899/1900

J.E. Pan Minister W. i O. reskryptem z 22 czerwca 1899 roku l. 14339 nadał nauczycielowi religii c.k. Szkoły realnej w Tarnopolu, ks. Józefowi Porębie, posadę nauczycielską w tutejszym zakładzie, zastępcę zaś nauczyciela, Józefa Miczyńskiego, zamianował rzeczywistym nauczycielem tutejszego Gimnazjum.-

– Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa reskryptem z 24 lipca 1899 roku l. 14986 i 11778 zamianowała zastępcę nauczyciela, ks. Władysława Machetę, zastępcą nauczyciela w c.k. Gimnazjum św. Anny w Krakowie, Michała Szydłowskiego zastępcą nauczyciela w tutejszym zakładzie.- //

[s. 105]

Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa reskryptem z 7 sierpnia 1899 roku l. 18456 przeniosła zastępcę nauczyciela w tutejszym zakładzie, Władysława Trybowskiego, do c.k. Gimnazjum w Brzeżanach.

Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa reskryptem z 27 sierpnia 1899 roku l. 21593 zezwoliła, aby naukę religii w 6–10 godzinach tygodniowo poruczono w roku szkolnym 1899/1900 ks. Janowi Wójcikowi.

– Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa reskryptem z 31 sierpnia 1899 roku l. 22192 zamianowała Bronisława Spychałowicza zastępcą nauczyciela w tutejszym zakładzie.-

– J.E. Pan Minister W. i O. reskryptem z 15 września 1899 roku l. 21288 przyznał ósmą rangę służbową profesorom tutejszego zakładu: Ludwikocie Tocie, Stanisławowi Świtalskiemu i Stanisławowi Matwijowi.

– Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa przyznała reskryptem z 3 października 1899 roku l. 24975 i 25009 piąty dodatek kwinkwenalny do płacy dyrektorowi, Michałowi Żułkiewiczowi, a trzeci profesorowi, Ludwikowi Tocie.-

– Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa reskryptem z 18 października 1899 roku l. 25804 przyznała profesorowi, Janowi Jaworskiemu, pierwszy kwinkwenalny dodatek do płacy.-

– Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa reskryptem z 8 grudnia 1899 roku l. 31358 zatwierdziła nauczyciela Apolinarego Maczuga, w zawodzie nauczycielskim i nadała mu tytuł c.k. profesora.

– Pan Kierownik c.k. Ministerstwa W. i O. rozporządzeniem z 13 stycznia 1900 roku l. 99 udzielił zastępcy nauczyciela, Bazylemu Wynarowi, urlopu, a zastępcy nauczyciela, Michałowi Szydłowskiemu, zmniejszenia liczby godzin do połowy przepisanego wymiaru na przeciąg drugiego półrocza bieżącego roku szkolnego.-

– Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa reskryptem z 24 stycznia 1900 roku l. 370 zamianowała Antoniego Marcinkowskiego i Franciszka Mrożickiego zastępcami nauczycieli w 3 tutejszym zakładzie.-

– Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa reskryptem z 21 marca 1900 roku l. 5889 zatwierdziła nauczyciela, ks. Józefa Porębę, w nauczycielstwie i nadała mu tytuł c.k. profesora.

– 9 września młodzież szkolna wraz z gronem nauczycieli uczestniczyła w żałobnym nabożeństwie za spokój duszy śp. Najdostojniejszej Cesarzowej i Królowej Elżbiety.

– Dzień 4 października, jako dzień Imienin Najjaśniejszego Pana, święcił zakład uroczystem nabożeństwem.

– 18 listopada, z powodu Imienin śp. Najjaśniejszej Pani Cesarzowej Elżbiety odbyło się uroczyste nabożeństwo.

– 16 grudnia odbył się w budynku szkolnym wieczorek muzykalno-deklamacyjny ku uczczeniu śp. Adama Mickiewicza.

Piśmienny egzamin dojrzałości trwał od 7 do 11 maja, ustny zaś odbył się w czasie od 28 maja do 2 czerwca pod przewodnictwem Tomasza Soltysika, Rady szkolnego i dyrektora gimnazjum III. W Krakowie.

– 2 czerwca po południu odbyło się uroczyste rozdanie abiturjentom świadectw dojrzałości.

– 7 czerwca urządzono w tutejszym zakładzie uroczystość szkolną, połączoną z uroczystym nabożeństwem szkolnym w kościele, poświęconą pięć //

[s. 106]

setletniej rocznicy odnowienia Uniwersytetu Jagiellońskiego przez Władysława Jagiełłę.

– 28 czerwca odbyło się żałobne nabożeństwo za spokój duszy śp. Cesarza Ferdynanda.

– Ks. Franciszek Lipiński, miejscowy dziekan i delegat biskupi dla nadzorowania nauki religii w tutejszym zakładzie, przysłuchiwał się w ciągu roku nauce religii w odpowiednim czasie i zakresie.

– W ciągu roku szkolnego młodzież katolicka przystępowała trzy razy do spowiedzi i Komunii świętej. Prócz tego uczniowie z własnej woli licznie i często odbywali spowiedź i przystępowali do Komunii Świętej.

– Rok szkolny zakończono dnia 29 czerwca uroczystym nabożeństwem i rozdaniem świadectw.

A. 1900/1901

J.E. Pan Minister W. i O. reskryptem z 14 czerwca 1900 roku l. 12443 nadał posadę nauczycielską profesorowi tutejszego zakładu, Wiktorowi Schmidtowi, w c.k. Gimnazjum III. w Krakowie, profesorowi, Franciszkowi Chowańcowi, w c.k. Gimnazjum św. Jacka w Krakowie, nauczycielowi, Karolowi Bobrzyńskiemu w c.k. w Podgórzu, zastępcy nauczyciela, Franciszkowi Walczakowi, w c.k. Gimnazjum w Strzynie; posadę zaś nauczycielską w tutejszym zakładzie nadał Włodzimierzowi Służewskiemu, nauczycielowi c.k. Gimnazjum w Buczaczu, Karolowi Stachowi, nauczycielowi c.k. Gimnazjum w Stanisławowie, Franciszkowi Tycze, zastępcy nauczyciela c.k. Gimnazjum III. w Krakowie.

Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa reskryptem z 25 lipca 1900 roku l. 17606 przeniosła zastępców nauczycieli: Mroźickiego Franciszka do c.k. Wyższej Szkoły Realnej w Krakowie, Spychałowicza Bronisława do c.k. Gimnazjum w Tarnowie i Kazimierza Lewandowskiego z c.k. Gimnazjum w Tarnowie do tutejszego zakładu.

– Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa reskryptem z 26 lipca 1900 roku l. 13377 i 14100 zamianowała zastępcami nauczycieli w tutejszym zakładzie Tomasza Dyducha i Antoniego Talara.

– Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa reskryptem z 2 października 1900 roku l. 26395 poruciła naukę gimnastyki, jako przedmiotu nadobowiazkowego, zastępcy nauczyciela, Tomaszowi Dyduchowi.

– Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa reskryptem z 16 października 1900 roku l. 26130 i z 2 maja 1901 roku l. 11484 zatwierdziła nauczycieli, dr. Marcina Sasa i Włodzimierza Służewskiego, w nauczycielstwie i nadała im tytuł c.k. profesorów.

– Jego Ces. i Król. Apostolska Mość raczył Najwyższem postanowieniem z 30 listopada 1900 roku najlaskawiej przyznać dyrektorowi Michałowi Żułkiewiczowi szóstą rangę służbową.

– J.E. Pan Minister W. i O. reskryptem z 12 stycznia 1901 roku l. 36731 udzielił zastępcy nauczyciela, Tomaszowi Dyduchowi, zmniejszenia liczby godzin do połowy przepisanej wymiaru na przeciąg drugiego półrocza bieżącego roku szkolnego.

– 10 września młodzież szkolna wraz z gromem nauczycieli uczestniczyła w żałobnym nabożeństwie za spokój duszy śp. Najdostojniejszej Cesarzowej i Królowej Elżbiety.

– 26. września odbyła się w zakładzie uroczystość szkolna, połączona z uroczystym nabożeństwem w kościele, z powodu jubileuszu 70. rocznicy urodzin Jego Cesarskiej i Królewskiej Apostolskiej Mości.

– 4 października, jako dzień Imienin Najjaśniejszego Pana, święcił zakład uroczystym nabożeństwem.

– 19 listopada, z powodu Imienin śp. Najjaśniejszej Pani Cesarzowej Elżbiety, odbyło się uroczyste nabożeństwo. //

[s. 107]

– 1 grudnia odbył się w budynku szkolnym wieczorek muzykalno-deklamacyjny ku uczczeniu śp. Adama Mickiewicza.

– Od 11 do 14. marca odbywał lustrację zakładu c.k. krajowy Inspektor szkół średnich, J.W. Dr. Ludomił German.

– Piśmienny egzamin dojrzałości trwał od 6 do 10 maja, ustny zaś odbył się pod przewodnictwem J.W. Dr. Ludomiła Germana, c.k. krajowego Inspektora szkół średnich, w czasie od 28 maja do 1 czerwca.

– 14 maja odbył lustrację nauki rysunków Antoni Stefanowicz, fachowy Inspektor tego przedmiotu.

– 28 czerwca odbyło się żałobne nabożeństwo za spokój duszy śp. Cesarza Ferdynanda.

Ks. Franciszek Lipiński, miejscowy dziekan i delegat biskupi dla nadzorowania nauki religii w tutejszym zakładzie, przysłuchiwał się w ciągu roku nauce religii w odpowiednim czasie i zakresie.

– W ciągu roku szkolnego młodzież katolicka przystępowała trzy razy do spowiedzi i Komunii świętej. Prócz tego uczniowie z własnej woli licznie i często odbywali spowiedź i przystępowali do Komunii świętej.

– Rok szkolny zakończono 29 czerwca uroczystym nabożeństwem i rozdaniem świadectw.

A. 1901/2

J.E. Pan Minister W. i O. reskryptem z 25 czerwca 1901 roku l. 15225 nadał nauczycielowi tutejszego zakładu, Józefowi Miczyńskiemu, posadę nauczyciela w c.k.

Gimnazjum w Nowym Sączu, zamianował rzeczywistymi nauczycielami zastępców nauczycieli tutejszego zakładu: Antoniego Marcinkowskiego w c.k. Gimnazjum w Tarnowie i Michała Szydłowskiego w c.k. Gimnazjum w Jasle, zastępcę zaś nauczyciela c.k. Gimnazjum V. we Lwowie, Romana Jamrógienicza, zamianował rzeczywistym nauczycielem w tutejszym zakładzie.

Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa reskryptem z 16 lipca 1901 roku l. 15927 zamianowała Karola Władykę zastępcą nauczyciela w tutejszym zakładzie, reskryptem zaś z 19 lipca 1901 roku l. 15057 przeniosła zastępcę nauczyciela Fryderyka Hanka, z tutejszego zakładu do c.k. Gimnazjum IV. w Krakowie,

Zastępcę nauczyciela w c.k. Gimnazjum III. w Krakowie, Dr. Stanisława Dobrzyckiego i zastępcę nauczyciela w c.k. Gimnazjum św. Anny w Krakowie, Adama Ziemskiego, do tutejszego zakładu.

J.E. Pan Minister W. i O. reskryptem z 25 czerwca 1901 roku l. 15595 przyznała ósmą rangę służbową profesorowi Warzyńcowi Wańkowskiemu.

Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa reskryptem z 19 sierpnia 1901 roku l. 20655 zamianowała pomocnikiem katechety ks. Michała Klamuta, który w tutejszym zakładzie pełnił obowiązki do 7 października 1901 roku.

Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa zamianowała zastępcą nauczyciela w tutejszym zakładzie Edmunda Biedera reskryptem z 6 września 1901 roku l. 18836, Wilhelma Urbanickiego reskryptem z 9 września 1901 roku l. 21575 i Jana Budkowskiego reskryptem z 30 listopada 1901 roku l. 34843.

J.E. Pan Minister W. i O. reskryptem z 23. sierpnia 1901 roku l. 22721 przeniósł ze względów służbowych profesora Apolinarego Maczuga na posadę nauczycielską w c.k. Gimnazjum w Złoczowie.

J.E. Pan Minister W. i O. reskryptem z 12 września 1901 roku l. 27194 zezwolił, aby wymiar obowiązkowych godzin szkolnych profesora Michała Szklarza, niżono //

[s. 108]

do połowy na przeciąg roku szkolnego 1901/2.

Wys. c.k. Rada Szkolna krajowa zamianowała pomocnikiem katechety w tutejszym zakładzie ks. Jana Bacha reskryptem z 7 października 1901 roku l. 29264, reskryptem zaś z 26 stycznia 1902 roku l. 897 przeniosła zastępcę nauczyciela c.k. Gimnazjum w Nowym Sączu, Henryka Osuchowskiego, do tutejszego zakładu.

J.E. Pan Minister W. i O. reskryptem z 2 listopada roku 1901 l. 15595 posunął profesora, Michała Szklarza, do siódmej klasy rangi.

J.E. Pan Minister W. i O. reskryptem z 30 grudnia 1901 roku l. 37768 udzielił zastępcy nauczyciela, Edmundowi Biederowi, z powodu choroby urlopu do końca roku szkolnego 1901/2.

Wys. c.k. Rada Szkolna krajowa przyznała dodatek kwinkwenalny do płacy: drugi profesorowi Edwardowi Kozłowskiemu, reskryptem z 31 sierpnia 1901 roku l. 23027, pierwszy profesorowi Włodzimierzowi Służewskiemu, reskryptem z 29 października 1901 roku l. 31569, trzeci profesorowi, Stanisławowi Matwijowi, reskryptem z 19 grudnia 1901 roku l. 36288.

J.E. Pan Minister W. i O. reskryptem z 1 września 1901 roku l. 18187 zezwolił, aby nauka gimnastyki w tutejszym zakładzie odbywała się w dziesięciu godzinach tygodniowo.

1 września otwarto bursę im. Adama Mickiewicza, w której pod kierownictwem zastępcy nauczyciela, Bazylego Wynara, mieściło się 39 uczniów. Zachowanie się wychowanków w ciągu roku było bardzo dobre, wynik klasyfikacji w obydwu półroczach pomyślny.

9 września młodzież szkolna wraz z Gronem nauczycieli uczestniczyła w żałobnym nabożeństwie za spokój duszy śp. Najdostojniejszej Cesarzowej i Królowej Elżbiety.

Dzień 4 października, jako dzień Imienin Najjaśniejszego Pana, święcił zakład uroczystym nabożeństwem.

Najprzewielebniejszy ks. Biskup, Dr Leon Wałęga, 21 października zaraz po przyjeździe swym do Bochni odprawił mszę św. dla uczniów gimnazjalnych, sam ich wykomunikował i udzielił im Sakramentu Bierzmowania – następnie zaszczycił swą obecnością zakład. Przyjeżył u bramy przez Dyrektora i Grono nauczycieli, udał się do sali egzortacyjnej, w której powitała go młodzież szkolna stosowną pieśnią, odśpiewaną przy wtórze orkiestry gimnazjalnej, i mową Sokołowskiego Witolda, ucznia VIII. kl. Po mowie Dyrektora, który podziękował za niezwykle odznaczenie zakładu i za łaski, wyświadczone młodzieży gimnazjalnej, przemówił Najprzewielebniejszy Arcypasterz, zachęcając słowami wzniostłemi młodzież do szczerzej religijności do wytrwania w stałej i silnej wierze, do niewinności i do życia w czystych obyczajach. Po tej budującej przemowie, która głęboko utkwiła w sercach słuchaczy, Najprzewielebniejszy Ks. Biskup pobłogosławił uroczyste młodzież szkolną i Grono nauczycieli. / /

[s. 109]

22 października poświęcił Najprzewielebniejszy Arcypasterz bursę gimnazjalną przy udziale liczego duchowieństwa wobec Dra Ludomiła Germana, c.k. Inspektora szkół średnich, wobec Reprezentantów Władz i Wojskowości, wobec Wydziału Towarzystwa bursy i licznie zebranej publiczności miejscowej i zamiejskiej.

19 listopada, z powodu Imienin śp. Najjaśniejszej Pani, Cesarzowej Elżbiety odbyło się uroczyste nabożeństwo.

30 listopada przestał pełnić obowiązki nauczycielskie Dr Stanisław Dobrzycki, powołany na profesora do Uniwersytetu we Fryburgu.

14 grudnia odbył się w budynku szkolnym wieczorek muzykalno-deklamacyjny ku uczczeniu śp. Adama Mickiewicza.

20 lutego było uroczyste nabożeństwo szkolne z powodu 25-letniej rocznicy wstąpienia na tron papieski Jego Świątobliwości Papieża Leona XIII.

25 lutego 1902 roku umarł w Okocimiu Władysław Szczerba, uczeń VI klasy. Za spokój jego duszy odprawiło się 5 marca żałobne nabożeństwo szkolne. Uczniowie powiatu brzeskiego ulegają więcej niż uczniowie innych powiatów słabościom, szczególnie gruźlicy.

Piśmienny egzamin dojrzałości trwał od 5 do 10 maja, ustny zaś odbył się pod przewodnictwem Tomasza Soltysika, Rady szkolnego i dyrektora c.k. Gimnazjum III. w Krakowie, w czasie od 9 do 14 czerwca.

28 czerwca odbyło się żałobne nabożeństwo za spokój duszy ś. P. Cesarza Ferdynanda.

Ks. Franciszek Lipiński, miejscowy dziekan i delegat biskupi dla nadzorowania nauki religii w tutejszym zakładzie, przysłuchiwał się w ciągu roku nauce religii w odpowiednim czasie i zakresie.

W ciągu roku szkolnego młodzież katolicka odbyła jubileuszową procesję i przystępowała trzy razy do spowiedzi i komunii świętej. Prócz tego uczniowie z własnej woli liczenie i często odbywali spowiedź i przystępowali do Komunii Świętej.

Rok szkolny zakończono 29 czerwca uroczystem nabożeństwem i rozdaniem świadectw.

A. 1902/3

C.k. Rada szkolna krajowa zamianował zastępcami nauczycieli w tutejszym zakładzie: Franciszka Pękale reskr. z 23 lipca 1902 roku l. 19016, Antoniego Bartczaka reskr. z 18 listopada 1902 roku l. 38580, Jerzego Pawłowskiego reskr. z 12 lutego 1903 roku l. 1961.

J.E. Pan Minister W. i O. reskryptem z 22 lipca 1902 roku l. 16779 zezwolił, aby zastępcom nauczycieli: Adamowi Ziemińskiemu i Henrykowi Osuchowskiemu, na przeciąg pierwszego półrocza roku szkolnego 1902/3 obniżono //

[s. 110]

liczbę godzin szkolnych do połowy.

C.k. Rada Szkolna krajowa reskryptem z 17 września 1902 roku l. 29606 zezwoliła, żeby się w tutejszem gimnazjum odbywała w bieżącym roku szkolnym trzecia egzorta.

C.k. Rada Szkolna krajowa przyznała dodatek kwinkwenalny do płacy: pierwszemu profesorowi Dr Marcinowi Sasowi, reskryptem z 15 września 1902 roku l. 27115, trzeciemu profesorowi Wawrzyńcowi Wańkowskiemu, reskryptem z 17 września 1902 roku l. 29607, pierwszemu profesorowi ks. Józefowi Porębie, reskryptem z 16 października 1902 roku l. 32386.

C.k. Rada Szkolna krajowa reskryptem z 23 września 1902 roku l. 29890 udzieliła nauczycielowi, Franciszkowi Tycze, urlopu na wrzesień 1902.

Ks. Józef Poręba, katecheta i profesor, wskutek rezygnacji z urzędu nauczycielskiego, reskryptem c.k. Rady Szkolnej krajowej z 23 marca 1903 roku l. 9914 został z dniem 26 marca 1903 uwolniony od obowiązków służbowych.

C.k. Rada Szkolna krajowa reskryptem z 18 listopada 1902 roku l. 38314 zatwierdziła w nauczycielstwie nauczyciela, Karola Stacha i nadała mu tytuł c.k. profesora.

J.E. Pan Minister W. i O. reskryptem z 14. stycznia 1903 l. 127 zezwolił na zmniejszenie liczby godzin nauki do połowy w II półroczu roku szkolnego 1902/3 zastępcom nauczycieli: Adamowi Ziemińskiemu i Antoniemu Talarowi.

C.k. Rada Szkolna krajowa reskryptem z 23 marca 1903 roku l. 9914 przeniosła zastępcę katechety w c.k. gimnazjum w Tarnowie ks. Alojzego Nalepę do tutejszego zakładu.

J.E. Pan Minister W. i O. reskryptem z 9 marca 1903 roku l. 6443 zezwolił, aby obowiązkowy wymiar godzin szkolnych profesora Edwarda Kozłowskiego, zmniejszono do 10 na przeciąg drugiego półrocza roku szkoln. 1903.

10 września młodzież szkolna wraz z Gronem nauczycieli uczestniczyła w żałobnym nabożeństwie za spokój duszy śp. Najdostojniejszej Cesarzowej i Królowej Elżbiety.

Dzień 4 października, jako dzień Imienin Najjaśniejszego Pana, święcił zakład uroczystem nabożeństwem.

19 listopada, z powodu Imienin śp. Najjaśniejszej Pani, Cesarzowej Elżbiety, odbyło się uroczyste nabożeństwo.

Od 25 do 28 listopada odbywał lustrację zakładu c.k. krajowy Inspektor szkół średnich J.W. Dr Ludomił German.

13 grudnia odbył się w budynku szkolnym wieczorek muzykalno-deklamacyjny ku uczczeniu śp. Adama Mickiewicza.

Piśmienny egzamin dojrzałości trwał od 11 do 15 maja, ustny zaś odbył się pod przewodnictwem Tomasza Soltysika, Radcy szkolnego i dyrektora c.k. Gimnazjum III. w Krakowie, w czasie od 22 do 30 maja. //

[s. 111]

14 czerwca uczestniczyła młodzież szkolna wraz z Gronem nauczycieli w uroczystym obchodzie 25. rocznicy pontyfikatu Ojca św. Leona XIII.

28 czerwca odbyło się żałobne nabożeństwo za spokój duszy śp. Cesarza Ferdynanda.

Ks. Franciszek Lipiński, miejscowy dziekan i delegat biskupi dla nadzorowania nauki religii w tutejszym zakładzie, przysłuchiwał się w ciągu roku nauce religii w odpowiednim czasie i zakresie.

W ciągu roku szkolnego młodzież katolicka przystępowała trzy razy do spowiedzi i komunii świętej. Prócz tego uczniowie z własnej woli licznie i często odbywali spowiedź i przystępowali do komunii świętej.

Rok szkolny zakończono uroczystem nabożeństwem i rozdaniem świadectw.

A. 1903/4

J.E. Pan Minister W. i O. reskryptem z 20 czerwca 1903 roku l. 17656 przyznał ósmą rangę służbową profesorowi, Edwardowi Kozłowskiemu.

J.E. Pan Minister W. i O. reskryptem z 23 czerwca 1903 roku l. 16700 nadał profesorowi tutejszego zakładu, Karolowi Stachowi, posadę nauczycielską w c.k. IV. Gimnazjum w Krakowie, zamianował rzeczywistymi nauczycielami w tutejszym zakładzie: Stefana Brableca, nauczyciela w Gimnazjum prywatnem w Cieszyńcu, ks. Alojzego Nalepę, zastępcę nauczyciela religii w tutejszym Gimnazjum, Ryszarda Ordynskiego i Henryka Trzypisa, zastępców nauczycieli w c.k. Gimnazjum w Jasle; zamianował rzeczywistym nauczycielem w c.k. Gimnazjum w Buczaczu zastępcę nauczyciela w tutejszym zakładzie, Bazylego Wynara, a prowizorycznym nauczycielem w c.k. Szkole realnej w Tarnowie zastępcę nauczyciela w tutejszym zakładzie, Antoniego Bartczaka.

J.E. Pan Minister W. i O. reskryptem z 24 sierpnia 1903 roku l. 28392 zamianował zastępcę nauczyciela w tutejszym zakładzie, Tomasza Dyducha, rzeczywistym nauczycielem w c.k. II. Gimnazjum w Tarnowie.

C.k. Rada Szkolna krajowa reskryptem z 28 lipca 1903 roku l. 19984 zamianowała Karola Bielczyka zastępcą nauczyciela w tutejszym zakładzie, przeniosła do tutejszego zakładu reskryptem z 28 lipca 1903 roku l. 22528, Bogusława Butrymowicza, zastępcę nauczyciela w c.k. Gimnazjum św. Jacka w Krakowie, reskryptem z 28 lipca 1904 roku l. 22521, Jana Grzędzielskiego i reskr. z 28 lipca 1903 roku / /

[s. 112]

l. 22529, Jana Strojka, zastępców nauczycieli w c.k. III. Gimnazjum w Krakowie, przeniosła zaś zastępców nauczycieli w tutejszym zakładzie: Henryka Osuchowskiego do c.k. Gimnazjum w Jasle resk. z 28 lipca 1903 roku l. 22726, Antoniego Talara do c.k. Gimnazjum w Wadowicach resk. z 28 lipca 1903 l. 22725, Wilhelma Urbanickiego do c.k. Gimnazjum św. Anny w Krakowie reskryptem z 28 lipca 1903 roku l. 22522.

C.k. Rada Szkolna krajowa reskryptem z 10 lutego 1904 roku l. 4388 przeniosła zastępcę nauczyciela w c.k. III. Gimnazjum w Krakowie, Tadeusza Sikorskiego do tutejszego zakładu.

— J.E. Pan Minister W. i O. udzielił urlopu: prof. Dr. Marcinowi Sasowi, reskryptem z 30 lipca 1903 roku l. 24506 na przeciąg pierwszego półrocza roku szkolnego 1903/4, a reskryptem z 12 lutego 1904 l. 2608 na przeciąg drugiego półrocza, zastępcy nauczyciela, Bogusławowi Butrymowiczowi, na przeciąg pierwszego półrocza reskryptem z 6 października 1903 roku l. 32839, zastępcy nauczyciela, Jerzemu Pawłowskiemu, na przeciąg drugiego półrocza reskryptem z 22 lutego 1904 roku l. 4706, zastępcy nauczyciela, Janowi Grzędzielskiemu, który od 13 kwietnia nie pełnił obowiązków nauczycielskich, na czas do końca roku szkolnego reskryptem z 22 kwietnia 1904 roku l. 12576.

C.k. Rada Szkolna krajowa reskryptem z 5 marca 1904 roku l. 8818 udzieliła urlopu pomocnikowi katechety, ks. Janowi Bachowi, na czas od 24 kwietnia do 10 maja 1904 roku.

– J.E. Pan Minister W. i O. reskryptem z 17 stycznia 1904 roku l. 43701 zastępcom nauczycieli: Franciszkowi Pekali i Karolowi Władycy, udzielił zmniejszenia liczby godzin nauki do połowy na przeciąg drugiego półrocza roku szkolnego 1903/4.

C.k. Rada Szkolna krajowa reskryptem z 7 maja 1904 roku l. 16359 zatwierdziła w nauczycielstwie nauczyciela Franciszka Tyczkę i nadała mu tytuł c.k. profesora.

C.k. Rada Szkolna krajowa przyznała dodatek kwinkwenalny do płacy: reskryptem z 23 września //

[s. 113]

1903 l. 33494 trzeci profesorowi, Stanisławowi Świtalskiemu, reskryptem zaś z 9 czerwca 1904 roku l. 19899 pierwszemu profesorowi, Franciszkowi Tyczce.

10 września młodzież szkolna wraz z Gronem nauczycieli uczestniczyła w żałobnym nabożeństwie za spokój duszy śp. Najdostojniejszej Cesarzowej i Królowej Elżbiety.

Dzień 4 października, jako dzień Imienin Najjaśniejszego Pana, święcił zakład uroczystem nabożeństwem.

19 listopada, z powodu Imienin śp. Najjaśniejszej Pani, Cesarzowej Elżbiety, odbyło się uroczyste nabożeństwo.

7 grudnia odbył się w budynku szkolnym wieczorek muzykalno-deklamacyjny ku uczczeniu naszych trzech Wieszców.

25 lutego odbył lustrację nauki rysunków Antoni Stefanowicz, c.k. krajowy Inspektor szkolny.

Piśmienny egzamin dojrzałości trwał od 9 do 14 maja, ustny zaś odbył się pod przewodnictwem Tomasza Soltysika, Rady szkolnego i dyrektora c.k. Gimnazjum III. w Krakowie, w czasie od 24 do 30 maja.

28 czerwca odbyło się żałobne nabożeństwo za spokój duszy śp. Cesarza Ferdynanda.

Ks. Franciszek Lipiński, miejscowy dziekan i delegat biskupi dla nadzorowania nauki religii w tutejszym zakładzie, przysłuchiwał się w ciągu roku nauce religii w odpowiednim czasie i zakresie.

W ciągu roku szkolnego młodzież katolicka przystępowała trzy razy do spowiedzi i komunii świętej. Prócz tego uczniowie z własnej woli licznie i często odbywali spowiedź i przystępowali do komunii świętej.

Z uczniów tut. zakładu zmarli w br. szkolnym: Książek Jan, uczeń kl. VIIa, 16 kwietnia; Szkocki Tadeusz, uczeń kl. VIIb, 30 maja; Kramarski Józef, uczeń kl. VIIa, 28 czerwca.

Rok szkolny zakończono uroczystem nabożeństwem i rozdaniem świadectw.

A large, symmetrical, light gray decorative ornament with intricate scrollwork and floral patterns, framing the central text.

HISTORIA C.K. GIMNAZJUM BOCHEŃSKIEGO

Tłumaczenie z języka łacińskiego i tekst w języku polskim

[s. 1]

Okazję i powód do wzniesienia gimnazjum bocheńskiego dała najwyższa wola naszego najjaśniejszego cesarza Franciszka I, objawiona dekretem w roku 1816. Wielki przyjaciel studiowania szlacheckich sztuk chciał nią publicznie powiadomić, że jest jego szczególnym pragnieniem, ażeby we wszystkich miastach prowincji podległych Cesarstwu Austriackiemu, w których zostało umieszczone starostwo cyrkułu (*Kreisamt*), wznoszone były gimnazja do kształcenia młodzieży po zebraniu na ten cel niezbędnych sum z hojności miast albo szlachty. Tym samym wspomnianym dekretem Jego Cesarsko-Królewska Mość najłaskawiej obiecał, co gdzie indziej zostało wyrażone, że nauczyciele zgodnie z ustawą będą otrzymywać pensje z publicznego funduszu studiów.

Wprawdzie już za panowania najjaśniejszej i nieśmiertelnej pamięci cesarza Józefa II, najgodniej rywalizującego z koronowanymi mecenasami i najhojniej wspierającego nauki i sztuki wyzwolone, w roku 1785 miasto Bochnia miało otrzymać gimnazjum, w sprawie budowy którego na stajniach żup solnych rzeczywiście umówiono się i postanowiono. Jednakże nieoczekiwane gnusny umysł żyjących wówczas obywateli, któremu – żeby właściwie powiedzieć //

[s. 2]

– muzy są obce, zapomniawszy mądrze korzystać z zysku z ofiarowanego sobie dobrodziejstwa, zlekceważywszy wolę najjaśniejszego cesarza, rzecz zupełnie niezrobioną pogrzebał w haniebnym zapomnieniu.

Zdarzyło się dużo później, że w drugiej dekadzie naszego stulecia do Bochni przybył najczciodszy ks. Pius Rieger, kapłan rzymskiego Zakonu Świętego Benedykta, człowiek bardzo biegły w naukach humanistycznych i świętej teologii, od zawsze kochający młodzież i bardzo się o nią troszczący. On to, skoro został ustanowiony w Bochni proboszczem, ubolewając, że jego miasto jest pozbawione gimnazjum, które w innych miastach już od dawna działa, skrętnie przystąpił do odnowienia owych porzuconych dawnych planów wzniesienia gimnazjum i wcielenia ich w życie. Było to dzieło wymagające niemałego wysiłku od człowieka, który wśród miejscowych uchodził za cudzoziemca i musiał przezwyciężyć opieszałość charakterów, wzmocnioną wieloma uprzedzeniami. Dochodziło do tego mnóstwo nowych trudności ze strony tych, którzy całkowicie sprzeciwiali się szkole w pobliskim mieście, a te niełatwo było obalić. Mimo tego wszystkiego z nieustraszoną duszą z pomocą niebios podjąwszy się bardzo trudnej pracy, najpierw nie zaprzestał //

[s. 3]

z całą elokwencją przedstawiania szczegółowo swoim parafianom korzyści i zaszczytów, które będą skutkiem otrzymania gimnazjum, i zjednywania ich umysłów dla sprawy, następnie we wcielaniu w życie swego przedsięwzięcia szczęśliwie posłużył się pracą urzędników lokalnych i osób zajmujących urzędy cesarskie. Miał zaś w tym znakomitych pomocników, jasnie wiel-

możnego pana barona de Bauma, radcę dworu i starostę cyrkułu, męża nad wszelką pochwałę i niezwykłego patrona nauk; również wielmożnego pana barona de Gallenfelsa, radcę gubernialnego i zastępcę starosty cyrkułu, wielkiego przyjaciela młodzieży szkolnej; a także pana Drdę, wówczas sprawującego funkcję konsula, wcześniej sekretarza stanu, który gorącym sercem trudił się nad podjęciem i kontynuowaniem samego dzieła.

Wspólnymi wysiłkami i trudami tych mecenasów zostały rozwiązane pierwsze trudności i usunięte dawne przeszkody oraz decyzją jasnie wielmożnego pana radcy dworu de Bauma z 12 października 1817 roku dokonano tego, że zwołani obywatele przez delegatów publicznie zadeklarowali swą wolę dotyczącą wzniesienia gimnazjum i została ona urzędowo wpisana do akt miejskich. Ustalono zaś w tym dniu wspólnymi głosami, żeby miasto Bochnia, po rozdzieleniu na poszczególne domy niezbędnych kosztów, zadbało o budowę gimnazjum na górnym rynku.

1817

Jednakże brakowało miejsca i czasu na budowę, aby rok szkolny 1817, już bardzo bliski, rzeczywiście mógł się zacząć. Aby temu niedostatkowi stosownie zaradzić, //

[s. 4]

sam magistrat miasta Bochni, by dać prawdziwy początek świeżo zainicjowanej nauce, najszybciej przyznał i podarował pomieszczenia znajdujące się na samym górnym rynku, w większości sale biur miejskich, a w pozostałej części zburzonego klasztoru bernardynów. Skutkiem tego szczęsnego daru i dobrodziejstwa było to, że w listopadzie, już w roku 1817, otwarto nowe gimnazjum dla dwudziestu pięciu uczniów. W ten sposób, po położeniu jak najszybciej podwalin tego dzieła szkolnego, cała jego zasada i organizacja zostały opisane i podpisane w stosownym dokumencie miejskim, przekazane najwyższej prefekturze prowincji (*Gubernium*) i tą samą zgodą zarezerwowaną dla najjaśniejszego cesarza zatwierdzone dekretem.

Przeto ks. Pius Rieger, postawiony na czele nowego gimnazjum, jako prefekt tym samym dekretem, z natchnienia nieba utworzywszy publiczny zakład 15 uczniów, przebył pierwszy semestr roku 1817/1818, a w końcu w ostatnich dniach sierpnia 1818 roku spełniło się jego życzenie i szczęśliwie otrzymał dekret Jego c.k. Wysokości, wystany ze Lwowa, którym gimnazjum bocheńskie zostało zatwierdzone.

1818

Gdy później rok szkolny dobiegł końca, a wakacje zbliżały się już do kresu i rosła liczba nowych uczniów, którzy pragnęli być przyjęci do gimnazjum, gwałtownie //

[s. 5]

zaczęła naglić potrzeba znalezienia pomocnika i drugiego nauczyciela. Trzeba było przecież otworzyć drugą klasę gramatyki dla uczniów, którzy przebyli klasę pierwszą w poprzednim roku, by rozpoczęte już dzieło znowu nie zaczęło kuleć.

W tym czasie zdarzyło się, że w sąsiednim klasztorze mnichów reguły św. Benedykta przebywał ks. Józef Moser, Szwajcar z Fryburga, bardzo biegły w kształceniu, który obracał się wśród licznej szlachty, z wyróżnieniem kształcąc i wychowując młodzież w domach, wtedy czasowo

w zastępstwie pełniący tam funkcję katechety. Na prośbę złożoną w prefekturze c.k. prowincji nowe gimnazjum dogodnie otrzymało go jako drugiego nauczyciela. Podzieliwszy z nim troskę o uczniów, ks. Pius Rieger powierzył mu pierwszą klasę gramatyki, a sobie samemu przydzielił drugą, i w ten sposób przez obu drugi rok szkolny prawnie się zaczęło i był kontynuowany.

Te pomyślnie początki, które szczególnie należy przypisać niezmordowanemu i niezwykłemu zapałowi i wysiłkom ks. Piusa Riegera, wzbudziły wspólne życzenie całego miasta, aby gimnazjum bocheńskie, o ile to możliwe, miało swoich pozostałych nauczycieli ze stanu kapłańskiego. Była w tym jednak niemała trudność, ponieważ Galicja wówczas dostarczała bardzo niewielu kapłanów, którzy by w owym czasie chcieli i mogli objąć ten urząd. Jednakże ten brak //

[s. 6]

bynajmniej nie mógł przestraszyć ani powstrzymać ducha ks. Piusa Riegera, doświadczonego w wielu kolejach losu, by nie wychodził naprzeciw świeżym potrzebom i nie spieszył zapobiegać przyszłym. Nie mając jednakże nadziei na pozyskanie żadnych ludzi miejscowych dla swego gimnazjum, zwrócił swój zapał ku prowincjom zewnętrznym i uprosiwszy pomocy przyjaciół [1819¹] przebywających w Wiedniu i Ołomuńcu na Morawach, z pomocą Bożą w pełni zadośćuczynił życzeniom swoim i miasta. Był wówczas w Wiedniu w tak zwanym c.k. Konwikcie ks. Jan Mika z Wilamowic w Galicji, który odbywszy kurs studiów teologicznych, otrzymał zadanie nauczania religii w gimnazjum bocheńskim. Dochodząc do niego z równą wolą, ks. Jan Muderak, Morawianin z Nowego Cieszyńska, który już prawie przez rok współpracował z proboszczem jako duszpasterz, podjął się prowadzenia jednej klasy gramatycznej. Za nimi obydwoma, wielce żądnymi nauczania młodzieży, podążył ks. Franciszek Waniek, Ślązak z Bielska, który już trzy lata spędził w stanie kapłańskim. I na tej zasadzie przybyli czterej nauczyciele do klas gramatycznych, których dogodnie zapewniono i powołano. Ci sami również w roku szkolnym 1819/1820 dekretem Jego c.k. Wysokości publicznie zostali zatwierdzeni i mianowani nauczycielami.//

[s. 7]

Dotychczas w gimnazjum bocheńskim brakowało katechety, dlatego że ks. Jan Mika, który miał objąć nauczanie religii, tymczasem zastąpił nauczyciela drugiej klasy gramatyki [1820²], a w roku 1820 został mianowany katechetą, ponieważ już wcześniej zdał przepisowy egzamin, a przez to pojawił się wakat na katedrze gramatyki. To samo zdarzyło się w owym roku w czwartej klasie gramatyki. Doprowadzenie jej do końca pociągało za sobą konieczność zapewnienia nauczyciela klas humanistycznych, by najlepszej części uczniów nie trzeba było odsyłać do jakiegoś zewnętrznego gimnazjum, ze szkodą dla nich i ich rodziców. Przeto ks. Franciszek Waniek, nauczyciel czwartej klasy gramatyki, poddał się w Bochni publicznemu egzaminowi dla ubiegających się o katedrę *studia humaniora* wyznaczonemu na 16 listopada 1820 roku i objął tę katedrę przydziałem c.k. prefektury prowincji. Tym samym trzeba było ponownie zadbać o dwie klasy gramatyki pozbawione nauczycieli.

Przenikliwy i niezmordowany umysł ks. Piusa Riegera ową świeżą potrzebę przewidział już wcześniej i ponownie poprosił o pomoc mecenasów i przyjaciół z innych okolic. Przeto sprowadził do Bochni dwóch ludzi z diecezji ołomunieckiej na Morawach: ks. Antoniego Watzlawika

¹ Data zapisana na marginesie: A. 1819.

² Data zapisana na marginesie: A. 1820.

z Weisskirchen (Hranice) na Morawach, który trzy lata współpracował z proboszczem w stanie kapłańskim, a także ks. Stefana Linerta, Ślązaka z Markersdorf (Markocice), który świeżo otrzymał święcenia kapłańskie. //

[s. 8]

Pierwszego tymczasowo jako nauczyciela postawił na czele pierwszej klasy gramatyki, drugiego – czwartej. Oba wkrótce c.k. prefektura prowincji dekretem zarządzenia uczyniła publicznymi nauczycielami gimnazjum bocheńskiego, wyznaczwszy im pełną pensję roczną, a uprzednio przyznawszy część zwrotu kosztów wydatków podróży obiecanej przez Jego c.k. Mość, ponieważ wszyscy nauczyciele przenosili się do Galicji, by nauczać młodzież.

1821

W tym samym roku 1820/1821 owych pięciu już wspomnianych nauczycieli gimnazjum bocheńskiego, zachęcanych przez swego prefekta, ks. Piusa Riegera, umówiło się jednomyślnie, aby ze względu na kształcenie w zakresie autorów klasycznych zostały zakupione pewne najpoczytniejsze i najbardziej potrzebne dzieła i zebrane w jakimś pomieszczeniu gimnazjum, były dla wszystkich dostępne do przeglądania i zwykłego użycia. Wydatki na ten cel miały być wspólne. Na zebraniu postanowiono, żeby w poszczególnych miesiącach nauczyciele gromadzili się u ks. prefekta Piusa Riegera, by naradzić się w sprawie kupna książek, i jeden podjął się funkcji prowadzenia rachunków i zbierania od poszczególnych z nich pieniędzy. Wolą wszystkich powierzono ją ks. Muderakowi, nauczycielowi gramatyki. Po tych zapowiedziach zebrano od każdego po dwa srebrne floreny i zagwarantowanie takiego samego udziału ustanowiono na poszczególne miesiące. //

[s. 9]

Doszedł później do tego zebrania i towarzystwa naukowego jaśnie wielmożny pan baron de Gallenfels, radca Gubernium, człowiek zawsze kochający naukę i najlepszy mecenas uczącej się młodzieży. Obiecał, że z największą hojnością zbierze na ten cel tyle samo pieniędzy co miesiąc. Tak urządzono bibliotekę dla gimnazjum bocheńskiego, która chociaż na samym początku wydawała się mała i szczupła, to jednak ponieważ co rok dochodziły też książki przyznane każdemu gimnazjum z hojności naszego najjaśniejszego cesarza, wzrastała, aby powiększać się coraz bardziej i wystarczająco odpowiadać oraz dobrze służyć pierwszym i najpotrzebniejszym potrzebom nauczycieli.

W roku 1821 trzeba było dodać gimnazjum bocheńskiemu ostatnią rękę, gdy dodano drugą klasę „humaniorów”, której oczekiwało ponad 25 uczniów. Mający ją objąć ks. Franciszek Waniek, nauczyciel pierwszej klasy humanistycznej, zwolnił katedrę tej doprowadzonej do końca klasy. Do jej zajęcia powołany ze Śląska Austriackiego przybył dogodnie ks. Andrzej Hruby, Czech z Gießhübl, który ze swej ojczystej diecezji został przeniesiony na Śląsk w celach duszpasterskich i przez rok służył tam jako kapłan. C.k. prefektura prowincjalna na błagalną prośbę dekretem przydziału uczyniła go w zastępstwie nauczycielem pierwszej klasy „humaniorów”. W ten sposób gimnazjum bocheńskie, zyskawszy wszystkich swoich nauczycieli ze stanu duchownego, //

[s. 10]

na koniec szczęśliwie ustanowione, w roku 1821/1822 miało gramatykę i *studia humaniora* w pełnym porządku zgodnym z przepisami prawa.

1822

W roku 1822 w egzaminach uczestniczył Jego Ekscelencja jaśnie wielmożny pan radca dworu de Füstel razem z najczcigodniejszym i jaśnie wielmożnym ks. Zieglerem, biskupem tyńieckim. Najłaskawsza obecność tych dwóch mecenasów stanowiła znakomite wsparcie nie tylko dla nauczycieli, lecz także studiującej młodzieży.

[Na wizytacji gimnazjum bocheńskiego

Widziałem 4 czerwca 1823 r.

Franciszek Ksaw. Zachariasiewicz,

doktor św. teologii, biskup kanonik kościoła metropolitalnego,

dyrektor gimnazjów w Galicji] //

[s. 11]

1823

W tym roku, 7. dnia miesiąca lipca, najjaśniejszy arcyksiążę austriacki Franciszek Karol, najdostojniejszy syn naszego najlepszego cesarza, wkroczywszy do Galicji i skierowawszy się w swej podróży prosto na Bochnię, raczył odwiedzić i skontrolować gimnazjum bocheńskie w towarzystwie najznakomitszych i licznych mężów wszystkich stanów i urzędów. Przed bramą gimnazjum z najwyższymi honorami przyjęty przez ks. prefekta i wszystkich profesorów, z wyjątkową i książętom austriackim *kat' eksochen*³ właściwą życzliwością wszedł do gimnazjum i w klasie I humanistycznej najłaskawiej uczestniczył w krótkim egzaminie z obecnymi w zakładzie uczniami. Tam dobrotliwie wysłuchał przemowy pozdrawiającego go ucznia i sprawdził wysiłki publicznego i prywatnego starania, po czym z łaską prawdziwie cesarską i przewyższającą wszelkie pochwały towarzyszył wszystkim obecnym, a do niektórych pojedynczych nawet jak najuprzejmiej się odezwał i odjechał, pozostawiając po sobie w umysłach wszystkich niezatartą pamięć.

Niech żyje długie lata czcigodny książę!

Niech żyje miłość ojczyzny, słodki wizerunek ojca! //

[s. 12]

1823

W październiku tego roku nasz najjaśniejszy cesarz Franciszek I, podróżując do Czerniowców na Bukowinie, zabawił nieco w Bochni spędził tu pół dnia i noc. Z tej okazji najlepszy monarcha najłaskawiej dopuścił do siebie na konsultację ks. prefekta i wszystkich profesorów gimnazjum i dobrotliwie się odezwał, ponawiając obietnicę, że i na przyszłość będzie miał pod opieką tutejsze gimnazjum.

³ Grec. 'szczególnie, przede wszystkim', *par excellence*.

W tym samym roku we wrześniu odszedł z katedry „humaniorów” czcigodny ks. Andrzej Hruby [patrz karta 9 Kroniki], który dekretem przydziału obejmował ją przez dwa lata, powołany do pracy duszpasterskiej w diecezji tynieckiej i ustanowiony administratorem sąsiedniej parafii Trzciana. Wolną katedrę zajął na mocy ustawowego dekretu przysłany z Wiednia nauczyciel, czcigodny ks. Franciszek Waschura, Czech, prezbiter diecezjalny, który wcześniej w Wiedniu zajmował się kształceniem młodzieży szlacheckiej w domu jaśnie wielmożnej hrabiny wdowy de Trautmannsdorf⁴ i który dotąd dzielnie i owocnie trzyma się w kręgu muz.

[s. 13]

1824/25

W roku 1825, w maju, odszedł z tutejszego gimnazjum ks. Józef Moser, Szwajcar [patrz karta 5 Kroniki], który przez 8 lat wykładał tu gramatykę, zamieniając swą katedrę na sąsiednią parafię Łapczyca. Mający go zastąpić na katedrze trzeciej klasy gramatyki z aprobatą wysokiego c.k. Gubernium lwowskiego odwołany z duszpasterstwa na Morawach ks. Ferdynand Scheuer, Ślązak z Piotrowic, prezbiter diecezjalny archidiecezji ołmunieckiej, przybył do Bochni w maju 1825 roku i dekretem przydziału przejął rzeczoną katedrę jako nauczyciel, a następnie doprowadził do końca drugi semester roku 1825. Z kolei 1 września tego roku poddał się egzaminowi ustanowionemu dla ubiegających się o tę katedrę i w następnym roku 1826, 8 kwietnia, [1826] otrzymał dekretem owo magisterium gramatyczne.

W roku 1825 zażądał magistrat miasta Bochni, aby to, co miasto już przekazało rządowi cesarskiemu, również teren okoliczny, aż do tej pory podlegający jurysdykcji miasta, wreszcie przeszło na Gimnazjum jako jego rzeczywista własność. //

[s. 14]

Po załatwieniu szczęśliwie tej sprawy za przyzwoleniem wszystkich obywateli 1 października 1825 roku wyżej wspomniany teren przez delegowanych do tego celu obywateli i członków magistratu na drodze rzeczywistej i potwierdzonej na piśmie cesji zostało przyznane gimnazjum i mu przekazane. Obejmowało obszar 2764^{o5}. Całą tę czynność wysokie c.k. Gubernium ratyfikowało 1 maja 1826 roku. Spisany zaś protokół całej sprawy jest przechowywany w archiwum prefektury.

[Widziałem. W Bochni 13 czerwca 1826 r.

Franciszek Ksaw. Zachariasiewicz

biskup kanonik kościoła metropolitalnego

dyrektor gimnazjów]

[nieczytelny dopisek]

⁴ Rodzina von Gaschin – śląski ród magnatów, wywodzący się z Niemiec z rodu Bersten II. Gaschinowie przybyli na początku XIII wieku do Polski i tutaj rozgałęzili się w różne rodziny. Ostatnim męskim potomkiem rodu był hrabia Amand von Gaschin, który w 1837 roku poślubił Fanny Leszczyńską-Sumińską. W 1842 roku kupił Krowiarki wraz z pałacem oraz Maków od swego kuzyna hrabiego von Strachwitza. Do nabytych dóbr przeniósł się z dotychczasowej rodzinnej siedziby w Żyrowej. Amand i Fanny mieli trójkę dzieci: syna Mikołaja oraz dwie córki: Wandę (zm. 1908 r.) i Pamelę (zm. 1913 r.).

⁵ Sążni. Sążeń – ‘jednostka długości, używana do pocz. XX w. równa odległości między dłońmi rozpostartych ramion mężczyzny, czyli około 1,7 m’.

[zmiana ręki piszącej]⁶

Ponieważ z najwyższej woli Jego c.k. Mości do objęcia funkcji prefekta wymagano człowieka nieprzeznaczonego do żadnych innych zadań i nimi nieobciążonego, na próżno trudził się czcigodny ks. Pius Rieger, na mocy dekretu przydziału dotychczasowy prefekt, by władze oświatowe w Wiedniu jemu ostatecznie, jak się mówi, przyznało tę funkcję, i daremnie wreszcie ze wsparciem jaśnie wielmożnego biskupa tarnowskiego Grzegorza Zieglera wyszukał popleczników. Po wszystkich prowincjach ogromnego Cesarstwa Austriackiego ogłoszono, że jest wakat na tym stanowisku, zwoławszy kandydatów na 30 kwietnia 1826 roku. Chociaż czcigodny Franciszek Waniek, niezmordowany profesor klas humanistycznych w tymże gimnazjum bocheńskim, prawdziwie wyróżniający się szczególnym wykształceniem i najczystszy obyczajami, był uważany za godnego, żeby mu powierzyć ten wielce zbożny urząd, jednakże jednogłośnie wszyscy radcy najwyższej prefektury we Lwowie na prefekta tego gimnazjum

[s. 15]

wyznaczyli Antoniego Liszkę, urodzonego w Hradcu w Czechach w 1791 roku, kanonika regularnego – norbertanina w kanonii „Syjon” w Pradze i doktora filozofii na Uniwersytecie Praskim, członka Towarzystwa Czeskiego Muzeum Narodowego, który wcześniej pełnił obowiązki profesora klas gramatycznych w gimnazjum w Žatcu przez dwa lata, a następnie przez siedem lat z pochwąłą przełożonych klas humanistycznych w c.k. gimnazjum w Neuhaus (Jindřichův Hradec), a o urząd prefekta starał się po to, żeby skuteczniej wspomóc nadwerężone siły ciała, chorował bowiem na płuca. Zresztą innego powodu nie było, by mu gratulować tego brzemienia, przyjechał bowiem przy niechęci elit i innych i bał się, gdyż zastał orkisz wsiany między ciernie i trawy.

Łaskawie i życzliwie przyjęty został przez szanownego pana Prchala, również Czecha i, jak powiadają, lekarza cyrkułu bocheńskiego, który gościł go przez pięć tygodni. Złożywszy uroczystą przysięgę w starostwie cyrkułu, 25 listopada przyjął na siebie kierowanie młodzieżą, a wreszcie 14 grudnia 1826 roku przejął samą funkcję od swego poprzednika, który w tym samym dniu, w którym Liszka prefektem, został wyznaczony wicedyrektorem gimnazjum. Na początku dotyczącymi gimnazjum zarządzeniami przyłożył rękę szczególnie do spisania ksiąg wskazanych przez przepisy prawa szkolnego.

1827

Jan Mika, proboszcz z Wilamowic, wezwany do ojczyzny, zrzekł się funkcji katechety 15 marca. Zastąpił go prefekt gimnazjum Liszka do 29 kwietnia, podczas gdy czcigodny Jan Nepomucen Tauscher urodzony w Opawie na Śląsku w 1801 roku, do tego dnia kapelan i administrator Wilamowic, był obecny w Bochni, aby zastąpić go na tej katedrze. 10 maja w Tarnowie poddał się także egzaminowi zwanemu konkursem.

Zanim przybył najjaśniejszy książę Longin de Lobkowicz, rządca czy też, jak mówimy, gubernator Królestwa Galicji i Lodomerii, oczekiwany z utęsknieniem do 11 lipca, po północy złodzieje: pewien Żyd i szewc, przy współudziale służącego z gimnazjum, przez komin wdarli

⁶ Kronikę każdorazowo spisywał prefekt, a później dyrektor gimnazjum bocheńskiego. Dzieje szkoły za rządów Antoniego Liszki, które tu się zaczynają, spisywały jednak na zmianę dwie osoby. Ta druga (prawdopodobnie Franz Brugger) napisała również o śmierci prefekta Liszki.

się do kancelarii prefekta, sądząc, że tam jest przechowywane złożone w depozycie *minervale*⁷ uczniów. Ponieważ jednak przyszli na to najpierw prefekt, a później jego krewni, Żyd został schwytany. //

[s. 16]

Prefekt gimnazjum, źle potraktowany przez Żyda, który ostro się bronił, ledwo do południa zdołał się stawić u najjaśniejszego księcia. 13 lipca tenże najjaśniejszy książę, rządca mający przychylną prowincję i także Czech, raczył odwiedzić i skontrolować gimnazjum.

Czcigodny profesor Antoni Watzlawik, który w tymże c.k. gimnazjum przez sześć lat trzymał się z wielką ochotą, uznał, że funkcję profesora powinien zamienić na tę związaną z troską o duszę, aby poratować swoje zniszczone zdrowie. Dlatego polecony hrabiemu Potockiemu przez jaśnie wielmożnego pana barona de Bauma wyżej wymieniony Watzlawik 28 października uroczystie został mianowany proboszczem Poręby. Do zastępstwa na katedrze czwartej klasy gramatyki powołany został Jan Kapistran Klemesch z Heindorf (Hejnice) na Morawach, pierwszy człowiek świecki, jak powiadają, nie kapłan, co z trudem znoszono. Zadania profesora objął 20 listopada, do konkursu, aby mu przekazano funkcję, stanął 14 lutego 1828 roku.

1828

Czcigodny profesor Stefan Linerth, który razem ze swym poprzednim kolegą w 1820 roku przybył do Bochni jako zastępca profesora, od jaśnie wielmożnego pana barona de Larischa otrzymał parafię w Osieku i nowy urząd objął 25 marca. Do objęcia zadań profesora trzeciej klasy gramatyki powołany został Maciej Schoeser, Tyrolczyk z Zell, który był nauczycielem młodych książąt Sułkowskich w Bielsku, również świecki. On to 14 marca i ponownie 12 czerwca tego roku poddał się publicznemu egzaminowi, aby objąć wakującą katedrę. Jednakże obaj, i Klemesch, i Scheser, a nawet i obejmujący zadania profesora religii Tauscher, na próżno się trudzili, gdyż jego urząd otrzymał w sierpniu czcigodny Stanisław Mroczkiewicz, urodzony w Ciężkowicach w Galicji w 1801 roku, prezbiter diecezjalny, //

[s. 17]

który wcześniej w Białej był, jak powiadają, katechetą szkół normalnych, a także kapłanem. W jego miejsce dano owego czcigodnego Jana Tauschera.

Dekretem najwyższych władz oświatowych w Wiedniu z 27 lipca owego roku zajmującego katedrę Jana Klemescha na początku roku szkolnego 1828/29, tj. 7 września, zastąpił pan Franciszek Ser. Brugger, urodzony w Wiedniu 22 sierpnia 1800 roku, również człowiek świecki, który prawie przez osiem lat w Iglawie na Morawach sprawował funkcję profesora klas gramatyki, człowiek wyjątkowy, jeśli chodzi o nauczanie języka greckiego.

1829

Katedrę długo wakującą po odejściu czcigodnego Stefana Linertha wreszcie w marcu 1829 roku objął czcigodny ks. Piotr Hav. Schweigert, urodzony w Pradze czeskiej 23 listopada 1795 roku, współbrat czcigodnego Antoniego Liszki, teraz swego prefekta. W Žatcu, promowanego

⁷ 'Prezenty ofiarowywane nauczycielom na rozpoczęcie nauki'.

do miasta Neuhaus (Jindřichův Hradec), zastąpił go w funkcji profesora klas gramatycznych – od roku 1819 więc profesor.

*[Widziałem w Bochni
Franciszek Ksaw. Zachariasiewicz
biskup kanonik kościoła metropolitalnego
dyrektor studiów gimnazjalnych]*

W kwietniu Franciszek Muderak, profesor klas gramatycznych, zaczął tracić rozum. Ponieważ jego obłąd z dnia na dzień wzrastał, Jego Magnificencja dyrektor gimnazjów, wówczas obecny i poruszony, uznał, że należy go usunąć z katedry. Później profesor Muderak dobrowolnie udał się do Wiednia i przebywał w szpitalu Braci Miłosierdzia (bonifratrów). Jego klasę przejął w zastępstwie prefekt Liszka, a następnie Stanisław Osuchowski, prezbiter.

20 października zmarł w swej posiadłości Kopytówka jaśnie wielmożny pan Antoni baron Baum de Appelshofen, radca dworu Jego c.k. Mości, starosta cyrkułu bocheńskiego i dyrektor gimnazjum. Jego funkcję pełnił później jaśnie wielmożny pan Leopold Sacher, rycerz, człowiek wybitny. //

[s. 18]

1830

Nocą z 6 na 7 kwietnia nagłą śmiercią w wyniku udaru zmarł przewielebny Pius Rieger, dziekan bocheński i wicedyrektor c.k. gimnazjum, który gdyby w rządzeniu gimnazjum zechciał zdobyć tyle zasług, ile w jego wznoszeniu, byłby zawsze godzien wystawiania pochwałami głoszonymi na s. 2 tej książki.

Dekretem Dworskiej Komisji Studiów Franciszek Wassura, prezbiter diecezjalny, od roku 1823 profesor „humaniorów” w tym gimnazjum, został powołany do Rzeszowa jako prefekt. Aby zastąpić go w jego klasie, został ty wysłany ze Lwowa Florian Lukas z Frenštát na Morawach.

1831

W maju Franciszek Brugger, profesor klas gramatycznych od roku 1828, dekretem dworskim został promowany na profesora klas humanistycznych. W jego miejsce z Tarnowa został tu przeniesiony wbrew swej woli Aleksander de Zborowski, tamże profesor przez 20 lat. Ledwo 17 października objął funkcję, 15 listopada popadł w gorączkę nerwową, a 29. tegoż miesiąca zmarł. Był człowiekiem i dla wszystkich, i dla siebie przykrym.

Po zakończeniu tego roku szkolnego Stanisław Osuchowski, woląc duszpasterstwo od funkcji profesora, zrzekł się u nas katedry.

W tymże roku prefekt Antoni Lischka został obdarowany podwyżką w wysokości trzeciej części pensji, mianowicie 200 florenami rocznie.

1832

*[Widziałem w Bochni 22 czerwca 1832 roku
Zachariasiewicz, kanonik kościoła metropolitalnego
i dyrektor studiów gimnazjalnych]*

Po zakończeniu tego roku szkolnego wielce czcigodny ks. Piotr Schweigert, profesor klas gramatycznych, z względu na niezbyt dobre zdrowie rzekł się funkcji profesora i przyjął parafię w Staňkovicach w Czechach blisko Žatca. Florian Lukas, do tej pory zastępca, dekretem sławnego Gubernium 1 czerwca tego roku numer 26532 tymczasowo został mianowany profesorem. //

[s. 19]

20 lipca przesławny pan Karol Magn. Bernd, któremu przypadł zarząd cyrkułu bocheńskiego, uroczystie został przyjęty w Bochni.

Urząd zmarłego Aleksandra de Zborowskiego dekretem sławnego Gubernium z 5 września tego roku numer 51332 objął Karol Boromeusz Niemeczek, Czech, urodzony w Eger (Cheb) 9 listopada 1804 roku, przez cztery lata w c.k. gimnazjum w Jiczynie zastępca profesora klas gramatycznych. 23 września tego roku otrzymał w Bochni pierwszą klasę gramatyki.

12 listopada Jego Najjaśniejsza Królewska Wysokość arcyksiążę Ferdynand d'Esté⁸, gdy Jego c.k. Apostolska Mość przyjął rządy Królestwa Galicji i Lodomerii, w drodze do Lwowa w przeddzień uroczystości powitany w Bochni, raczył najlaskawiej odwiedzić i skontrolować toż gimnazjum. We wszystkich klasach z pewnych przedmiotów zarządził egzamin, w czwartej klasie gramatyki, gdzie zastępstwo pełnił prefekt Antoni Liszka, z trzech. Odjechał zadowolony.

1833

1 stycznia 1833 roku czwartą klasę gramatyki, w której był wakat z powodu odejścia Piotra Schweigerta, a zastępstwo pełnił w niej dotychczas prefekt Liszka, przyjął jako zastępca Franciszek Doležil z *Braunsbergu* (Brušperk) na Morawach, urodzony w 1798 roku, człowiek świecki, mianowany profesorem dekretem c.k. Gubernium z [...] ⁹.

1834

Wielce czcigodny i przewielebny pan Franciszek Waniek, profesor klas humanistycznych od roku 1820, od 16 lipca tego roku cierpiący na puchlinę wodną, tak że jego klasę humanistyczną w zastępstwie przejął prefekt, 6 kwietnia 1834 roku o godz. 5.30 rano pobożnie zmarł w Panu, a 7 kwietnia uroczystie go pochowano. Kazanie wygłosił tenże prefekt.

Przez sławne Gubernium królestwa do objęcia w zastępstwie drugiej klasy humanistycznej został wysłany pan Ambroży Janowski z Galicji, rytu greckiego, kandydat na doktora filozofii, od 25 kwietnia tego roku. //

⁸ Ferdynand Karol Józef Habsburg-Este (1781–1850) – arcyksiążę, feldmarszałek, dowódca armii austriackiej w okresie wojen napoleońskich.

⁹ Tekst niedokończony.

[s. 20]

Florian Lukas dobrowolnie i za przyzwoleniem sławnego Gubernium dekretem z 7 kwietnia tego roku nr 17174 przeszedł do gimnazjum stanisławowskiego, a zastąpił go tymże dekretem Florian Ottmann z Dębicy w Galicji, urodzony w 1804 roku, od początku roku szkolnego 1834/35.

18 listopada 1834 roku Jego Ekscelencja baron de Krieg¹⁰, prezydent sławnego Gubernium, podróżując do Lwowa, skontrolował gimnazjum, gdy młodzież uczestniczyła w ofierze Mszy św.

1835

W miejsce pana Ambrożego Janowskiego, którego najczcigodniejszy ks. dyrektor gimnazjów uczynił adiunktem, tj. pomocnikiem kolegium profesorów, w Akademickim Gimnazjum we Lwowie, dekretem sławnego Gubernium z 28 marca tego roku nr 15998 został dany Franciszek Ksawery Neweczczal, narodowości czeskiej, urodzony w 1809 roku.

*[Widziałem. Żmigrodzki
dyrektor studiów gimnazjalnych]*

Dekretem Gubernium sławnego królestwa z 9 maja 1835 roku nr 24588 katedrę klas humanistycznych, wakującą od śmierci Franciszka Wańka, objął Franciszek Ksawery Nowotny, Czech, urodzony w roku 1806 w miejscowości Zásmy, doktor filozofii na Uniwersytecie Franciszkańskim we Lwowie, gdzie jako adiunkt wydziału filozoficznego przez dwa lata był zastępcą profesora filozofii teoretycznej, a następnie (1834/35) w zastępstwie prowadził klasę humanistyczną w Samborze.

1836

Uczniom drugiej klasy humanistycznej, których profesorem był tenże Franciszek Nowotny, prefekt gimnazjum udowodnił udział w tajnym stowarzyszeniu, zawiązanym już w miesiącu wrześniu 1835, chociaż niemającym charakteru politycznego, jak wynikało z przesłuchań. Jednakże on sam ściągnął przez to na siebie nienawiść szlachty i wszystkich mieszkańców, którzy raczej nie sprzyjają władzy, co więcej – nawet zagrożenie życia. W rozpowszechnionych ulotkach niechętni grozili mu śmiercią, jak wynika z przesłuchania przed sądem w Wiśniczu. Piętnastu uczniów tejże klasy było uczestnikami tegoż tajnego spisku. Wszyscy zostali wydalenii ze szkoły.

W tymże roku 16 maja Jego Królewska Wysokość najjaśniejszy arcyksiążę Ferdynand, generalny gubernator Królestwa //

[s. 21]

Galicji i Lodomerii, w drodze do Wiednia raczył skontrolować gimnazjum bocheńskie. W poszczególnych klasach zarządził egzamin z różnych przedmiotów.

Karol Niemeczek, od roku 1832 profesor klas gramatycznych i doktor filozofii, dekretem Gubernium sławnego królestwa z 22 czerwca 1836 roku nr 39715, przychylającego się do jego prośby, przeniesiony został do Rzeszowa, na jego zaś miejsce został dany tymże dekretem

¹⁰ Franz Freiherr Krieg von Hochfelden (1776–1856) – gubernator Galicji, honorowy obywatel Lwowa. Od 1815 stał na czele galicyjskiego rządu krajowego, od 1829 wiceprezydent Kamery Dworskiej w Wiedniu, w latach 1831–1847 prezydent Gubernium Galicyjskiego. Od 2 lipca 1846 do 1 sierpnia 1847 był gubernatorem Galicji.

Eustachy Prokopczyc z Ilińców w Galicji, urodzony 6 listopada 1806 roku, rytu greckiego, narodowości ruskiej, jak mówią, wcześniej adiunkt w Dominikańskim Gimnazjum Lwowskim.

1837

Tenże zaś, już w najbliższym roku, w sierpniu, dekretem sławnego Gubernium z 24 kwietnia 1837 roku nr 24739 odszedł, przemianowany na profesora klas humanistycznych w Tarnowie. Uczył w Bochni tylko pierwszą klasę gramatyki.

W jego miejsce dekretem miejscowej dyrekcji z 2 sierpnia 1837 roku nr 77 przybył Marcin Schoeser z Zell w Tyrolu, urodzony 2 listopada 1809 roku, aby w zastępstwie objąć drugą klasę gramatyki. Klasę tę nauczał pilnie do 15 lipca 1838 roku.

1838

Dekretem Gubernium sławnego królestwa z 27 maja 1838 roku nr 31968 Florian Ottmann, profesor klas gramatycznych od roku 1834, na własną prośbę został przeniesiony do Przemyśla, a w jego miejsce tym samym dekretem został wyznaczony Piotr Paszkowski z Sadagóry w Galicji, urodzony 29 czerwca 1807 roku, wcześniej zastępca adiunkta w gimnazjum lwowskim, świecki.

1839

Funkcja wicedyrektora gimnazjum, od roku 1830 po śmierci Piusa Riegera wakująca, pod naciskiem sławnego Gubernium królestwa dekretem Dworskiej Komisji Studiów nr 838 została powierzona najczcigodniejszemu ks. Franciszkowi Ksaweremu Głuzińskiemu, proboszczowi bocheńskiemu i dziekanowi, uroczyscie wprowadzonemu 17 marca 1839 roku.

Katecheta gimnazjum od roku 1828, Stanisław Mroczkiewicz, wyznaczony na proboszcza chełmskiego – 1 kwietnia 1839 roku objął nowy urząd.

[s. 22]

Na zastępstwo na katedrze religii najczcigodniejszy Konsystorz Tarnowski powołał Alojzego Nahowskiego z Białej w Galicji, urodzonego 8 listopada 1811 roku, wcześniej kapelana w Zebrzydowicach. Został on wprowadzony 5 kwietnia 1839 roku.

W Bochni 18 czerwca 1839 roku

Antoni Manastyrski

dyrektor gimnazjów

Dekretem sławnego Gubernium królestwa z 18 sierpnia 1839 roku nr 56184 w miejsce katechety promowanego do parafii chełmskiej, Stanisława Mroczkiewicza, z Przemyśla został przeniesiony do Bochni Karol Dziedzik, sam bochnianin, urodzony w roku 1807.

Dekretem najwyższej Dworskiej Komisji Studiów z 26 czerwca 1839 roku nr 3943 ogłoszonym dekretem sławnego Gubernium z 19 sierpnia nr 47087 otrzymał Franciszek Brugger, profesor klas humanistycznych, podwyżkę w wysokości trzeciej części pensji (200 florenów) rocznie.

1841

Prefekt Antoni Liszka, który już w roku 1831 dekretem Dworskiej Komisji Studiów z 9 lipca nr 2812 ogłoszonym dekretem sławnego Gubernium z 26 lipca nr 43782 otrzymał pierwszą podwyżkę w wysokości trzeciej części pensji, teraz ponownie dekretem tejże Dworskiej Komisji Studiów z 9 października 1841 roku ogłoszonym dekretem sławnego Gubernium z 23 listopada nr 75734 otrzymał drugą podwyżkę tej samej wysokości.

[Gefesen am 20 Junii 1842

Baraniecki

K.K. Provinc Director]

1842

Piotr Paszkowski, aby zadbać o swoje zdrowie, poprosił o przeniesienie do gimnazjum w Brzeżanach. Przychyliło się sławne Gubernium dekretem z 6 sierpnia 1842 roku nr 50836 i w jego miejsce promowało tym samym dekretem Leopolda Edera, który urodzony w Austrii w Waltersdorf (Mnisków) 28 października 1800, najpierw zastępca w Przemyślu i Samborze, następnie sekretarz we Lwowie, z żoną i dwoma synkami przybył we wrześniu 1842 roku. //

[s. 23]

1843

Tadeusz Głowacki po śmierci żony, Anny z domu Serda, człowiek drażliwy, niestały, również na własną prośbę dekretem sławnego Gubernium z 27 maja 1843 roku nr 33399 został przeniesiony do gimnazjum w Brzeżanach przy daremnym sprzeciwie Piotra Paszkowskiego. W jego miejsce dekretem Gubernium z 3 sierpnia 1843 roku nr 44046 przybył Jan Daszkiewicz z Galicji, urodzony w Kamionce 24 czerwca 1809 roku, nieżonaty, który wcześniej sprawował funkcję adiunkta w Dominikańskim Gimnazjum Lwowskim.

[Widziałem 17 czerwca 1845 roku

Baraniecki,

kanonik kościoła metropolitalnego,

c.k. dyrektor studiów gimnazjalnych na Galicję]

1846

Ferdynand Scheuer, prezbiter diecezjalny, po tym, jak w naszym gimnazjum przez dwadzieścia lat pełnił funkcję profesora klas gramatycznych, dekretem c.k. Gubernium z 5 sierpnia 1845 roku nr 55467 odszedł ze szkół publicznych, ponieważ bardziej skłaniał się ku duszpasterstwu, otrzymawszy na przyszły czas jako stypendium roczną płacę 200 florenów. Ponadto ze względu na wyjątkowe cnoty kapłańskie, którymi się wyróżniał, sławne c.k. Gubernium zarekomendowało go Tarnowskiemu Konsystorzowi Biskupiemu jako człowieka godnego parafii, któremu z całym zaufaniem można powierzyć troskę o zbawienie dusz.

W miejsce chorującego od długiego czasu profesora klas gramatycznych Jana Daszkiewicza dekretem c.k. Gubernium z 17 kwietnia 1846 roku nr 22174 został dany kandydat Cyprian Tymiński, wysłany ze Lwowa, a w miejsce również chorującego profesora klas humanistycznych Franciszka Bruggera dekretem c.k. Gubernium z 22 czerwca 1846 roku nr 34927 Ludwik de Lewartowski, prezbiter diecezjalny i wikariusz parafii bocheńskiej.

Pod koniec miesiąca lutego po wybuchu powstania w Krakowie wielki tłum uzbrojonych ludzi wyszedł zuchwale, aby zaatakować Galicję i przywrócić dawny rząd polski, i zajął Wieliczkę, zabrawszy z c.k. kasy dużą sumę pieniędzy. Jednak gdy //

[s. 24]

podszedł aż do wsi o nazwie Gdów, aby opanować także Bochnię, c.k. żołnierze pod dowództwem podpułkownika Benedeka zadali mu taką klęskę, że ciała ok. 180 zabitych leżały na drogach publicznych, a pozostali uciekli do Krakowa. Po tym wszędzie przywrócony został spokój. Następnie w miesiącu marcu najjaśniejszy arcyksiążę Ferdynand d'Esté, generalny gubernator Królestwa Galicji i Lodomerii, spędziwszy w Bochni kilka dni, zadbał o uporządkowanie spraw publicznych. Nie skontrolował gimnazjum, w tym czasie zamkniętego z powodu powszechnego zamieszania.

W tym roku Ignacy Stawarski, dekretem c.k. Gubernium z 18 października 1846 roku nr 60062 przemianowany na profesora klas gramatycznych, 5 listopada, wprowadzony do szkoły, zaczął pełnić swoją funkcję. To człowiek świecki, urodzony we Lwowie 25 stycznia 1819 roku, wyznania rzymskokatolickiego, który w c.k. Akademickim Gimnazjum we Lwowie przez dwa lata był adiunktem.

Następnie Franciszek Ksawery Nowotny, doktor filozofii i profesor klas humanistycznych, dekretem c.k. Gubernium z 30 października 1846 roku nr 64283 powołany do Tarnowa, 13 listopada odszedł ze swej funkcji. W jego miejsce w zastępstwie prefekt Antoni Liszka tymczasowo przejął kształcenie uczniów pierwszej klasy humanistycznej.

Wreszcie pan Karol de Bernd, radca c.k. Gubernium i dyrektor gimnazjum bocheńskiego, odjeżdżając do Wiednia, funkcję dyrektora przekazał panu Fryderykowi Swiecenemu, radcy c.k. Gubernium i staroście cyrkułu bocheńskiego.

1847

Antoniego Liszkę, doktora filozofii i prefekta c.k. Gimnazjum – ponieważ przez ten czas przez wiele lat cierpiał na gruźlicę i do tego stopnia nadwerżył siły, że już nie mógł nauczać młodzieży z katedry, a jednak głosząc publiczne prelekcje, nie przestał szkodzić osłabionemu zdrowiu – w wieku 57 lat tuż po zakończeniu – 16 kwietnia zabrała przedwczesna śmierć. //

[s. 25]

Kolegium nauczycielskie i studium młodzieży boleli, że ten człowiek, odznaczający się głęboką znajomością „humaniorów” i literatury, tak szybko został odebrany naszemu gimnazjum.

Jego funkcja tytułem zastępstwa dekretem c.k. Gubernium z 1 marca 1847 roku nr 11977 tymczasowo została powierzona Franciszkowi Bruggerowi, profesorowi klas humanistycznych i seniorowi gimnazjum; pierwszą zaś klasę humanistyczną, dotychczas prowadzoną przez prefekta Liszkę, tym samym dekretem przyjął w tymczasowe nauczanie Ludwik de Lewartowski, wikariusz parafii bocheńskiej, i w tym semestrze doprowadził do końca kurs literatury.

13 czerwca jaśnie wielmożny hrabia Stadion, c.k. gubernator Królestwa Galicji i Lodomerii, zaszczycając swą obecnością nasze gimnazjum w towarzystwie dra Swiecenego i pana Hoppego, radcy c.k. Gubernium i starosty cyrkułu nowosądeckiego, w dwóch klasach nakazał urządzić egzamin: mianowicie przez jedną godzinę w pierwszej klasie gramatyki pod kierunkiem profesora Ignacego Stawarskiego i przez dwie godziny w drugiej klasie humanistycznej pod kierunkiem prof. Franciszka Bruggera, wówczas prefekta w zastępstwie. A chociaż odpowiedzi młodszych uczniów, jako nowicjuszy, podobały się jaśnie wielmożnemu panu hrabiemu, tym bardziej aprobował i chwalił postępy poczynione przez starszych w naukach humanistycznych. My zaś sądzimy, że naszemu gimnazjum ogólnie, a szczególnie profesorom tych klas przypadła tym większa chwała i zaszczyt, im rzadziej nauczyciele klas zadawali pytania i im częściej jaśnie wielmożny gubernator – raz po raz wywołując młodzieńców do egzaminu – sam pytał i rozmawiał z uczniami, omawiając zagadnienia literackie, tak że przy tej okazji nie tylko bardzo podziwialiśmy dogłębne wykształcenie Jego Ekscelencji hrabiego i znajomość dziedzin wiedzy, niezwykle dar nauczania i wrodzoną umiejętność i metodę odpytywania, //

[s. 26]

lecz i w ogóle nie mogliśmy nie uznać w nim i nie podziwiać mądrego znawcy najpoważniejszych spraw.

Pierwszą klasę humanistyczną później dekretem c.k. Gubernium z 14 czerwca 1847 roku nr 32471 otrzymał Wawrzyniec Handschuh, Czech, urodzony 25 sierpnia 1815 roku, który wcześniej od 19 grudnia 1844 roku, będąc profesorem w c.k. gimnazjum w Pisku w Czechach, objął swą funkcję w Bochni 28 sierpnia 1847 roku, gdy jeszcze nie przeszły trzy lata stażu wyznaczonego przydziałem.

27 października Franciszek Brugger, pełniący na ten czas funkcję prefekta-substytuta, dekretem c.k. Dworskiej Komisji Studiów z 25 września 1847 roku nr 6708 został wyznaczony prefektem c.k. gimnazjum bocheńskiego, a równocześnie tymczasowo przyjął pierwszą klasę humanistyczną jako zastępca profesora.

8 listopada 1847 roku Jan Daszkiewicz, dotąd profesor klas gramatycznych, dekretem c.k. Dworskiej Komisji Studiów z 25 września 1847 roku nr 6659 został profesorem klas humanistycznych i odszedł do c.k. gimnazjum rzeszowskiego, a w tym samym czasie kandydat Jan Hołyński ze Stanisławowa przybył do Bochni na mocy dekretu ogłoszonego przez c.k. Gubernium 14 października 1847 roku nr 70075, w jego miejsce obejmując czwartą klasę gramatyki.

25 listopada 1847 roku katecheta naszego gimnazjum Karol Dziedzik, kapłan diecezjalny, ogarnięty gorączką nerwową, po chorobie trwającej kilka dni, w wieku zaledwie 43 lat pobożnie zmarł w Panu. Dlatego dekretem Tarnowskiego Konsystorza Biskupiego z 30 listopada 1847 roku nr 3057 Ignacy Daniec, wikariusz parafii w mieście Podgórze pod Krakowem, w miejsce zmarłego katechety został powołany do Bochni na zastępstwo. //

[s. 27]

1848

1 marca dekretami c.k. Gubernium z 30 stycznia 1848 roku nr 8726 i 18 lutego 1848 roku nr 14525 do pierwszej klasy humanistycznej został wprowadzony Ignacy Stawarski, profesor

klas gramatycznych, aby pełnić funkcję zastępcy nauczyciela. Równocześnie w jego miejsce dany Wilhelm Schmidt, kandydat wysłany tu z Sambora, objął drugą klasę gramatyki.

30 marca pan Fryderyk Swieceny, radca c.k. Gubernium, odjeżdżając do Lwowa, pełnienie obowiązków dyrektora, którym był do tej pory, przekazał w ręce pana wicedyrektora, dziekana Franciszka Głuzińskiego, dopóki nową formą rządów, którą nazywają Konstytucją Cesarstwa – wprowadzoną we wszystkich prowincjach Cesarstwa Austriackiego – po zlikwidowaniu także urzędu dyrektora i wicedyrektora troska o kierowanie gimnazjami nie zostanie powierzona samemu kolegium profesorów zwyczajnych pod przewodnictwem c.k. prefekta gimnazjum. Dlatego mocą dekretu c.k. Ministerstwo Oświaty Publicznej z 6 kwietnia 1848 roku nr 22 prefekt Franciszek Brugger i profesorowie zwyczajni Wawrzyniec Handschuh, Franciszek Doležil, Leopold Eder i Ignacy Stawarski – ten pierwszy jako przewodniczący kolegium doradczego, wszyscy zaś jako ludzie cieszący się prawem głosu – z pominięciem nauczycieli tymczasowych – substytutów – zebrali się w kolegium i 7 maja zaczęli odbywać narady. Z powodu zakłócenia spokoju we wszystkich częściach cesarstwa rok szkolny, krótszy o jeden zwyczajowy miesiąc, zamknął się 30 czerwca, bez rozdzielania nagród i bez publicznego odczytu klas.

[s. 28]

Sławne c.k. prezydium Galicji powiadomiło: nakazem z 20 czerwca 1848 roku nr 8272, że prefekt bocheński Franciszek Brugger został mianowany prefektem c.k. Lwowskiego Gimnazjum Akademickiego, następnie nakazem z 26 czerwca 1848 roku nr 8694, że prefekt samborski Wincenty Keidosch został wyznaczony prefektem c.k. gimnazjum bocheńskiego, a wreszcie nakazem z 25 lipca 1848 roku nr 10326 wikariusz wielce czcigodnej archikapituły lwowskiej, Józef Czaykowski, kapłan diecezjalny, został przemianowany na katechetę c.k. gimnazjum bocheńskiego.

[zmiana ręki piszącej]

17 września 1848 roku do Bochni z Sambora, gdzie przez dziesięć lat pełnił funkcję prefekta, przybył Wincenty Keidosch, urodzony w Boskovicach na Morawach 23 października 1798 roku. Tenże 18 września zaczął w tym miejscu pełnić swą funkcję.

29 października 1848 roku z nakazu sławnego c.k. prezydium Galicji, wydanego 24 września 1848 roku, nr 12885 Leopold Buczkowski mianowany na zastępstwo na katedrze klas gramatycznych Leopolda Edera, tymże dekretem wysłanego do Nowego Sącza, gdzie jako zastępca uczył pierwszą klasę humanistyczną, otrzymawszy wcześniej prawo nauczania chłopców w klasach gramatycznych w domach, ze Lwowa przybył do Bochni jako zastępca nauczyciela. Urodzony 10 listopada 1817 roku w Samborze w Galicji.

W pierwszych dniach miesiąca listopada 1848 roku, po zajęciu siłą przez austriackiego marszałka, księcia Windischgrätza¹¹, stolicy Austrii – w której 6 października 1848 roku wybuchł bunt, zrodzony we Lwowie, a za pośrednictwem wysłanych z Węgier sprawców rozruchów obywateli niegodziwie podlegany przez Ludwika Kossutha¹², diabolicznego demagoga węgierskiego – bunt

¹¹ Ludwik Józef Mikołaj Chrystian książę Windischgrätz (1830–1904), od 1876 roku komendant I Korpusu w Krakowie, od 1889 roku generalny komendant wojsk w Galicji i dowódca XI Korpusu we Lwowie.

¹² Lajos Kossuth (1802–894) – węgierski polityk, szlachcic, prawnik, dziennikarz, przewodniczący Krajowego Komitetu Obrony Ojczyzny, gubernator Węgier; przywódca rewolucji węgierskiej uważany za węgierskiego bohatera narodowego.

ten wreszcie został zażegnany i w pełni stłumiony przez Hammersteina¹³, feldmarszałka austriackiego, który miał tam władzę wojskową, po ostrzeleniu miasta przez trzy godziny //

[s. 29]

ogniem z dział.

Uznałem, że i tego nie można pominąć milczeniem, iż Ferdynand I, najjaśniejszy cesarz Austrii, po tym gdy minister wojny hrabia Latour¹⁴ w czasie zamieszek w Wiedniu 6 października przez rozwścieczony tłum prostego ludu został zamordowany i powieszony na słupie służącym do zawieszania latarni, porzuciwszy bez zwłoki stolicę, nie bez eskorty licznego oddziału żołnierzy zbiegł do Ołomuńca na Morawach.

Rok szkolny 1848/49 zaczął się 20 listopada 1848 roku. Przyczyną tego ponownego opóźnienia było to, że gubernator Galicji, rycerz Wacław Zaleski, dla uspokojenia wzburzonych umysłów w nauczaniu młodzieży gimnazjalnej został wprowadzony język polski, mimo że do tego celu brakowało książek napisanych w tymże języku polskim. Jednakże dekretem sławnego c.k. prezydium Galicji z 14 listopada 1848 roku nr 14787 wszyscy profesorowie tego gimnazjum, z wyjątkiem Handschuha, jako nieznającego języka polskiego, w publicznym kształceniu młodzieży zaczęli się posługiwać językiem polskim.

2 grudnia 1848 roku abdykował Ferdynand I, najjaśniejszy cesarz Austrii. Stało się to w Ołomuńcu na Morawach. Wprawdzie na podstawie sankcji pragmatycznej¹⁵ tron Austrii należał się Franciszkowi Karolowi, rodzonemu bratu poprzedniego, jednak ten – nie jest jasne, z jakiego powodu – ustąpił władzę cesarską najstarszemu ze swoich synów, Franciszkowi Józefowi, który miał osiemnasty rok.

10 grudnia 1848 roku przybył wymieniony wyżej katecheta tego gimnazjum w Bochni i 11. tegoż miesiąca zaczął nauczać. Urodził się on 19 marca 1818 roku we Lwowie.

1849

Stan profesorów:

Wincenty Keidosch, prefekt gimnazjum;

Wawrzyniec Handschuh, profesor stylu niemieckiego w czterech wyższych klasach oraz arytmetyki i geometrii w dwóch wyższych klasach gimnazjum, wreszcie arytmetyki w klasie czwartej; //

[s. 30]

Ignacy Stawarski, profesor stylu łacińskiego i polskiego, a także klasycznych autorów tak łacińskich, jak i polskich w dwóch najwyższych klasach gimnazjum, a ponadto języka polskiego, czyli przedmiotu nadobowięzkiego, we wszystkich sześciu klasach;

Józef Czaykowski, profesor religii w poszczególnych klasach gimnazjum, a także historii naturalnej w pierwszej klasie;

¹³ Wilhelm Friedrich von Hammerstein (1785–1861), feldmarszałek austriacki, generał kawalerii, głównodowodzący we Lwowie.

¹⁴ Theodor Franz, hrabia von Baillet Latour (1780–1848), austriacki żołnierz i polityk, minister wojny.

¹⁵ Dekretu monarchy.

Franciszek Doležil, profesor gramatyki łacińskiej i autorów klasycznych w trzeciej i czwartej klasie gimnazjum;

Jan Hołyński, zastępca profesora języka greckiego w czterech wyższych klasach gimnazjum, a także geometrii i arytmetyki w trzech niższych, wreszcie samej geometrii w czwartej klasie i języka ruskiego jako nadobowięzkiego we wszystkich klasach;

Wilhelm Schmidt, zastępca profesora geometrii i historii we wszystkich klasach gimnazjum, a także języka niemieckiego w dwóch niższych klasach;

Leopold Buczkowski, zastępca profesora gramatyki łacińskiej w dwóch niższych klasach gimnazjum;

Robert Kastner, profesor rysunków w szkole w Bochni zwykłym trybem i w gimnazjum tamże trybem specjalnym, do której to funkcji po wydaniu specjalnej uchwały kolegium profesorów gimnazjum bocheńskiego został powołany nakazem sławnego prezydium Gubernium wydanym 10 stycznia 1849 roku nr 319.

Od 5 czerwca aż do 15. tegoż miesiąca profesorowie gimnazjum zmuszeni byli prowadzić lekcje częściowo w pomieszczeniach męskiej szkoły normalnej, a częściowo w szkole żeńskiej w Bochni, dlatego że liczba żołnierzy – przede wszystkich z oddziałów rosyjskich, którzy wysłani na pomoc Austrii do stłumienia wielkiego buntu węgierskiego, przez 20 dni przebywali w Bochni w liczbie 17 tysięcy – chorych na różne choroby wzrosła do tego stopnia, że bocheński szpital wojskowy nie mógł ich przyjąć. Dlatego kapitan cyркуła bocheńskiego uznał, że czasowo należy ich umieścić w lokalu naszego gimnazjum. //

[s. 31]

6 października przybył do Bochni wysłany ze Lwowa Józef Sarnecki – w miejsce Ignacego Stawarskiego przeniesionego do Tarnopola, tytułem tym samym co do Bochni – aby być zastępcą nauczyciela, urodzony w Hodowicy pod Lwowem 14 marca 1825 roku 5 października zaczął on uczyć w poszczególnych klasach gimnazjum języka polskiego i tylko w klasach niższych historii naturalnej.

W październiku przekazano temu gimnazjum sześćdziesiąt nowych ławek szkolnych, zakupionych na koszt kasy publicznej.

W lipcu kupiono z kasy dla gimnazjum sukno koloru zielonego do przykrycia stołu w sali rady profesorskiej.

Również w lipcu nabyło nasze gimnazjum z kasy do sali rady wizerunek Chrystusa przybitego do żelaznego krzyża, na podstawie również żelaznej, przedstawiającej wizerunki czterech ewangelistów, z dwoma świecznikami.

Dekretem znakomitego Ministerstwa Wyznań i Oświaty Publicznej z 3 października 1849 roku nr 12066 przez prezydium Galicji ogłoszonym kolegium profesorów w Bochni (dotarł do nas 9 października), tymczasowym, jak mówią, inspektorem gimnazjów w Rzeszowie, Tarnowie, Sączu i Bochni został mianowany Euzebiusz Czerkowski, doktor filozofii i profesor publiczny zwyczajny wyższego gimnazjum w Tarnowie.

Stan profesorów gimnazjum bocheńskiego:

Wincenty Keidosch, prefekt i dyrektor gimnazjum, a także profesor arytmetyki w trzech niższych klasach gimnazjum;

Wawrzyniec Handschuh, profesor stylu niemieckiego we wszystkich klasach gimnazjum z wyjątkiem pierwszej, a także profesor arytmetyki i geometrii w trzech wyższych klasach gimnazjum, wreszcie fizyki w dwóch wyższych; nadzwyczajny (właściwie: profesor klas humanistycznych);

Józef de Czaykowski, kapłan diecezjalny diecezji lwowskiej, katecheta gimnazjum;

Franciszek Doležil, profesor literatury klasycznej łacińskiej w trzech klasach wyższych (właściwie: profesor klas gramatycznych); //

[s. 32]

Jan de Hołyński, zastępca profesora języka greckiego w czterech wyższych klasach gimnazjum, geometrii w trzech niższych i języka ruskiego jako nadobowiózkowego we wszystkich klasach gimnazjum;

Wilhelm Schmidt, zastępca profesora geografii i historii w poszczególnych klasach gimnazjum, a także języka niemieckiego w pierwszej klasie;

Leopold Buczkowski, zastępca profesora gramatyki łacińskiej w trzech niższych klasach gimnazjum;

Józef Sarnecki, zastępca profesora języka polskiego we wszystkich klasach gimnazjum, a także historii naturalnej w dwóch niższych klasach;

Robert Kastner, profesor zwyczajny rysunku w szkole miejskiej bocheńskiej, a w gimnazjum bocheńskim nadzwyczajny;

Józef Wyrzywalski, organista przy parafii bocheńskiej i profesor nadzwyczajny śpiewu w gimnazjum bocheńskim, do której to funkcji został powołany uchwałą profesorów gimnazjum bocheńskiego podjętą 30 listopada 1849 roku nr 419;

Jan de Hołyński, zastępca profesora, jak wyżej, z prawa wydanego przez kolegium profesorów gimnazjum nowosądeckiego, ratyfikowanego zgodnie z dekretem wysokiego Ministerstwa Oświaty Publicznej wydanym 25 października 1849 roku nr 726, powołany na zastępstwo w tym gimnazjum na katedrze klas gramatycznych, swoją wewnętrzną decyzją i wolą profesorów bocheńskich zechciał pozostać w Bochni i rzeczywiście pozostał.

16 listopada 1849 roku Franciszek Doležil, profesor jak wyżej, już przez trzy lata cierpiący na puchlinę, gdy choroba z dnia na dzień się nasilała, zmuszony był leżeć w łóżku w domu. Jego zakres obowiązków związanych z kształceniem w zastępstwie przejęli częściowo prefekt gimnazjum, częściowo katecheta, częściowo Handschuh. 12 grudnia 1849 roku zmarł Doležil i 14. tegoż miesiąca okazał się pochowany. Był człowiekiem wykształconym, sprawiedliwym z charakteru, godnym opłakiwania przez pozostawioną wdowę i troje małych dzieci płci żeńskiej. Niech mu ziemia lekką będzie.

1 stycznia 1850 roku prefekt i dyrektor gimnazjum, który aż do tej pory wraz z wymienionymi profesorami wypełniał obowiązki chorego, a wreszcie zmarłego Franciszka Doležila, przymuszony brakiem czasu, //

[s. 33]

do przyjęcia funkcji profesora języka polskiego w c.k. gimnazjum w Bochni zaprosił czcigodnego ojca Gustawa Nowickiego, wikariusza parafii bocheńskiej. Na to powołanie on za zgodą najczcigodniejszego Konsystorza Tarnowskiego łaskawie odpowiedział i 2 stycznia 1850 roku zaczął nauczać jako zastępca profesora. Urodził się zaś Gustaw Nowicki 23 sierpnia 1821 roku w Konicach w cyrkule tarnowskim.

Ponadto katecheta gimnazjum Józef Czaykowski tego samego dnia zaczął nauczać historii naturalnej, Sarnecki geografii i historii z językiem niemieckim w pierwszej klasie gimnazjum, a wreszcie Schmidt literatury klasycznej rzymskiej w trzech wyższych klasach gimnazjum. O takim uporządkowaniu spraw dyrektor gimnazjum wystąpił informację do sławnego c.k. prezydium Galicji.

4 lutego 1850 roku był dniem żałoby dla wszystkich mieszkańców Bochni, a zwłaszcza dla górników żup solnych. Przerażeni bowiem zbledli i stanęli, gdy odkryto, że bardzo wielu górników z żup solnych wydobyto na powierzchnię półżywych, a niektórych nawet martwych. W każdym razie ogromny pożar, który wybuchł w chodnikach – z jakiego powodu i w jaki sposób, dokładnie nie wiadomo – i dym rozchodziły się na wszystkie przestrzenie kopalni, tak że wydawało się, iż z trudem można znaleźć miejsce do ucieczki. Prawdziwy ogień trwał w głębinach ziemi mniej więcej przez 30 dni z wielką szkodą dla soli i stropu.

Na podstawie dekretu wysokiego Ministerstwa Wyznań i Oświaty Publicznej wydanego 18 maja 1850 roku nr 4920 tymczasowymi, jak mówią, inspektorami na Galicję i Kraków zostali mianowani Euzebiusz Czerkowski, doktor filozofii i profesor, z Edwardem Linzbauerem, profesorem gimnazjum w Samborze.

Wysokie c.k. Ministerstwo Oświaty Publicznej dekretem wydanym 25 kwietnia 1850 roku nr 9444 mianowało Wincentego Keidoscha, przełożonego gimnazjum bocheńskiego, dyrektorem tegoż gimnazjum.

5 lipca z Krakowa, po przeprowadzeniu wizytacji gimnazjum, przybył do Bochni inspektor gimnazjów Euzebiusz Czerkowski i po spełnieniu tego samego obowiązku co w Krakowie odjechał, aby udać się do Nowego Sącza, 9. tegoż miesiąca.

W lipcu tego roku w Krakowie przypadkiem wybuchł pożar i zniszczył znaczną część miasta. //

[s. 34]

Rok szkolny 1850/51 rozpoczął się 16 września 1850 r.

Stan profesorów:

Wincenty Keidosch, dyrektor gimnazjum bocheńskiego, a także profesor arytmetyki i geometrii w trzech niższych klasach;

Wawrzyniec Handschuh, profesor stylu niemieckiego w klasie V i VI, arytmetyki szczegółowej i ogólnej z geometrią w IV, V, i VI klasie gimnazjum, fizyki w IV i historii naturalnej w III; dyrygent śpiewu i prefekt klasy VI;

Józef rycerz de Czaykowski, kapłan diecezjalny diecezji lwowskiej, katecheta gimnazjum i zastępca profesora historii naturalnej w klasach V, VI, I, II;

Jan rycerz de Hołyński, zastępca profesora języka greckiego w czterech wyższych klasach gimnazjum, a także języka niemieckiego w II i nadobowiązkowego języka ruskiego;

Wilhelm Schmidt, zastępca profesora historii i geografii we wszystkich klasach, a równocześnie języka niemieckiego w klasie IV;

Leopold Buczkowski, zastępca profesora języka łacińskiego w trzech niższych klasach gimnazjum;

Józef Sarnecki, zastępca profesora literatury klasycznej łacińskiej w trzech wyższych klasach gimnazjum i języka niemieckiego w III;

Gustaw Nowicki, kapłan diecezjalny diecezji tarnowskiej, wikariusz kościoła bocheńskiego, zastępca profesora języka polskiego w poszczególnych klasach gimnazjum i języka niemieckiego w I;

Robert Kastner, jak w roku poprzednim, uposażony 80 florenami;

Józef Wygrzywalski, jak w roku poprzednim, uposażony 50 florenami.

21 października 1850 roku Wawrzyniec Handschuh, dekretem c.k. Ministerstwa Oświaty Publicznej wydanym 12 września 1850 roku nr 7632, wyznaczony do objęcia funkcji dyrektora w Tarnowie, opuścił gimnazjum bocheńskie i odjechał do Tarnowa. Jego zajęcia w gimnazjum bocheńskim, na ile można było to zrobić w krótkim czasie, przejął Keidosch aż do przybycia obiecанego przez prezydium Galicji zastępcy profesora Czesława //

[s. 35]

Rodeckiego. W tym samym czasie, w którym Handschuh do Tarnowa, za zgodą dyrektora gimnazjum wyruszył do Lwowa katecheta gimnazjum, aby uporządkować sprawy swojej rodziny. Dał on za siebie do wykonywania zadań swojego urzędu Feliksa Gondka, wikariusza parafii bocheńskiej. 3 listopada wrócił katecheta ze Lwowa. Jednakże ponieważ przyjazd obiecанego zastępcy profesora się opóźniał, dyrektor gimnazjum uznał, że trzeba poprosić o pomoc wyżej wspomnianego Feliksa Gondka, by młodzież szkolna nie poniosła jakiegokolwiek szkody w wykształceniu, i tymczasowo powierzył mu nauczanie arytmetyki z geometrią w trzech niższych klasach gimnazjum, a także historii naturalnej w klasie III i języka niemieckiego w V i VI. Stało się to 4 listopada.

Już zaś 12 listopada wyżej wspomniany Rodecki, dekretem prezydium Galicji wydanym 18 października 1850 roku nr 12483 mianowany zastępcą profesora, przybył do Bochni i tego samego dnia zaprzysiężony zaczął pełnić swą funkcję.

Ponieważ zaś dekretem wysokiego Ministerstwa z 12 września 1850 roku nr 7632 zostały zmienione zasady dydaktyczne i wzrosła liczba godzin i przedmiotów do uczenia, trzeba było spróbować innego podziału obowiązków nauczycieli, niż był na początku roku. Dlatego rada profesorów, która odbyła się 13 listopada, postanowiła, że ponieważ poszczególne przedmioty – z wyjątkiem jednego, mianowicie historii i geografii, które na podstawie pochwalonego wyżej dekretu Ministerstwa w III, IV, V i VI klasie gimnazjum miały być wykładane po niemiecku – miały być nauczane i objaśniane w języku ojczystym, tj. polskim, nauczanie historii i geografii w klasach III, IV, V i VI gimnazjum należy powierzyć Wincentemu Keidoschowi, jako nie dość biegłemu w języku polskim.

Pozostali poszczególni profesorowie otrzymali następujący przydział czynności:

Czaykowski, profesor religii we wszystkich klasach i historii naturalnej w V i VI;

Hołyński, profesor języka greckiego w III, IV, V i VI klasie gimnazjum, a także historii i geografii w II oraz języka ruskiego jak wyżej;

Schmidt, profesor języka niemieckiego w I, IV V i VI klasie gimnazjum i historii z geografiami w VI;

Buczkowski, jak na początku roku;

Sarnecki, profesor literatury klasycznej łacińskiej w IV, V i VI klasie gimnazjum;

Nowicki, profesor języka polskiego we wszystkich klasach i geografii w I;

Rodecki, urodzony we Lwowie 16 lipca 1824 roku, profesor arytmetyki szczegółowej i ogólnej z geometrią w IV, V, i VI klasie gimnazjum, a także historii naturalnej w I, II i III, wreszcie fizyki w IV;

Gondek, profesor arytmetyki i geometrii w I, II i III klasie gimnazjum i języka niemieckiego w II i III.

Od 1 października 1850 roku pensja roczna zastępców profesorów zaczęła wynosić 400 florenów, a wcześniej wynosiła tylko 300 florenów.

Za przedsięwzięcia muzyczne odbywające się w roku szkolnym 1850 w naszym gimnazjum Ministerstwo Oświaty Publicznej obdarowało profesora śpiewu Wygrzywalskiego 50 florenami. //

[s. 36]

Wielce czcigodny Józef rycerz de Czaykowski, katecheta tego gimnazjum, za kształcenie młodzieży gimnazjalnej przez dwa lata w historii naturalnej otrzymał nagrodę 60 florenów.

Zastępstwo sprawowane przez wielce czcigodnego Feliksa Gondka, któremu funkcję profesora powierzył dyrektor gimnazjum, zostało zatwierdzone dekretem gubernatora Galicji wydanym 19 stycznia 1851 roku nr 1/9, dlatego 28 tegoż miesiąca został on zobowiązany do złożenia przysięgi związanej z tą funkcją, razem z czcigodnym ks. Gustawem Nowickim, zastępcą profesora naszego gimnazjum, który powinien był już w poprzednim roku złożyć przysięgę, jednak w takim nawale zajęć z powodu zapomnienia tego zaniedbano.

Wincentemu Keidoschowi, czyli dyrektorowi tego gimnazjum, dekretem c.k. Ministerstwa z 22 stycznia 1851 roku nr 4860 roczne wynagrodzenie w wysokości dwustu florenów zaczęto wypłacać już od 1 października 1850 r.

10 lutego tego roku inspektor gimnazjów w Galicji, doktor filozofii Euzebiusz Czerkowski, zaczął kontrolować nasze gimnazjum. Po wykonaniu tego zadania 13. tegoż miesiąca odjechał stąd do Nowego Sącza.

Wilhelm Schmidt, zastępca profesora tego gimnazjum, gdy w sierpniu 1850 roku w Wiedniu nie bez sukcesu podszedł do konkursu, aby otrzymać funkcję nauczyciela w niższym gimnazjum, to uzyskał od wysokiego Ministerstwa Oświaty Publicznej, że jego wynagrodzenie 400 florenów zostało powiększone o 100 florenów, dlatego od października 1850 roku miało mu być wypłacane 500 florenów.

5 maja tego roku dekretem c.k. prezydium Galicji wydanym 23 kwietnia 1851 roku Marceli rycerz de Studziński, wysłany z Przemyśla w funkcji zastępcy profesora gimnazjum bocheńskiego, przybył i tego samego dnia złożywszy przysięgę związaną z tą funkcją, zaczął nauczać historii naturalnej w I i II klasie gimnazjum, języka niemieckiego w I, historii z geografiami w IV i V.

Wysokie c.k. Ministerstwo Oświaty Publicznej uznało, że Janowi Hołyńskiemu za uczenie młodzieży gimnazjum bocheńskiego języka rosyjskiego za pierwszy semestr roku 1851 należy przyznać wynagrodzenie w wysokości 40 florenów.

Wilhelm Schmidt, który dotąd pełnił zadania profesora, dekretem wysokiego Ministerstwa Oświaty Publicznej z 20 maja 1851 roku wydanym po nrem 4854/210, został mianowany profesorem rzeczywistym gimnazjum bocheńskiego. Zwiąawszy się przysięgą, pozostał w tej funkcji z roczną pensją w wysokości 700 florenów.

[s. 37]

Dekretem wysokiego c.k. Ministerstwa Oświaty Publicznej wydanym 16 maja 1851 roku nr 4473/191 gimnazjum bocheńskie zostało zredukowane o dwie najwyższe klasy gimnazjum, tak że od roku szkolnego 1851/52 na przyszłość miały pozostać tylko cztery klasy niższe pod nazwą gimnazjum niższego.

*[Widziałem 1 lipca 1851 roku
Czerkawski]*

10 lipca tego roku pan inspektor gimnazjów na Galicję doktor filozofii Euzebiusz Czerkawski zaczął kontrolować nasze gimnazjum i 15 lipca z tym samym zamiarem udał się do Nowego Sącza.

Czcigodny Józef de Czaykowski, katecheta naszego gimnazjum, dekretem wysokiego c.k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty Publicznej, wydanym 4 czerwca 1851 roku nr 5140/227, otrzymał wynagrodzenie w wysokości 100 florenów za kształcenie młodzieży naszego gimnazjum w naszej historii.

Na koszt dyrektora gimnazjum bocheńskiego Wincentego Keidoscha, katechety gimnazjum Józefa de Czaykowskiego, profesora gimnazjum Wilhelma Schmidta, a także zastępców profesorów Leopolda Buczkowskiego, Józefa Sarneckiego, Augustyna Nowickiego, Feliksa Gondka, Marcellego de Studzińskiego, Jana de Hołyńskiego i Czesława de Rodeckiego zakupiony portret najjaśniejszego cesarza Austrii Franciszka Józefa I został podarowany gimnazjum bocheńskiemu. Kosztował zaś 10 florenów.

Leopold Buczkowski, Feliks Gondek i Marcelli Studziński, pełniący zadania profesorów gimnazjum, 1 sierpnia 1851 roku zostali pozbawieni urzędu i pensji. Przyczyną tego był cytowany wyżej dekret Ministerstwa z 16 maja 1851 roku nr 4473/191, na podstawie którego gimnazjum bocheńskie zostało zmienione w gimnazjum niższego stopnia.

Dekretem Wysokiego c.k. Ministerstwa Oświaty Publicznej wydanym 4 lipca 1851 roku o nrze 6069 przyznane wcześniej wynagrodzenie w wysokości 200 florenów z powodu zredukowania gimnazjum zostaje zabrane dyrektorowi gimnazjum, do tego stopnia, że z tego tytułu zostaje mu jedynie 50 florenów rocznej pensji.

W sierpniu tego roku zaczęto budować kolej z Bochni w kierunku Lwowa. Równocześnie w tym samym miesiącu zostały wzniesione drewniane słupy do podtrzymywania drutu telegraficznego z Krakowa do Lwowa. //

[s. 38]

Rok szkolny 1851/52 rozpoczęty 16 września 1851 r.

Stan profesorów:

Wincenty Keidosch, dyrektor gimnazjum, a także profesor języka niemieckiego w klasie 3 i 4;

Wilhelm Schmidt, profesor języka łacińskiego w klasie 2 i 3, a także geografii i historii w 3 i 4

Józef rycerz de Czaykowski, profesor religii we wszystkich klasach i historii naturalnej w 1 i 2;

Jan rycerz de Hołyński, zastępca profesora języka łacińskiego i niemieckiego w klasie 1, a także języka greckiego w klasie 4, wreszcie języka ruskiego;

Józef Sarnecki, zastępca profesora języka łacińskiego w klasie 4, języka greckiego w 3 i języka niemieckiego w 2;

August Nowicki, zastępca profesora języka polskiego we wszystkich klasach, a także geografii i historii w 1 i 2;

Feliks Gondek, zastępca profesora arytmetyki i geometrii we wszystkich klasach, a także fizyki w klasie 3 i 4;

Robert Kastner, profesor rysunku w szkole miejskiej w Bochni, zwyczajny, a w gimnazjum nazwyczajny kaligrafii;

Dekretem c.k. krajowego zarządu szkół Czesław Rodecki, dotychczas zastępca profesora gimnazjum bocheńskiego, został przeniesiony do Tarnowa 25 września 1851 roku nr 3069, a jego miejsce zajął Feliks Gondek.

13. dzień miesiąca października roku 1851 dla miasta Bochni zajaśniał jako najszcześniejszy, gdyż tego dnia o godzinie czwartej po południu Franciszek Józef I, najjaśniejszy cesarz Austrii, podróżując przez Galicję, w siedzibie cyrkułu bocheńskiego, raczył przyjąć najlaskawiej najżywsze pozdrowienie obywateli.

[zmiana ręki piszącej]

26 listopada 1851 roku dyrektor tego gimnazjum Wincenty Kejdosz na takie samo stanowisko został przeniesiony do c.k. gimnazjum w Tarnowie, a w jego miejsce został dany Józef Czaykowski, wyżej wymieniony profesor religii.

*[Widziałem 30 stycznia 1852 r.
Czerkowski] //*

[s. 39]

Dekretem c.k. prezydium Galicji z 10 stycznia 1852 student tego c.k. gimnazjum z klasy drugiej, o nazwisku Andrzej Klimek, został obdarowany rocznym stypendium w wysokości 150 florenów fundacji Głowińskiego, jako wyróżniający się z tej klasy. Dekret – po wygłoszeniu okazjonalnej egzorty przez katechetę, wielce czcigodnego dyrektora gimnazjum Józefa Czaykowskiego – rzeczonemu uczniowi przy pełnym zgromadzeniu ogłosił rycerz Euzebiusz Czerkowski, c.k. inspektor gimnazjów zachodniej Galicji, wizytujący gimnazjum (1 lutego 1852).

1852

Dekretem krajowego zarządu szkół z 1 kwietnia 1852 roku (bez numeru) Gustaw Nowicki, prezbiter diecezjalny diecezji tarnowskiej, zastępca profesora gimnazjum (języka polskiego i geografii w klasie 1 i 2), z powodu niewłaściwego pedagogicznego postępowania w swoim przedmiocie został pozbawiony tej funkcji, a na jego miejsce został dany nowo wybrany zastępca Marceli Malinowski.

Dekretem wyżej wspomnianego c.k. zarządu z 3 kwietnia 1852 roku nr 1210/57 Jan Hołyński, zastępca profesora tego gimnazjum (profesor języka greckiego w klasie 4 i języka łacińskiego w 1 i 2, a także języka ruskiego), w tym samym charakterze został przeniesiony do

gimnazjum tarnowskiego, a na jego miejsce przybył Jan Romanowski (powołany z gimnazjum w Samborze).

*[Widziałem 19 czerwca 1852 roku
Czerkowski]*

Dekretem c.k. krajowego zarządu szkół z 16 września 1852 roku nr 4267 Józef Sarnecki, profesor tegoż niższego gimnazjum, w tym samym charakterze został promowany do Gimnazjum św. Anny w Krakowie, w jego zaś miejsce wyżej wspomnianym dekretem został dany Jakub Barewicz, zastępca profesora c.k. gimnazjum w Nowym Sączu, w takim samym charakterze.

*[Widziałem 22 lutego 1853 r.
Czerkowski]*

1853

19 lutego 1853 roku wielce czcigodny pan Euzebiusz Czerkowski, c.k. radca i inspektor gimnazjów w Galicji, przybywając z Krakowa, urzędowo skontrolował nasze gimnazjum, a stąd 22. tegoż miesiąca, sprawując swoją funkcję, udał się do Krakowa.

18 lutego roku 1853 przyniósł postępek jeszcze nieodnotowany w annałach austriackich. //

[s. 40]

Człowiek niegodziwy, którego imię i nazwisko historycy przekazali z potępieniem, w południe, uzbrojony w nóż przerobiony na sztylet, podstępnie rzucając się z tyłu na naszego młodego cesarza i króla Franciszka Józefa I, który spacerował w miejscu dostępnym w Wiedniu i oglądał z uwagą maszerujące wówczas wojsko, ośmielił się zadać zabójczy cios. Jednak boska opatrzność świętą głowę księcia, lekko tylko rannego w kark, odsunęła spod strasznego niebezpieczeństwa. Adiutant wojenny (Adjutant) Jego Najświętszego Majestatu hrabia Grüne¹⁶ i zaraz podbiegający na pomoc obywatel wiedeński Ettenreich¹⁷, złapawszy zbrodniczą rękę nożownika, który nie odstąpił od strasznego zamiaru, przekazali go nadchodzącemu wojsku, a następnie sprawiedliwości prawa. Wieść o tej zbrodni, rozchodząc się z prędkością błyskawicy, poważnie wszystkich zaniepokoiła. Jednak wkrótce wierni poddani długiego panowania Austrii, pocieszeni i podbudowani ocaleniem drogiego cesarza, zbiegli się do ołtarzy Najwyższego, zanosząc modlitwy dziękczynne za odwrócenie niewypowiedzianego nieszczęścia grożącego samym podstawom i zasadom monarchii oraz poddanym. Z tej okazji już 21 lutego zorganizowano uroczyste nabożeństwo w kościele bocheńskim, na którym obecni byli c.k. urzędnicy, władze wojskowe i gimnazjum pod kierownictwem c.k. inspektora, wizytującego wówczas gimnazjum. Następnie, gdy Jego Cesarska Mość w pełni powrócił do zdrowia, ponownie obchodzono to święto dziękczynienia 3 marca tegoż roku. W tym dniu miejsca i budynki publiczne, udekorowane znakami manifestowanej radości przy dźwiękach hymnu ludowego (*Volkshymne*) na głównym rynku miasta, wykonywanego przez młodzież szkolną

¹⁶ Karl Fochler hrabia Grüne – adiutant wojenny cesarza Franciszka Józefa.

¹⁷ Josef Christian Ritter z Ettenreich (1800–1875) – obywateli wiedeński, który odegrał kluczową rolę w udaremnieniu ataku nożem na cesarza Franciszka Józefa I, za co został odznaczony osobiście przez cesarza Orderem Franciszka Józefa i Medalem Miasta Wiednia. Honorowy obywatel Lwowa.

i napływających współobywateli za zdrowie ocalonego cesarza, aż do północy jaśniały niezliczonymi światłami.

W maju tegoż roku c.k. urząd cyrkułu zachęcał do zbiórki na budowę w Wiedniu kościoła w tej samej pobożnej intencji, z której to okazji również c.k. gimnazjum bocheńskie (młodzież i profesorowie) na znak słusznego i patriotycznego nastawienia wpłacają nie najmniejszą część.

*[Widziałem 25 czerwca 1853 roku
Czerkowski
(przy okazji wizytacji gimnazjum)] //*

[s. 41]

Stan profesorów c.k. gimnazjum bocheńskiego w roku szkolnym 1852/53:

Józef de Czaykowski, prezbiter diecezjalny diecezji lwowskiej, dyrektor gimnazjum, profesor religii i historii naturalnej;

Wilhelm Schmidt, profesor języka łacińskiego w klasie 2, języka niemieckiego w tej samej klasie, a równocześnie geografii i historii w klasie 2 i 4, kierujący drugą klasą (*ordinarius*);

Feliks Gondek, prezbiter diecezjalny diecezji tarnowskiej, zastępca profesora matematyki w klasie 2, 3 i 4, fizyki w 3 i 4, języka greckiego w klasie 3;

Jakub Barewicz, zastępca profesora języka greckiego w klasie 4, łacińskiego w tej samej, a równocześnie niemieckiego i polskiego;

Marceli Malinowski, zastępca profesora języka łacińskiego, niemieckiego, polskiego, geografii i historii w klasie 3, a równocześnie języka polskiego w klasie 2, kierujący klasą trzecią;

Jan Romanowski, zastępca profesora języka łacińskiego, niemieckiego, polskiego, matematyki i geografii w pierwszej klasie, kierujący klasą pierwszą;

Robert Kastner, profesor zwyczajny rysunku w szkole miejskiej w Bochni i nadzwyczajny kaligrafii w gimnazjum;

Józef Menzek, prywatnie kształcił w śpiewie figuralnym i w muzyce instrumentalnej z własnej gorliwości. Za kształcenie w śpiewie otrzymał wynagrodzenie od wysokiego rządu – 80 florenów.

W tym roku szkolnym 1852/53 student klasy pierwszej Augustyn Wiśniewski, syn urzędnika żup solnych w Bochni, dekretem c.k. prezydium krajowego Galicji z 9 marca 1853 roku nr 1369 został obdarowany stypendium rocznym w wysokości 150 florenów. Stypendium to pochodziło z fundacji Głowińskiego.

Dekretem c.k. krajowego zarządu szkół pod datą 12 września 1853 roku nr 5149 zastępca profesora tego gimnazjum Jan Romanowski za uczenie w gimnazjum liczby godzin większej od właściwej (dwie godziny powyżej przepisowych dwudziestu) ze względu na niekompletny stan profesorów otrzymał wynagrodzenie w wysokości 40 florenów.

Instruktor śpiewu Józef Menzek dekretem z 19 września 1853 roku nr 5297 został wynagrodzony sumą 80 florenów za rok szkolny 1852/53 z funduszu c.k. studiów; podobnie Robert Kastner, profesor rysunku w tutejszej szkole miejskiej, za uczenie kaligrafii młodzieży gimnazjalnej otrzymał 80 florenów. //

[s. 42]

21 grudnia 1853 roku o godzinie wpół do dziesiątej rano Jego c.k. Wysokość upragniony przez mieszkańców Galicji młody arcyksiążę Austrii Franciszek Ludwik, wyruszając do Lwowa na pobyt, w sali urzędu pocztowego godnie powitany przez c.k. urzędników, kapłanów, górników żup solnych, którzy wyszli mu naprzeciw z orkiestrą, i młodzież szkolną, przebywając tam przez kwadrans, łaskawie przemówił do znaczniejszych spośród obecnych.

Dekretem c.k. krajowego zarządu szkół z 21 października 1853 roku nr 6191 roczne stypendium w wysokości 5 florenów z fundacji Stanettiego¹⁸, które w 1852 roku przyznane było studentowi gimnazjum Adolfowi Rybakiewiczowi, na rok 1853 wyasygnowane zostało dla studenta czwartej klasy, Jana Malinowskiego.

1854

Dekretem c.k. krajowego zarządu szkół z 21 stycznia 1854 roku nr 249 profesor Wilhelm Schmidt na własną prośbę wystosowaną z tytułu zadbania o zdrowie swoje i swojej żony otrzymał zapomogę w wysokości 50 florenów.

*[Widziałem 5 lutego 1854 r.
Czerkowski]*

4 lutego 1854 roku do 7. tego miesiąca wyżej wspomniany c.k. radca i inspektor gimnazjów skontrolował nasze gimnazjum, a stąd, sprawując swoją funkcję, udał się do Sącza.

Dekretem c.k. krajowego zarządu szkół z 26 lutego 1854 roku nr 913.11 Józef Zegestowski, po ukończeniu na Uniwersytecie Wiedeńskim trzeciego kursu medycyny (3t Jahrig) został przyjęty w c.k. gimnazjum bocheńskim jako zastępca profesora w miejsce zastępcy profesora Feliksa Gondka, promowanego do troski o beneficjum w Krzyżanowicach (cyrkuł bocheński).

24 kwietnia 1854 roku Jego Cesarska Mość Franciszek Józef I z wielce sławnego rodu Habsburg-Esté, nasz cesarz (Austrii), pojął za żonę najjaśniejszą //

[s. 43]

księżniczkę (Ducissam Herzvezin) Bawarii Elżbietę, pannę ze słynnego rodu Wittelsbachów, w uroczystym akcie sakramentalnego małżeństwa katolickiego. Dzień ten dla wszystkich ludów Austrii był święteczny i wspaniały w całej monarchii i u nas w Bochni obchodzony uroczystym nabożeństwem, na które spływał zewsząd lud, c.k. urzędnicy i władze wojskowe. Na prośbę Jego Błogosławionej Mości rozdawano także biedocie hojne jałmużny. Gubernatorem (locumtenens Stadthalter) Galicji był wówczas Jego Ekscelencja hrabia Agenor Gołuchowski, a biskupem diecezji tarnowskiej jaśnie wielmożny i najczcigodniejszy Józef Alojzy Pukalski.

*[Widziałem 9 lipca 1854 r.
Czerkowski]*

¹⁸ Dionizy Jan Nepomucen Stanetti de Falkenfels (1747–1824) – naczelnik Zarządu Salinarnego w Bochni, założyciel fundacji stypendialnej dla niezamożnych uczniów gimnazjum.

[Widziałem w czasie kanonicznej wizytacji generalnej w Bochni odbywanej w dniach 30–31 lipca 1854 roku Błogosławie Ojca i Syna, i Ducha Świętego i cieszę się, że znalazłem w gimnazjum wiernych przykazaniom Bożym.

Józef Alojzy Pukalski

biskup tarnowski, komandor Orderu Franciszka Józefa I]

Publiczny egzamin gimnazjalny w roku 1854 odbywał się 31 lipca w godzinach porannych. Przewodniczył mu wyżej podpisany najczcigodniejszy biskup tej diecezji z proboszczem i dziekanem (wielce czcigodni Glużyński i Ondraszek), a także rzeczony urzędnik cyrkułu (Kreis-Behörde-Vorsteher) Schneider (Josephus) w obecności bardzo wielu miejscowych oficjeli i obywateli.

W dniach 8–10 lipca c.k. radca i inspektor gimnazjów Galicji Zachodniej (wówczas już należących do zreorganizowanego c.k. Rządu Krajowego w Krakowie) dr Euzebiusz Czerkowski //

[s. 44]

oficjalnie odwiedził gimnazjum bocheńskie i stąd w tej samej sprawie udał się do Nowego Sącza.

Wkrótce potem, 12 lipca, najczcigodniejszy ks. Antoni Gałęcki, kanonik, dziekan kapituły tarnowskiej, przybywając jako komisarz biskupa Sącza, przez pięć dni uczestniczył w prelekcjach w naszym gimnazjum i naukowo przedstawił relację o chrześcijańskiej tendencji religijnej tak w wychowaniu, jak i w kształceniu.

Dekretem Jego Cesarskiej Mości wydanym 16 kwietnia 1854 roku zachodnia część Galicji z granicą na rzece San od 29 maja 1854 roku została poddana nowo zorganizowanemu c.k. Rządowi Krajowemu w Krakowie, jeśli chodzi o administrację polityczną (oczywiście odtąd przestał też istnieć krajowy zarząd szkół we Lwowie).

1854

Stan profesorów gimnazjum bocheńskiego w roku 1854 był taki sam, jak w roku poprzednim, z wyjątkiem tego, że w miejsce Feliksa Gondka, promowanego do parafii w Krzyżanowicach, dekretem c.k. krajowego zarządu szkół z 26 lutego 1854 roku nr 915 wyznaczony został Józef Zegestowski jako zastępca profesora, do tych samych przedmiotów co jego poprzednik.

Wilhelm Schmidt, urodzony w Ołomuńcu w 1819 roku, po wielu kolejach życia 30 stycznia 1848 roku dopuszczony do tego, by był zastępcą profesora w gimnazjum bocheńskim, następnie 20 maja 1851 roku został profesorem rzeczywistym gimnazjum niższego i ostatniego dnia lipca objął tę swą funkcję. Na własną prośbę dekretem c.k. Rządu Krajowego w Krakowie otrzymał profesurę w c.k. gimnazjum katolickim w Hermannstadt (Sibiu). Na miejsce przeznaczenia udał się wraz z rodziną 6 sierpnia 1854 r.

W tym samym roku dach kościoła bocheńskiego został przykryty płytą żelazną, po tym gdy rozeszły się dawne złącza belek. //

[s. 45]

W miesiącu wrześniu 1854 roku pułk piechoty (włoskiej) przybył do Bochni i w mieście oraz miejscach okolicznych został rozlokowany na pobyt zimowy oraz wykorzystany do wznoszenia nasypu pod wiadukt kolei w kierunku Krakowa. Generał tego pułku (General-Major), Jego Ce-

sarska Wysokość arcyksiążę Rajner, z małżonką arcyksiężną Marią Karoliną rezydował przez zimę w Bochni.

1855

16 września rozpoczął się rok szkolny 1854/55. W miejsce Wilhelma Schmidta wyznaczony został zastępca profesora z Śącza, lecz tutaj obowiązki służbowe pełnił tylko przez miesiąc i 1 listopada 1854 roku wyruszył do Wiednia, by zdobywać dalsze wykształcenie. Po nim (nazywał się Andrzej Maj) c.k. Rząd Krajowy w Krakowie dekretem z 29 października 1854 roku wyznaczył zastępcę profesora gimnazjum, niegdyś już pełniącego tę funkcję w Tarnowie, a obecnie zajętego kształceniem prywatnym, Ignacego Kulisseki, który, długo oczekiwany, wreszcie przybył w ostatnich dniach grudnia 1854 roku. Chyba nigdy gimnazjum bocheńskie nie było do tego stopnia pozbawione sił uczących. Od początku semestru aż do stycznia 1855 roku, częściowo z powodu opieszałości powołanych zastępców profesorów, częściowo z powodu chorób nauczycieli już sprawujących swoje obowiązki, maksymalnie czterech nauczycieli (włączając dyrektora) nauczało w czterech klasach. Co więcej, zdarzało się niekiedy, że trzech musiało się zająć całą młodzieżą w możliwy i pożyteczny sposób.

*[Widziałem 4 lutego 1855 r.
Czerkowski]*

*[Widziałem 14 kwietnia 1855 r.
Wilhelm]*

Dekretem Jego Cesarskiej Mości z 5 lutego 1855 roku jaśnie wielmożny De Andrzej Wilhelm, c.k. radca ds. szkolnych i inspektor gimnazjów na Śląsku, objął tę samą funkcję w Galicji Zachodniej i Krakowie (na dystrykt Rządu Krakowskiego – Krakauer Regierung Gebiet). Gimnazjum bocheńskie odwiedził w dniach 13, 14, 15 i 15 i sprawując swą funkcję, udał się do Nowego Śącza.

W tym samym roku dokonał żywota zastępca profesora tego tu gimnazjum Jan //

[s. 46]

Romanowski. Ponieważ wówczas grasowała tutaj cholera, jedynie pięciu profesorów uczyło w całym gimnazjum (niższym, czteroklasowym). Rok szkolny mocą dekretu wysokiego c.k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty Publicznej z 25 grudnia 1854 roku nr 18748 miał określony termin zakończenia. Odtąd wakacje jesienne będą trwały dwa miesiące.

Egzamin publiczny odbywał się w stosownie przystrojonej sali szkolnej. Przewodniczył mu c.k. komisarz cyrkułu pan Piotr Cassina i dziekan prepozyt, duszpasterz miejsca, jaśnie wielmożny Franciszek Gluziński, w obecności urzędników i znaczniejszych miejscowych.

30 czerwca do 3 lipca 1855 roku jaśnie wielmożny Juliusz rycerz de Junosza Gałęcki, kanonik gremialny i dziekan kapituły tarnowskiej, komisarz biskupi, w tym roku dwa razy oficjalnie zwizytował gimnazjum bocheńskie, to w drugim semestrze w wyżej wspomnianym czasie.

15 czerwca, w piątek, o godzinie wpół do jedenastej przed południem Jego Cesarsko-Królewska Mość Franciszek Józef I, najjaśniejszy cesarz Austrii, podróżując przez Galicję, raczył

przyjąć najwyższe pozdrowienie obywateli i młodzieży szkolnej oraz zaszczyścić rozmową przełożonych urzędów i szkół.

Stan profesorów w roku szkolnym 1854/55 przedstawiał się następująco:

Leopold Czaykowski (prezbiter diecezjalny diecezji lwowskiej), krajowy dyrektor gimnazjum, a równocześnie katecheta i profesor rzeczywisty historii naturalnej;

Ignacy Kuliseki, zastępca profesora języka łacińskiego, niemieckiego i matematyki w klasie IV, III i II;

Jakub Barewicz, zastępca profesora języka łacińskiego w klasie II, greckiego w III i IV, polskiego w IV;

Marceli Malinowski, zastępca profesora historii i geografii we wszystkich czterech klasach, języka łacińskiego w klasie III, //

[s. 47]

języka polskiego w IV;

Józef Zegestowski, zastępca profesora fizyki w klasie III i IV, matematyki w I, języka łacińskiego w I.

Ponadto po śmierci zastępcy profesora Romanowskiego uczyli tymczasowo: dyrektor języka niemieckiego i polskiego w klasie II, Zegestowski zaś języka niemieckiego w I i III, polskiego w I. Pierwszy przez 23 godziny, drugi przez 27 godzin w poszczególnych tygodniach.

Liczba młodzieży gimnazjalnej we wszystkich klasach pod koniec roku wynosiła ogółem 69.

Na zakaźną chorobę cholery w tym czasie zapadło wielu studentów, oprócz wyżej wspomnianego profesora spośród grona szkolnego nikt jednak nie zmarł.

Rok szkolny 1855/56 zaczynał się 1 września 1855 roku. Liczba studentów zgłaszających się do zapisu sięgnęła 100.

[Widziałem 27 października 1855 r.

A. Wilhelm]

W dniach od 24 do 28 października 1855 roku c.k. radca i inspektor, wielmożny pan Andrzej Wilhelm zwizytował gimnazjum bocheńskie, a stąd, sprawując tę samą funkcję, udał się do Sącza.

Dekretem c.k. rządu – prezydalnym – z 1 lutego 1856 roku nr 675 zastępca profesora tego gimnazjum Ignacy Kuliseki został zawieszony w obowiązkach służbowych, a następnie w drodze łaski przeniesiony do Rzeszowa jako zastępca profesora gimnazjum.

[Widziałem 12 kwietnia 1856 roku

A. Wilhelm]

W dniach od 11 do 15 kwietnia 1856 roku c.k. radca i inspektor gimnazjów na Galicję Zachodnią i Śląsk drugi raz w roku 1855/56 oficjalnie zwizytował gimnazjum bocheńskie, a stąd, sprawując tę samą funkcję, udał się do Nowego Sącza.

9 marca 1856 roku zastępca profesora Marceli Malinowski z powodu //

[s. 48]

długotrwałej choroby reskryptem c.k. rządu aż do końca roku został zwolniony z obowiązków służbowych, z zachowaniem pensji.

4 marca 1856 roku Jan Kanty Kowalikowski, który zdobył kwalifikacje w zakresie filologii klasycznej na Uniwersytecie Krakowskim, został przyjęty w gimnazjum bocheńskim jako zastępca profesora.

13 stycznia tegoż roku wikariusz tutejszego kościoła Franciszek Fox (po odejściu Antoniego Wydry, swego poprzednika w tej samej funkcji) za zgodą ordynariusza został oddelegowany przez wysoki rząd do pomocy dyrektorowi (który równocześnie był katechetą gimnazjum) w przekazywaniu nauki religii, ponieważ wymagała tego konieczność z powodu niewystarczającej liczby profesorów. Żaden z nich jednak nie był efektywnie oddany temu zadaniu szkolnemu, ponieważ poszczególni spośród grona profesorskiego w zastępstwie prowadzili przepisowe godziny szkolne, dopóki wyjątkową troską wyżej wspomnianego c.k. cesarza troszczącego się o potrzeby gimnazjów 9 czerwca 1856 roku dekretem c.k. ministerstwa z 5 czerwca 1856 roku nr 16104 liczby uczących nie dopełnił Józef L.M. Kraska, wcześniej pastor w Prusach, nawrócony z luteranizmu.

W ten sposób stan profesorów na koniec roku szkolnego 1856 przedstawiał się następująco:

1. Józef Czaykowski, tymczasowy dyrektor, a równocześnie katecheta, jak w roku poprzednim;
2. Jakub Barewicz, zastępca profesora języka łacińskiego w klasie II, greckiego w klasie III i polskiego w klasie III i IV;
3. Józef Zegestowski, zastępca profesora matematyki we wszystkich czterech klasach, fizyki w III i IV, języka polskiego w I i II;
4. Tytus Zegadłowicz, zastępca profesora języka łacińskiego w klasie I, niemieckiego w klasie II, geografii w I, historii w IV;
5. Jan Kanty Kowalikowski, zastępca profesora języka greckiego //

[s. 49]

w klasie IV, łacińskiego w klasie III i IV;

6. Józef L.M. Kraska, zastępca profesora języka niemieckiego w klasie I i III, historii w II.

Śpiewu figuralnego uczył wyżej wspomniany zastępca profesora Tytus Zegadłowicz za odpowiednim wynagrodzeniem wyasygnowanym przez wysoki rząd.

W kaligrafii kształcił Robert Kastner, nauczyciel c.k. bocheńskiej szkoły realnej niższej, za wynagrodzeniem w wysokości 80 florenów rocznie z dofinansowania wysokiego rządu.

W dniach 9, 10, 11 czerwca jaśnie wielmożny Juliusz rycerz de Junosza Gałęcki, dziekan kapituły tarnowskiej, komisarz biskupi, swoją obecnością oficjalnie zaszczylił gimnazjum za rok szkolny 1856.

Egzamin publiczny odbywał się w ostatnich dniach czerwca; wakacje jesienne trwały od 1 lipca do ostatniego sierpnia 1856 roku.

Rok szkolny 1856/57 – zaczął się 1 września 1856 roku Liczba zapisanych do społeczności gimnazjalnej we wszystkich czterech klasach wynosiła 98.

Dekretem wysokiego c.k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty z 24 września 1856 roku nr 14261 Józef Zegestowski, zastępca profesora tego gimnazjum, w celu dalszego kształcenia i zyskania kwalifikacji do funkcji profesora matematyki i fizyki został powołany na studia w c.k. Uniwersytecie Wiedeńskim z zachowaniem swojej pensji (420 florenów rocznie) aż do końca września 1857 roku, a na jego miejsce czasowo zatrudniono substytutę Andrzeja Karpińskiego, który zdał egzamin z tychże studiów, kandydata do profesury w całym gimnazjum.

*[Widziałem 25 października 1856 roku
A. Wilhelm]*

W dniach od 24 do 28 października 1856 roku wyżej podpisany c.k. radca i inspektor gimnazjów skontrolował to gimnazjum, //

[s. 50]

a stąd, sprawując swą funkcję, udał się do Tarnowa.

1856/57

Wysokie c.k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty dekretem z 10 stycznia 1857 roku nr 1987, szczerze przychodząc z pomocą potrzebom tego gimnazjum, dzięki opiece i przewodnictwu wyżej wspomnianego c.k. radcy i inspektora ds. studiów gimnazjalnych, z galicyjskiego funduszu studiów wyasygnowało łaskawie sto florenów, aby za nie nabyto narzędzia i przybory fizyczne i inne najbardziej potrzebne pomoce naukowe.

Stan profesorów na początku tego roku był następujący:

1. Józef Czaykowski, prezbiter diecezjalny, tymczasowy dyrektor, a równocześnie katecheta i profesor historii naturalnej, jak w roku poprzednim;

2. Jakub Barewicz, zastępca profesora języka łacińskiego w klasie I, greckiego w klasie III, polskiego w klasie I i III;

3. Tytus Zegadłowicz, prezbiter diecezjalny rytu ruskiego, zastępca profesora geografii i historii we wszystkich klasach i języka niemieckiego w I;

4. Jan C. Kowalikowski, zastępca profesora języka łacińskiego w klasie III i IV, języka greckiego i polskiego w IV;

5. Józef Zegestowski, zastępca profesora matematyki i geometrii we wszystkich klasach, mineralogii w klasie III i fizyki w IV oraz języka polskiego w klasie II;

6. Józef M.L. Kraska, zastępca profesora języka łacińskiego w klasie II i niemieckiego w II, III i IV;

W śpiewie figuralnym i kaligrafii kształcili ci sami co w roku ubiegłym: Tytus Zegadłowicz i Robert Kastner, a w podstawach języka francuskiego zastępca profesora Józef Kraska za //

[s. 51]

prywatne wynagrodzenie.

18 października 1856 roku Andrzej Karpiński, egzaminowany kandydat do profesury, dekretem wysokiego c.k. Ministerstwa j.w. w miejsce wyżej wspomnianego Józefa Zegestowskiego zaczął sprawować funkcję zastępcy profesora i podjął się nauczania tych samych przedmiotów co jego poprzednik.

28 stycznia kończył się semestr I tego roku, i to egzaminem z nauki religii. 3 lutego 1857 roku stosownym nabożeństwem zaczynał się II semestr roku szkolnego.

6 i 7 marca 1857 roku jaśnie wielmożny Juliusz de Gałęcki, dziekan kapituły katedralnej tarnowskiej, komisarz biskupi ds. religii, oficjalnie zaszczylił swą obecnością to gimnazjum.

[Widziałem 25 maja 1857 roku

A. Wilhelm]

W dniach od 22 do 25 maja c.k. radca inspektor gimnazjów Andrzej Wilhelm, przybywając z Krakowa, oficjalnie skontrolował to gimnazjum i stąd, sprawując ten sam obowiązek, udał się do Sącza. Ostatniego dnia czerwca odbywał się egzamin publiczny za rok szkolny 1856/57, a 1 lipca odprawiano uroczyste nabożeństwo dziękczynne w kościele, następnie zaś odbyło się ogłoszenie cenzurek młodzieży w budynku gimnazjum z prezentowaniem śpiewu figuralnego.

Stan profesorów na koniec tego roku taki sam jak wyżej.

1857/58

Rok szkolny 1857/58 – zaczynał się 1 września 1857 roku nabożeństwem wezwania Ducha Świętego w kościele parafialnym. Liczba zapisanych do społeczności gimnazjum we wszystkich czterech klasach sięgała 107, a więc o sześć więcej niż w roku poprzednim.

Stan i funkcje profesorów na początku tego roku były następujące:

1. Józef Czaykowski, profesor religii //

[s. 52]

i historii naturalnej, tymczasowy dyrektor gimnazjum, uczył: religii we wszystkich czterech klasach, historii naturalnej w klasie I i II;

2. Teodor Stahlberger, dekretem c.k. rządu z datą 18 lipca 1857 roku nr 2255 wyznaczony jako profesor rzeczywisty gimnazjum niższego w miejsce Jakuba Barewicza, zastępcy profesora, dekretem c.k. rządu z 25 sierpnia 1857 roku nr 27525 odesłanego do Rzeszowa, uczy języka niemieckiego w klasie I i IV, języka polskiego w II i III, historii i geografii w II i III;

3. Tytus Zegadłowicz, zastępca profesora języka łacińskiego w klasie I, niemieckiego w III, historii i geografii w I i IV;

4. Jan Kowalikowski, zastępca profesora języka greckiego w klasie IV, łacińskiego w III i IV, polskiego w IV;

5. Józef Maria Leopold Kraska, zastępca profesora języka łacińskiego w klasie II, greckiego w III, niemieckiego w IV;

6. Andrzej Karpiński, egzaminowany kandydat do profesury, na razie zastępca profesora, kształci w matematyce i geometrii klasy I, II, III i IV, fizyce klasy III i IV, mineralogii klasę III, języku polskim klasę I.

Co do przedmiotów dodatkowych, Tytus Zegadłowicz, wyżej wymieniony zastępca, kształcił tymczasowo w śpiewie i kaligrafii.

12 i 13 października 1857 roku jaśnie wielmożny i najczcigodniejszy Antoni de Gątecki, dziekan kapituły tarnowskiej, komisarz biskupi ds. c.k. gimnazjów w sprawach religijnych, sprawując swój urząd, zaszczycił swą obecnością gimnazjum bocheńskie.

Zezwoleniem wysokiego c.k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty z datą 30 września 1857 roku nr 15792 Józef Kraska, zastępca profesora tego gimnazjum, już po raz drugi tak jak wcześniej otrzymał 100 florenów tytułem łaskawej i nadzwyczajnej zapomogi, //

[s. 53]

pod datą 26 grudnia 1856 roku nr 37070.

*[Widziałem 27 października 1857 roku
A. Wilhelm]*

26 i 27 października 1857 roku c.k. radca i inspektor gimnazjów, wielmożny pan Andrzej Wilhelm odwiedził nasze gimnazjum i stąd, sprawując ten sam urząd, udał się do Nowego Sącza.

Zarządzeniem wysokiego c.k. rządu z 18 grudnia 1857 roku nr 39179 Tytus Zegadłowicz (zastępca profesora) zrezygnował z kształcenia w śpiewie na rzecz Franciszka Howorki, organisty kościoła bocheńskiego, i ten od 1 stycznia 1858 roku zaczął pełnić obowiązki instruktora śpiewu młodzieży gimnazjum bocheńskiego.

Dekretem c.k. wysokiego ministerstwa z 28 listopada 1857 roku nr 19726 tutejszy zastępca profesora matematyki i fizyki został mianowany tutejszym profesorem rzeczywiście.

Semestr pierwszy w tym roku skończył się 26 stycznia 1858 roku, i do tego egzaminem publicznym z nauki religii w obecności delegata komisarza biskupiego wielce czcigodnego Franciszka Gluzińskiego, proboszcza kościoła bocheńskiego, w godzinach popołudniowych, zaś semestr drugi zaczął się 1 lutego b.r.

*[Widziałem 4 maja 1858 r.
Wilhelm]*

W dniach od 3 do 5 maja 1858 roku c.k. radca i inspektor gimnazjów, wielmożny pan Andrzej Wilhelm, drugi raz w tym roku szkolnym skontrolował to gimnazjum; podobnie wyżej wspomniany komisarz biskupi w sprawach religijnych 15 i 16 czerwca zaszczycił je swoją obecnością.

24 kwietnia 1858 roku zastępca profesora Józef Kraska dekretem wysokiego c.k. rządu z datą 20 kwietnia 1858 roku nr 11013 zwolniony z obowiązków służbowych w tym samym charakterze, to jest jako zastępca profesora gimnazjalnego, został przeniesiony do c.k. Drugiego Gimnazjum Lwowskiego. Jego zajęcia na zasadzie zastępstwa aż do końca tego roku przejęli: dyrektor Józef Czaykowski //

[s. 54]

przekazywał język łaciński w klasie II, grecki Jan Kowalikowski w klasie III, niemiecki Teodor Stahlberger w klasie IV. Na koniec roku wyasygnowano dla nich odpowiednie wynagrodzenie,

zagwarantowane prawem, za wykonywanie zadań w godzinach nadliczbowych. Porządek nauczania i pozostały podział znajduje się w drukowanym programie tego roku.

Egzamin publiczny odbywał się w stosownie przystrojonej sali szkolnej 30 czerwca 1858 roku, w obecności specjalnie delegowanego komisarza biskupiego Franciszka Glużyńskiego, emerytowanego dziekana i miejscowego proboszcza, oficjeli i znaczniejszych osób przebywających w Bochni.

W przedmiotach dodatkowych: w kaligrafii kształcił zastępca profesora Tytus Zegadłowicz, w języku francuskim Stefan Waremski, profesor szkoły głównej bocheńskiej, w śpiewie Franciszek Howorka, organista kościoła bocheńskiego od 1 stycznia 1859 roku. Za nauczanie języka francuskiego wynagrodzenie płacili uczestniczący w nim.

1859

Rok szkolny 1858/59 zaczął się 1 września 1858 roku nabożeństwem wezwania Ducha Świętego w kościele parafialnym. Liczba zapisanych do społeczności gimnazjum we wszystkich czterech klasach sięgała 114, a więc była o siedem wyższa niż w roku poprzednim. Prawie wszyscy nowo przyjęci pochodzili ze szkoły głównej bocheńskiej.

Stan profesorów na początku tego roku był następujący:

1. Józef Czaykowski, tymczasowy dyrektor, przekazywał naukę religii we wszystkich klasach, historię naturalną w I i II, język łaciński w III;

2. Teodor Stahlberger język grecki w klasie III, niemiecki w I i IV, polski w II i III, historię z geografii w III; //

[s. 55]

3. Andrzej Karpiński matematykę z geometrią we wszystkich klasach, fizykę w IV¹⁹ i mineralogię w III, język niemiecki w II;

4. Jan Kanty Kowalikowski, zastępca profesora, język łaciński w klasie IV i II, grecki w IV, polski w IV;

5. Tytus Zegadłowicz, zastępca profesora, język łaciński w klasie I, niemiecki w III, polski w I, geografii z historią w II i IV.

Jeden etat profesora wakuje.

7 i 8 października jaśnie wielmożny i najczcigodniejszy Juliusz Gałęcki, komisarz biskupi ds. religijnych, zaszczylił to gimnazjum swą obecnością.

Dekretem wysokiego c.k. rządu z 31 stycznia 1859 roku nr 2885 Stefan Kosa poświęcający się kursowi filologicznemu na Uniwersytecie Krakowskim został desygnowany do tego gimnazjum jako zastępca profesora w miejsce wyżej wymienionego Józefa Kraski. Sprawowanie funkcji przyjął 6 lutego tegoż roku i odtąd nastąpił następujący podział przekazywanych przedmiotów:

Józef Czaykowski, tymczasowy dyrektor, przekazywał naukę religii we wszystkich klasach i historię naturalną w klasie I i II;

Teodor Stahlberger język niemiecki w klasie I, III i IV, geografii i historię w klasie II i III;

Andrzej Karpiński matematykę i geometrię we wszystkich klasach, fizykę w III i IV, język polski w II;

Jan Kowalikowski język łaciński w II i IV, grecki w IV;

¹⁹ W rękopisie: *physicam in IIII*. Taką cyfrą liczba 4 jest zapisana tylko raz.

Tytus Zegadłowicz język łaciński w klasie I, niemiecki w II, geografię w I, historię i geografię w IV;

Stefan Kosa język łaciński w klasie III, grecki w III, polski w I, III i IV.

Semestr pierwszy w tym roku skończył się 26 stycznia, i to egzaminem publicznym z nauki religii w obecności //

[s. 56]

delegata biskupiego, wielce czcigodnego Franciszka Gluzińskiego, proboszcza bocheńskiego, w godzinach przedpołudniowych. Semestr drugi zaczął się 1 lutego.

[Widziałem 7 maja 1859 r.

A. Wilhelm]

Od 6 do 18 listopada profesorowie w komplecie (6 osób według najnowszej organizacji) przekazywali dziedziny wiedzy przepisowe w tym gimnazjum składającym się z czterech klas niższych. Toteż do 13 marca – ponieważ profesor Stahlberger chorował – uczyło pięć osób, a następnie do 3 kwietnia – ponieważ niezdrow był zastępca profesora Kosa – jedynie cztery, dzieląc między siebie przedmioty brakujących nauczycieli. Profesor Stahlberger 4 kwietnia, a zastępca Kosa 15 czerwca jako rekonwalescenci dalej sprawowali swą funkcję, ten drugi jednak, nękany groźną chorobą, tylko dzięki wsparciu dyrektora wypełnił pensum semestralne. W śpiewie i kaligrafii kształcił wyżej wymieniony zastępca profesora Tytus Zegadłowicz.

6 i 7 maja wyżej podpisany c.k. radca inspektor gimnazjów oficjalnie odwiedził to miejsce.

28 maja z nakazu c.k. wysokiego rządu opublikowano odezwę, aby młodzież zdolna do służby wojskowej (również gimnazjalna) zgłaszała się do formowania ochotniczych oddziałów, które miały być użyte w zaostrzającej się wówczas wojnie włoskiej.

Podział dziedzin wiedzy przekazywanych w całym gimnazjum na koniec tego roku był taki sam jak od 7 do 17 lutego.

Egzamin publiczny na koniec roku szkolnego 1858/59 dla wszystkich klas odbywał się 30 czerwca, //

[s. 57]

a zwyczajowe uroczyste dziękczynienie w kościele parafialnym odprawiono 1 lipca. Wtedy to jako komisarz biskupi ds. religijnych został oddelegowany do gimnazjum na rzeczony egzamin dziekan i proboszcz miejsca, wielce czcigodny Franciszek Gluziński.

Wakacje jesienne trwały od 1 lipca do ostatniego sierpnia 1859 roku W tym roku żaden Żyd nie został zapisany do społeczności gimnazjalnej.

Na koniec roku liczba studentów wyniosła 106.

Z czwartej klasy odchodzących promowanych było 26.

1860

Rok szkolny 1859/60 zaczął się 1 września 1859 roku nabożeństwem wezwania Ducha Świętego w kościele parafialnym, odczytaniem zasad porządku i dyscypliny gimnazjalnej oraz okolicznościową egzortą.

Liczba zapisanych na studia sięgnęła 112 we wszystkich czterech klasach. Prawie wszyscy nowo przyjęci pochodzili ze szkoły głównej bocheńskiej.

Stan profesorów na początku tego roku był następujący:

1. Józef Czaykowski, tymczasowy dyrektor gimnazjum, przekazywał: naukę religii we wszystkich klasach, język łaciński w klasie III, historię naturalną w klasie I i II;

2. Teodor Stahlberger język niemiecki w klasie II i III, polski w II, geografię i historię w II, III i IV;

3. Andrzej Karpiński język niemiecki w klasie I, geografię w I, arytmetykę we wszystkich czterech klasach, mineralogię w III, fizykę w IV;

4. Tytus Zegadłowicz, zastępca profesora, język łaciński w klasie I i II, niemiecki w IV, polski w czwartej;

5. zastępca profesora Stefan Kosa język łaciński w klasie IV, grecki w III i IV, polski w III i IV;

6. zastępca profesora Jan Kowalikowski chorował, a w jego miejsce przedmiotów uczyli koledzy w sposób wyżej przedstawiony.

Rozporządzeniem wysokiego c.k. rządu z datą //

[s. 58]

27 sierpnia 1859 roku nr 28074 Tytusowi Zegadłowiczowi c.k. Ministerstwo Wyznań itd. przyznało stypendium w kwocie pensji zastępcy profesora aż do końca marca 1860 roku i zwrot kosztów podróży do Wiednia w celu przygotowania się do egzaminu na nauczyciela gimnazjum. Następnie, 8 sierpnia, tam się on udał. Po jego odejściu pozostali wyżej wymienieni nauczyciele z dyrektorem uczyli w zastępstwie przedmiotów wakujących po Zegadłowiczu, lecz już 15 października chory Kosa, niezdolny do sprawowania obowiązków służbowych, powoli trawiony gruźlicą płuc, 21 listopada zmarł, w 23. roku życia. W tym nieszczęsnym czasie, gdy trzech pozostałych profesorów (włączając dyrektora) nie byli w stanie prowadzić nauczania w całym gimnazjum, dyrektor władzą c.k. inspektora gimnazjów i ordynariusza diecezji zatrudnił pomocniczo dwóch kapłanów sprawujących miejscowy urząd parafialny oraz katechetę szkoły głównej. Oni to przez miesiąc za wynagrodzeniem uczyli w zastępstwie: jeden, Jan Piechowicz, języka greckiego w klasie IV, drugi, Andrzej Klima, języka łacińskiego w klasie IV i niemieckiego w II, a Józef Protzner, katecheta szkoły głównej, łacińskiego w I. Wkrótce Jan Dutkiewicz, na koszt c.k. kasy utrzymywany i egzaminowany w seminarium filologicznym w Wiedniu dekretem c.k. Ministerstwa Wyznań itd., 11 października 1859 roku nr 29289 tymczasowo został wpisany do grona profesorów gimnazjum bocheńskiego (mianowany profesorem rzeczywistym gimnazjum sądeckiego), i wracający do zdrowia Jan Kowalikowski (zastępca profesora) zaczęli czynnie pełnić obowiązki (16 listopada 1859 roku.). Józef Protzner po odejściu Jana Piechowicza i A. Klimy (16 listopada) pozostał zatrudniony w wyżej wskazany sposób, ponieważ nadal brakowało szóstego profesora. //

[s. 59]

Ten porządek podziału funkcji między sześć uczących osób trwał nieprzerwanie od 6 listopada 1859 roku do ostatniego dnia stycznia, to jest do końca pierwszego semestru. Egzamin publiczny z nauki religii odbywał się zwyczajowo 26 stycznia pod przewodnictwem komisarza subdelegata biskupiego Franciszka Gluzińskiego.

Od 1 listopada Józef Polityński, nauczyciel szkoły głównej i niższej realnej w Bochni, z zarządzenia c.k. inspektora gimnazjów, który tę szkołę oficjalnie skontrolował w dniach 24–26 października 1859 roku i ponownie zaniepokojony odwiedził 30 listopada, tymczasowo podjął się kształcenia w kaligrafii po odejściu Zegadłowicza. Kształcenie w śpiewie profesorowie zapewniali tymczasem naprzemiennie.

Semestr drugi zaczynał się 1 lutego tradycyjnym nabożeństwem. Teraz nastąpił taki podział przekazywanych przedmiotów z powodu zmniejszenia o kilka godzin obowiązku tygodniowego przyznanego przez c.k. rząd Teodorowi Stahlbergerowi ze względu na przygotowywanie się do egzaminu na nauczyciela gimnazjum:

Józef Czaykowski, tymczasowy dyrektor, uczył przedmiotów: religii, historii naturalnej i języka niemieckiego w klasie II;

Stahlberger historii i geografii, języka niemieckiego w klasie IV, polskiego w II – to jest 14 godzin tygodniowo;

Karpiński arytmetyki i geometrii we wszystkich klasach, geografii w I, języka niemieckiego w I, fizyki w III i IV;

Dutkiewicz greki i języka łacińskiego w klasie III;

Kowalikowski języka łacińskiego w klasie IV i II i polskiego w IV i II;

Pratzner języka łacińskiego w I.

Kształcenia w śpiewie podjął się w miesiącu lutym Jan Kuczera, kapelmistrz w c.k. pułku huzarów, za czym poszła aprobatą wysokiego c.k. rządu z 11 marca 1860 roku. Otrzymywał honorarium z dobrowolnej składki uczniów. //

[s. 60]

Wynagrodzenie za nauczanie przekraczające właściwą liczbę godzin zostało wyznaczone przez wysoki rząd pod datą 10 lutego 1860 roku nauczycielom: Stahlbergerowi, Karpińskiemu, zastępcy Zegadłowiczowi i substytutom, według liczby godzin – Józefowi Protznerowi, Klimie, Piechowiczowi (jak wyżej).

Egzamin publiczny na koniec roku szkolnego 1859/60 odbywał się 30 czerwca w tym samym porządku co w roku poprzednim w obecności delegowanego do tej czynności komisarza biskupiego ds. religii, Jana Mroczkiewicza, obecnego dziekana bocheńskiego. Tradycyjne dziękczynienie odbyło się 1 lipca.

Liczba uczniów na koniec tego roku wynosiła 105.

2 marca 1861 roku Widziałem. Dr A. Janowski²⁰.

Rozporządzeniem wysokiego rządu w Krakowie z 20 lipca 1860 roku nr 21424 wyżej wspomniany nauczyciel J. Dutkiewicz został przeniesiony do gimnazjum sądeckiego i pensja od 1 sierpnia została mu wyasygnowana tamże z kasy lokalnej.

Zarządzeniem wysokiego rządu w Krakowie z 15 sierpnia 1860 roku nr 242368 Józef Zegestowski został przydzielony do gimnazjum w miejsce Dutkiewicza jako zastępca, po zdaniu w Wiedniu egzaminu kwalifikacyjnego. Już wcześniej, w latach 1855–1857, sprawował on ten obowiązek, ostatecznie zaś dekretem wysokiego c.k. ministerstwa z 10 października 1860 roku

²⁰ Ambroży Janowski (1809–1884) – pedagog, poseł sejmu galicyjskiego i austriackiego oraz pierwszy przewodniczący Ukraińskiego Towarzystwa Pedagogicznego „Ridna Szkoła”.

nr 12898 został mianowany profesorem rzeczywistym gimnazjum niższego w naukach matematycznych.

Wynagrodzenia za kształcenie ponad obowiązkową liczbę godzin w semestrze drugim 1860 roku wyasygnowane przez wysoki rząd otrzymali: dyrektor J. Czaykowski 36 florenów, prof. Karpiński 54 floreny, Dutkiewicz 13 florenów, 50 krajcarów, Protzner 72 floreny, Kowalikowski 10 florenów, 80 krajcarów.

Józef Polityński za kształcenie w kaligrafii także za ten drugi semestr, tak jak w innym miejscu, otrzymał wynagrodzenie w kwocie 42 florenów wyasygnowane przez wysoki rząd.

Ostatniego dnia sierpnia 1860 roku starostwo cyrkułu bocheńskiego (Kreis Behörde) //

[s. 61]

zostało przeniesione do Krakowa, a c.k. rząd na Kraków i Galicję Zachodnią (LG Landes Regierung) do Lwowa i zarządzeniem opublikowanym już wcześniej swoje funkcje od 1 września podjęły w miejscach nowego przeznaczenia.

ROK SZKOLNY 1861

Rok szkolny 1861 rozpoczynał się 1 września 1860 roku w sposób tradycyjny, tak jak dotychczas, wezwaniem Ducha Świętego i odczytaniem regulaminu dyscypliny szkolnej. Prawie wszyscy nowo przyjęci przyszli ze szkoły głównej bocheńskiej. Liczba zapisanych w całości wyniosła 106, wśród których było dwóch prywatystów²¹ i dwaj Żydzi, a poza tym wszyscy wyznania katolickiego, rytu rzymskiego. Stan profesorów i ich funkcje na początku tego roku szkolnego były następujące:

Józef Czaykowski, dyrektor, uczył: religii, historii naturalnej w II i III klasie, geografii w I klasie;

Teodor Stahlberger, profesor rzeczywisty, greki w klasie III, języka niemieckiego w III i IV, polskiego w III, historii i geografii w II, III i IV;

Andrzej Karpiński, profesor rzeczywisty, języka łacińskiego w klasie I, niemieckiego w II, polskiego w I, matematyki i geometrii w III i IV, fizyki w IV (23 godziny w tygodniu; taki podział godzin, przekraczający właściwą liczbę, dotyczył także innych profesorów z powodu braku szóstego profesora);

Józef Żegestowski języka łacińskiego w klasie II, niemieckiego w II, polskiego w II, matematyki i geometrii w I i II, historii naturalnej w I;

Jan Kowalikowski, zastępca profesora, języka łacińskiego w klasie III i IV, greckiego w IV, polskiego w IV.

Polityński jak wyżej uczył kaligrafii, Georg Kuczera śpiewu.

Dekretem wysokiego c.k. ministerstwa z 10 października 1860 roku nr 12898 Żegestowski został mianowany profesorem rzeczywistym, Karpiński zaś promowany do gimnazjum tarnowskiego i 1 grudnia 1860 roku odjechał stąd do Tarnowa, podczas gdy przyjeżdżał wyznaczony na jego miejsce dekretem c.k. namiestnictwa z dnia 22 listopada 1860 roku nr 60314 Marceli Ławrowski (kończący studia prawnicze na Uniwersytecie Lwowskim).

Z tego powodu od 1 grudnia nastąpił inny podział kształcenia. I tak:

Dyrektor J. Czaykowski uczył w ten sam sposób i w tym samym porządku co wyżej; //

²¹ Prywatysta – 'uczeń uczący się prywatnie i zdający egzaminy eksternistycznie'.

[s. 62]

Teodor Stahlberger: języka greckiego w klasie III, niemieckiego w III i IV, polskiego w III, historii i geografii w II, III i IV klasie (ogółem 22 godziny tygodniowo);

Józef Zegestowski: języka niemieckiego w klasie II, polskiego w II, matematyki i geometrii w I, II, III i IV, historii naturalnej w I, fizyki w IV (ogółem 22 godziny tygodniowo);

Jan Kowalikowski jak wyżej (18 godzin tygodniowo);

Marceli Ławrowski: języka łacińskiego w klasie I i II, niemieckiego w I, polskiego w I (ogółem 22 godziny tygodniowo).

We wszystkich czterech klasach uczono więc w tym i poprzednim roku ogółem w tygodniu 100 godzin, oprócz egzort w niedziele i święta.

We wrześniu odwiedził także to gimnazjum komisarz biskupi ds. religijnych najczcigodniejszy rycerz Juliusz Gałęcki, prałat kapituły tarnowskiej, jak w latach ubiegłych.

Semestr pierwszy kończył się egzaminem z nauki religii 26 stycznia w obecności subdelegata komisarza biskupiego, wielce czcigodnego Franciszka Gluzińskiego, prepozyta parafii i emerytowanego dziekana bocheńskiego.

Dekretem wysokiego c.k. Ministerstwa Wyznań itd. z 18 listopada 1860 roku nr 16906 Teodor Stahlberger, dopełniwszy egzaminu na magisterium gimnazjalne (dotyczące również gimnazjum wyższego, ośmioklasowego), w lipcu 1860 roku po odbyciu stażu trzech lat (Probejahre triennium) został ogłoszony nauczycielem rzeczywistym (definitiv angestellt). Tenże otrzymał wyasygnowany przez c.k. namiestnictwo (Statthalterei In Lemberg) zwrot kosztów drogi do Wiednia, dokąd udał się na ostatni egzamin, pod datą 29 listopada 1860 roku nr 59217, w kwocie 63 florenów.

W tym czasie, gdy cywilny gubernator hrabia Agenor Gołuchowski został powołany przez Jego Cesarską Mość na funkcję administrowania państwem (Statsministre), złagodzony ustrój państwa (konstytucja) został opublikowany reskryptem cesarskim z 20 października 1861 roku. Gdy trwała organizacja całej zbawiennej monarchii według treści owej konstytucji, //

[s. 63]

na radzie ministerialnej w Wiedniu, pod auspicjami Jego Cesarskiej Mości, omawiano także kwestię publicznego kształcenia szkolnego, i to w językach ojczystych prowincji, powoławszy do tego najwybitniejszych znawców spraw edukacji publicznej. Niedługo później dekretem prezydium namiestnictwa (we Lwowie) z 8 grudnia 1860 roku nr 7985/Praes. c.k. radca ds. szkolnych i inspektor gimnazjów Galicji Wschodniej Euzebiusz Czerkawski tymczasowo został mianowany tymże dla gimnazjów Galicji Zachodniej i Krakowa, podczas gdy odchodził z tej funkcji wyżej wspomniany Andrzej Wilhelm, który otrzymał ten urząd na Śląsku.

Rozporządzeniem c.k. namiestnictwa we Lwowie z 5 stycznia 1861 roku nr 368768 inspektor Czerkawski na trzy miesiące otrzymał urlop (*Urlaub*) ze swojego urzędu, a do zastąpienia go został wyznaczony dr Ambroży Janowski, profesor i dyrektor gimnazjum lwowskiego. Po wizytacji gimnazjów krakowskich oficjalnie skontrolował on także nasze gimnazjum 1 i 2 marca 1861 r.

Na początku semestru drugiego ponownie nastąpiła pewna zmiana w podziale przekazywanych przedmiotów. I tak:

Dyrektor Józef Czaykowski uczył, jak wcześniej, religii i geografii, a historii naturalnej w klasie I i II;

Stahlberger jak wyżej od 1 grudnia, bez zmiany;
Zegestowski, który najpierw ustąpił dyrektorowi nauczanie historii naturalnej w klasie I, podjął się teraz kształcenia w fizyce w klasie III, oprócz zajęć jak wcześniej od 1 grudnia;
Kowalikowski i Ławrowski kontynuowali zajęcia jak wyżej do końca pierwszego semestru.

[9 stycznia 1862 roku Dr A. Janowski]

ROK SZKOLNY 1862

Rok szkolny 1862 – zaczynał się 1 września wezwaniem Ducha Świętego (w niedzielę), następnego dnia (w poniedziałek) odbywały się prelekcje i instrukcje w tradycyjny sposób, w ustalonych godzinach. Szkolny regulamin dyscyplinarny (disciplinar Vorschriften) był ogłaszany w poszczególnych klasach przez dyrektora, który go odczytywał. //

[s. 64]

Prawie wszyscy nowo przyjęci przyszli ze szkoły głównej bocheńskiej, tylko dwóch ze szkoły myślenickiej, dwóch z wadowickiej i dwóch z gimnazjum tarnowskiego. Liczba zapisanych wynosiła ogółem 122, wśród których był jeden prywatysta i pięciu Żydów.

Stan profesorów (nauczycieli) i ich funkcji przedstawiał się następująco:

1. Józef Czaykowski, profesor religii i historii naturalnej, tymczasowy dyrektor gimnazjum, uczył religii i geografii w klasie I, ogółem 11 godzin tygodniowo, oprócz egzort w niedzielę;
2. Stahlberger historii w klasie II, III i IV, języka niemieckiego w III i IV, polskiego w klasie IV – tygodniowo godzin 17;
3. Zegestowski matematyki w klasie I i II, historii naturalnej w I, II i III, fizyki w IV, niemieckiego w klasie I – tygodniowo 19 godzin;
4. Stanisław Ryszowski, wcześniej zastępca profesora w gimnazjum krakowskim, po zdaniu egzaminu na magisterium z filologii (w gimnazjum niższym) w Wiedniu, gdzie na koszt c.k. kasy był utrzymywany dekretem c.k. ministerstwa państwowego (Staatsministerium) i rozporządzeniem namiestnictwa we Lwowie z datą 19 czerwca 1861 roku nr 36137 ustanowiony w funkcji profesora w Bochni, uczył języka łacińskiego w klasie IV, greckiego w III, polskiego w klasie I, II i III – 17 godzin w tygodniu.
5. Kowalikowski, wyżej wymieniony zastępca, uczył języka łacińskiego w klasie III i IV, polskiego w IV – ogółem godzin 18.
6. Ławrowski, zastępca, języka łacińskiego w klasie I, matematyki w III i IV, języka niemieckiego w II – tygodniowo godzin 18.

Kształcenie w kaligrafii kontynuował w tym roku Józef Polityński, nauczyciel bocheńskiej szkoły realnej niższej, za wynagrodzeniem w wysokości 42 florenów austriackich za semestr; w śpiewie Józef Kuczera, kapelmistrz wojskowy ze stacjonującego tutaj pułku huzarów, za wynagrodzenie prywatne płacone przez uczniów (6 florenów na miesiąc).

[s. 65]

Jednak ten skompletowany stan nauczycieli wielokrotnie zmieniał się w ciągu roku. I tak: Teodor Stahlberger dekretem c.k. ministerstwa państwa z 5 września 1861 roku nr 61143 został promowany do gimnazjum krakowskiego, dokąd także 30 września br. odjechał. W miejsce tego

zasłużonego dla gimnazjum bocheńskiego profesora i szlachetnego człowieka wyznaczył c.k. rząd namiestnictwa we Lwowie Wojciecha Rypla, wcześniej zastępcę w gimnazjum krakowskim, który właśnie już z sukcesem podszedł w Wiedniu do egzaminu na nauczyciela filologii (aż do szóstej klasy gimnazjum). I tym samym dekretem z 3 listopada 1861 roku nr 67014 Marcelego Ławrowskiego – przychylając się do jego prośby – przeniósł do gimnazjum przemyskiego, do którego ów został odesłany 29 listopada, w tym samym zaś dniu funkcję objął Rypl przez złożenie przysięgi.

1862

Po odejście Teodora Stahlbergera, profesora zajęć historyczno-geograficznych, c.k. namiestnictwo (Statthaltereii) we Lwowie 15 stycznia 1862 roku dokumentem nr 8522 wyznaczyło do tego gimnazjum historyka Tymoteusza Mandybura, profesora w gimnazjum w Brzeżanach (zachodnia Galicja) (egzaminowanego do całego gimnazjum w 1860 r.), który o wiele później, dopiero 7 kwietnia 1862 roku, przybył, by objąć funkcję.

Tymczasem Wojciech Rypl rozporządzeniem c.k. namiestnictwa we Lwowie z 2 marca 1862 roku nr 13749 promowany jako nauczyciel rzeczywisty do gimnazjum rzeszowskiego został zwolniony z funkcji tutejszej. Na zastępstwo za niego jako szósta osoba ustalonego stanu profesorów naszego gimnazjum c.k. namiestnictwo 20 marca 1862 roku dokumentem nr 15970 ustanowiło Romana Vimpellera, poświęcającego się kursowi historyczno-geograficznemu na Uniwersytecie Krakowskim, jako zastępcę nauczyciela w tym roku. 15 kwietnia br. przysięgą został on wprowadzony w obowiązki służbowe.

15 kwietnia ostatni podział przedmiotów, po czterech zamianach z powodu przemian i odejścia profesorów, trwał do końca tego roku i był następujący:

1. Dyrektor J. Czaykowski uczył religii i fizyki w klasie IV;
2. Mandybur języka łacińskiego w klasie I, niemieckiego w I i IV, historii w IV i III;
3. Ryszowski języka łacińskiego w klasie IV, greckiego w IV, matematyki w I, II, III, IV, //

[s. 66]

fizyki w IV – ogółem tygodniowo 25 godzin;

4. Kowalikowski języka łacińskiego w klasie II i III, greckiego w IV, polskiego w IV – 20 godzin tygodniowo;

5. Vimpeller języka niemieckiego w klasie II i III, polskiego w I, II, III, historii w I i II.

Zegestowski od 15 kwietnia z powodu choroby poprosił o urlop na trzy miesiące i w tym roku żadnego więcej obowiązku nie sprawował.

Wszyscy profesorowie, z powodu braku kompletu uczących czy też choroby wyżej wymienionego, pracując ponad właściwą liczbę godzin tygodniowo, otrzymali stosowne wynagrodzenie (tj. profesor gimn. 21 florenów) z datą 6 listopada 1862 roku, nr 68194.

Od 1 października do końca czerwca pięciu profesorów (włączając dyrektora) z powodu wyżej wspomnianych zmian uczyło zwykłych przedmiotów we wszystkich klasach, i to z godnym pochwały sukcesem. Jedynie język łaciński na poziomie początkującym i fizyka w klasie IV według oficjalnej oceny jaśnie wielmożnego pana inspektora, który w dniach 7, 8 i 9 stycznia zwizytował to gimnazjum, okazały się wyćwiczone mniej, niż oczekiwano.

Dyscyplinę obyczajów ze strony młodzieży, wzięwszy pod uwagę burzliwe czasy, ekscesy i demonstracje polityczne, jakie zdarzały się w tym roku w sąsiednich gimnazjach, ogólnie uważa

się za nienaganną. Pojedyncze przypadki naruszenia regulaminu szkolnego surowo były karcone, młodzieży czujnie pilnowano, przestrzegając instrukcji z 6 września 1861 roku nr 912/Praes. Loctenentiae i 27 marca 1862 roku nr 1949/Praes.

Rozporządzeniem c.k. prezydium namiestnictwa we Lwowie z 26 grudnia 1861 roku nr 1131 została powołana komisja c.k. namiestnictwa w Krakowie. 29 maja 1862 roku rozpoczęła działalność. Dekretem ministerstwa i rozporządzeniem prezydium namiestnictwa z 24 października 1862 roku jej zadanie się rozszerzyło.

Wśród zysków, których uczestnikami stali się w ostatnich latach nauczyciele tego gimnazjum, można wymienić zapomogi. //

[s. 67]

Tak Stahlberger decyzją c.k. namiestnictwa we Lwowie 26 marca 1861 roku nr 12394 pobrał kwotę 80 florenów austriackich, Kowalikowski, zastępca, 3 lipca 1861 roku, nr 42929 – 80 florenów, Ryszowski i Żegestowski 30 stycznia 1862 roku nr 6383 po 50 florenów z funduszu studiów Galicji Zachodniej – oprócz pieniędzy wypłaconych wcześniej [Vorschütze g...öfelich dem ...tliche gefalts] poleońskich.

[zmiana ręki piszącej]

ROK 1862/63

Kolegium nauczycieli przedstawiało się następująco:

Józef Czaykowski, tymczasowy dyrektor i nauczyciel nauki religii;

Magistrowie rzeczywiści: Tymoteusz Mandybur, Józef Żegestowski, Stanisław Ryszewski;

Nauczyciele substytucji lub zastępcy: Jan Kowalikowski i Roman Vimpeller.

Gdy Józef Czaykowski bez nakazu urzędu 17 marca roku 1863 roku ustąpił ze swej funkcji, przekazano instytucję gimnazjum rzeczywistemu nauczycielowi Tymoteuszowi Mandyburowi, aby nią tymczasowo kierował.

Nie od rzeczy wydaje się powiedzieć, że z tego powodu do nauki religii dodatkowo zatrudniono Jana Polończyka.

[zmiana ręki piszącej]

Ostatni rok opisał Tymoteusz Mandybur, którego następcą został Franciszek Szynglarski, rzeczywisty dyrektor tego gimnazjum od roku 1863 aż do 1868. Ten w pięcioleciu //

[s. 68]

swego zarządzania nie kontynuował tej kroniki ani nie wydawał drukowanych programów gimnazjum. Dlatego my, m.,in. Ja, Teodor Biłous, urodzony w Witkowie, leżącym niedaleko rzeki Bug, w roku 1827, pokrótce zastępujemy go w pisaniu annałów gimnazjum.

Wyżej wymieniony dyrektor Franciszek Szynglarski, wielki miłośnik zwięzłości w pisaniu, okazał się wspaniałym nauczycielem młodzieży. Nie tylko z zaangażowaniem pilnował obyczajów uczniów, lecz także wcześniej przychodzących sam z siebie egzaminował, w prawdziwie sokratejski sposób spacerując z nimi po ogrodzie przylegającym do gimnazjum i dobrze odpowiadających chwaląc, nieumiejących zaś i wykręcających się ganiąc i pobudzając do

wyuczenia się lekcji. Ponieważ młodzieńcy kończący tu czwartą klasę, by kontynuować naukę w wyższym gimnazjum, zmuszeni byli się przenosić do innych miast, frekwencja tego zakładu w czasie naszego przybycia, to jest w pierwszych dniach marca 1868 roku była bardzo niewielka, gdyż liczba uczniów ledwo przekraczała sto. [1868] Dochodziła także i ta okoliczność, że tutejsi uczniowie w głównej mierze byli dziećmi ubogich rodziców; ponadto administracja powiatu nad kasą została w tym mieście zniesiona, gimnazjum zredukowano o dwie klasy, urzędy powiatowe o swą większą //

[s. 69]

część, żupy solne o połowę swoich agend. Toteż wielka część oficjeli wyniosła się ze swymi dziećmi z tego miasta.

Powodowany tymi okolicznościami postanowił niżej podpisany stworzyć fundusz do wspierania ubogich uczniów. Był wprawdzie w tym mieście w poprzednim czasie człowiek wybitny o nazwisku Stanetti-Falkenfels, który zebrawszy sto florenów, ufundował stypendium na ten cel, lecz dochody z tego funduszu zabezpieczały tylko jednego ucznia rocznie. Złożywszy więc niewielką kwotę, nakłonił piszący (te annały) pozostałych nauczycieli gimnazjum do ofiarowywania własnych kwot, a następnie uzyskał od magistratu miasta i od przedstawicielstwa powiatu dary przekraczające po sto florenów, które dzięki dochodzeniu z czasem innych darów do tego stopnia wzrosły, że dzisiaj fundusz przekracza 1500 florenów. Statut i spis dobroczyńców zawiera księga przeznaczona do tego celu, poczynając od roku 1868. Z tego powodu, nie mniej niż dzięki życzliwemu i sprawiedliwemu traktowaniu młodzieży, liczba uczniów w poszczególnych latach wzrosła do tego stopnia, że w ostatnich latach (1880, 1881) frekwencja gimnazjum przekroczyła dwustu uczniów.

W tym dziele wspierali piszącego nauczyciele: Józef Żegestowski, Franciszek Nowicki, Jan Wachnianin, Lenartowicz i inni, przede wszystkim zaś c.k. inspektor gimnazjów Antoni Czarkowski. Ich nazwiska na wieczną rzecz pamiątkę słusznie są tu umieszczone. W ten sposób z tego funduszy corocznie wspomaga się 30–50 uczniów. //

[s. 70]

Innym mankamentem tego gimnazjum był budynek zupełnie nieprzystosowany do użytku szkolnego. Z tego powodu piszący prawie co rok nalegał, aby magistrat miasta zatroszczył się o wzniesienie nowego budynku, co wreszcie rzeczywiście doszło do skutku pod auspicjami wysokiego rządu, gdy burmistrzem Bochni został dr Józef Trybulec; tak że kupiono miejsce na całe gimnazjum, i to w najwspanialszy sposób. Budowniczym nowego budynku gimnazjum był Ludwik Kurkiewicz, architekt miejski.

Co do kształcenia młodzieży w naukach, nadzwyczajny postęp zauważa się od czasu, gdy najwyższym c.k. dekretem z 28 czerwca 1867 roku o działaniach szkolnych została ustanowiona wysoka Rada Szkolna Krajowa we Lwowie i wprowadzono język ojczysty prawie we wszystkich gimnazjach i naukach. Troską tej wysokiej rady wyznaczane są najlepsze podręczniki, zwiększona została tygodniowa liczba godzin na język ojczysty i niemiecki, a kontrola szkół powierzona sześciu inspektorom krajowym.

Z całego grona nauczycieli tego gimnazjum wielu oprócz swych obowiązków szkolnych oddawało się naukom i wydało drukiem dzieła różnej treści i objętości. I właśnie napisał

1. prefekt Liszka: *Słownik łacińsko-polsko-niemiecki*, Praga 1835;
2. nauczyciel²²
3. nauczyciel Ludwik Lewartowski: *Historia naturalna Fischera przetłumacz. i do stosunk. Kraj. zastosowana*, Bochnia (Lwów) 1849, wyd. drugie 1854;
4. nauczyciel Wawrzyniec Handschuh napisał: *Studium der deutschen Sprache an den österr. ausserdeutschen Gymnasien* (w progr. gimn. boch. 1850);
5. nauczyciel Wilhelm Schmidt, *Krótki rys Jeografii Belingera*, tłum. Schmidt; Friedrich der Schöne v. Österreich, im Kampfe mit Ludwig dem Bayer. (w progr. gimn. boch. 1852). Później, ucząc w gimnazjum w Suczawie na Bukowinie, wydał wiele książek historycznych o miastach Suczawa i Czerniowce;
6. dyrektor Józef Czajkowski napisał: *Ein heidnischen Klassiker als Bildungsmittel der jetzigen Gymnasial-Jugend.* //

[s. 71]

- (w progr. gimn. boch. 1853);
7. zastępca nauczyciela Jakub Barewicz napisał: *Über die Kreuznichen und Würdigung der menschlichen geistesanlagen.* (w progr. gimn. boch. 1854);
  8. zastępca nauczyciela Tytus Zegadłowicz opublikował: *Überblick der Culturzustände des Alterthums* (w progr. gimn. boch. 1856);
  9. zastępca nauczyciela Andrzej Karpiński napisał: *Schwingungsgesetze gesamter Saiten* (w progr. gimn. boch. 1857);
  10. zastępca nauczyciela Józef Kraska napisał: *Horae Platonicae* (część I, w progr. gimnazjum boch. 1858);
  11. zastępca nauczyciela Feliks Gondek opublikował później – jako kapłan nauczanie zamieniając na parafię – wiele dzieł w języku polskim, z których *Wspomnienia z pielgrzymki do Ziemi św.* zostały wydrukowane dwukrotnie, pierwszy raz w Bochni w 1860 roku drugi raz w Krakowie w 1862 roku.
- Ponadto w czasach minionych ci, którzy pełnili tu obowiązki nauczycieli, Eustachy Prokopczyc, dr Ambroży Janowski, Teodor Stahlberger, Vimpeller, Lenartowicz, Rodecki, przeniesieni do innych gimnazjów lub promowani do wyższych funkcji w hierarchii szkolnej publikowali drukiem swe dzieła. Miejscowość ta bowiem, chociaż położona niedaleko stołecznego Krakowa, to jednak jako miasteczko prowincjonalne cieszy się zbawiennym spokojem i muzom jest przyjazna. Niejeden z wymienionych mężów tu położył fundamenty swoich dzieł.
12. W ostatnich czasach napisał profesor Szklarz *Mineralogię* w języku ojczystym, wydaną w Bochni w 1877 r.
  13. Prof. Habura opublikował *Mowa przy odśton. pomn. Kazim. W. w Bochni*, Bochnia 1871. Ten sam wydał: *Pan Tadeusz i Iliada*, Krak. 1874.
  14. Katecheta Antoni Kornasiewicz napisał kilka dziełek polskich o rekolekcjach uczniów.
  15. Profesor Henryk Machnicki wydał zbiór dokumentów dotyczących historii miasta Bochni (wydrukowane in progr. gimn. boch. 1887).
  16. Wreszcie na koniec piszący tę kronikę Teodor Biłous opublikował w języku polskim *Opis Austryacko-węgierskiej Monarchii*, cz. I, Kołom.; następnie *Statuta funduszu zapomogi ubogich uczniów* //

²² Cała linijka wykreślona.

[s. 72]

gimnazjum bocheńskiego (wyd. I: Lwów 1875, wyd. II: Kołomyja 1886); wreszcie: *Krótki rys utworzenia i rozwoju gimnazjum bocheńskiego*, Bochnia 1887. W języku ruskim opublikował tenże: *Здаія древнія въ соравненіи съ нынішними*, Lwów 1855; *Церви русскія въ Галиції и на Буковине*, Kołomyja 1877; *Родъ князей Острожскихъ*, Lwów, Kołomyja 1883, 1884. Oprócz nich także wiele innych, mniejszych, w tym samym języku. W języku niemieckim napisał: „Geschichte des Königreichs Jerusalem”. To dzieło dotąd pozostaje w rękopisie.

Co do wielu innych nauczycieli tego gimnazjum, to chociaż nie poświęcali się oni pisanii dzieł, to jednak ich uczoność i dar pedagogiczny sprawiły, że wysoki rząd powierzał im prefekturę gimnazjów lub szkół realnych. Z dawnych nauczycieli byli to Brugger, Stawarski, Studziński, Malinowski i inni.

Młodzież gimnazjalną trzeba prowadzić nie tylko do zdobycia wiedzy, lecz także do łagodzenia obyczajów. W tym punkcie położenie tego miejsca, oddalonego od zgiełku, okazji i licznych pokus wielkiego miasta, pomaga nauczycielom w pilnowaniu i wychowywaniu młodzieży. Uczniowie tego gimnazjum – z wyjątkiem tylko rzadkich przypadków – mają opinię dobrze zasługujących się w kwestii obyczajów, tak że nierzadko rodzice mieszkający w sąsiednim mieście stołecznym tu przekazują swoje dzieci. Ponadto wydalenia zdarzają się tu niezmiernie rzadko. Przyczyną nielicznych wyjątków było głównie spożycie napojów alkoholowych z kolegami, którego źródło leżało przede wszystkim w okolicznościach domowych.

Od spraw politycznych młodzież tego gimnazjum nie tylko w ostatnich dekadach trzymała się z daleka, lecz także w czasach rozruchów politycznych. Zawsze wykorzystuje się tu okazję do pielęgnowania i wzmacniania miłości do ojczyzny i najświetniejszego Domu Panującego. I tak z okazji zaślubin Jego Cesarskiej Wysokości arcyksięcia Rudolfa, następcy tronu cesarstwa, wyżej wymieniony dyrektor gimnazjum, piszący tę kronikę, //

[s. 73]

10 maja 1881 roku następującymi słowami przemówił do młodzieży zgromadzonej wraz z nauczycielami w gimnazjum przed świętem kościelnym:

„Dzień dzisiejszy świetnym zajaśniał blaskiem na horyzoncie austriacko-węgierskiej Monarchii. Na wszystkich krańcach rozległego Państwa grają wesoło dzwony, grzmią radośnie głosy jednym wielkim a harmonijnym chórem zachwycenia; nasza bo Najdostojniejsza Rodzina Cesarska obchodzi dzisiaj ważną uroczystość familijną: dzień zaślubin Jego Ces. Wysokości Arcyks. i Następcy Tronu Rudolfa z Jej Ks. Wysokością Królowną Stefanią²³.

Lecz dzień ten nie jest tylko świętem familijnym, on jest uroczystością poruszającą do głębi duszy około 40 milionów ludzi. Bo gdy każdy Monarcha jest poświęconą głową swego państwa, pomazańcem Bożym, władcą losów swych ludów, to nasz Najjaśniejszy Monarcha jest prawdziwym Ojcem swych narodów, władcą serc swych poddanych, krępując ich sprawiedliwością, dobrocią, troskliwością bez granic.

O! Szczęśliwe i trzykroć szczęśliwe narody, noszące ochoczo tak słodkie jarzmo na sobie; stokroć szczęśliwa młodzież, stojąca pod skrzydłami takiego dostojnego i dobrotliwego protektora nauk, mecenasa sztuk pięknych i krzewiciela wszelkich cnót. Bo jeżeli już czcigodny antenat Cesarz Rudolf I – od którego czasów dotąd, to jest przez 600 przeszło lat, Najdostojniejsza Dynastia Habsburgów

²³ Stefania Klotylda Luiza Hermiona Maria Charlotta Koburg (1864–1945), księżniczka belgijska z rodu Sachsen-Coburg Gotha, księżniczka saska, arcyksiężna austriacka. Była drugą córką Leopolda II, króla Belgów, i jego żony Marii Henrietty, arcyksiężniczki austriackiej.

siedzi na potężnych tronach – odznaczał się oprócz swej rycerskości także bogobożnością i cnotliwością, jeżeli Karól V władający swymi orłami na obydwu półkulach świata, osiedlił się na koniec w zaciszu świętego Hieronima, przygotowując się do wieczności: to coś dopiero powiedzieć o najmiłościwiej nam panującym Monarsze, Jego C.K. Apostolskiej Mości Cesarzu Franciszku Józefie I, który nie tylko wśród gradu kul pod Santa Lucea i Solferino nastawiał osobiście swą pierś w obronie Swego państwa, nie tylko wznosił mnóstwo Kościołów, obdarzył hojnie tysiące świętyń, nie tylko na polu prawodawstwa prawami przez Siebie sankcjonowanymi, zapełnił całą bibliotekę: lecz który także utworzył niezmierną liczbę szkół i instytutów dobroczynnych, a naród polski niezliczonymi obdaruł dobrodziejstwami. Zaiste, wszystkie narody mogą nam pozazdrościć takiego poddaństwa!

Lecz nie tylko narody austriacko-węgierskiej Monarchii weselą się dzisiaj; i inne narody na krańcach Europy tryumfują dziś z nami. Tam nad brze//

[s. 74]

gami morza, do którego Moza i Skalda swe powolne nurty poważnie toczą, tam mieszka ludność, podobnie jak i my przez swych monarchów uszczęśliwiona, w krótkim przeciągu czasu oblana licznymi dobrodziejstwami, obdarzona niewyczerpanym dobrobytem, uszlachetniona ogólną oświatą. Z nami raduje się dzisiaj i pięć milionów Belgów.

Komu nie znana urocza dolina nadwiślańska, gdzie po nad kobiercem łąk kwiecistych wznoszą się owiane poezią Krzemionki i wyniosła góra Łazan. Tam w obliczu grodu Krakusowego zajęła sam szczyt góry Łazańskiej wiekiem omszona świątynia Pańska a obok niej w skromnym lecz uroczym dworku osiadł mąż, poważny wiekiem, bogaty doświadczeniem. Tułając się po świecie znalazł dziedzic Łazan ś.p. Kruszewski aż w odległej Brukseli gościnne schronienie. Tu na dworze Królewskim został tenże zaszczycony nie tylko zaufaniem, lecz nawet przyjaźnią, na jego bowiem rękę dobrotliwy Monarcha dokonał żywota ziemskiego. Podobną dobrotliwością i życzliwością odznacza się i teraźniejszy władca Belgów, Król Leopold II wraz z Najdostojniejszą swą małżonką. I z tym to Domem Królewskim kojarzy się dziś najściślejszy związek rodzinny miłościwie panującej nam Dynastii.

Błogostawmy i wychwalajmy Pana na wysokościach, że w swej niewyczerpanej dobroci i niezgłębionej mądrości raczył natchnąć najszlachetniejsze Domy panujące w Europie do najściślejszego związku świętego, albowiem w połączeniu młodych latorośli potężnych i najdobrotliwszych dynastii leży nie tylko rękojmia obustronnego szczęścia jednoczących się, lecz i nam roztwierają się szerokie podwoje najpiękniejszych widoków na przyszłość, gdyż szczęśliwi lubią w około siebie siać szczęściem.

Najdostojniejsi Nowożeńcy J. Wys. Arcyksiążę Rudolf i Jej K. Wysokość Królowna Stefania, którzy w tej chwili u stóp ołtarza otrzymują błogosławieństwo Kościoła, niech nam żyją! (Juventus et praeceptores fervide exclamant: niech żyją.). //

[s. 75]

Najjaśniejsze Państwo Jego c.K. Ap. Mości Cesarz Franciszek Józef I i Jej Ces. Mości Cesarzowa Elżbieta, jako inaugurujący ten szczęśliwy związek, niech nam żyją mnogie lata! (juventus et magistris repetunt jucundam exclamationem). Ich Kroku Mości Król. Leopold II i Królowa Marya, forytujący ten związek, niech żyją! (juv. et prov. exclamant hoca). A teraz udajmy się do świątyni Pańskiej, aby u stóp tronu Najwyższego zanieść nasze prośby o długie i szczęśliwe pożycie Najdostojniejszych Nowożeńców”.

Liczba uczniów prawie co rok tak wzrastała, że w ostatnich latach mieliśmy dwustu – aż do dwustu czterech, a nawet sześciu. Dlatego przez okres wielu lat klasa I i II lub I i III były dzielone na dwie klasy równoległe. W roku 1880 gimnazjum zyskało dobrego nabytku w profesorze Henryku Machnickim, reszta nauczycieli pozostała ta sama, zmieniali się tylko niekiedy zastępcy nauczycieli.

W roku 1882 uroczystości obchodzono 21 grudnia jubileusz sześćsetlecia rządów najwyższego domu Habsburgów. Po uroczystej mszy śpiewanej w kościele młodzież z nauczycielami odeszła do budynku gimnazjum. Tu piszący Teodor Biłous wstąpił na katedrę i do zebranych, wśród których obecni byli starosta powiatu bocheńskiego, radca c.k. namiestnictwa Juliusz Wazl, wygłosił następującą mowę: „Nie jeden już raz obchodziliśmy w tym tu przybytku Muzy uroczystości patriotyczne, lecz dzień dzisiejszy Koroną jest wszystkich; jest to uroczystość nad uroczystościami. W tej bowiem chwili na rozległych przestrzeniach austriacko-węgierskiej Monarchii wszędzie obchodzi się uroczystość 600 rocznicy wstąpienia na tron Najjaśniejszej Dynastii, Miłościwie nam panującej. Początki Domu tego dalekiej sięgają przeszłości. Od dawnych wojewodów, Alemanów wywodzą historycy spokrewnione domy Monarchów Lotaryngii i Hrabów z Habsburgu. Książęta tych starożytnych rodów zawsze odznaczałi //

[s. 76]

się pobożnością, dzielnością i dobrocią – a wskutek tych cnót został Dom Habsburgów wywyższony na tron i panuje już przez 6 wieków; on przy widocznym błogosławieństwie niebios i stałej wierności poddanych sobie narodów nie tylko wszelkie trudności pokonywał, lecz drogą pokoju przez miłość czemraz więcej narodów pod swym berłem jednoczył, tak, że w ciągu wieków z małych początków powstało jedno z najpotężniejszych państw w Europie, Monarchia austriacko-węgierska, nasza wspólna ojczyzna, dająca pod swymi skrzydłami spokojny przybytek 10 ciu narodom w bratniej zgodzie”.

Po tym wprowadzeniu mówiący przeszedł do najznakomitszych historycznych przedstawicieli Najwyższego Domu, nakreślił różnicę między skromnością Rudolfa i pychą Przemysła Ottokara, między fałszywością otoczenia tamtego i jednomyślnością żołnierzy Rudolfa. Toteż na polach morawskich Bóg upokorzył pychę, nieposłuszeństwo i podstęp, kładąc ich pod stopy skromnego, walecznego i wielkodusznego zwycięzcy Rudolfa, który naśladował Aleksandra Wielkiego, swój płaszcz ofiarował martwemu wrogowi, wylewając łzę współczucia, synowi zaś swego wroga nie tylko przywracając ojcowski tron, lecz przyjmując go nawet do swojej rodziny. Przywołując przed oczy słuchaczy wielkoduszność Karola V, panującego na obu półkulach, a wreszcie w klasztornej odosobnieniu przygotowującego się na śmierć, przeszedł mówiący do Marii Teresy, następnie przypomniał bohaterskie walki Franciszka I z zawziętością i geniuszem wojskowym, największym w naszej epoce, wreszcie skończył wypowiedź na rządach miłościwie nam panującego Najjaśniejszego Cesarza Franciszka Józefa I, fundatora uniwersytetów w miastach //

[s. 77]

Klausenburg (Kluż), Agram (Zagrzeb) i Czerniowce, wielu gimnazjów, szkół realnych i tysiąca szkół niższych. Wreszcie wezwał obecnych do zachowania zawsze ducha wdzięczności i dawania wszędzie świadectwa wierności. Na koniec uroczystości nastąpiły deklamacje i śpiew hymnu narodowego.

Budynek gimnazjum, nadwerężony przez czas, kazał myśleć o nowej siedzibie. Dlatego starosta c.k. zarządu powiatu, wspomniany Juliusz Wazl, zwołał zebranie, tak zwaną „ankietę”, aby wypytać o wzniesienie nowego budynku na użytek gimnazjum i podyskutować o nim.

1883

Zebrali się reprezentanci rady powiatu, magistrat miasta, dyrektor gimnazjum z dwoma nauczycielami i miejscowy proboszcz. Piszącemu te wersety dyrektorowi Teodorowi Biłousowi przekazano wszystkie niezbędne akta do przestudiowania i omówienia i zaczynając zebranie, przemówił on w następujący sposób: Trudny zaiste wkłada Pan Przewodniczący tej ankiecie na mnie obowiązek mówić o sprawie gymnasyum tutejszego i to o sprawie drażliwej, bo to będzie mowa jakby pro domo sua; tem trudniejsze moje obecne zadanie gdyż mam przemawiać do szanownego grona mężów zajmujących w naszym mieście i w całej okolicy zaszczytne stanowiska, do mężów ze studiami uniwersyteckimi, ze stopniami akademickimi, z długoletnim doświadczeniem w różnych gałęziach wiedzy i działalności obywatelskiej. Wobec tak poważnego zgromadzenia senatorów naszego grodu i powiatu nie mogę inaczej jak tylko bardzo skromne zająć stanowisko a zatem i w skromnych przemówić ramach, skreślić stan względnej sprawy nie wielu słowy.

Wszystkim nam wiadomo, że oświata stanowi podwalinę prawdziwego szczęścia tak jednostek, jak i całych organizmów. Narody, które się w oświacie wzniosły wysoko ponad zwyczajny poziom, stały się nieśmiertelnymi. Znikli z oblicza ziemi możnowładni Rzymianie, lecz ze źródeł ich wiedzy my dotąd czerpiemy //

[s. 78]

i najpóźniejsze pokolenia rodu ludzkiego będą się do nich uciekać. Podupadli Grecy duchowo i cieleśnie, lecz gdy przed swym upadkiem wzbili się w oświacie najwyżej, po długich wiekach niedoli pień puścił nowe latorośle i naród grecki odradza się dzisiaj ponownie. I Niemcy dźwignęli się za pomocą ogólnie rozszerzonej oświaty na wysokie stanowisko w Europie.

Słusznie przeto powiedział jeden z wielkich mężów naszego wieku: „Umiejętność jest potęgą”. Dobrze to zrozumieli i nasi poprzednicy na tej tu ziemi bocheńskiej, św. Kingą pobłogosławionej i rozwinęli wszelką staranność już w początkach tego wieku, aby Muzom zbudować tutaj przybytek a swoim dzieciom świecznik na krętej drodze życia ziemskiego. I Bóg poszczęścił usilnym staraniom. Wysoki Rząd zezwolił w roku 1817 na stopniowe otwarcie gimnazjum w Bochni, a śp. Cesarz Franciszek I zatwierdził takowe w roku 1818. Tak Bochnia, wówczas mała miescina, przysłała do zakładu naukowego, jakiego jej wiele innych miast pozazdrościć mogło. Tarnopol, Brody miasta ongi w Galicyi po stolicach najznacniejsze, nie miały wtedy żadnego, Kraków tylko jedno gimnazjum. Otoczone życzliwością Wys. Rządu, zapobiegliwością mieszkańców tego miasta zakwitło tutejsze gimnazjum albowiem w 6 klasach liczyło nieraz, jak np. w roku 1826 przeszło 300 uczniów a wielu mężów, niegdyś uczniów tego zakładu wydzwignęło się na znaczne stanowiska w państwie i Kościele. Przy nowej organizacji gymnazyów, wedle której wprowadzono dwustopniowość nauki, inne miasta ubiegły Bochnię, która nie mogąc skompletować a raczej przekształcić swe gimnazjum na 8-klasowe pozostała tylko przy 4-klasowym, albowiem wys. Rozporządzeniem z 16 maja 1851 roku liczba 4473 postanowiono, że bocheńskie gimnazjum z początkiem r. szkoln. 1852 ma mieć tylko 4 klas, co i stało się.

Lecz reprezentacya tego miasta niezaniechała starań //

[s. 79]

o skompletowanie zredukowanego zakładu. Już w tym samym roku (1851), gdy polecono 2 klas zwinąć prosiła reprezentacja miasta o skompletowanie zakładu i obiecała pewną kwotę na utrzymanie 4 wyższych klas ze swej strony składać co rocznie do c.K. Kasy, co Wys. Władza Krajowa z pochwąłą przyjęła do wiadomości. W skutek wprowadzenia nowej organizacji gmin i niewiadomej jeszcze wówczas procedencji w dochodach miejskich skompletowanie nie przyszło do skutku. Sprawa ta wielokrotnie odnawiana szła ciągle w odwłokę nie tylko z powodu kwestyi finansowej lecz także dlatego, że gmina pierwiej prosiła o 8-klasowe gimnazjum, później o realne gimnazjum, nakoniec wysunięto kwestyę obioru dyrektora gimnazyalnego przez gminę. W późniejszych latach wysyłano wielokrotnie deputacyje do Wiednia, mianowicie w roku 1873 instancyonowali droku Hoszard, pp. Michnik i Niwicki Roman, później dr Wojciech Grzegorzek, emeryt. prof. Teologii i proboszcz Bochni wraz z innymi u Najwyższych władz. Wys. Ministerium Ośw. W porozumieniu z Najwyższą Izbą rachunkową reskryptem z 15 grudnia 1874 roku l. 15257 przyjęło propozycyę miasta Bochni, według której gmina zobowiązała się wystawić nowy budynek szkolny na pomieszczenie całego gimnazjum a nadto wyznaczyło na ten cel zezwoloną i jeszcze w roku 1868 złożoną subwencyję w sumie 8400 zł r. au. wal. wraz z narosłymi odsetkami, lecz i tym razem poszła sprawa w odwłokę. Według skreślonego stanu rzeczy należałoby ostatni reskrypt wziąć za punkt wyjścia i przystąpić niezwłocznie do wzniesienia nowego budynku, a to tem bardziej, gdy stary od dawna grozi upadkiem, albowiem już przed rokiem 1868 zawaliła się była jedna ściana zewnętrzna a w ostatnich czasach sufity, powały i sklepienia przybrały zagrażający widok”.

Po długim namyśle wszyscy potwierdzili, że trzeba natychmiast wznieść nowy budynek. //

[s. 80]

Jako ostatni wstał dr Józef Trybulec, adwokat i burmistrz miasta Bochnia. Ten głośno powiedział, że on w tej sprawie jest jednomyślny ze wszystkimi, jednak do samego przedsięwzięcia trzeba przystąpić nie wcześniej, niż dochód miasta, w poprzednim czasie znacznie uszczuplony, zostanie doprowadzony do lepszego stanu. Ten człowiek dzięki swym niezwykłym talentom wkrótce wzbogacił kasę miasta przez swe roztropne decyzje, wybrał sobie odpowiedniego architekta i nowy budynek, jak już wcześniej powiedziano, w krótkim czasie wyrósł jak spod ziemi, mieszcząc się w najwyższej części miasta i z wielkiej odległości przyciągając obcych symetrycznymi kształtami.

1883

W roku Pańskim 1883, dnia 12 miesiąca września, był uroczyste obchodzony jubileusz dwusetnej rocznicy oswobodzenia miasta Wiednia z tureckiego oblężenia. Po uroczystej mszy w kościele parafialnym piszący następującymi słowami przemówił z mównicy do zebranych uczniów i nauczycieli: „Historja jest wielką nauczycielką o losach ludzkich. Ona wykazuje jak najdobitniej, iż tak człowiek – jednostka, jak i cały naród, jak długo starannie pracuje, a przy tem religijnie i moralnie prowadzi się, tak długo wzrasta w siły i sławę; skoro zaś staje się opieszałym i tarci religijność i moralność, podpada osłabieniu, zepsuciu i podlega nakoniec zupełnemu rozkładowi. Był naród w dawnych wiekach, który zawładnął był całym prawie wówczas znanym światem; lecz stawszy się wskutek nagromadzonych bogactw leniwym, oraz

tracąc inne cnoty, został przez drugie narody pokonany i nakoniec wykreślony z księgi narodów żyjących. Tak i we wiekach średnich zdobyli Arabowie wielką część Azji, Afryki i sięgnęli po Europę; lecz stawszy się z czasem niedbałymi i niesfornymi przemienili się z władców w poddanych Turków. Podobnie stało się nieco później i z państwem bizantyjskim. Lecz i w krajach, bliżej nas położonych, było w 17 wieku dosyć żywiołów niesfornych, które, wypowiedziawszy posłuszeństwo //

[s. 81]

prawowitym Monarchom, wzięły się do oręża. Nawet na dalekim zachodzie, w Katolickiej Francji, działo się w owym wieku wcale nie po chrześcijańsku, albowiem królowie i dyplomaci francuscy jętrzyli ciągle wnet Węgrów, wnet inne narody, ostatnimi czasy Turków do walki przeciw Domowi Habsburskiemu, aby Koronę Cesarzów rzymskich władcom francuskim na głowę włożyć. Z tych rozterek i niezgód Chrześcian skorzystali sfanatyzowani Osmanowie i ponieśli zwycięsko chorągiew proroka daleko na zachód. W bitwie pod Sarnakowem poległo rycerstwo bułgarskie wraz ze swym Carem, prawie jednocześnie zostało Kosovepole zbroczone krwią rycerzy serbskich. I trzecie państwo słowiańskie, Bośnia, w 60 lat później uległo w bitwie pod Kluczem roku 1463 przemocy Turków. Lecz zachłanność ostatnich nie znała granic. Zniszczywszy ostatki państwa bizantyjskiego zawładnąwszy prawie całym półwyspem bałkańskim, rzucili się Turcy na Węgry i Polskę a Mohacz, Cecora, Żwaniec tak, jak już poprzednio Warna zabarwiły się potokami krwi rycerskich przodków naszych. Lecz ręka Najwyższego położyła nakoniec kres ich rozbujalności.

Tam daleko w cienistych borach Wołynia i Rusi Czerwonej dojrzywał młodzieniec, potomek Daniłowiczów, Żółkiewskich i Sobieskich, którzy tyle dostawili męczenników za sprawę chrześcijan na licznych pobojuwiskach. Ten miał się stać biczem Bożym na rozzuchwalonych Bisurmanów, którzy powaliwszy Krzyż z bazyliki S. Sofii w Carogrodzie, zamyślali i na wieży S. Szczepana w naddunajskiej stolicy zatknąć półksiężyc, potem bazylikę S. Piotra w Rzymie obrócić na stajnię dla swych rumaków, a nakoniec zawładnąć i resztą Europy. Lecz w Księdze Opatrzności inaczej było zapisane. Dzielny Jan Sobieski oprócz biegłości w 7 językach, nabytej mozolną pracą, wyćwiczywszy się także w tańcu tatarskim i spróbowawszy swych sił w walkach z muzułmanami pod Zbarażem, //

[s. 82]

Zborowem, Podhajcami, Kałuszem, Chocimem, Lwowem i Żurawnem, oraz zdobywszy sobie buławę hetmańską, a następnie i Koronę Królewską, stanął na czele prawie 30 000 rycerzy, pożegnał się ze wszystkimi świętościami Kraju w Częstochowej, Studzianie, Krakowie i w Szamotułach, wyruszył, wskutek zawartego z Ces. Leopoldem I traktatu, forsownym marszem w pochód ku Dunajowi, połączył swe wojska z austriackimi i niemieckimi, objął naczelne dowództwo i pomodliwszy się jeszcze raz na wzgórzach Łysej góry naddunajskiej, spuścił się ze swymi zastępami w dolinę Wiednia i przy pomocy Książąt Lotaryńskiego i Lubomiskiego zgniótł wroga Austrii, Węgier, Polski, oswobadzając do ostateczności przyprowadzony Wiedeń i chroniąc Europę przed zalewem bisurmanów, która w razie przeciwnym bez wątpienia uległaby półksiężycowi. Nową opromieniony sławą bohater nasz wstąpił w mury wycieńczonej stolicy; ogólna radość zajaśniała na obliczach chrześcijan strwożonych, a tej radości odbłaskiem jest i dzisiejsza uroczystość, obchodzona w tej chwili również nad Dunajem, jak i nad Wisłą, nad krętym Dniestrem i nad spokojną Łabą i po wszech krańcach Monarchii austr.-Węgierskiej. Dajmy i my wyraz tej radości dośpiewaniem hymnu ludu”.

Post hanc allocutionem sequebant hori tenore poetae Niemcewicz, declamationes et postremo carmen erat decantatum, ad hanc festivitatem specialiter compositum per prof. Pukowski.

Po tej przemowie nastąpiły chóralne śpiewy wierszy poety Niemcewicza, deklamacje, a wreszcie odśpiewano pieśń specjalnie na to święto skomponowaną przez profesora Pukowskiego.

19 listopada obchodzono święto Najjaśniejszej Cesarzowej, Jej Cesarskiego Mości Elżbiety. Przed uroczystą mszą w kościele dyrektor, który pisze //

[s. 83]

tę kronikę, następującymi słowami zwrócił się do zebranych młodzieńców i nauczycieli: „W każdym społeczeństwie muszą być prawa, któremi się ono rządzi. W organizmie tak wielkim i tak ważnym, jakim jest państwo, tem bardziej muszą być silne podstawy prawne, na których ono spoczywa. Tą osnową jest prawodawstwo państwowe, ciągle się zmieniające, jak życie ludzkie, życie narodów i państw. W naszym państwie w Monarchii austr.-Węg. nadane zostały dobrą wolą miłościwie nam panującego Monarchy swobody konstytucyjne, według których wybrańcy narodów to państwo zamieszkujących, biorą współudział w prawodawstwie. Najjaśniejszy Pan polecił, między innymi niezliczonymi budowłami publicznymi, wznieść także dla reprezentantów ludności odpowiedni gmach we Wiedniu, w którym tak Izba Deputowanych jak i Izba Panów mogłyby się spokojnie naradzać nad dobrem państwa. I powstał gmach okazały, przypominający swymi pięknymi kształtami czasy świetności Aten z epoki Peryklesa Olimpijskiego. Ten to właśnie przybytek Temidy austriackiej w tej chwili zostaje poświęconym.

Lecz dzień dzisiejszy jest uroczystością i z innej strony radością, bowiem obchodzimy w nie Imieniny Najjaśn. Pani i Cesarzowej Naszej Elżbiety, matki swych poddanych, a osobiwie sierót, i pomocy potrzebujących. Jeżeli już obowiązkiem każdego obywatela a osobiwie każdego chrześcijanina, modlić się za Panujących; to owa staranność //

[s. 84]

i dobroć bez granic Najjaśniejszej Pani wkłada na nas tembardziej obowiązek zanosić modły przed tron Najwyższego o wszelką pomyślność dla Tej, która, ścieląc ścieżkę swego żywota kwiatami cnót wszelkich, przynosi ulgę Najjaśniejszemu Panu we wielustronnych, ciężkich trudach około dobra państwa, tak rozlicznie ukształtowanego.

Udajmy się przeto do świątyni Pańskiej, aby u stóp ołtarza złożyć nasze modły za zdrowie, szczęście i długie życie Najjaśniejszej Pani, wznosząc obecnie okrzyk: Niech żyje!”.

1885

Samo niebo sprzyjało wznoszeniu nowego budynku na potrzeby gimnazjum, gdyż zima przelotu lat 1884 i 1885 była tak lekka, że można było kontynuować wiele poprzednich prac. Wreszcie 27 kwietnia 1885 roku było uroczyste święto poświęcenia fundamentów, położonych już wcześniej. Po uroczystej mszy w kościele niezmierny tłum podszedł do wspomnianych fundamentów w uroczystej procesji. Po poświęceniu kamienia węgielnego pobłogosławił dzieło prepozyt tej parafii dr Grzegorzek. Za nim poszedł burmistrz miasta dr Trybulec, w kilku słowach inaugurując święto.

Gdy dokument, podpisany w obecności znaczniejszych osób, został złożony w fundamentach na wieczną rzecz pamiątkę, również wyżej wspomniany dyrektor gimnazjum wszedł na mównicę i odezwał się następującymi słowami: Jako przełożony zakładu dla którego wzosi się ten nowy budynek pozwolę sobie także parę słów wypowiedzieć było w ziemi świętej miasteczko, o którym ludzie starego zakonu mieli bardzo skromne mniemanie, mawiając: „Od Nazaretu czyliż może coś dobrego wyjść?”. A przecież z tej miejsciny I z niemniej ubogiego Betlejemu zajaśniało słońce prawdy, które ród ludzki wysoko wznio//

[s. 85]

sło po nad poziom ówczesnego świata. I między miastami naszego kraju zajmuje Bochnia co do majątku bardzo skromne miejsce; ona należy do osad które w nowszych czasach wszelkie korzyści ominęły. Lecz mieszkańcy grodu tego, wprowadzie ponajwiększej części ubodzy mieniem, ale bardzo bogaci duchem ojcowie miasta uznali w mądrości swej że prawdziwa oświata jest największem szczęściem człowieka. Na tem jednak nie poprzestali, lecz idąc za przykładem godnych przodków swoich, którzy tę tam obecnie ku upadkowi chylącą się staruszkę oddali na cele nauki – rozpoczęli budowę nowego gmachu, który z każdym dniem coraz wyżej piętrzy się ku obłokom. Tem wystawili sobie nie tylko najchlubniejsze świadectwo roztropności lecz oraz i wielkiej ofiarności dla dobra publicznego. Gmach ten, który już teraz w duchu widzę górującym na całą okolicę i nęcącym młodzież pobliskich i dalekich Strón do siebie: będzie oraz przypominał przyszłym pokoleniom przez długie wieki szlachetność dążeń terażniejszej generacji.

Nich mi przeto wolno będzie wyrazić obecnym i nieobecnym mieszkańcom miasta tego a najbardziej szanownym reprezentantom i wszystkim, którzy bezpośredni lub pośrednio przyczynili się do wzniesienia tego budynku rozpoczętego, złożyć w imieniu zakładu i uczącej się młodzieży najszczerze podziękowanie. Zarazem życzę zdrowia szczęśliwego powodzenia i wytrwałości, aby mądrze rozpoczęte dzieło, któremu same nawet niebiosy swą jasnością obecnie sprzyjać się zdają, chlubnie na korzyść miasta, kraju i państwa dokończyć zdołano.

Wy zaś, młodzi przyjaciele moi, którzy wkrótce pierwsi pod przewodnictwem lubiących was nauczycieli macie wstąpić w progi nowej świątyni //

[s. 86]

nauk i ze szczupłych i ponurych komnat zestarzałego budynku przesiedlić się do dźwigającego się z fundamentów gmachu przestronnego i światłego: zatrzymajcie na zawsze w miłej i wdzięcznej pamięci jakie ofiary Wysokie Władzy i Ojcowie miasta tego dla was ponoszą. Wdzięczność tę okażecie nie tylko wszechstronnem uszanowaniem lecz oraz czystością obyczajów i niestrudzoną pilnością w naukach, czem oraz spełnicie gorące życzenie ukochanych rodziców waszych i zasłużycie sobie na pochwałę i błogosławieństwo wszystkich ludzi zacnych. Co aby się spełniło, życzę z całego serca.”

4 września 1886 roku przekazany został nowy budynek do użytku młodzieży gimnazjum.

1887

Nowy rok szkolny 1887/88 zaczął się bardzo przyjemnie, gdyż już 1 października 1887 roku Jego Ekscelencja pan minister wyznał i oświaty publicznej Jego Cesarsko-Królewskiej Mości

cesarza raczył najłaskawiej zwizytować ten azyl muz i w tej księdze wspomnień złożyć swe wspaniałe nazwisko na wieczną rzecz pamiątkę.

*[1 X 1887 Dr Gautsch
c.k. minister wyznań i oświaty]*

Jego Ekscelencja pan Paul Gautsch de Frankenthurn, doktor i minister Jego Cesarskiej Mości, był obecny przy egzaminie z języka łacińskiego w klasie Ib i III oraz z języka niemieckiego w Ia i IV i historii naturalnej w klasie II. Sam także uczestniczył w egzaminowaniu, odwiedził również bibliotekę i gabinety, wreszcie łaskawie przemawiając w krótkich słowach do zebranych w klasach gimnazjum nauczycieli i nauczycielek szkół narodowych miasta wraz ze zgromadzoną młodzieżą,

[s. 87]

wreszcie kazał przedstawić sobie wszystkich nauczycieli gimnazjum i porozmawiał z poszczególnymi o sprawach szkolnych i osobistych.

Zgromadzili się także w gimnazjum przedstawiciele powiatu, miasta i niektórzy deputowani do parlamentu cesarstwa.

Gdy odeszli przedstawieni nauczyciele gimnazjum, podszedł do dostojnego gościa burmistrza miasta, wyżej wspomniany dr Trybulec, i jak w roku poprzednim w Wiedniu w imieniu deputowanych miasta, tak i teraz w miejscu i budynku gimnazjum w imieniu miasta ponowił petycję o pełne gimnazjum. Za nim podążył szlachcic Zdzisław Włodek, wiceprzewodniczący rady powiatowej, który powtarzał prośby w imieniu ludności i szlachty powiatu. Na te prośby odpowiedział c.k. minister, że dobrze zauważył wolę i zapewnienia miasta, w nie mniejszym stopniu również intencję reprezentacji powiatu, jednak na razie nie może niczego pozytywnie obiecać, ponieważ sprawa jest ciągle omawiana. Odjeżdżającego ministra poprosił w końcu w imieniu chłopów deputowany do parlamentu austriackiego Orzechowski ze wsi Łazy, ziemianin, aby sprawę zwieńczył pomyślny koniec. Wyjeżdżającemu z miasta dygnitarzowi towarzyszyli zwierzchnicy wszystkich prawie urzędów, a także dyrektor gimnazjum z częścią nauczycieli – aż na kolej.

Kolegium nauczycieli było wówczas następujące:

1. Teodor Biłous, dyrektor, uczył geografii i historii w klasie II, a także języka niemieckiego w klasie IV.
2. Profesor Maciej Kuc języka łacińskiego w klasie Ia i III, a także języka polskiego w Ia.
3. Prof. Hipolit Pukowski języka łacińskiego w klasie Ib i II.
4. Prof. Machnicki geografii w klasie Ia, Ib, geografii i historii w III i IV, a także języka niemieckiego w III.
5. Prof. Michał Szklarz matematyki w klasie Ia, Ib, III, historii naturalnej w Ia, Ib, II i III. //

[s. 88]

6. Katechetą był czcigodny Stanisław Fox.
7. Ignacy Serwin, egzaminowany zastępca magistra, uczył matematyki w klasie II i IV, fizyki w IV, języka niemieckiego w IIa, polskiego w II.
8. Szymon Dozorcow, zastępca magistra, języka greckiego w klasie IV, języka niemieckiego w klasie Ib, polskiego w Ib.

9. Jan Nowak, zastępca nauczyciela, języka łacińskiego w klasie IV, języka greckiego w III, języka polskiego w III i IV.

Języka francuskiego uczył prof. Kuc, historii krajowej prof. Machnicki, rysunków dyrektor szkoły miejskiej Hahn, śpiewu prof. Pukowski, gimnastyki prof. Szklarz, kaligrafii zastępca nauczyciela Serwin.

Liczba zapisanych uczniów: [...] ²⁴.

Pensja poszczególnych nauczycieli wynosiła w tym roku:

1. Dyrektor Biłous: tytułem pensji 1200 florenów austriackich, tytułem dodatku kwinkwenalnego 1000 florenów, tytułem dodatku aktywalnego 140 florenów i mieszkanie w budynku gimnazjum.

2. Profesor Kuc: tytułem pensji 1000 florenów, tytułem dodatku aktywalnego 200 florenów, tytułem trzeciego dodatku kwinkwenalnego 600 florenów, tytułem wynagrodzenia za język francuski 200 florenów.

3. Profesor Pukowski: tytułem pensji 100 florenów, tytułem dodatku aktywalnego 200 florenów, tytułem trzeciego dodatku kwinkwenalnego 600 florenów, tytułem wynagrodzenia za śpiew 100 florenów.

4. Profesor Machnicki: tytułem pensji 1000 florenów, tytułem dodatku aktywalnego 200 florenów, tytułem drugiego dodatku kwinkwenalnego 400 florenów, tytułem wynagrodzenia za historię krajową w klasie III i IV 90 florenów.

5. Profesor Szklarz: tytułem pensji 1000 florenów, tytułem dodatku aktywalnego 200 florenów, tytułem drugiego dodatku kwinkwenalnego 400 florenów, tytułem wynagrodzenia za gimnastykę 150 florenów.

6. Katecheta Fox tytułem pensji 525 florenów, tytułem dodatku aktywalnego 200 florenów.

7. Zastępca Serwin tytułem pensji 600 florenów, tytułem wynagrodzenia za kaligrafię 84 floreny.

8. Zastępca Dozorców tytułem pensji 600 florenów.

9. Zastępca Nowak tytułem pensji 600 florenów.

Jako podręczniki szkolne były w tym roku używane:

Gramatyka łacińska, red. Samolewicz, we wszystkich klasach,

Gramatyka grecka Curtiusa, red. Samolewicz, w II i IV,

Gramatyka polska, red. Małecki, we wszystkich klasach,

Gramatyka niemiecka, red. Molin, we wszystkich klasach,

Gramatyka francuska, red. Świtkowski,

Przykłady do tłum. z łac. na pol. itd., Samolewicz, w klasie I,

Przykłady do tłum. z łac. na pol. itd., Sobieski, w klasie II,

Przykłady do tłum. z łac. na pol. itd., Jerzykowski, w klasie III i IV,

Ćwiczenia greckie Schenkla, red. Samolewicz, w klasie III i IV,

Ćwiczenia francuskie, red. Świtkowski,

Ćwiczenia niemieckie, red. Molin, w klasie I i II,

Wypisy niemieckie, red. Hamerski, w klasie III i IV,

Wypisy polskie, tom I, II, III, IV, w poszczególnych klasach,

Katechizm Zielińskiego, w klasie I, //

---

²⁴ Brak.

[s. 89]

Historia biblijna starego przym., red. Dąbrowski, w klasie II,
Historia biblijna nowego przym., red. Dąbrowski, w klasie III,
Nauka obrzędów Kościoła kat., red. Jachimowski, w klasie IV,
Cornelii Nepotis Vitae exc. imp. [Korneliusz, Nepos, Żywoty wybitnych wodzów], red. Hof-
fman, w klasie III,
Caesaris Com. de bello gallico [Cezar, Pamiętniki o wojnie galijskiej], red. Grysar, w klasie IV,
Ovidii Carm. selecta [Owidiusz, Pieśni wybrane], red. Grysar, w klasie IV,
Geografia do użytku szk., red. Benoni i Tatomir, w klasie I,
Geografia powszechna, red. Baranowski i Dziedzicki, klasa II, III,
Dzieje powszechne Wellera, red. Sawczyński, tom I, II, III, w klasie II, III, IV,
Opis austriacko-węgierskiej Monarchii, red. Szaraniewicz, w klasie IV,
Geometria poglądowa Močnika, red. Maryniak, w klasie I, część I,
Geometria poglądowa Močnika, red. Maryniak, w klasie III, część II,
Geometria poglądowa Močnika, red. Sternal, w klasie II, część I,
Geometria poglądowa Močnika, red. Sternal, w klasie IV, część II,
Arytmetyka Bączalskiego,
Zoologia obrazkowa Nowickiego, w klasie I i II,
Botanika dla klas niższych Rostańskiego, w klasie II,
Mineralogia Łomnickiego, w klasie III,
Fizyka Soleskiego dla klas niż., w klasie III i IV.

19 listopada obchodzono uroczystość imienin Jej Cesarsko-Królewskiej Mości cesarzowej Elżbiety. Do zgromadzonych w sali egzort uczniów i części nauczycieli niżej podpisany dyrektor wygłosił krótką przemowę w prawie takich samych słowach, jak w drugiej części strony 83, wzywając ich na koniec do pilnego powtarzania w procesie uczenia się.

W tym samy dniu w murze westybulu na koszt gimnazjum i magistratu miejskiego umieszczono marmurową tablicę, zawierającą następujące wersy, zredagowane przez piszącego dyrektora za przyzwoleniem nauczycieli:

„Za panowania na tych ziemiach cesarza
FRANCISZKA JÓZEFA I
i namiestnictwa w tej prowincji
Filipa Zaleskiego
ten budynek wzniosło miasto Bochnia,
gdy burmistrzem był dr Józef Trybulec,
do użytku młodzieży gimnazjum.
Architekt Ludwik Kurkiewicz.
W roku Pańskim 1886”. //

[s. 90]

W dniach od 10 do 14 miesiąca lutego 1888 roku hospitował gimnazjum jaśnie wielmożny pan Antoni Czarkowski, c.k. inspektor szkół krajowych i kawaler Orderu Korony Żelaznej. Po hospitacji tenże zgromadzonemu kolegium nauczycieli przekazał swoje spostrzeżenia, swoje

radę i swoje decyzje, które znajdują się w protokole hospitacji.

Jego c.k. Apostolska Mość najwyższą decyzją z 16 stycznia dyrektorowi tego gimnazjum przyznał stałą emeryturę z normalną pensją. Toteż dyrektor Teodor Biłous, zwolniony z obowiązków służbowych 29 lutego 1888 roku i pożegnany przez nauczycieli i młodzież zgromadzonych w sali egzort, uroczystie ustąpił 2 marca.

Postanowieniem wysokiej Rady Szkolnej Krajowej z 16 lutego 1888 roku nr 60/Pr.RSKr. profesor Maciej Kuc zaczął w zastępstwie pełnić funkcję dyrektora gimnazjum 1 marca 1888 roku.

[zmiana ręki piszącej]

Tenże Maciej Kuc, pełniąc funkcję dyrektora, wkrótce zapadł na chorobę, którą lekarze nazywają wadą serca, i zmarł 29 marca 1888 roku w wieku lat 50. Zmuszony tym nagłym wypadkiem, ponownie przybył jaśnie wielmożny pan Antoni Czarkowski, c.k. krajowy inspektor gimnazjów, i funkcję dyrektora przekazał profesorowi Hipolitowi Pukowskiemu.

1888/9

Jego Ces. i Król. Apostolska Mość najwyższym postanowieniem z 25 lipca 1888 roku raczył najłaskawiej zezwolić, ażeby w zastrzeżeniu konstytucyjnego przyzwolenia potrzebnych funduszy państwowe niższemu gimnazjum w Bochni za przyjęciem odnośnych, przez gminę miasta Bochni przyrzeczonych prestacji, przez stopniowe otwarcie wyższych klas gimnazjalnych na zupełne ośmioklasowe gimnazjum zostało rozszerzone. Stosownie do powołanego Najwyższego postanowienia zezwolił J.E. Pan Minister wyznać i oświecenia reskryptem z 9 sierpnia 1888 roku l. 17022 ażeby z początkiem roku szkolnego 1888/9 otworzoną została prowizorycznie V klasa gimnazjalna. O tem zawiadomiono dyrekcję gimnazjalną telegramem W. Rady Szkolnej Krajowej z 25 sierpnia 1888 roku l. 12002 celem przeprowadzenia wpisów do klasy piątej – do której zapisano 40 uczniów publicznych a 1 prywatystę. Jego Ekscelencya pan Minister Wyznać i Oświecenia reskryptem z 21 lipca 1888 roku l. 11851 zamianował rzeczywistym nauczycielem w c.k. gimnazjum w Bochni Szymona Matusiaka nauczyciela w c.k. gimnaz. //

[s. 91]

św. Anny w Krakowie, który na dzień 3 września 1888 roku złożył przysięgę służbową i obowiązki nauczycielskie objął.

Jego Ces. i Król. Apostolska Mość raczył Najwyższym postanowieniem z 7 sierpnia 1888 roku najmiłościwiej zamianować profesora w c.k. gimnazjum w Przemyślu Michała Żułkiewicza dyrektorem tutejszego gimnazjum.

Nowo mianowany dyrektor objął urządowanie 2 września 1888 roku.

Wys. Rada Szkolna k. r. rozp. z 25 września 1888 roku l. 477/PR.RSK przeniosła Franciszka Gutowskiego z gimnazjum OO. Bazylianów w Buczaczu w charakterze zastępcy nauczyciela do tutejszego zakładu.

Egzaminowany zastępca nauczyciela Franciszek Gutowski złożył 15 października 1888 roku przysięgę służbową i tego samego dnia został w służbę wprowadzony.

15 września za staraniem Dra Józefa Trybulca, prezesa miasta, odbyło się poświęcenie nowego budynku gimnazjalnego przy udziale władz rządowych i autonomicznych, tudzież licznej publiczności. Po nabożeństwie odprawionem w kościele parafialnym udano się w pro-

cesyi do gimnazjum. Dr Wojciech Grzegorzek, kanonik i dziekan, po stosownem przemówieniu dokonał z miejscowem duchowieństwem aktu poświęcenia. Przemawiali: dr Józef Trybulec, dr Juliusz Kleberg, c.k. starosta Zdzisław Włodek, marszałek Rady pow., który swe przemówienie zakończył okrzykiem na cześć Najjaśniejszego Pana, przyjętym i powtórzonym przez całe zgromadzenie z niewysłowionym zapałem; przemawiał dyrektor gimn. Na zakończenie odśpiewali zebrani Hymn ludu.

25 września zwiedził zakład c.k. Inspektor szkół średnich Wny. Pan Antoni Czarkowski.

Dzień 4 października jako dzień imienin Najjaśniejszego Pana i dzień 19 listopada, jako dzień Najjaśniejszej Pani, obchodził zakład uroczystem nabożeństwem. Z powodu czterdziestoletniej rocznicy wstąpienia na tron Jego Ces. i Król. Apostolskiej Mości dzień 1 grudnia był wolny od nauki szkolnej, a młodzież szkolna z gronem nauczycielskiem była w dniu owym na nabożeństwie żywiąc wdzięczne wspomnienie na tak liczne z przesławnem Panowaniem dla wszystkich części państwa połączone dobrodziejstwa. W. Rada szk. kr. reskr. z 11 listopada 1888 roku l. 12973 przyznała profesorowi Michałowi Szklarzowi trzeci dodatek kwinkwenalny do płacy w rocznej kwocie dwustu zł.

W Minist. W. i O. reskr. z 10 stycznia 1889 roku l. 130 przyznało Franciszkowi Gutowskiemu, zast. naucz., dodatek służbowy do należytości zastępcy w rocznej kwocie dwieście zł (R.S.KR z 4/2 89 l. 1162.).

Wśród ogólnej ciężkiej żałoby i smutku z powodu zgonu Jego Ces. i Król. Wysokości Najdostojniejszego Arcyksięcia Rudolfa grono nauczycielskie brało udział w nabożeństwie urządzonem 1 lutego 1889 roku za staraniem miasta Bochni; dnia zaś 5 lutego uczniowie z gronem na nabożeństwie szkolnem błagali Pana zastępów o spokój duszy śp. Najdostojniejszego Następcy Tronu. //

[s. 92].

Do dnia pogrzebu powiewała nad gmachem gymnazyalnym chorągiew żałobna. 16 i 17 czerwca zwiedzał zakład c.k. Inspektor krajowy Wny. Dr Zygmunt Samolewicz. Rok szkolny zakończył się 29 czerwca uroczystem nabożeństwem i rozdaniem świadectw. Skład grona przy końcu roku szkolnego 1888/9:

Żułkiewicz Michał, dyr. uczył jęz. łac. i grec. w V kl. tyg. g. 11

Pukowski Hipolit, prof. ucz. jęz. łac. w III i IV, gr. w III tyg. g. 17

Machnicki Henryk, prof. ucz. jęz. niem. w IV i V, hist. i g. w III, IV i V tyg. g. 18

Szklarz Michał, prof. ucz. hist. nat. w Ia i b, II, V, fiz. III, mat. I a i b, II tyg. g. 19

Ks. Fox Stanisław, naucz., ucz. rel. I a i b, II, III, IV, V tyg. g. 12

Gutowski Franc., egz. zast. naucz., ucz. jęz. pols. III, niem. w I a, geogr. i h. w I a i b, w II tyg. godz. 19

Serwin Ign., egz. zast. naucz., ucz. jęz. niem. w II, mat. w III, IV, V, fiz. IV, tyg. 18

Dozorców Szym., zast. naucz., ucz. jęz. łac. pol. niem. w I b. g. l. 17

Nowak Jan, zast. naucz., ucz. jęz. łac. w II, gr. w IV, pol. II i IV tyg. 18

Przedmiotów nadobowiązkowych uczyli:

Machnicki hist. kraju rodz.

Serwin kaligr.

Szklarz gimnast.

Hahn Fran., kierownik szkoły ludowej, rysunków

Pukowski śpiewu.

A. 1889/90

Rok szkolny 1889/90 rozpoczął się pod dobrą i pomyślną wróżbą. 3 września 1889 roku przejeżdżał przez Bochnię Najmiłościwiej Panujący Cesarz Franciszek Józef I, który raczył przedstawionego mu na dworcu kolejowym dyrektora Michała Żułkiewicza zaszczyścić dłuższą rozmową dopytując się łaskawie o stosunki tutejszego gimnazjum.

Jego Ekscelencya Pan Minister Wyznań i Oświecenia reskryptem z 17 sierpnia 1889 roku l. 15126 przeniósł profesora tutejszego zakładu Hipolita Pukowskiego ze względów służbowych do c.k. gimnazjum w Wadowicach, nadał posady nauczycielskie w tutejszym zakładzie profesorowi c.k. gimnazjum w Wadowicach Ludwikowi Tocie i rzeczywistemu nauczycielowi c.k. gimnazjum w Drohobyczu Stanisławowi Matwijowi i zamianował zastępcę nauczyciela w tutejszym zakładzie Ignacego Serwina, zastępcę nauczyciela w c.k. Gimnazjum św. Jacka w Krakowie Jana Bryla i zastępcę nauczyciela w c.k. szkole średniej w Jarosławiu Stefana Grudzińskiego rzeczywistymi nauczycielami w tutejszym zakładzie. Rada szk. kr. r. z 14 września 1889 roku l. 15606 przyznała prof. Ludwikowi Tocie pierwszy dodatek pięcioletni do płacy.

Rada szk. kr. r. z 18 października 1889 roku l. 18338 przyznała dyrektorowi Michałowi Żułkiewiczowi trzeci dodatek kwinkwenalny do płacy.

Rada szk. kr. z 2 stycznia 1890 roku l. 1182 zatwierdziła x. Stanisława Foxa w zawodzie nauczycielskim i nadała mu tytuł c.k. profesora.

Rada szk. kr. r. z 13 kwietnia 1890 roku l. 4119 przyznała prof. Henrykowi Machnickiemu trzeci dodatek pięcioletni do płacy.

Na mocy zezwolenia W. Rady szk. kr. z 8 stycznia 1890 roku l. 468 z powodu szerzenia się nagminnego influency między młodzieżą szkolną, według uznania miejscowego fizyka uwolniono uczniów od lekcji szkolnych na 8 dni, tj. od 12 stycznia do 20 stycznia 1890 roku.

W dniach 16–21 marca 1890 roku odbył lustracyą zakładu c.k. krajowy Inspektor szkół średnich J.W.P. Dr. Zygmunt Samolewicz. Konferencya polustracyjna odbyła się 21 marca.

4 maja umarł uczeń 4. klasy Władysław Bączalski. //

[s. 93]

22 maja odbyła się wycieczka do lasu kolanowskiego z następującym programem: Po przybyciu do lasu po pewnym odpoczynku rozeszli się uczniowie w różne strony klasami i ze swymi gospodarzami, aby swobodnie oddychać świeżem powietrzem i aby się z całą swobodą zabawić. Koło godz. 6. zgromadzili się wszyscy na oznaczonym miejscu, gdzie nastąpiły wobec całego zakładu śpiewy uczniów, deklamacye – zbiorowe i pojedyncze – polskie i greckie, nareszcie marsz ogólny przy śpiewie i odgłosie muzyki.

Skład grona naucz. przy końcu r. szk. 1890:

1. Żułkiewicz Michał, dyrektor, członek Rady miejskiej, uczył jęz. gr. w kl. VI, tyg. godz. 5
2. Machnicki Henryk, prof., czł. Rady m., gosp. kl. VI, uczył geogr. w I a i b, hist. i g. w kl. 3–6 tyg. godz. 20
3. Szklarz Michał, prof., czł. Rady m., zawiad. gab. przyr., uczył mat. w kl. 2 i 3, hist. nat. w 1–3, 5 i 6 tyg. godz. 18
4. Tota Ludw., prof. gosp. kl. I a, uczył jęz. ł. w 1 a, jęz. gr. w 5, jęz. pol. w kl. 1 a tyg. godz. 16
5. ks. Fox Stanisław, prof., zaw. bibl. uczn., uczył religii w kl. 1–6 tyg. godz. 14
6. Matwij Stanisław, naucz., gosp. kl. V, uczył j. łac. w kl. 5 i 6, jęz. gr. w 3, tyg. godz. 17

7. Matusiak Szymon, naucz., gosp. kl. I b, uczył j. łac. w kl. I b, j. pol. w 5 i 6, j. niem. w 4 tyg. godz. 18
  8. Serwin Ignacy, naucz., zaw. gab. fiz., uczył mat. w kl. I a i b, 4-6, fiz. w kl. 4, tyg. godz. 19
  9. Grudziński Stefan, naucz., uczył j. niem. w kl. I a, 3, 5 i 6, tyg. godz. 18
  10. Bryl Jan, naucz., gosp. kl. II, zaw. bibl. naucz., uczył j. łac. w kl. 2, j. gr. w 4, j. pol. w 2 i 4, tyg. godz. 18
  11. Dozorców Szymon, z. n., gosp. kl. IV., uczył j. łac. w kl. 4, j. niem. w kl. I b i 2, tyg. godz. 17
  12. Nowak Jan, z. n., g. kl. 3, uczył j. łac. w kl. 3, j. pol. w kl. I b i 3, hist. i gr. w 2, tyg. godz. 16
- Naucz. przedm. nadob.: 1 Machnicki uczył hist. kr. rodz. kl. 3, 4 i 6 – 2 Serwin uczył kaligrafii, Szklarz uczył gimnastyki, Hahn Franc. uczył rysunków, Langer Antoni kapelmistrz muzyki salinarnej, uczył śpiewu. –

A. 1890/91

Rada szk. kr. r. z 18 sierpn. 1890 roku l. 13142 przeniosła zastępcę naucz. Jana Nowaka z tutejszego zakładu do c.k. gimn. w Rzeszowie, natomiast zaś zamianowała Juana Koczwarę zastępcą naucz. w tutejszym gimnazjum.

Zastępcę n. Nowaka uwolniono od obowiązków naucz. w tutejszym zakładzie 27 sierpnia 1890 roku. Z. n. Koczwarę złożył przysięgę służbową 9 września 1890 roku.

Jego Ekscelencya Pan Minister wyzn. i ośw. reskr. z 26 czerwca 1890 roku l. 10601 zamianował rzeczywistymi nauczycielami w tutejszym zakładzie zastępcę naucz. w gimnazjum św. Jacka w Krakowie Wawrzyńca Waśkowskiego, który złożył przysięgę służbową 22 sierpnia 1890 roku, i zastępcę naucz. w gimnazjum w Kołomyi Juliana Kozińskiego, który złożył przysięgę służbową d. 28 sierpnia 1890 roku.

W roku szk. 1890/91 przybyła siódma klasa główna.

Przyjęto do zakładu z początkiem roku szk. 302 uczniów.

W tym roku wprowadzono w tutejszym zakładzie naukę muzyki której udzielał kapelmistrz muzyki salinarnej Antoni Langer.

Dzięki poparciu ze strony c.k. starosty Dra. Juliusza Kleeberga kupiono instrumentów muzycznych za 252 zł 29 ct. złożonych z dobrowolnych datków, które zapisane są w Księżce założycieli orkiestry gimnazjalnej. 13 grudnia wystąpiła orkiestra gimnazjalna na wieczorku, który się odbył w gmachu szkolnym ku uczczeniu Adama Mickiewicza z następującym programem:

Zagajenie przez nauczyciela języka polskiego Szymona Matusiaka

Uwertura „Straż królowej” przez Godefroya wykonana przez orkiestrę gimn.

„Serenada” Moniuszki – chór mieszany //

[s. 94]

4. Hej latawce – Krakowiak
5. Deklamacja zbiorowa z 3 części Dziadów – z opuszczeniem niektórych ustępów
6. Marsz śpiewaków. Chór męski.
7. Deklamacja z 1. księgi Pana Tadeusza o grzeczności
8. Chłopi arystokraci przez Michnika: a) Mazurek gdur b) Mazurek gmoł c) Krakowiak – Orkiestra gimnazjalna.-

J.E.P. Min. w. i o. rozp. z 24 list. 1890 roku l. 21276 zamianował nauczyciela Szymona Matusiaka inspektorem szkół ludowych w bocheńskim i brzeskim okręgu szkolnym.

Rada szk. kr. r. z 9 stycznia 1891 roku l. 440 zamianowała Artura Passendorfera zastępcą nauczyciela dla tutejszego zakładu.

27 czerwca zaszczylił zakład swą obecnością Najprzew. X. Biskup Ignacy Łobos. Przyjęty u bramy gmachu szkolnego przez dyrektora i grono nauczycielskie, w sali egzortacyjnej powitany przez młodzież szkolną stosowną pieśnią, odśpiewaną przy wtórze muzyki gymnazyjalnej, i mową Bystrzyckiego, ucznia 7 klasy, przemówił w słowach wzniosłych do młodzieży. Zachęcając do religijności, do sumiennego wypełniania obowiązków i do wytrwałości, w rzewnych i rozculających słowach przedstawił troskliwość rodziców o dzieci i nieustanne czuwanie nad nimi matek, tudzież przestrzegając uczniów aby nie ulegali strasznym wpływom, jakie źli ludzie chcą wywierać na młodzież ku jej zgubie.

Po tej budującej przemowie, która głęboko utkwiała w sercach słuchaczy i obfity plon wyda, Najprzewielebniejszy Pasterz uroczyście pobłogosławił młodzież i grono nauczycielskie, a dyrektor serdeczne za to złożył podziękowanie.

Rok szkolny zakończono 28 czerwca uroczystym nabożeństwem i rozdaniem świadectw.

Skład grona nauczycieli przy końcu roku szk. 1891.

Żułkiewicz Michał, dyrektor, uczył jęz. gr. w kl. VII – tyg. godz. 4

Machnicki Henryk, profesor, uczył geogr. w kl. I a i b, hist. i geogr. w kl. II a, V, VI, VII. tyg. godz. 20

Szklarz Michał, prof., uczył mat. w kl. 3 i 4, hist. nat. w kl. I A i B, 2 a i b, 5 i 6, fiz. w kl. 3 – tyg. godz. 20

Tota Ludwik, prof., gosp. kl. 2 a, uczył jęz. łac. w kl. 2 a, jęz. gr. w kl. 6, jęz. pol. w kl. 2 a i b – tyg. g. 19

ks. Fox Stanisław, prof., zaw. bibl. uczn., uczył rel. w kl. I a-VII, tyg. godz. 18

Matwij Stanisław, naucz., gosp. kl. VI, uczył jęz. łac. w kl. 6 i 7, jęz. gr. i pol. w kl. 4 – tyg. g. 18

Serwin Ignacy, nauczyciel, zaw. gab. fiz., gosp. kl. VII, uczył mat. w kl. 2 a i b, 5, 6 i 7, fiz. w kl. 4 i 7 – tyg. g. 22

Bryl Jan, naucz., zaw. bibl. naucz., gosp. kl. 5, uczył jęz. łac. w kl. 3, jęz. gr. w kl. 3 i 5. tyg. g. 16

Grudziński Stefan, naucz., gosp. kl. IV, uczył jęz. niem. w kl. 3-7. tyg. g. 20

Waśkowski Wawrzyniec, naucz., gosp. kl. 3. uczył jęz. pol. w kl. 3, hist. i geogr. w kl. I a, III, IV, mat. w kl. I a i b, tyg. godz. 20

Koziński Julian, naucz., gosp. kl. I a, uczył jęz. łac. w kl. I a i 5, jęz. niem. w kl. 2 a. Tyg. godz. 19

Dozorców Szymon, zast. naucz., gosp. kl. II b, uczył jęz. łac. w kl. 2 b i 4. jęz. niem. w kl. 2 b – tyg. godz. 19

Koczvara Jan, zast. naucz., gosp. kl. I b, uczył jęz. łac. i niem. w kl. 1 b, jęz. pol. w kl. I a i b. Tyg. g. 20

Passendorfer Artur, zast. naucz., uczył jęz. pol. w kl. V-VI, jęz. niem. w kl. I a, logiki w kl. 7 – tyg. godz. 17

Machnicki, uczył hist. kr. rodz. w kl. 6 i 7. tyg. godz. 2

Waśkowski, uczył hist. kr. rodz. w kl. 3 i 4. tyg. godz. 2

Serwin, uczył kaligrafii tyg. godz. 2

Szklarz, uczył gimnastyki tyg. godz. 6

Hahn Franciszek, kierownik szkoły lud. 6 kl., uczył rysunków 4 g. t.

Langer Antoni, kapelmistrz muzyki salinarnej, uczył śpiewu tyg. godz. 4, muzyki tyg. godz. 3 //

[s. 95]

A. 1891/2

W roku 1891/2 przybyła ósma klasa główna.

Z początkiem roku przyjęto do zakładu 374 uczniów.

J.E. Pan Minister w. i o. r. z 24 czerwca 1891 roku l. 10762 zamianował zastępcę nauczyciela w c.k. gimn. IV. we Lwowie Mikołaja Mazanowskiego rzeczywistym nauczycielem przy tutejszym zakładzie z prawomocnością od 1 września 1891 roku.

Mazanowski złożył przysięgę służbową 31. sierpnia 1891 roku.

Rada szk. kr. r. z 23 lipca 1891 roku l. 10423 na mocy reskryptu minist. z 30 kwietnia 1891 roku l. 8359 zamianowała Tadeusza Cwojdzńskiego, poddanego pruskiego, zastępcą nauczyciela, który objął obowiązki nauczycielskie w tutejszym zakładzie 29 sierpnia 1891 roku. (bez przysięgi służbowej).

Rada szk. kr. r. z 27 sierpnia 1891 roku l. 12616 zamianowała Józefa Leona Wierzbickiego zastępcą nauczyciela, który d. 3 września 1891 złożył przysięgę służbową.

Rada szk. kr. r. z 7 września 1891 roku l. 17047 zamianowała Michała Konstantego Boguckiego dla tutejszego zakładu zastępcą nauczyciela. Przysięgę służbową złożył tenże 15 września 1891 roku.

Rada Szk. kr. rozp. z 9 września 1891 roku l. 16847 zatwierdziła nauczyciela c.k. gimnazjum i okręgowego inspektora szkół ludowych, Szymona Matusiaka w nauczycielstwie i nadała mu tytuł c.k. profesora.

Rada Szk. kr. rozp. z 20 października 1891 roku l. 20001 zatwierdziła nauczyciela, Stanisława Matwija, w zawodzie nauczycielskim i nadała mu tytuł c.k. profesora.

19 grudnia odbył się w gmachu szkolnym wieczorek ku uczczeniu A. Mickiewicza.

11 i 12 stycznia zwiedzał zakład c.k. krajowy Inspektor szkół średnich, Dr. Ludomił German.

25 kwietnia Viceprezydent c.k. Rady Szk. kr., Dr. Michał Bobrzyński, zwiedził zakład i był obecny na godzinie języka łacińskiego w VI klasie, języka polskiego w IV. klasie, języka niemieckiego w IIIa i w V. klasie.

X. Franciszek Lipiński, miejscowy dziekan i delegat biskupi dla nadzorowania nauki religii w tutejszym zakładzie, przysłuchiwał się w ciągu roku nauce religii we wszystkich klasach z wyjątkiem V. kl., w d. 3. kwietnia był na egzorcie niższego gimnazjum.

W tym roku odbył się pod przewodnictwem Dra. Zygmunta Samolewicza, krajowego Inspektora szkół średnich, pierwszy egzamin dojrzałości, który się skończył 10 czerwca 1892 roku.

Do egzaminu ustnego zgłosiło się 30 uczniów publicznych i 2 prywatystów tutejszego gimnazjum po raz pierwszy, tudzież 1 uczeń publiczny z innego zakładu po raz drugi.

Egzamin dojrzałości z odznaczeniem złożył Gnoiński Michał (z Wiśnicza) i Tenczyn Emilian. Za dojrzałych zostali uznani: Bajorek Józef, Brzeski Jan, Budyś Michał, Bujak Józef, Bystrzycki Jan, Gadziński Karol, Gerżabek Bolesław, Góra Karol, Gurgul Marcelian, Iachna Jan, Kalinowski

Władysław, Kotwis Błażej, Łomnicki Sawa Bohodar, Łopatowski Andrzej, Neusser Antoni, Nowak Józef, Nowak Stanisław, Olszowy Józef, Ostrowski Maryan, Osuchowski Ludwik, Stokłosa Stanisław, Wilkowicz Józef.

Do egzaminu poprawczego zostali przeznaczeni: Gembaczewski Stefan, Golonka Józef, Jaworski Kamil, Nebenzahl Chaim, Piekarczyk Franciszek, Szczudło Stanisław, Wawrowski Józef.

Wszyscy ci uczniowie z wyjątkiem Wawrowskiego zostali uznani w Krakowie za dojrzałych. Reprobowani na rok: Broder Izrael i wspomniany Wawrowski.

Reprobowano bez terminu Baumana.

11 czerwca odbyło się uroczyste doręczenie abiturientom świadectw dojrzałości. Po nabożeństwie, odprowadzonym w kościele parafialnym, zebrał się w sali egzortacyjnej abiturienti, ich rodzice, grono nauczycielskie z uczniami klas wyższych, reprezentanci miejscowych władz rządowych, kościelnych i autonomicznych. Po ogłoszeniu wyniku egzaminu przez dyrektora i po doręczeniu abiturientom świadectw i książek na pamiątkę od przyjaciół młodzieży odegrała orkiestra studencka *Wieniec polski*, ułożony przez nauczyciela muzyki, A. Langerę. Potem odśpiewano przy wtórze muzyki gimnazjalnej kantatę na //

[s. 96]

część Dra Zygmunta Samolewicza, który następnie przedstawiając stan zakładu i osiągnięte rezultaty, w bardzo podniosłej i pełnej głębokich myśli przemowie wskazał, jak młodzież powinna postępować i pracować. Zalecił abiturientom, żeby oddawali się pracy naukowej szczerze i sumiennie, żeby pamiętać na to, że z woli Najjaśniejszego Pana na mocy obowiązujących ustaw każdy prawdziwie miłujący swój kraj obywatel jawnie i publicznie swe obywatelskie obowiązki dla dobra i szczęścia swego narodu spełniać może, strzegł się robót tajemnych i uwodzicielskich, którzy by ich na zgubne drogi sprowadzić mogli. Po tej nader pięknej i bardzo pouczającej przemowie nastąpiło pożegnanie abiturientów od młodzieży gimnazjalnej w śpiewie na nutę Mendelssohna z towarzyszeniem orkiestry szkolnej, po którym abiturient Jan Tachna (Jachna?) dziękował dyrektorowi i nauczycielom za naukę i wychowanie, tudzież pożegnał młodzież szkolną. Wreszcie dyrektor zakładu, Michał Żułkiewicz, wypowiedział swe życzenia abiturientom na ich przyszłość, wskazał im drogę, którą w dalszym swym życiu kroczyć mają, a zalecając im, by dbali o chlubę zakładu, by żyli w swych sercach wdzięcznością dla wszystkich, którzy skuteczną życzliwość okazali zakładowi, wezwał ich do wdzięczności, do przywiązania synowskiego, i wierności dla Najmiłościwiej panującego Cesarza, za którego Najwyższem postanowieniem, odnoszącem się do rozszerzenia byłego tujejszego niższego gimnazjum na pełne ośmioklasowe, mogli ukończyć w Bochni nauki gimnazjalne. Hymnem ludu, odśpiewanym przez młodzież gimn. przy wtórze muzyki, zakończyła się ta piękna uroczystość szkolna.

Skład grona nauczycielskiego przy końcu roku szk. 1892:

Żułkiewicz Michał, dyrektor, uczył jęz. greck. w VIII kl. 5 g. tygodn.

Machnicki Henryk, profesor, miał urlop na oba półroczia dla poratowania nadwątłego zdrowia

Szklarz Michał, profesor, zawiadowca gabinetu historii naturalnej, uczył matematyki w kl. Ia i IV, historii naturalnej w kl. Ia, Ib, V i VI, fizyki w kl. IIIa i IV, t. g. 19

Tota Ludwik, profesor, gospodarz kl. IIIa, uczył jęz. łac. w kl. IIIa i b, jęz. greck. w kl. VII, t. g. 16

Ks. Fox Stanisław, profesor, uczył religii w kl. Ia – VIII, t.g. 20

Matwój Stanisław, profesor, gospodarz kl. VII., uczył jęz. łac. w kl. VII i VIII, jęz. gr. w kl. V., jęz. pol. w kl. IIIa, 18 g. t.

Serwin Ignacy, nauczyciel, gospodarz kl. VIII, zawiadowca gabinetu fizykalnego, uczył matematyki w kl. V – VIII, fizyki w kl. VII i VIII, t. g. 18

Grudziński Stefan, nauczyciel, gospodarz IV. kl., zawiadowca niemieckiej biblioteki dla młodzieży, uczył języka niemieckiego w kl. IV., VI – VIII, t.g. 16.-

Bryl Jan, nauczyciel, gospodarz VI. kl., zawiadowca biblioteki naucz., uczył jęz. łac. w kl. IV., jęz. greck. w kl. IV. i VI. – tyg. godzin 15.

Waśkowski Wawrzyniec, nauczyciel, zawiadowca zbioru map, uczył geografii i historii w kl. IV – VIII., t. g. 17

Koziński Julian, nauczyciel, gospodarz V. kl., uczył jęz. łac. w kl. V. i VI., jęz. gr. w kl. IIIa – t.g. 17

Mazanowski Mikołaj, nauczyciel, zawiadowca biblioteki polskiej dla młodzieży, uczył języka polskiego w kl. IV, VI – VIII, hist. i geogr. w kl. III a i b, t.g. 18

Passendorfer Artur, egz. zast. n., uczył jęz. pol. w kl. V., jęz. niem. w kl. III a i b, proped. fil. w kl. VII i VIII., t.g. 15

Cwojdzński Tadeusz, egz. zast. naucz., złożył przysięgę służbową 16 lutego 1892, uczył jęz. niem. w kl. V., matem w kl. 2.b, II, IIIa i b, hist. natur. w kl. II i fiz. w kl. IIIb, – t.g. 20

Dozorców Szymon, z.n., gosp. Kl. I. a, uczył jęz. łac. pol. i niem. w kl. I. a, – t.g. 17

Koczwara Jan, zast. naucz., gospodarz kl. II, uczył jęz. łac. i pol. w kl. II, jęz. niem. w kl. Ib, t.g. 17.

Wierzbicki Józef, z.n., gosp. kl. Ib, uczył jęz. łac. i pol. w kl. Ib, goegr. w kl. Ia i b – t.g. 17

Bogucki Michał, z.n., gosp. kl. IIIb, uczył jęz. greck. i pol. w kl. IIIb, jęz. niem. hist. i geogr. w kl. II – t.g 17:

. –

Grudziński Stefan, j. w., uczył jęz. franc. t.g. 4

Waśkowski Wawrzyniec, j.w., uczył hist. kraju w IV. kl. 1 g.t.

Mazanowski Mikołaj, j.w., uczył hist. kraju rodz. w kl. III ai b, VII, – t.g. 3.

Serwin Ignacy, j.w., uczył kaligrafii 2 g.t.

Szklarz Michał, j.w., uczył gimn. 6 g.t.

Hahn Franciszek, kierownik szkoły lud. V-kl., uczył rysunków 4 g.t.

Langer Antonii, kapelmistrz muzyki salinarnej, uczył śpiewu 4 g.t., muzyki 5 g.t. – //

[s. 97]

A. 1892/3

J.E. Pan Minister w. i o. reskryptem z 24 czerwca 1892 roku l. 13007 zamianował zast. nauczyciela, Tadeusza Cwojdzńskiego rzeczywistym nauczycielem c.k. gimnazjum w Brodach. Cwojdzńskiego uwolniono od obowiązków nauczycielskich w tutejszym zakładzie 23 sierpnia 1892.

Rada Szkolna Krajowa rozp. z 25 lipca 1892 roku l. 15605 przeniosła zastępcę naucz. Józefa Wierzbickiego w tym samym charakterze do c.k. gimnazjum w Wadowicach, zastępcę zaś w c.k. gimnazjum w Kołomyi, Cyryla Grabowicza do tutejszego zakładu. Wierzbickiego uwolniono od obowiązków służbowych w tutejszym zakładzie 31 sierpnia 1892 roku.

Grabowicz objął obowiązki nauczycielskie w tutejszym gimnazjum 5 września 1892 roku.

Rada Szk. kr. rozp. z 29 września 1892 roku l. 21705 zamianowała kandydata stanu nauczycielskiego Franciszka Barańskiego zastępcą nauczyciela w tutejszym zakładzie. Mianowany Barański złożył przysięgę służbową dnia 4 października, objąwszy służbę 28 września 1892 roku.

Rada Szk. kr. rozp. z 13 października 1892 roku l. 22435 nauczyciela Jana Bryla, a rozp. z 1 listopada 1892 roku l. 23870 naucz. Stefana Grudzińskiego zatwierdziła w nauczycielstwie i nadała im tytuł c.k. profesora: rozp. z 4 stycznia 1893 roku l. 27102 zatwierdziła Ignacego Serwina w nauczycielstwie i nadała mu tytuł c.k. profesora.

J.E. Pan Minister W. l. O. rozp. z 31 stycznia roku 1893 l. 28585/92 zamianował Szymona Matusiaka, profesora tutejszego Gimnazjum, pełniącego obowiązki tymczasowego inspektora szkół ludowych w okręgu bocheńskim i brzeskim, nauczycielem głównym c.k. żeńskiego seminarium nauczycielskiego w Krakowie.

Od 16 do 23 listopada odbywał lustrację zakładu c.k. krajowy Inspektor szkół średnich J.W. Dr Ludomił German.

21 grudnia odbył się w gmachu szkolnym wieczorek ku uczczeniu Adama Mickiewicza.

19 lutego odbyła się uroczystość szkolna ku uczczeniu pięćdziesięcioletniego jubileuszu biskupiego Jego Świątobliwości Papieża Leona XIII. Poważne utwory muzyczne, odegrane przez orkiestrę gimnazjalną, mowa Dyrektora Żułkiewicza, dobrane deklamacje i śpiewy uczniów złożyły się na program tej pięknej uroczystości, którą zakończył serdecznym i wzniostem przemówieniem miejscowy przezydent x. Lipiński.

Dnia 28 marca umarł nauczyciel Julian Koziński.

Piśmienny egzamin dojrzałości trwał od 15 do 19 maja, ustny zaś odbył się pod przewodnictwem c.k. Inspektora szkół średnich, Dra Ludomiła Germana, w czasie od 5 do 8 czerwca.

8 czerwca odbyło się uroczyste doręczenie abiturientom świadectw dojrzałości.

x. Franciszek Lipiński, delegat biskupi dla nadzorowania nauki religii w tutejszym zakładzie, przysłuchiwał się w ciągu roku nauce religii w kl. 2b, 3b, 4-8.

W ciągu roku szkolnego przystępowała młodzież katolicka trzy razy do spowiedzi komunii świętej.

Rok szkolny zakończono 30 czerwca uroczystym nabożeństwem i rozdaniem świadectw. //

[s. 98]

A. 1893/4

J.E. Pan Minister wyzn. i ośw. reskryptem z 1 lipca 1893 roku l. 13487 nadał opróżnioną posadę nauczycielską w tutejszym zakładzie profesorowi c.k. Gymnazjum w Złoczowie Stanisławowi Świtalskiemu i nauczycielowi c.k. Gymnazjum w Jarosławiu Franciszkowi Chowańcowi; opróżnioną zaś posadę nauczycielską w gimnazjum św. Jacka w Krakowie nadał nauczycielowi tutejszego zakładu Mikołajowi Mazanowskiemu, nadto mianował zastępcę nauczyciela c.k. Gymnazjum Franciszka Józefa we Lwowie Wiktora Schmidta rzeczywistym nauczycielem

tutejszego Gimnazjum, zastępcę zaś nauczyciela tegoż zakładu Artura Passendorfera rzeczywistym nauczycielem c.k. Gimnazjum w Jarosławiu.

J.E. Pan Minister w. i o. reskr. z 4 grudnia 1893 roku l. 23561 przyznał ósmą rangę służbową profesorowi Henrykowi Machnickiemu.

16 grudnia odbył się w gmachu szkolnym wieczorek ku uczczeniu Ad. Mickiewicza. Od 8 do 13 lutego odbywał lustrację zakładu c.k. krajowy Inspektor szkół średnich Dr. Ludomił German.

Piśmienny egzamin dojrzałości trwał od 15 do 19 maja, ustny zaś odbył się pod przewodnictwem c.k. Inspektora szkół średnich Dra. Ludomiła Germana w czasie od 9 do 12 czerwca.

13 czerwca nastąpiło uroczyste doręczenie abiturientom świadectw dojrzałości.

Rok szkolny zakończono 30 czerwca uroczystem nabożeństwem i rozdaniem świadectw.

A. 1894/5

C. K. Rada Szkolna krajowa rozp. z 9 lipca 1894 roku l. 14101 przeniosła zastępcę nauczyciela Jana Koczwarę w tym samym charakterze do c.k. Gimnazjum w Sanoku, a l. 14102 z n. Bronisława Mierkę ze Szkoły realnej w Krakowie do tegoż zakładu.

J.E. Pan Minister wyzn. i ośw. reskrytem z 21 sierpnia 1894 roku l. 16553 zamianował Edwarda Kozłowskiego, zastępcę nauczyciela c.k. IV. Gimnazjum we Lwowie, rzeczywistym nauczycielem c.k. Gimnazjum w Rzeszowie, przydzielając go równocześnie do służby przy c.k. gimnazjum w Bochni. Rada Szk. kr. reskr. z 27 lipca 1894 roku l. 12646 przeniosła go w charakterze zastępcy nauczyciela z lwowskiego IV Gimnazjum do tegoż zakładu.

J.E. Pan Minister wyzn. i ośw. reskrytem z 21 sierpnia 1894 roku l. 16553 nadał profesorowi tegoż zakładu Stefanowi Grudzińskiemu, opróżnioną posadę nauczyciela c.k. Szkoły realnej w Krakowie, Albina zaś Schreyera, zastępcę nauczyciela c.k. gimnazjum Franciszka Józefa we Lwowie, zamianował rzeczywistym nauczycielem tegoż Gimnazjum.

Rada szk. kr. rozp. z 27 sierpnia 1894 roku l. 18831 poruciła naukę rysunków Kazimierzowi Rogozińskiemu, praktykantowi budownictwa w bocheńskim c.k. Starostwie.

Rada Szk. kr. rozp. z 30 października 1894 roku l. 21742 – do 25568 uwolniła Bronisława Mierkę na jego własne żądanie z dniem 1 listopada od obowiązków zastępcy nauczyciela i zamianowała Dra. Ludwika Boratyńskiego zastępcą nauczyciela w tymże zakładzie.

Rada Szk. kr. rozp. z 6 listopada 1894 roku l. 25705 Franciszka Chowańca, a rozp. z 6 lutego 1895 roku l. 1778 Wawrzyńca Waśkowskiego zatwierdziła w zawodzie nauczycielskim i nadała im tytuł c.k. profesorów.

Rada Szk. kr. rozp. z 4 stycznia 1895 roku l. 31470 przeniosła zastępcę nauczyciela c.k. Gimnazjum św. Anny w Krakowie, Jana Dorozińskiego, do tegoż zakładu.

Rada Szk. kr. przyznała rozp. z 25 września 1894 roku l. 20674, 20675 i 21004 pierwszy dodatek pięcioletni profesorowi Ignacemu Serwinowi i profesorowi Janowi Bryłowi, drugi dodatek profesorowi Ludwikowi Tocie, rozp. z 10 października 1894 roku l. 23209 czwarty dodatek //

[s. 99]

Dyrektorowi Michałowi Żułkiewiczowi rozp. z 2 kwietnia 1895 roku l. 7586 czwarty dodatek profesorowi Henrykowi Machnickiemu.

J.E. Pan Minister w. i o. reskr. z 19 stycznia 1895 roku l. 942 udzielił zastępcy nauczyciela Michałowi Boguckiemu urlopu na przeciąg drugiego półrocza.

12 kwietnia poniósł zakład bolesną stratę przez śmierć profesora Henryka Machnickiego.

J.E. Pan Minister w. i o. rysk. z 27 maja 1895 roku l. 8285 nadał przydzielonemu do służby w tutejszym zakładzie nauczycielowi c.k. Gymnazyum w Rzeszowie Edwardowi Kozłowskiemu opróżnioną posadę nauczycielską w tutejszym Gimnazyum.

Dzień 4 października, jako dzień Imienin Najjaśniejszego Pana i dzień 19 listopada, jako dzień Imienin Najjaśniejszej Pani obchodził zakład uroczestem nabożeństwem.

7. grudnia odbył się w gmachu szkolnym wieczorek ku uczczeniu Adama Mickiewicza.

10 stycznia odbywał lustrację zakładu c.k. krajowy Inspektor szkół średnich Dr. Ludomił German.

5 marca urządzono dla młodzieży i grona nauczycieli tutejszego zakładu nabożeństwo żałobne za spokój duszy śp. Jego Ces. i Król. Wysokości Arcyksięcia Albrechta.

4 maja wzięła udział młodzież gimnazjalna z gronem nauczycielskim w nabożeństwie żałobnym, odprawionem za spokój duszy Cesarzowej Maryi Anny, a 28 czerwca w nabożeństwie odprawionem za spokój duszy śp. Cesarza Ferdynanda

30 maja zwiedził zakład J.E. Pan Namiestnik, Kazimierz Hr. Badeni, i przysłuchiwał się nauce języka łacińskiego w kl. VI. i VII., tudzież nauce języka niemieckiego w kl. II i V.

Tego samego dnia odbył lustrację nauki rysunków Antoni Stefanowicz, Inspektor fachowy tego przedmiotu.

Piśmienny egzamin dojrzałości trwał od 13 do 17 maja, ustny zaś odbył się pod przewodnictwem Stanisława hr. Tarnowskiego, Prezesa Akademii Umiejętności w Krakowie, w czasie od 4 do 7 czerwca z bardzo pomyślnym wynikiem Egzamin składało 22 uczniów publicznych, z których 2 uznano za dojrzałych z odznaczeniem, 20 za dojrzałych.

7 czerwca odbyło się uroczyste doręczenie abiturientom świadectw dojrzałości. Mowa wypowiedziana przy tej sposobności przez hr. Tarnowskiego jest w drukowanym Sprawozdaniu Dyrekcyi za rok szk. 1895.

x. Franciszek Lipiński, delegat biskupi dla nadzorowania nauki religii w tutejszym zakładzie przysłuchiwał się w ciągu roku nauce religii w 1., 3., 5.-7 klasie.

Rok szkolny zakończono 29 czerwca uroczestem nabożeństwem i rozdaniem świadectw.

A. 1895/6

W c.k. Rada Szk. kr. rozp. z 5 lipca 1895 roku l. 14326 przeniosła zastępcę nauczyciela tutejszego zakładu, Dra. Ludwika Boratyńskiego, do c.k. Gymnazyum w Tarnowie, a zastępcę nauczyciela c.k. III Gymnazyum w Krakowie, Jana Kreinera, do tutejszego zakładu.

J.E. Pan Kierownik c.k. Ministerstwa w. i o. reskrytem z 22 czerwca 1895 roku l. 12619 mianował zastępcę nauczyciela tutejszego zakładu, Jana Dorozińskiego, rzeczywistym nauczycielem c.k. Gimnazyum w Wadowicach, reskrytem zaś z 17 lipca 1895 roku l. 16875 nadał posadę rzeczywistego nauczyciela c.k. Gimnazyum w Brodach Cyrylowi Grabowiczowi, zastępcy nauczyciela tutejszego zakładu.

C.k. rada Szk. kr. rozp. z 30 sierpnia 1895 roku l. 21496 udzieliła nauczycielowi Albinowi Schreyerowi, z powodu choroby ócz urlopu na wrzesień 1895.

W. c.k. Ministerstwo w. i o. przyznało tutejszemu zakładowi reskrytem z 28 czerwca 1895 roku l. 3485 nadzwyczajną zaliczkę w kwocie 400 zł na zakupiono niezbędnych środków

naukowych do nauki geografii i na uzupełnienie biblioteki uczniów, reskryptem zaś z 24 lipca l. 12683 zaliczkę w kwocie 300 zł na sprawienie sprzętów szkolnych i przyrządów gimnastycznych. //

[s. 100]

W c.k. Ministerstwo w. i o. reskryptem z 28 sierpnia 1895 roku l. 19417 przyznało Wiktorowi Schmidtowi, nauczycielowi tutejszego Gymnazjum, remunerację w kwocie 100 zł na rozprawę naukową, ogłoszoną w Sprawozdaniu Dyrekcyi na rok szkolny 1893/4.

W. c.k. Rada Szk. kr. reskr. z 6 listopada 1895 roku l. 25690 przyznała pierwszy pięcioletni dodatek do płacy profesorowi Wawrzyńcowi Wańkowskiemu.

C.k. Rada Szk. reskr. z 22 listopada 1895 roku l. 29919 poruciła naukę rysunków odręcznych jako przedmiotu nadobowiązkowego nauczycielowi szkoły ludowej Antoniemu Ludwikowi Broszkiewiczowi.

C.k. Rada Szk. kr. rozp. z 6 lutego 1896 roku l. 2721 przeniosła zastępcę nauczyciela c.k. gymnazjum w Tarnowie, Jana Jaworskiego, do tutejszego zakładu.

J.E. Pan Minister w. i o. reskr. z 6 lutego 1896 roku l. 607 zezwolił, aby w tutejszym zakładzie od 1 września 1896 wprowadzono naukę języka ruskiego, jako przedmiotu nadobowiązkowego.

C.k. Rada Szk. kr. rozp. z 11 lutego 1896 roku l. 2861 poruciła naukę kaligrafii nauczycielowi Wiktorowi Schmidtowi.

J.E. Pan Minister w. i o. reskr. z 14 kwietnia 1896 roku l. 8319 przyznał zastępcy nauczyciela, Michałowi Boguckiemu remunerację w kwocie 100 zł za rozprawę naukową, ogłoszoną w Sprawozdaniu Dyrekcyi za rok szk. 1894/5.

J.E. Pan Minister w. i o. reskr. z 15 maja 1896 roku l. 7107 przyznał tutejszemu zakładowi nadzwyczajną dotację w kwocie 100 zł na uzupełnienie środków naukowych do gabinetu fizycznego.

W c.k. Ministerstwo w. i o. reskryptem z 30 maja 1896 roku l. 7311 nadało profesorowi Janowi Brylowi stypendium w kwocie 1000 zł, aby w 2 półroczu 1896/7 odbył podróż naukową do Włoch i Grecyi.

Dzień 4. października, jako dzień Imienin Najjaśniejszego Pana, i dzień 19 listopada, jako dzień Imienin Najjaśniejszej Pani, święcił zakład uroczystem nabożeństwem.

Od 22 do 26 października odbył lustrację zakładu c.k. krajowy Inspektor szkół średnich J. W. Dr. Ludomił German.

5 grudnia odbył się w gmachu szkolnym wieczorek muzykalno-deklamacyjny ku uczczeniu Adama Mickiewicza.

2 lutego poniósł zakład tutejszy nader bolesną stratę przez śmierć profesora, Ignacego Serwina, szczerego przyjaciela i opiekuna młodzieży szkolnej.

4 maja miała udział młodzież gymnazyalna z gronem nauczycielskiem w nabożeństwie, odprawionem za spokój duszy śp. Najjaśniejszej Cesarzowej Maryi Anny, 1 czerwca w takimże nabożeństwie za spokój duszy Jego Cesarskiej Wysokości śp. Arcyksięcia Karola Ludwika, a 27 czerwca w nabożeństwie, odprawionem za spokój duszy śp. Najjaśniejszego Cesarza Ferdynanda.

Piśmienny egzamin dojrzałości trwał od 11 do 16 maja, ustny zaś odbył się pod przewodnictwem c.k. krajowego Inspektora szkół średnich dra Ludomiła Germana w czasie od 12 do 16 czerwca.

16 czerwca po południu odbyło się uroczyste rozdanie świadectw abiturientom. Mowa pełna pięknych i wzniosłych myśli, którą miał przy tej sposobności Inspektor Dr. German, umieszczona jest w Sprawozdaniu Dyrekcyi za rok 1896.

X. Franciszek Lipiński, delegat biskupi dla nadzorowania nauki religii w tutejszym zakładzie, przysłuchiwał się w ciągu roku nauce religii odpowiednim czasie i zakresie.

Rok szkolny zakończono 28 czerwca uroczystem nabożeństwem i rozdaniem świadectw. – //

[s. 101]

A. 1896/7

J.E. Pan Minister W. i O. reskr. z 25 czerwca 1896 l. 13851 zamianował zastępcę nauczyciela Jana Jaworskiego rzeczywistym nauczycielem tutejszego zakładu, zastępcę zaś nauczyciela, Jana Kreinera, rzeczywistym nauczycielem c.k. Gimnazjum w Podgórzu.

J.E. Pan Minister W. i O. reskr. z 13 sierpnia 1896 roku l. 18710 przydzielił profesora c.k. Gimnazjum w Rzeszowie, Józefa Szafrana do pełnienia służby w tutejszem Gimnazjum.

J.E. Pan Minister W. i O. reskrytem z 21 sierpnia roku 1896 l. 21047 zamianował Michała Boguckiego, zastępcę nauczyciela, rzeczywistym nauczycielem c.k. Gimnazjum w Tarnowie.

Rada Szkolna krajowa zamianowała reskr. z 25 sierpnia 1896 roku l. 8844 Franciszka Walczaka reskrytem zaś z 26 sierpnia 1896 roku l. 15929 Michała Rybaczkę zastępcami nauczycieli w tutejszym zakładzie.

Rada Szk. kr. reskr. z 26 sierpnia 1896 roku l. 18198 przeniosła zastępcę nauczyciela c.k. Gimnazjum św. Jacka w Krakowie, Romana Hamczykewicza, i zastępcę nauczyciela c.k. Gimnazjum św. Anny w Krakowie, Józefa Krajnika do tutejszego zakładu.

Rada Szk. kr. reskr. z 26 września 1896 roku l. 22944 poruciła naukę języka ruskiego jako przedmiotu nadobowiązkowego, zastępcy nauczyciela, Michałowi Rybaczkowi.

Rada Szk. kr. r. z 9 października 1896 roku l. 22506 przyznała pierwszy kwinkwenalny dodatek profesorowi ks. Stanisławowi Foxowi, a reskrytem z d. 9/10 96 l. 23495 Franciszkowi Chowańcowi.

Rada Szk. kr. r. z 20 paźdz. 1896 roku l. 24454 zatwierdziła w zawodzie nauczycielskim Wiktora Schmidta i nadała mu tytuł c.k. profesora.

J.E. Pan Minister w. i o. r. z 14 stycznia 1897 roku l. 25812 przyznał profesorowi, Michałowi Szklarzowi, ósmą rangę służbową do 1 stycznia 1897 roku.

Dzień 4 października, jako dzień Imienin Najjaśniejszego Pana, i dzień 19 listopada, jako dzień Imienin Najjaśniejszej Pani, święcił zakład uroczystem nabożeństwem.

Dnia 5 grudnia odbył się w gmachu szkolnym wieczorek muzykalno-deklamacyjny ku uczczeniu Adama Mickiewicza.

Od 23 do 27 lutego odbywał lustrację zakładu c.k. krajowy Inspektor szkół średnich Dr. Ludomił German.

4 maja miał udział młodzież gymnazyalna z gronem nauczycielskim w nabożeństwie żałobnem, odprawionem za spokój duszy śp. Najjaśniejszej Cesarzowej Maryi Anny, a dnia 28 czerwca w nabożeństwie odprawionem za spokój duszy śp. Najjaśniejszego Cesarza Ferdynanda.

Piśmienny egzamin dojrzałości trwał od 10 do 14 maja, ustny zaś odbył się pod przewodnictwem dyrektora c.k. Gimnazjum w Jasle, Klemensa Sienkiewicza, w czasie od 1 do 4 czerwca.

4 czerwca po południu odbyło się uroczyste rozdanie abiturientom świadectw dojrzałości.

X. Franciszek Lipiński, miejscowy dziekan i delegat biskupi dla nadzorowania nauki religii w tutejszym zakładzie, przysłuchiwał w ciągu roku nauce religii w odpowiednim czasie i zakresie.

W ciągu roku szkolnego młodzież katolicka przystępowała 3 razy do spowiedzi i komunii świętej. Rok szkolny zakończono dnia 29. czerwca uroczystym nabożeństwem i rozdaniem świadectw. //

[s. 102]

A. 1897/8

Rada Szk. kr. reskr. z 15 lipca 1897 roku l. 13055 zamianowała Władysława Trybowskiego zastępcą nauczyciela w tutejszym zakładzie.

Rada Szk. kr. reskr. z 19 lipca 1897 roku l. 15381 przeniosła zastępcę nauczyciela, Józefa Krajnika, do c.k. gimnazjum św. Anny w Krakowie.

J.E. Pan Minister w. i o. reskr. z 24 lipca 1897 roku l. 18273 nadał nauczycielowi tutejszego zakładu, Albinowi Schreyerowi, opróżnioną posadę nauczycielską w c.k. gimnazjum w Podgórzu i zamianował Karola Opuszyńskiego, zastępcę nauczyciela c.k. gimnazjum św. Anny w Krakowie, rzeczywistym nauczycielem w tutejszym zakładzie.

Rada Szk. reskr. kr. z 30 sierpnia 1897 roku l. 19294 zatwierdziła w zawodzie nauczycielskim Edwarda Kozłowskiego i nadała mu tytuł c.k. profesora.

Rada Szk. kr. r. z 30 sierpnia 1897 roku l. 19297 przyznała pierwszy kwinkwenalny dodatek do płacy profesorowi Józefowi Szafranowi.

Rada Szk. kr. reskr. z 18 września 1897 roku l. 22080 zezwoliła, aby naukę religii w 6 godzinach tygodniowo objął ks. Macheta Władysław, wikary miejscowy, mianowany następnie rekr. Rady Szk. kr. z 23 lutego 1898 roku l. 4204 zastępcą katechety w tutejszym zakładzie.

Dzień 4 października, jako dzień Imienin Najjaśniejszego Pana, i dzień 19 listopada, jako dzień Imienin Najjaśniejszej Pani, święcił zakład uroczystym nabożeństwem.

27 listopada odbył się w gmachu szkolnym wieczorek muzykalno-deklamacyjny ku uczczeniu Adama Mickiewicza.

J.E. Pan Minister w. i o. reskr. z 15 stycznia 1898 l. 505 udzielił urlopu na przeciąg drugiego półrocza 1897/8 zastępcy nauczyciela, Franciszkowi Walczakowi, w celu przygotowywania się do egzaminu nauczycielskiego. W tym samym celu tej samej daty reskrytem zmniejszył J.E. Pan Minister w. i o. do połowy obowiązkową liczbę godzin tygodniowej nauki na czas drugiego półrocza 1897/8 zastępcy nauczyciela, Michałowi Rybaczkowi, który miał urlop nadto od 28 maja do 14 czerwca z powodu składania egzaminu kwalifikacyjnego z matematyki i fizyki.

Ks. Fox Stanisław, katecheta, wniósł 7 lutego prośbę o uwolnienie z posady nauczyciela religii, a 6 lutego wyjechał z Bochni.

Nie było nauki religii w 9 klasach: 1a, 2a, 3a, IVa, 4b, V, VI, VII, VIII., nie było egzort dla całego gimnazjum od 22 stycznia do 24 lutego.

30 kwietnia odbył lustrację nauki rysunków Antoni Stefanowicz Inspektor fachowy tego przedmiotu.

4 maja miała udział młodzież gymnazyalna z gronem nauczycieli w nabożeństwie żałobnym, odprawionem za spokój duszy śp. Najjaśniejszej Cesarzowej Maryi Anny, a 28 czerw-

ca w nabożeństwie odprawionem za spokój duszy śp. Najjaśniejszego Cesarza Ferdynanda. 20 maja święcił zakład setną rocznicę urodzin wieszczą, Adama Mickiewicza, uroczystością szkolną, którą poprzedziło dziękczynne nabożeństwo stósownem kazaniem.

Piśmienny egzamin dojrzałości trwał od 9 do 13 maja, ustny zaś odbył się pod przewodnictwem Dr. Ludomiła Germana, c.k. krajowego Inspektora szkół średnich, w czasie od 11 do 14 czerwca. //

[s. 103]

14 czerwca po południu odbyło się uroczyste rozdanie abiturjentom świadectw dojrzałości.

X. Franciszek Lipiński, miejscowy dziekan i delegat biskupi dla nadzorowania nauki religii w tutejszym zakładzie, przysłuchiwał się w ciągu roku egzortom i nauce religii w odpowiednim czasie i zakresie.

W ciągu roku szkolnego młodzież katolicka przystępowała trzy razy do spowiedzi i Komunii Świętej. Rok szkolny zakończono 29. czerwca uroczystem nabożeństwem i rozdaniem świadectw.-

A. 1898/9

J.E. Pan Minister W. i O. reskryptem z 24 czerwca 1898 r. l. 11931 nadał posadę nauczycielską profesorowi tutejszego zakładu, Janowi Brylowi, w c.k. Gimnazjum św. Anny w Krakowie, profesorowi c.k. gimnazjum w Rzeszowie, przydzielonemu do tutejszego zakładu, Józefowi Szafranowi, w c.k. Gimnazjum V we Lwowie, Dr. Karolowi Opuszyńskiemu w c.k. Gimnazjum III w Krakowie, zamianował zastępcę nauczyciela w tutejszym zakładzie, Romana Hamczykiewicza, rzeczywistym nauczycielem w c.k. Gimnazjum I. w Przemyślu, zamianował dalej Apolinarego Maczugę, zastępcę nauczyciela c.k. Gimnazjum w Jaśle, rzeczywistym nauczycielem c.k. Gimnazjum w Rzeszowie, przeznaczając go równocześnie do służby w tutejszym zakładzie, zamianował rzeczywistymi nauczycielami w tutejszym zakładzie: zastępcę nauczyciela c.k. Gimnazjum III w Krakowie, Karola Bobrzyńskiego i Dr. Marcina Sasa, zastępcę nauczyciela w c.k. Szkoły realnej w Krakowie.

J.E. Pan Minister W. i O. rozporządzeniem z 2 lipca 1898 roku l. 8270 udzielił profesorowi Wiktorowi Schmidtowi na odbycie podróży naukowej do Włoch i Grecji stypendium w kwocie 1000 zł i urlopu na przeciąg drugiego półrocza, reskryptem zaś z 3. września 1898 roku l. 22917 udzielił urlopu na przeciąg pierwszego półrocza dla odbycia studyów z zakresu archeologii i historii sztuki w Wiedniu.

- Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa reskryptem z 23 sierpnia 1898 roku l. 16931 przeniosła zastępcę nauczyciela tutejszego zakładu, Szymona Dozorcową, do c.k. Gimnazjum w Nowym Sączu, zastępcę nauczyciela w c.k. Gimnazjum III w Krakowie, Józefa Miczyńskiego, i zastępcę nauczyciela w c.k. II. Gimnazjum w Przemyślu, Bazylego Wynara, do tutejszego zakładu.

- J.E. Pan Minister W. i O. reskryptem z 27 sierpnia 1898 roku l. 22254 zamianował zastępcę nauczyciela tutejszego zakładu, Michała Rybaczką, rzeczywistym nauczycielem dla ruskich klas równorzędnych w c.k. Gimnazjum w Kołomyi.

- Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa przyznała rozporządzeniem z 7 września 1898 roku l. 21176, 21174 i 21530 kwinkwenalny dodatek do płacy profesorom: Szklarzowi Michałowi piąty, Świtalskiemu Stanisławowi drugi, Schmidtowi Wiktorowi pierwszy.

– Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa rozporządzeniem z 22 września 1898 roku l. 23253 zezwoliła, aby naukę religii w 6 godzinach tygodniowo objął w tutejszym zakładzie ks. Wójcik Jan.

– Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa reskryptem z 26 września 1898 roku l. 23252 zamianowała Hankego Fryderyka zastępcą nauczyciela w tutejszym zakładzie. –

– Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa reskryptem z 27 września 1898 roku l. 23254 przyznała profesorowi, Matwijowi Stanisławowi, drugi kwinkwenalny dodatek do płacy. –

– J.E. Pan Minister W. i O. reskryptem z dnia 15 grudnia roku l. 31165 przyjął do wiadomości rezygnację nauczyciela religii, ks. Stanisława Foxa, z posady nauczycielskiej, zajmowanej w tutejszym zakładzie. //

[s. 104]

Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa rozporządzeniem z 20 kwietnia 1899 roku l. 4944 zatwierdziła nauczyciela, Jana Jaworskiego, w zawodzie nauczycielskim i nadała mu tytuł c.k. profesora; przyznała dodatek pięcioletni drugi profesorowi, Wawrzyńcowi Waśkowski, pierwszy profesorowi, Edwardowi Kozłowskiemu.

– 12 i 17 września młodzież szkolna wraz z gronem nauczycieli uczestniczyła w żałobnym nabożeństwie za spokój duszy śp. Najdostojniejszej Cesarzowej i Królowej Elżbiety.

– Dzień 4 października, jako dzień Imienin Najjaśniejszego Pana, święcił zakład uroczystym nabożeństwem.

– Dnia 19 listopada, jako w dzień Imienin śp. Najjaśniejszej Pani Cesarzowej Elżbiety, odbyło się uroczyste nabożeństwo.

– 2 grudnia obchodził zakład uroczystość jubileusz pięćdziesięcioletnich rządów Jego Cesarzkiej i Królewskiej Apostolskiej Mości, Cesarza Franciszka Józefa I. Po solennym nabożeństwie szkolnym, odprawionym w kościele parafialnym, wszyscy nauczyciele i uczniowie zgromadzili się w budynku gimnazjalnym na uroczystość szkolną, przy której przemówił do młodzieży Dyrektor i wyjaśnił jej niezwykle znaczenie tego dnia i panowania Najjaśniejszego Pana. Zakończono tę uroczystość odśpiewaniem przy akompaniamencie orkiestry gimnazjalnej pierwszej zwrotki Hymnu ludu.

Po uroczystości wręczył Dyrektor po stosownej przemowie medale pamiątkowe nauczycielom i słudze szkolnemu.

Od 15 do 17 marca odbywał lustrację zakładu c.k. Krajowy Inspektor szkół średnich, J. W. Dr. Ludomił German.

Piśmienny egzamin dojrzałości trwał od 8 do 13 maja, ustny zaś odbył się pod przewodnictwem J.W. Dr. Ludomiła Germana, c.k. krajowego Inspektora szkół średnich, w czasie od 12 do 16 czerwca.

– 16 czerwca po południu odbyło się uroczyste rozdanie abiturientom świadectw dojrzałości.

– 28 czerwca odbyło się żałobne nabożeństwo za spokój duszy śp. Cesarza Ferdynanda.

– Ks. Franciszek Lipiński, miejscowy dziekan i delegat biskupi dla nadzorowania nauki religii w tutejszym zakładzie, przysłuchiwał się w ciągu roku nauce religii w odpowiednim czasie i zakresie.

– W ciągu roku szkolnego młodzież katolicka przystępowała trzy razy do spowiedzi i Komunii świętej. Prócz tego uczniowie z własnej woli licznie i często odbywali spowiedź i przystępowali do Komunii świętej.

– Rok szkolny zakończono 29 czerwca uroczystym nabożeństwem i rozdaniem świadectw.

A. 1899/1900

J.E. Pan Minister W. i O. reskrytem z 22 czerwca 1899 roku l. 14339 nadał nauczycielowi religii c.k. Szkoły realnej w Tarnopolu, ks. Józefowi Porębie, posadę nauczycielską w tutejszym zakładzie, zastępcę zaś nauczyciela, Józefa Miczyńskiego, zamianował rzeczywistym nauczycielem tutejszego Gimnazjum.-

- Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa reskrytem z 24 lipca 1899 roku l. 14986 i 11778 zamianowała zastępcę nauczyciela, ks. Władysława Machetę, zastępcą nauczyciela w c.k. Gimnazjum św. Anny w Krakowie, Michała Szydłowskiego zastępcą nauczyciela w tutejszym zakładzie.- //

[s. 105]

Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa reskrytem z 7 sierpnia 1899 roku l. 18456 przeniosła zastępcę nauczyciela w tutejszym zakładzie, Władysława Trybowskiego, do c.k. Gimnazjum w Brzeżanach.

Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa reskrytem z 27 sierpnia 1899 roku l. 21593 zezwoliła, aby naukę religii w 6-10 godzinach tygodniowo poruczono w roku szkolnym 1899/1900 ks. Janowi Wójcikowi.

- Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa reskrytem z 31 sierpnia 1899 roku l. 22192 zamianowała Bronisława Spychałowicza zastępcą nauczyciela w tutejszym zakładzie.-

- J.E. Pan Minister W. i O. reskrytem z 15 września 1899 roku l. 21288 przyznał ósmą rangę służbową profesorom tutejszego zakładu: Ludwikowi Tocie, Stanisławowi Świtalskiemu i Stanisławowi Matwijowi.

- Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa przyznała reskrytem z 3 października 1899 roku l. 24975 i 25009 piąty dodatek kwinkwenalny do płacy dyrektorowi, Michałowi Żułkiewiczowi, a trzeci profesorowi, Ludwikowi Tocie.-

- Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa reskrytem z 18 października 1899 roku l. 25804 przyznała profesorowi, Janowi Jaworskiemu, pierwszy kwinkwenalny dodatek do płacy.-

- Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa reskrytem z 8 grudnia 1899 roku l. 31358 zatwierdziła nauczyciela Apolinarego Maczugę, w zawodzie nauczycielskim i nadała mu tytuł c.k. profesora.

- Pan Kierownik c.k. Ministerstwa W. i O. rozporządzeniem z 13 stycznia 1900 roku l. 99 udzielił zastępcy nauczyciela, Bazylemu Wymarowi, urlopu, a zastępcy nauczyciela, Michałowi Szydłowskiemu, zmniejszenia liczby godzin do połowy przepisane wymiaru na przeciąg drugiego półrocza bieżącego roku szkolnego.-

- Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa reskrytem z 24 stycznia 1900 roku l. 370 zamianowała Antoniego Marcinkowskiego i Franciszka Mrozickiego zastępcami nauczycieli w 3 tutejszym zakładzie.-

- Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa reskrytem z 21 marca 1900 roku l. 5889 zatwierdziła nauczyciela, ks. Józefa Porębę, w nauczycielstwie i nadała mu tytuł c.k. profesora.

- 9 września młodzież szkolna wraz z gronem nauczycieli uczestniczyła w żałobnym nabożeństwie za spokój duszy śp. Najdostojniejszej Cesarzowej i Królowej Elżbiety.

- Dzień 4 października, jako dzień Imienin Najjaśniejszego Pana, święcił zakład uroczystym nabożeństwem.

– 18 listopada, z powodu Imienin śp. Najjaśniejszej Pani Cesarzowej Elżbiety odbyło się uroczyste nabożeństwo.

– 16 grudnia odbył się w budynku szkolnym wieczorek muzykalno-deklamacyjny ku uczczeniu śp. Adama Mickiewicza.

Piśmienny egzamin dojrzałości trwał od 7 do 11 maja, ustny zaś odbył się w czasie od 28 maja do 2 czerwca pod przewodnictwem Tomasza Sołtysika, Radcy szkolnego i dyrektora gimnazjum III. W Krakowie.

– 2 czerwca po południu odbyło się uroczyste rozdanie abiturientom świadectw dojrzałości.

– 7 czerwca urządzono w tutejszym zakładzie uroczystość szkolną, połączoną z uroczystym nabożeństwem szkolnym w kościele, poświęconą pięć //

[s. 106]

setletniej rocznicy odnowienia Uniwersytetu Jagiellońskiego przez Władysława Jagiełłę.

– 28 czerwca odbyło się żałobne nabożeństwo za spokój duszy śp. Cesarza Ferdynada.

– Ks. Franciszek Lipiński, miejscowy dziekan i delegat biskupi dla nadzorowania nauki religii w tutejszym zakładzie, przysłuchiwał się w ciągu roku nauce religii w odpowiednim czasie i zakresie.

– W ciągu roku szkolnego młodzież katolicka przystępowała trzy razy do spowiedzi i Komunii świętej. Prócz tego uczniowie z własnej woli licznie i często odbywali spowiedź i przystępowali do Komunii Świętej.

– Rok szkolny zakończono dnia 29 czerwca uroczystym nabożeństwem i rozdaniem świadectw.

A. 1900/1901

J.E. Pan Minister W. i O. reskrytem z 14 czerwca 1900 roku l. 12443 nadał posadę nauczycielską profesorowi tutejszego zakładu, Wiktorowi Schmidtowni, w c.k. Gimnazjum III. w Krakowie, profesorowi, Franciszkowi Chowańcowi, w c.k. Gimnazjum św. Jacka w Krakowie, nauczycielowi, Karolowi Bobrzyńskiemu w c.k. w Podgórzu, zastępcy nauczyciela, Franciszkowi Walczakowi, w c.k. Gimnazjum w Stryju; posadę zaś nauczycielską w tutejszym zakładzie nadał Włodzimierzowi Służewskiemu, nauczycielowi c.k. Gimnazjum w Buczaczu, Karolowi Stachowi, nauczycielowi c.k. Gimnazjum w Stanisławowie, Franciszkowi Tyczce, zastępcy nauczyciela c.k. Gimnazjum III. w Krakowie.

Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa reskrytem z 25 lipca 1900 roku l. 17606 przeniosła zastępców nauczycieli: Mrozickiego Franciszka do c.k. Wyższej Szkoły Realnej w Krakowie, Spychałowicza Bronisława do c.k. Gimnazjum w Tarnowie i Kazimierza Lewandowskiego z c.k. Gimnazjum w Tarnowie do tutejszego zakładu.

– Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa reskrytem z 26 lipca 1900 roku l. 13377 i 14100 zamianowała zastępcami nauczycieli w tutejszym zakładzie Tomasza Dyducha i Antoniego Talara.

– Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa reskrytem z 2 października 1900 roku l. 26395 poruczyła naukę gimnastyki, jako przedmiotu nadobowiązkowego, zastępcy nauczyciela, Tomaszowi Dyduchowi.

– Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa reskrytem z 16 października 1900 roku l. 26130 i z 2 maja 1901 roku l. 11484 zatwierdziła nauczycieli, dr. Marcina Sasa i Włodzimierza Służewskiego, w nauczycielstwie i nadała im tytuł c.k. profesorów.

- Jego Ces. i Król. Apostolska Mość raczył Najwyższem postanowieniem z 30 listopada 1900 roku najłaskawiej przyznać dyrektorowi Michałowi Żułkiewiczowi szóstą rangę służbową.
- J.E. Pan Minister W. i O. reskryptem z 12 stycznia 1901 roku l. 36731 udzielił zastępcy nauczyciela, Tomaszowi Dyduchowi, zmniejszenia liczby godzin do połowy przepisanego wymiaru na przeciąg drugiego półrocza bieżącego roku szkolnego.
- 10 września młodzież szkolna wraz z gronem nauczycieli uczestniczyła w żałobnem nabożeństwie za spokój duszy śp. Najdostojniejszej Cesarzowej i Królowej Elżbiety.
- 26. września odbyła się w zakładzie uroczystość szkolna, połączona z uroczystem nabożeństwem w kościele, z powodu jubileuszu 70. rocznicy urodzin Jego Cesarskiej i Królewskiej Apostolskiej Mości.
- 4 października, jako dzień Imienin Najjaśniejszego Pana, święcił zakład uroczystem nabożeństwem.
- 19 listopada, z powodu Imienin śp. Najjaśniejszej Pani Cesarzowej Elżbiety, odbyło się uroczyste nabożeństwo. //

[s. 107]

- 1 grudnia odbył się w budynku szkolnym wieczorek muzykalno-deklamacyjny ku uczczeniu śp. Adama Mickiewicza.
- Od 11 do 14. marca odbywał lustrację zakładu c.k. krajowy Inspektor szkół średnich, J.W. Dr. Ludomił German.
- Piśmienny egzamin dojrzałości trwał od 6 do 10 maja, ustny zaś odbył się pod przewodnictwem J.W. Dr. Ludomiła Germana, c.k. krajowego Inspektora szkół średnich, w czasie od 28 maja do 1 czerwca.
- 14 maja odbył lustrację nauki rysunków Antoni Stefanowicz, fachowy Inspektor tego przedmiotu.
- 28 czerwca odbyło się żałobne nabożeństwo za spokój duszy śp. Cesarza Ferdynanda.
- Ks. Franciszek Lipiński, miejscowy dziekan i delegat biskupi dla nadzorowania nauki religii w tutejszym zakładzie, przysłuchiwał się w ciągu roku nauce religii w odpowiednim czasie i zakresie.
- W ciągu roku szkolnego młodzież katolicka przystępowała trzy razy do spowiedzi i Komunii świętej. Prócz tego uczniowie z własnej woli licznie i często odbywali spowiedź i przystępowali do Komunii świętej.
- Rok szkolny zakończono 29 czerwca uroczystem nabożeństwem i rozdaniem świadectw.

A. 1901/2

J.E. Pan Minister W. i O. reskryptem z 25 czerwca 1901 roku l. 15225 nadał nauczycielowi tutejszego zakładu, Józefowi Miczyńskiemu, posadę nauczyciela w c.k. Gimnazjum w Nowym Sączu, zamianował rzeczywistymi nauczycielami zastępców nauczycieli tutejszego zakładu: Antoniego Marcinkowskiego w c.k. Gimnazjum w Tarnowie i Michała Szydłowskiego w c.k. Gimnazjum w Jaśle, zastępcę zaś nauczyciela c.k. Gimnazjum V. we Lwowie, Romana Jamrógiwicza, zamianował rzeczywistym nauczycielem w tutejszym zakładzie.

Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa reskryptem z 16 lipca 1901 roku l. 15927 zamianowała Karola Władykę zastępcą nauczyciela w tutejszym zakładzie, reskryptem zaś z 19 lipca 1901

roku l. 15057 przeniosła zastępcę nauczyciela Fryderyka Hankego, z tutejszego zakładu do c.k. Gimnazjum IV. w Krakowie,

Zastępcę nauczyciela w c.k. Gimnazjum III. w Krakowie, Dr. Stanisława Dobrzyckiego i zastępcę nauczyciela w c.k. Gimnazjum św. Anny w Krakowie, Adama Ziemskiego, do tutejszego zakładu.

J.E. Pan Minister W. i O. reskrytem z 25 czerwca 1901 roku l. 15595 przyznała ósmą rangę służbową profesorowi Wawrzyńcowi Waśkowskiemu.

Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa reskrytem z 19 sierpnia 1901 roku l. 20655 zamianowała pomocnikiem katechety ks. Michała Klamuta, który w tutejszym zakładzie pełnił obowiązki do 7 października 1901 roku.

Wys. c.k. Rada Szkolna Krajowa zamianowała zastępcą nauczyciela w tutejszym zakładzie Edmunda Biedera reskrytem z 6 września 1901 roku l. 18836, Wilhelma Urbanickiego reskrytem z 9 września 1901 roku l. 21575 i Jana Budkowskiego reskrytem z 30 listopada 1901 roku l. 34843.

J.E. Pan Minister W. i O. reskrytem z 23. sierpnia 1901 roku l. 22721 przeniósł ze względów służbowych profesora Apolinarego Maczugę na posadę nauczycielską w c.k. Gimnazjum w Złoczowie.

J.E. Pan Minister W. i O. reskrytem z 12 września 1901 roku l. 27194 zezwolił, aby wymiar obowiązkowych godzin szkolnych profesora Michała Szklarza, niżono //

[s. 108]

do połowy na przeciąg roku szkolnego 1901/2.

Wys. c.k. Rada Szkolna krajowa zamianowała pomocnikiem katechety w tutejszym zakładzie ks. Jana Bacha reskrytem z 7 października 1901 roku l. 29264, reskrytem zaś z 26 stycznia 1902 roku l. 897 przeniosła zastępcę nauczyciela c.k. Gimnazjum w Nowym Sączu, Henryka Osuchowskiego, do tutejszego zakładu.

J.E. Pan Minister W. i O. reskrytem z 2 listopada roku 1901 l. 15595 posunął profesora, Michała Szklarza, do siódmej klasy rangi.

J.E. Pan Minister W. i O. reskrytem z 30 grudnia 1901 roku l. 37768 udzielił zastępcy nauczyciela, Edmundowi Biederowi, z powodu choroby urlopu do końca roku szkolnego 1901/2.

Wys. c.k. Rada Szkolna krajowa przyznała dodatek kwinkwenalny do płacy: drugi profesorowi Edwardowi Kozłowskiemu, reskrytem z 31 sierpnia 1901 roku l. 23027, pierwszy profesorowi Włodzimierzowi Służewskiemu, reskrytem z 29 października 1901 roku l. 31569, trzeci profesorowi, Stanisławowi Matwijowi, reskrytem z 19 grudnia 1901 roku l. 36288.

J.E. Pan Minister W. i O. reskrytem z 1 września 1901 roku l. 18187 zezwolił, aby nauka gimnastyki w tutejszym zakładzie odbywała się w dziesięciu godzinach tygodniowo.

1 września otwarto bursę im. Adama Mickiewicza, w której pod kierownictwem zastępcy nauczyciela, Bazylego Wynara, mieściło się 39 uczniów. Zachowanie się wychowanków w ciągu roku było bardzo dobre, wynik klasyfikacji w obydwu półroczach pomyślny.

9 września młodzież szkolna wraz z Gronem nauczycieli uczestniczyła w żałobnym nabożeństwie za spokój duszy śp. Najdostojniejszej Cesarzowej i Królowej Elżbiety.

Dzień 4 października, jako dzień Imienin Najjaśniejszego Pana, święcił zakład uroczystym nabożeństwem.

Najprzewielebniejszy ks. Biskup, Dr Leon Wałęga, 21 października zaraz po przyjeździe swym do Bochni odprawił mszę św. dla uczniów gimnazjalnych, sam ich wykomunikował i udzielił im Sakramentu Bierzmowania – następnie zaszczyił swą obecnością zakład. Przyjęty u bramy przez Dyrektora i Grono nauczycieli, udał się do sali egzortacyjnej, w której powitała go młodzież szkolna stosowną pieśnią, odśpiewaną przy wtórze orkiestry gimnazjalnej, i mową Sokołowskiego Witolda, ucznia VIII. kl. Po mowie Dyrektora, który podziękował za niezwykle odznaczenie zakładu i za łaski, wyświadczone młodzieży gimnazjalnej, przemówił Najprzewielebniejszy Arcypasterz, zachęcając słowami wzniosłemi młodzież do szczerej religijności do wytrwania w stałej i silnej wierze, do niewinności i do życia w czystych obyczajach. Po tej budującej przemowie, która głęboko utkuła w sercach słuchaczy, Najprzewielebniejszy Ks. Biskup pobłogosławił uroczyscie młodzież szkolną i Grono nauczycieli. //

[s. 109]

22 października poświęcił Najprzewielebniejszy Arcypasterz bursę gimnazjalną przy udziale liczego duchowieństwa wobec Dra Ludomiła Germana, c.k. Inspektora szkół średnich, wobec Reprezentantów Władz i Wojskowości, wobec Wydziału Towarzystwa bursy i licznie zebranej publiczności miejscowej i zamiejscowej.

19 listopada, z powodu Imienin śp. Najjaśniejszej Pani, Cesarzowej Elżbiety odbyło się uroczyste nabożeństwo.

30 listopada przestał pełnić obowiązki nauczycielskie Dr Stanisław Dobrzycki, powołany na profesora do Uniwersytetu we Fryburgu.

14 grudnia odbył się w budynku szkolnym wieczorek muzykalno-deklamacyjny ku uczczeniu śp. Adama Mickiewicza.

20 lutego było uroczyste nabożeństwo szkolne z powodu 25-letniej rocznicy wstąpienia na tron papieski Jego Świątobliwości Papieża Leona XIII.

25 lutego 1902 roku umarł w Okocimiu Władysław Szczerba, uczeń VI klasy. Za spokój jego duszy odprawiło się 5 marca żałobne nabożeństwo szkolne. Uczniowie powiatu brzeskiego ulegają więcej niż uczniowie innych powiatów słabościom, szczególnie gruźlicy.

Piśmienny egzamin dojrzałości trwał od 5 do 10 maja, ustny zaś odbył się pod przewodnictwem Tomasza Sołtysika, Radcy szkolnego i dyrektora c.k. Gimnazjum III. w Krakowie, w czasie od 9 do 14 czerwca.

28 czerwca odbyło się żałobne nabożeństwo za spokój duszy ś. P. Cesarza Ferdynanda.

Ks. Franciszek Lipiński, miejscowy dziekan i delegat biskupi dla nadzorowania nauki religii w tutejszym zakładzie, przystuchiwał się w ciągu roku nauce religii w odpowiednim czasie i zakresie.

W ciągu roku szkolnego młodzież katolicka odbyła jubileuszową procesję i przystępowała trzy razy do spowiedzi i komunii świętej. Prócz tego uczniowie z własnej woli licznie i często odbywali spowiedź i przystępowali do Komunii Świętej.

Rok szkolny zakończono 29 czerwca uroczystem nabożeństwem i rozdaniem świadectw.

A. 1902/3

C.k. Rada szkolna krajowa zamianował zastępcami nauczycieli w tutejszym zakładzie: Franciszka Pękałę reskr. z 23 lipca 1902 roku l. 19016, Antoniego Bartczaka reskr. z 18 listopada 1902 roku l. 38580, Jerzego Pawłowskiego reskr. z 12 lutego 1903 roku l. 1961.

J.E. Pan Minister W. i O. reskrytem z 22 lipca 1902 roku l. 16779 zezwolił, aby zastępcom nauczycieli: Adamowi Ziemskiemu i Henrykowi Osuchowskiemu, na przeciąg pierwszego półrocza roku szkolnego 1902/3 obniżono //

[s. 110]

liczbę godzin szkolnych do połowy.

C.k. Rada Szkolna krajowa reskrytem z 17 września 1902 roku l. 29606 zezwoliła, żeby się w tutejszem gimnazjum odbywała w bieżącym roku szkolnym trzecia egzorta.

C.k. Rada Szkolna krajowa przyznała dodatek kwinkwenalny do płacy: pierwszy profesorowi Dr Marcinowi Sasowi, reskrytem z 15 września 1902 roku l. 27115, trzeci profesorowi Wawrzyńcowi Waśkowskiemu, reskrytem z 17 września 1902 roku l. 29607, pierwszy profesorowi ks. Józefowi Porębie, reskrytem z 16 października 1902 roku l. 32386.

C.k. Rada Szkolna krajowa reskrytem z 23 września 1902 roku l. 29890 udzieliła nauczycielowi, Franciszkowi Tyczce, urlopu na wrzesień 1902.

Ks. Józef Poręba, katecheta i profesor, wskutek rezygnacyi z urzędu nauczycielskiego, reskrytem c.k. Rady Szkolnej krajowej z 23 marca 1903 roku l. 9914 został z dniem 26 marca 1903 uwolniony od obowiązków służbowych.

C.k. Rada Szkolna krajowa reskrytem z 18 listopada 1902 roku l. 38314 zatwierdziła w nauczycielstwie nauczyciela, Karola Stacha i nadała mu tytuł c.k. profesora.

J.E. Pan Minister W. i O. reskrytem z 14. stycznia 1903 l. 127 zezwolił na zmniejszenie liczby godzin nauki do połowy w II półroczu roku szkolnego 1902/3 zastępcom nauczycieli: Adamowi Ziemskiemu i Antoniemu Talarowi.

C.k. Rada Szkolna krajowa reskrytem z 23 marca 1903 roku l. 9914 przeniosła zastępcę katechety w c.k. gimnazjum w Tarnowie ks. Aloizego Nalepę do tutejszego zakładu.

J.E. Pan Minister W. i O. reskrytem z 9 marca 1903 roku l. 6443 zezwolił, aby obowiązkowy wymiar godzin szkolnych profesora Edwarda Kozłowskiego, zmniejszono do 10 na przeciąg drugiego półrocza roku szkoln. 1903.

10 września młodzież szkolna wraz z Gronem nauczycieli uczestniczyła w żałobnem nabożeństwie za spokój duszy śp. Najdostojniejszej Cesarzowej i Królowej Elżbiety.

Dzień 4 października, jako dzień Imienin Najjaśniejszego Pana, święcił zakład uroczystem nabożeństwem.

19 listopada, z powodu Imienin śp. Najjaśniejszej Pani, Cesarzowej Elżbiety, odbyło się uroczyste nabożeństwo.

Od 25 do 28 listopada odbywał lustrację zakładu c.k. krajowy Inspektor szkół średnich J.W. Dr Ludomił German.

13 grudnia odbył się w budynku szkolnym wieczorek muzykalno-deklamacyjny ku uczczeniu śp. Adama Mickiewicza.

Piśmienny egzamin dojrzałości trwał od 11 do 15 maja, ustny zaś odbył się pod przewodnictwem Tomasza Sołtysika, Radcy szkolnego i dyrektora c.k. Gimnazjum III. w Krakowie, w czasie od 22 do 30 maja. //

[s. 111]

14 czerwca uczestniczyła młodzież szkolna wraz z Gronem nauczycieli w uroczystym obchodzie 25. rocznicy pontyfikatu Ojca św. Leona XIII.

28 czerwca odbyło się żałobne nabożeństwo za spokój duszy śp. Cesarza Ferdynanda.

Ks. Franciszek Lipiński, miejscowy dziekan i delegat biskupi dla nadzorowania nauki religii w tutejszym zakładzie, przysłuchiwał się w ciągu roku nauce religii w odpowiednim czasie i zakresie.

W ciągu roku szkolnego młodzież katolicka przystępowała trzy razy do spowiedzi i komunii świętej. Prócz tego uczniowie z własnej woli licznie i często odbywali spowiedź i przystępowali do komunii świętej.

Rok szkolny zakończono uroczystem nabożeństwem i rozdaniem świadectw.

A. 1903/4

J.E. Pan Minister W. i O. reskrytem z 20 czerwca 1903 roku l. 17656 przyznał ósmą rangę służbową profesorowi, Edwardowi Kozłowskiemu.

J.E. Pan Minister W. i O. reskrytem z 23 czerwca 1903 roku l. 16700 nadał profesorowi tutejszego zakładu, Karolowi Stachowi, posadę nauczycielską w c.k. IV. Gimnazjum w Krakowie, zamianował rzeczywistymi nauczycielami w tutejszym zakładzie: Stefana Brableca, nauczyciela w Gimnazjum prywatnym w Cieszynie, ks. Alojzego Nalepę, zastępcę nauczyciela religii w tutejszym Gimnazjum, Ryszarda Ordyńskiego i Henryka Trzypisa, zastępców nauczycieli w c.k. Gimnazjum w Jaśle; zamianował rzeczywistym nauczycielem w c.k. Gimnazjum w Buczaczu zastępcę nauczyciela w tutejszym zakładzie, Bazylego Wynara, a prowizorycznym nauczycielem w c.k. Szkole realnej w Tarnowie zastępcę nauczyciela w tutejszym zakładzie, Antoniego Bartczaka.

J.E. Pan Minister W. i O. reskrytem z 24 sierpnia 1903 roku l. 28392 zamianował zastępcę nauczyciela w tutejszym zakładzie, Tomasza Dyducha, rzeczywistym nauczycielem w c.k. II. Gimnazjum w Tarnowie.

C.k. Rada Szkolna krajowa reskrytem z 28 lipca 1903 roku l. 19984 zamianowała Karola Bielczyka zastępcą nauczyciela w tutejszym zakładzie, przeniosła do tutejszego zakładu reskrytem z 28 lipca 1903 roku l. 22528, Bogusława Butrymowicza, zastępcę nauczyciela w c.k. Gimnazjum św. Jacka w Krakowie, reskrytem z 28 lipca 1904 roku l. 22521, Jana Grzędzielskiego i reskr. z 28 lipca 1903 roku //

[s. 112]

I. 22529, Jana Strojka, zastępców nauczycieli w c.k. III. Gimnazjum w Krakowie, przeniosła zaś zastępców nauczycieli w tutejszym zakładzie: Henryka Osuchowskiego do c.k. Gimnazjum w Jaśle resk. z 28 lipca 1903 roku l. 22726, Antoniego Talara do c.k. Gimnazjum w Wadowicach resk. z 28 lipca 1903 l. 22725, Wilhelma Urbanickiego do c.k. Gimnazjum św. Anny w Krakowie reskrytem z 28 lipca 1903 roku l. 22522.

C.k. Rada Szkolna krajowa reskrytem z 10 lutego 1904 roku l. 4388 przeniosła zastępcę nauczyciela w c.k. III. Gimnazjum w Krakowie, Tadeusza Sikorskiego do tutejszego zakładu.

– J.E. Pan Minister W. i O. udzielił urlopu: prof. Dr. Marcinowi Sasowi, reskryptem z 30 lipca 1903 roku l. 24506 na przeciąg pierwszego półrocza roku szkolnego 1903/4, a reskryptem z 12 lutego 1904 l. 2608 na przeciąg drugiego półrocza, zastępcy nauczyciela, Bogusławowi Butrymowiczowi, na przeciąg pierwszego półrocza reskryptem z 6 października 1903 roku l. 32839, zastępcy nauczyciela, Jerzemu Pawłowskiemu, na przeciąg drugiego półrocza reskryptem z 22 lutego 1904 roku l. 4706, zastępcy nauczyciela, Janowi Grzędzielskiemu, który od 13 kwietnia nie pełnił obowiązków nauczycielskich, na czas do końca roku szkolnego reskryptem z 22 kwietnia 1904 roku l. 12576.

C.k. Rada Szkolna krajowa reskryptem z 5 marca 1904 roku l. 8818 udzieliła urlopu pomocnikowi katechety, ks. Janowi Bachowi, na czas od 24 kwietnia do 10 maja 1904 roku.

– J.E. Pan Minister W. i O. reskryptem z 17 stycznia 1904 roku l. 43701 zastępcom nauczycieli: Franciszkowi Pękali i Karolowi Władycy, udzielił zmniejszenia liczby godzin nauki do połowy na przeciąg drugiego półrocza roku szkolnego 1903/4.

C.k. Rada Szkolna krajowa reskryptem z 7 maja 1904 roku l. 16359 zatwierdziła w nauczycielstwie nauczyciela Franciszka Tyczkę i nadała mu tytuł c.k. profesora.

C.k. Rada Szkolna krajowa przyznała dodatek kwinkwenalny do płacy: reskryptem z 23 września //

[s. 113]

1903 l. 33494 trzeci profesorowi, Stanisławowi Świtalskiemu, reskryptem zaś z 9 czerwca 1904 roku l. 19899 pierwszy profesorowi, Franciszkowi Tyczce.

10 września młodzież szkolna wraz z Gronem nauczycieli uczestniczyła w żałobnym nabożeństwie za spokój duszy śp. Najdostojniejszej Cesarzowej i Królowej Elżbiety.

Dzień 4 października, jako dzień Imienin Najjaśniejszego Pana, święcił zakład uroczystym nabożeństwem.

19 listopada, z powodu Imienin śp. Najjaśniejszej Pani, Cesarzowej Elżbiety, odbyło się uroczyste nabożeństwo.

7 grudnia odbył się w budynku szkolnym wieczorek muzykalno-deklamacyjny ku uczczeniu naszych trzech Wieszczów.

25 lutego odbył lustrację nauki rysunków Antoni Stefanowicz, c.k. krajowy Inspektor szkolny.

Piśmienny egzamin dojrzałości trwał od 9 do 14 maja, ustny zaś odbył się pod przewodnictwem Tomasza Sołtysika, Radcy szkolnego i dyrektora c.k. Gimnazjum III. w Krakowie, w czasie od 24 do 30 maja.

28 czerwca odbyło się żałobne nabożeństwo za spokój duszy śp. Cesarza Ferdynanda.

Ks. Franciszek Lipiński, miejscowy dziekan i delegat biskupi dla nadzorowania nauki religii w tutejszym zakładzie, przysłuchiwał się w ciągu roku nauce religii w odpowiednim czasie i zakresie.

W ciągu roku szkolnego młodzież katolicka przystępowała trzy razy do spowiedzi i komunii świętej. Prócz tego uczniowie z własnej woli licznie i często odbywali spowiedź i przystępowali do komunii świętej.

Z uczniów tut. zakładu zmarli w br. szkolnym: Książek Jan, uczeń kl. VIIa, 16 kwietnia; Szkocki Tadeusz, uczeń kl. VIIb, 30 maja; Kramarski Józef, uczeń kl. VIIa, 28 czerwca.

Rok szkolny zakończono uroczystym nabożeństwem i rozdaniem świadectw.

A decorative, symmetrical floral frame in a light gray color, featuring intricate scrollwork and petal-like shapes surrounding the central text.

INDEKS NAZWISK

Indeks obejmuje tylko usytuowanie nazwisk na stronach
w oryginalnym tekście Kroniki

B

Bach Jan 108, 112
Badeni Kazimierz 99
Bajorek Józef 95
Baraniecki Johann 22, 23
Baranowski Bolesław 89
Barański Franciszek 97
Barewicz Jakub 39, 41, 46, 48, 50, 52, 71
Bartczak Antoni 109, 111
Baum Antoni 3, 16, 17
Bauman Stanisław 95
Bączalski Edmund 89
Bączalski Władysław 92
Benedek Ludwig 24
Benoni Karol 89
Bernd Karol 19, 24
Bieder Edmund 107, 108
Bielczyk Karol 111
Biłous Teodor 68, 71, 75, 77, 87, 88, 90
Bobrzyński Karol 103, 106
Bobrzyński Michał 95
Bogucki Michał Konstanty 95, 96, 99, 100, 101
Boratyński Ludwik 98, 99
Brablec Stefan 111
Broder Izrael 95
Broszkiewicz Antoni 100
Brugger Franciszek 17, 18, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 72
Bryl Jan 92, 93, 94, 96, 97, 98, 100, 103
Brzeski Jan 95
Buczowski Leopold 28, 30, 32, 34, 35, 37
Budkowski Jan 107
Budyś Michał 95
Bujak Józef 95
Butrymowicz Bogusław 111, 112
Bystrzycki Jan 95

C

Cassina Piotr 46
Chowaniec Franciszek 98, 101, 106
Cwojdzński Tadeusz 95, 96, 97
Czarkowski Antoni 69, 90, 91
Czaykowski Józef 28, 30, 31, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 48, 50, 51, 53, 54, 55, 57, 59, 60, 61, 63, 64, 65, 67, 70
Czaykowski Leopold 46
Czerkawski Euzebiusz 31, 33, 36, 38, 39, 40, 42, 43, 45, 63

D

Daniec Ignacy 26
Daszkiewicz Jan 23, 26
Dąbrowski Tomasz 89
Dobrzycki Stanisław 107, 109
Doležil Franciszek 19, 27, 30, 31
Doroziński Jan 98, 99
Dozorcow Szymon 88, 92, 93, 94, 96, 103
Dudkiewicz Jan 58, 59, 60
Dyduch Tomasz 106, 111
Dziedzicki Ludwik 89
Dziedzic Karol 22

E

Eder Leopold 22, 27, 28
Este Ferdynand 19, 24
Ettenreich Józef 40

F

Fox Franciszek 48
Fox Stanisław 88, 92, 93, 94, 96, 101, 102, 103
Frankenthurn Paulus 86

G

Gadziński Karol 95
Gallenfels Karll 3, 9
Gałeczki Antoni 44, 52
Gałeczki Juliusz 46, 49, 51, 55, 62
Gembaczewski Stefan 95
German Ludomił 95, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 104, 107, 109, 110
Gerżabek Bolesław 95
Gluziński Franciszek Ksawery 21, 27, 43, 46, 53, 54, 56, 57, 58, 62
Głowacki Tadeusz 21, 23
Głowiński 39, 41
Gnoiński Michał 95
Golonka Józef 95
Gołuchowski Agenor 43, 62
Gondek Feliks 35, 36, 37, 38, 41, 42, 44, 71
Góra Karol 95
Grabowicz Cyryl 97, 99
Grudziński Stefan 92, 93, 94, 96, 97, 98
Grünne Karll 40
Grysar Karol Józef 89
Grzegorzek Wojciech 79, 84, 91
Grzędziński Jan 111, 112

Gurgul Marcelian 95
Gutowski Franciszek 91, 92

H

Habsburg Albrecht 99
Habsburg Ferdynand I 20, 29, 99, 100, 101, 102, 104, 106, 107, 109, 111, 113
Habsburg Franciszek Józef I 29, 37, 38, 40, 42, 46, 73, 75, 76, 89, 92, 98, 104,
Habsburg Franciszek Karol 15, 29
Habsburg Franciszek Ludwik 42
Habsburg Karol Ludwik 100
Habsburg Karol V 73, 75
Habsburg Maria Karolina 45
Habsburg Maria Teresa 76
Habsburg Rajner 45
Habsburg Rudolf 72, 74, 76, 91
Habura Franciszek 71
Hahn Franciszek 88, 92, 93, 94, 96
Hamczykiewicz Roman 101, 103
Hamerski Edward 88
Hammerstein Wilhelm 28
Handschuh Wawrzyniec 26, 27, 29, 31, 34, 35, 70
Hanke Fryderyk 103, 107
Hoffman 89
Hołyński Jan 26, 30, 32, 34, 35, 36, 37, 38, 39
Hoppe 26
Hoszard Franciszek 79
Howorka Franciszek 53, 54
Hruby Andrzej 3

J

Jachimowski Władysław Julian 89
Jachna Jan 95, 96, 104
Jagiełło Władysław 106
Jamrógiewicz Roman 107
Janowski Ambroży 19, 20, 60, 63, 71
Jaworski Jan 100, 101, 105
Jaworski Kamil 95
Jerzykowski Antoni 88

K

Kalinowski Władysław 95
Karpiński Andrzej 49, 51, 52, 55, 57, 59, 60, 61, 71
Kastner Robert 30, 32, 34, 38, 41, 49, 50
Keidosch Wincenty 28, 29, 31, 33, 34, 35, 36, 37, 38
Klamut Michał 107
Kleeberg Juliusz 91, 93
Klemsch Jan 16, 17
Klima Andrzej 58, 60
Klimek Andrzej 39
Koburg Leopold II 74, 75

Koburg Maria 75
Koczwara Jan 93, 94, 96, 98
Kornasiewicz Antoni 71
Kosa Stefan 55, 56, 57, 58
Kossuth Ludwik 28
Kotfiz Błażej 95
Kowalikowski Jan 48, 50, 52, 54, 55, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 66, 67
Kościński Julian 93, 94, 96, 97
Kozłowski Edward 98, 99, 102, 104, 108, 110, 111
Krajnik Józef 101, 102
Kramarski Józef 113
Kraska Józef Maria Leopold 48, 49, 52, 53, 55, 71
Kreiner Jan 99, 101
Krieg Franz 20
Kruszewski Ignacy 74
Książek Jan 113
Kuc Maciej 87, 88, 90
Kuczera Jan 59
Kuczera Jerzy 61, 64
Kuliszek Ignacy 45, 46, 47
Kurkiewicz Ludwik 70, 89

L

Langer Antoni 93, 94, 96
Latour Theodor 29
Lenartowicz Michał 69, 71
Leon XIII 97, 109, 111
Leopold I Habsburg 82
Lewandowski Kazimierz 106
Lewartowski Ludwik 23, 25, 70
Linerth Stefan 3, 9, 16, 17
Linzbauer Edward 33
Lipiński Franciszek 95, 97, 99, 100, 101, 103, 104, 106, 107, 109, 111, 113
Liszka Antoni 5, 17, 18, 19, 22, 24, 25, 70
Łobkowicz Longin 15
Lotaryński Karol V Leopold 82
Lubomirski Jerzy Sebastian 82
Lukas Florian 18, 20

Ł

Ławrowski Marceł 61, 62, 63, 64, 65
Łobos Ignacy 94
Łomnicki Alojzy Marian 89
Łomnicki Sawa Bohodar 95
Łopatowski Andrzej 95

M

Macheta Władysław 102, 104
Machnicki Henryk 71, 75, 88, 92, 93, 94, 96, 98,
Maczuga Apolinary 103, 105, 107
Maj Andrzej 45

Malinowski Jan 42
 Malinowski Marceł 39, 41, 46, 47, 72
 Małecki Antoni 88
 Manastyrski Antoni 22
 Mandybur Tymoteusz 65, 67
 Marcinkowski Antoni 105, 107
 Maryniak Grzegorz 89
 Matusiak Szymon 90, 93, 94, 95, 97
 Matwój Stanisław 92, 93, 94, 95, 96, 103, 105, 108
 Mazanowski Mikołaj 95, 96, 98
 Mendelssohn 96
 Menzek Józef 41
 Michnik 79, 87, 94
 Mickiewicz Adam 93, 95, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 105, 107, 108, 109, 110
 Miczyński Józef 103, 104, 107
 Mierka Bronisław 98
 Mika Jan 6, 7, 15
 Mocnik Franciszek 89
 Molin Jan 88
 Moniuszko Stanisław 93
 Moser Józef 6, 7, 9, 14
 Moser Józef 6, 8
 Mroczkiewicz Jan 60
 Mroczkiewicz Stanisław 16, 22
 Mrozicki Franciszek 105, 106
 Muderak Franciszek I 7, 17

N

Nahowski Alojzy 22
 Nalepa Alojzy 110, 111
 Nebenzahl Chaim 95
 Neusser Antoni 95
 Neweczczal Franciszek 20
 Niemcewicz Julian 82
 Niemcezek Karol 19, 21
 Niwicki Roman 79
 Nowak Jan 88, 92, 93
 Nowak Józef 95
 Nowak Stanisław 95
 Nowicki Franciszek 69
 Nowicki Gustaw Augustyn 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39
 Nowicki Maksymilian 89
 Nowotny Franciszek 20, 24

O

Olszowy Józef 95
 Ondraszek Józef 43
 Opuszyński Karol 102, 103
 Ordyński Ryszard 111
 Orzechowski Jan 87
 Ostrowski Marian 95
 Osuchowski Henryk 108, 109, 112

Osuchowski Ludwik 95
 Osuchowski Stanisław 17, 18
 Ottmann Florian 20, 21
 Ottokar Przemysław 75

P

Passendorfer Artur 94, 96, 98
 Paszkowski Piotr 21, 22, 23
 Pawłowski Jerzy 109, 112
 Penkala Franciszek 109, 112
 Perykles 83
 Piechowicz Jan 58, 60
 Piekarczyk Franciszek 95
 Polityński Józef 59, 60, 61, 64
 Polończyk Jan 67
 Poręba Józef 104, 105, 110
 Potocki Alfred 16
 Prchal Józef 7
 Prokopczyc Eustachy 21, 71
 Protzner Józef 58, 59, 60
 Pukalski Józef Alojzy 43
 Pukowski Hipolit 82, 87, 88, 90, 92

R

Rieger Pius 9, 12, 18, 21
 Rodecki Czesław 35, 37, 38, 71
 Rogoziński Kazimierz 98
 Romanowski Jan 39, 41
 Romanowski Jan 46, 47
 Rostafiński Józef 89
 Rybaczek Michał 101, 102, 103
 Rybakiewicz Adolf 42
 Rypel Wojciech 65
 Ryszowski Stanisław 64, 67

S

Sabaudzka Maria Anna 99, 100, 101, 102
 Sacher Leopold 17
 Samolewicz Zygmunt 88, 92, 95, 96
 Sarnecki Józef 31, 32, 33, 34, 35, 37, 38, 39
 Sas Marcin 103, 106, 110, 112
 Sawczyński Henryka 89
 Schenkel Carl 88
 Scheuer Ferdynand 10, 14, 23
 Schmidt Wiktor 98, 100, 101, 103, 106
 Schmidt Wilhelm 27, 30, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 41, 42, 44, 45, 70
 Schoeser Maciej Marcin 16, 21
 Schreyer Albin 98, 99, 102
 Schweigert Piotr 17, 18, 19
 Serda Anna 23
 Serwin Ignacy 88, 92, 93, 94, 96, 97, 98, 100
 Sienkiewicz Klemens 101
 Sikorski Tadeusz 112
 Służewski Włodzimierz 106, 108

Sobieski Jan 81
Sokołowski Witold 108
Soleski Józef 89
Sołtysik Tomasz 105, 109, 110, 113
Spychałowicz Bronisław 105, 106
Stach Karol 106, 110, 111
Stahlberger Teodor 52, 54, 55, 56, 57, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 67, 71
Stanetti Dionizy 42, 69
Stawarski Ignacy 24, 25, 27, 30, 31, 72
Stefanii Koburg 73, 74
Stefanowicz Antoni 99, 102, 107, 113
Sternal 89
Stokłosa Stanisław 95
Strojek Jan 112
Studziński Marcei 36, 37, 72
Swieceny Fryderyk 24, 25, 27
Switkowski Piotr 88
Szafran Józef 101, 102, 103
Szaraniewicz Izidor 89
Szczurba Władysław 109
Szczudło Stanisław 95
Szklarz Michał 71, 87, 88, 91, 92, 93, 94, 96, 101, 103, 107, 108
Szkoćki Tadeusz 113
Szydłowski Michał 104, 105, 107
Szynglarski Franciszek 67, 68

Ś

Świtalski Stanisław 98, 103, 105, 113

T

Talar Antoni 106, 110, 112
Tarnowski Stanisław 99
Tauscher Jan 15, 16, 17
Tenczyn Emilian 95
Tota Ludwik 92, 93, 94, 96, 98, 105
Trybowski Władysław 102, 105
Trybulec Józef 70, 80, 84, 87, 89, 91
Trzpis Henryk 111
Tyczka Franciszek 106, 110, 112, 113
Tymiński Cyprian 23

U

Urbanicki Wilhelm 107, 112

V

Vimpeller Roman 65, 66, 67, 71

W

Wachnianin Jan 69
Walczak Franciszek 101, 102, 106
Wałęga Leon 108
Wanek Franciszek I 11, 19, 20
Waremski Stefan 54
Waschura Franciszek 12, 18
Wańkowski Wawrzyniec 93, 94, 96, 98, 100, 104, 107, 110
Watzlawik Antoni 13, 16
Wawrowski Józef 95
Wazl Juliusz 75, 77
Wielki Aleksander 75
Wierzbicki Józef Leon 95, 96, 97
Wilhelm Andrzej 45, 47, 49, 51, 53, 56, 63
Wilkowicz Józef 95
Windischgratz Alfred 28
Wiśniewski Augustyn 41
Wittelsbach Elżbieta 43, 75, 82, 83, 89, 104, 105, 106, 108, 109, 110, 113
Władysław Karol 107, 112
Włodek Zdzisław 87, 91
Wójcik Jan 103, 105
Wydro Antoni 48
Wygrzywalski Józef 32, 34, 35
Wynar Bazyli 103, 105, 108, 111

Z

Zachariasiewicz Franciszek Ksawery 13, 17, 18
Zaleski Filip 89
Zaleski Wacław 29
Zborowski Aleksander 18, 19
Zegadłowicz Tytus 48, 49, 50, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 71
Zegertowski Józef 42, 44, 47, 48, 49, 50, 51, 60, 61, 62, 63, 64, 66, 67
Ziegler Grzegorz 10, 14
Zieliński Tadeusz 88
Ziemski Adam 107, 109, 110

Ż

Żegestowski Józef 61, 69
Żmigrodzki 20
Żułkiewicz Michał 91, 92, 93, 94, 96, 97, 99, 105, 106

A decorative, symmetrical floral frame in a light gray color, featuring intricate scrollwork and petal-like shapes surrounding the central text.

INDEKS MIEJSCOWOŚCI

Indeks obejmuje tylko usytuowanie miejscowości na stronach
w oryginalnym tekście Kroniki

A

Afryka 80
Agram (*vide*: Zagrzeb) 77
Ateny 83
Austria 28, 29, 30, 37, 38, 40, 42, 43, 46, 70, 82
Azja 80

B

Bawaria 43
Betlejem 84
Biała 17, 22
Bielsko 6, 16
Bochnia 1–4, 7, 11–19, 21, 22, 24, 26, 29–33, 35, 37, 38, 41, 45, 54, 59, 64, 70, 71, 78–80, 85, 89, 90, 92, 98, 102, 108
Boskovice (miasto w Czechach, w kraju południowomorawskim) 28
Bośnia 81
Braunsberg (*vide*: Brušperk) 19
Brody 78, 97, 99
Bruksela 74
Brušperk (niem. Braunsberg) 19
Brzesko 109
Brzeżany 22, 23, 65, 105
Buczacz 91, 106, 111,
Bug 68
Bukowina 12, 70

C

Carogród (Konstantynopol, obecnie Stambuł) 81
Cecora 81
Cesarstwo Austriackie 1, 14, 27
Cheb (niem. Eger) 19
Chocim 82
Cieszyn 111
Ciężkowice 16
Czechy 15, 16, 18, 26
Czerniowce 12, 70, 77
Częstochowa 82

D

Dębica 20
Dniestr 82
Drohobycz 92
Dunaj 82

E

Eger (*vide*: Cheb) 19
Europa 74, 76, 78, 80, 81, 82

F

Francja 81
Frenštát 18
Fryburg 5, 109

G

Galicja 5, 6, 8, 10, 11, 15, 16, 19–25, 28, 29, 31, 33–38, 41–47, 50, 60, 61, 63, 65, 67, 78
Gdów 24
Gießhübl 9
Grecja 100, 103

H

Habsburg 75
Heindorf (*vide*: Hejnice) 16
Hejnice (niem. Heindorf) 16
Hermannstadt (*vide*: Sibiu, Sybin) 44
Hodowica 31
Hradec 15
Hranice (niem. Weisskirchen) 7

I

Igława 17
Ilińce (Lińce) 21

J

Jarosław 92, 98
Jasło 101, 103, 107, 111, 112
Jeruzalem 72
Jiczyn 19
Jindřichův Hradec (niem. Neuhaus) 15, 17

K

Kałusz 82
Kamionka 23
Klausenburg (*vide*: Kluź) 77
Klucz 81
Kluź (niem. Klausenburg) 77
Kolanowski, las 93
Kołomyja 71, 72, 93, 97, 103
Konice 33
Kopytówka (gm. Brzeźnica, pow. wadowicki, woj. małopolskie) 17
Kosovepole 81
Kraków 23, 24, 26, 33, 37, 39, 43, 44, 45, 48, 51, 55, 61, 63–66, 71, 78, 82, 91–93, 95, 97–99, 101–107, 109–113
Krzemionki 74
Krzyżanowice 42, 44

L

Lazan (Łazan) 74
Lotaryngia 75
Lwów 4, 14, 18–24, 27–29, 31, 35, 37, 41, 42, 44, 61, 63–67, 70, 72, 82, 95, 98, 103, 107

Ł

Łaba 82
Łapczyca 13
Łazy 87
Łysa Góra 82

* Indeks miejscowości został sporządzony wedle usytuowania ich nazw na stronach w oryginalnym tekście Kroniki i jedynie je obejmuje.

M

Markersdorf (*vide*: Markocice) 7
Markocice (niem. Markersdorf) 7
Mniszków (niem. Waltersdorf) 22
Mohacz 81
Morawy 6, 7, 13, 16–19, 28, 29, 76
Moza 74
Myślenice 64

N

Nazaret 84
Neuhaus (*vide*: Jindřichův Hradec) 15,17
Niemcy 82
Nowy Cieszyn 6
Nowy Sącz 28, 31, 33, 36, 37, 39, 44, 45, 47,
51, 53, 103, 107, 108

O

Okocim 109
Ołomuniec 6, 7, 13, 29, 44
Opawa 15
Osiek 16
Osiek 16

P

Piotrowice 13
Pisek 26
Podgórze 26, 101, 102, 106
Podhajce 82
Polska 81, 82
Poręba 16
Poręba 16
Praga 15,17, 70
Prusy 48, 95
Przemyśl 21, 22, 36, 65, 91, 103

R

Rosja 30
Ruś Czerwona 81
Rzeszów 18, 21, 26, 31, 47, 52, 65, 93, 98, 99, 101,
103
Rzym 77, 81

S

Sadagóra (Sadagura, Sadhora, Sadiger) 21
Sambor 20, 22, 27, 33, 39
San 44
Sanok 98
Santa Lucea 73
Sarnak 81
Serbia 81
Sibiu (Sybin, niem. Hermannstadt) 44

Skalda 74
Solferino 73
Stanisławów 26, 106
Staňkovice 18
Stryj 106
Studziana 82
Suczawa 70
Szamotuły 82

Ś

Śląsk 9, 15, 45, 47, 63
Śląsk Austriacki 9

T

Tarnopol 31, 78, 104
Tarnów 14,15, 18, 21, 23, 24, 26, 31, 34, 35, 38,
41, 45, 49–51, 61, 64, 99–101, 106, 107,
110, 111
Trzciana 12
Turcja 80, 81
Tyrol 21

W

Wadowice 64, 92, 97, 99, 112
Waltersdorf (*vide*: Mniszków) 22
Warna 81
Weisskirchen (Hranice) 7
Węgry 28, 30, 81, 82
Wiedeń 6, 8, 12, 14, 17, 21, 24, 29, 36, 40, 42,
45, 49, 58, 60, 62–65, 79, 80, 83, 87, 103
Wieliczka 23
Wilamowice 6,15
Wiśła 74, 82
Wiśnicz 20, 95
Witków 68
Włochy 45, 56, 100, 103
Wołyń 81

Z

Zagrzeb (niem. Agram) 77
Ząsmuky 20
Zatec (Žatec) 15, 17, 18
Zbaraż 81
Zborów (w obw. tarnopolskim, na Ukrainie) 82
Zebrzydowice 22
Zell 16, 21
Ziemia św. 71, 84
Złoczów 98, 107

Ż

Żurawno 82
Żwaniec 81

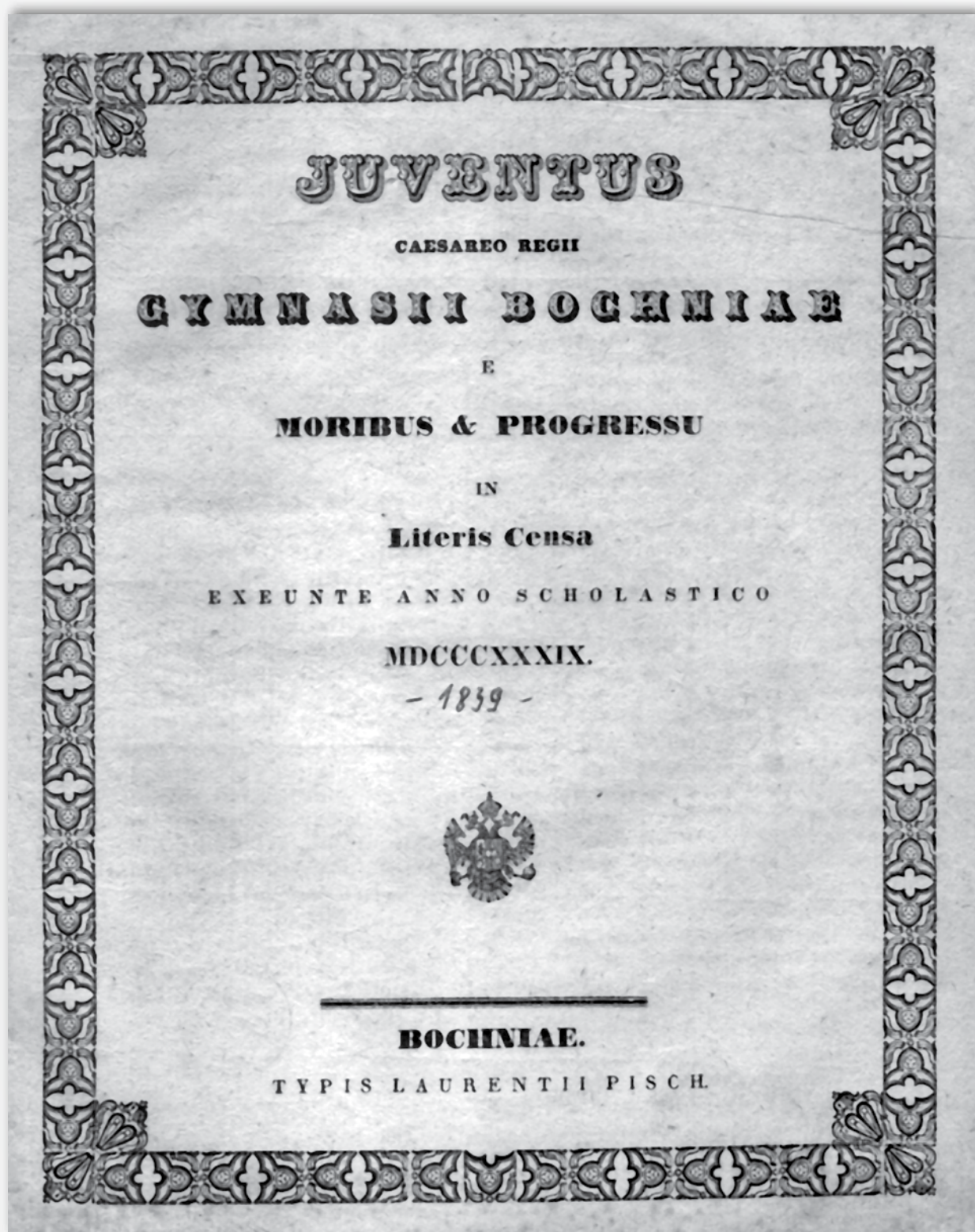
A large, symmetrical, light gray decorative ornament with intricate scrollwork and floral patterns, centered on the page. It has a central diamond-like shape with elaborate, swirling flourishes extending outwards.

ILUSTRACJE

Budynek byłego klasztoru Bernardynów – pierwsza siedziba szkoły 1817–1886, zdjęcie z lat 20. XX w., ANK O/B, Państwowe Gimnazjum i Liceum im. Króla Kazimierza Wielkiego w Bochni, sygn. 30/39/135

Strona tytułowa drukowanego sprawozdania z działalności gimnazjum bocheńskiego w roku szkolnym 1838/1839, ANK O/B, Państwowe Gimnazjum i Liceum im. Króla Kazimierza Wielkiego w Bochni, sygn. 30/39/225

In I. Humanitatis Classe.

Praemio donati sunt:

FIGWER JOANNES, Gal. Willamowice, exemptus a didactro.
ŁOWCZYŃSKI CAROLUS Gal. Myślenice, exemptus a didactro.

His proxime accessit:

GORNISIEWICZ JOANNES, Gal. Świątniki, exemptus a didactro.

Nomina et Cognomina Juvenum	E Moribus	E Doctr. Religio- nis	Ex Author. Interp. et Stylo	E Studio linguae Graecae	Ex Historia et Geogr.	Ex Algebra
C l a s s e s						
Baluszczak Andr. Gal. Komorowice, exemptus a didactro	1	ad em.	1	1	1	2
Bilik Caspar. Gal. Wiśnicz, ex. a did.	em.	em.	1	1	em.	ad em.
Bittner Rudolph. G. Budzów, ex. a did.	ad em.	ad em.	ad em.	1	em.	1
Czerwiński Joan. G. Andrychów, ex. a d.	em.	ad em.	ad em.	1	ad em.	1
Filas Joan. Gal. Maków, ex. a did. .	1	1	1	1	1	2
German Carl. Gal. Suczawa, ex. a did.	ad em.	ad em.	1	1	ad em.	ad em.
Hantsch Jos. Gal. Wieliczka, ex. a did.	ad em.	em.	1	1	em.	ad em.
Juszczakiewicz Leop. G. Myślenice, ex.	ad em.	1	1	1	1	2
Kempner Jos. Gal. Hudów	ad em.	ad em.	1	1	ad em.	ad em.
de Riesłowski Ant. G. Myślenice, ex. a d.	em.	1	2	1	1	1
de Kollenstein Albin. Gal. Bochnia .	1	2	1	1	2	2
Lipka Adalb. Gal. Sidzina, ex. a did.	ad em.	1	1	1	ad em.	1
Malisch Ant. Gal. Bestwin	ad em.	1	2	1	1	1
Neudecker Alois. G. Wieliczka, ex. a d.	em.	1	1	1	ad em.	1
Nieużytek Jos. Gal. Maków, ex. a did.	ad em.	ad em.	1	1	1	2
Nowak Fran. G. Willamowice, ex. a d.	ad em.	ad em.	1	1	ad em.	1
Owczarz Ant. Gal. Janowice, ex. a did.	1	1	1	1	1	2
Plebańczyk Casim. Gal. Uście solne, ex. a didactro	em.	1	1	1	1	1
Porucznik Joan. Gal. Śniętnica, ex. a d.	1	2	1	1	2	2
Puchala Jos. Gal. Nowe dwory, ex. a d.	ad em.	1	1	1	1	2
Serkowski Fran. G. Uście solne. ex. a d.	em.	1	1	1	em.	1
de Somogyi Alex. Gal. Zebrzydowice	1	1	1	1	1	1
de Sroczyński Eduard. Gal. Lusina .	1	1	2	1	2	1
de Szaprowski Ernest. Gal. Niepołomi- ce, ex. a didactro	ad em.	1	ad em.	1	ad em.	ad em.
Turza Thomas, Gal. Bochnia, ex. a did.	1	em.	ad em.	1	em.	1
Wagner Leop. Gal. Biała	em.	em.	ad em.	ad em.	em.	ad em.
Wałęga Math. Gal. Róża, ex. a did. .	ad em.	em.	em.	em.	ad em.	ad em.

Nomina et Cognomina Juvenum	E Moribus	E Doctr. Religio- nis	Ex Author. Interp. et Stylo	E Studio linguae Graecae	Ex Historia et Geogr.	Ex Algebra
C l a s s e s						
Weiss Ant. Gal. Wieliczka, ex. a did.	ad em.	ad em.	ad em.	ad em.	ad em.	1
Wolkowski Jos. Gal. Barwald, ex. a did.	em.	1	1	1	ad em.	1
Zafieýka Vinc. Gal. Maków, ex. a did.	1	1	ad em.	1	1	1
Zagórski Joan. Gal. Biała, ex. a did.	em.	em.	ad em.	ad em.	ad em.	1
Zagórski Nicol. Gal. Łednica, ex. a did.	1	1	1	1	1	ad em.
Examen non subiit:						
de Bochońicki Ludov. Gal. Wadowice	1					
Universim 36.						

In IV. Grammatices Classe.

Praemio donati sunt:

de SŁOTWIŃSKI STANISLAUS, Gal. Wadowice.

PAHOŃSKI ANDREAS, Gal. Wieliczka, exemptus a didactro.

MANDA FRANCISCUS, Gal. Willamowice, exemptus a didactro.

His proxime accesserunt:

PRZYBYLSKI VINCENTIUS, Gal. Osiek, exemptus a didactro.

de MOGIELNICKI VALERIUS, Gal. Tarnów, exemptus a didactro.

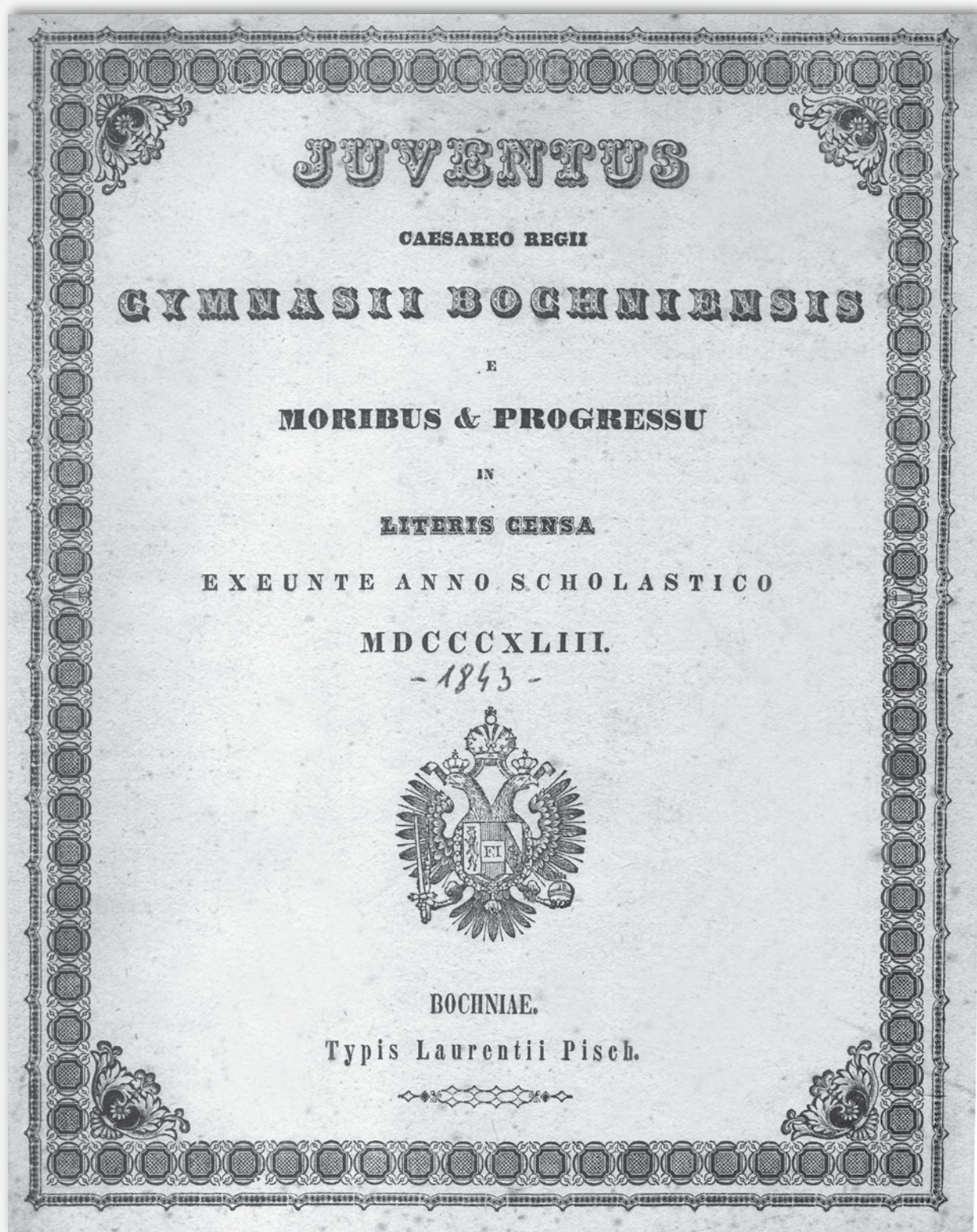
Nomina et Cognomina Juvenum	E Moribus	E Doctr. Religio- nis	E Studio Linguae Latinae	E Studio Linguae Graecae	Ex Historia et Geogr.	Ex Arithme- tica
C l a s s e s						
B ochenek Franc. Gal. Palcza .	1	1	2	2	2	2
Broniowski August. Gal. Trinitatis .	1	1	3	2	2	2
Buczyński Joan. Gal. Bochnia, ex. a did.	em.	1	ad em.	ad em.	ad em.	ad em.
Doerfler Romuald. Gal. Neo-Sandec.	ad em.	1	1	1	1	1
Donhoffe Ladisl. Gal. Jasło, ex. a did.	1	ad em.	1	1	em.	ad em.
Dunaciński Joan. Gal. Kenty, ex. a did.	em.	ad em.	1	1	1	1
Fox Vinc. Gal. Willamowice .	1	1	2	2	1	1
Gaik Franc. Gal. Bochnia .	1	2	2	2	1	1
Gąsiorowski Rom. G. Wadowice, ex. a d.	1	ad em.	ad em.	ad em.	ad em.	ad em.
Glista Fran. Gal. Bochnia, ex. a did.	1	1	1	ad em.	ad em.	1
Jaworski Leonard. Pol. Suchedn. ex. a d	1	1	1	1	1	1
Kalczyński Jos. Gal. Jordanów .	ad em.	1	1	1	em.	ad em.
Laszczak Jos. Gal. Rybarzowice, ex. a d.	1	1	1	1	1	1

Fragment wykazu uczniów – klasa humanioralna (rok szkolny 1838/39),
ANK O/B, Państwowe Gimnazjum i Liceum im. Króla Kazimierza Wielkiego w Bochni, sygn.30/39/225

In II. Humanitatis Classe	23.
In I. Humanitatis Classe	36.
In IV. Grammatices Classe	52.
In III. Grammatices Classe	31.
In II. Grammatices Classe	45.
In I. Grammatices Classe	51.
Universim	238.

Zestawienie statystyczne uczniów uczęszczających do szkoły. Sprawozdanie gimnazjalne za rok szkolny 1838/1839, ANK O/B, Państwowe Gimnazjum i Liceum im. Króla Kazimierza Wielkiego w Bochni, sygn. 30/39/225

Strona tytułowa drukowanego sprawozdania z działalności gimnazjum bocheńskiego 1843,
ANK O/B, Państwowe Gimnazjum i Liceum im. Króla Kazimierza Wielkiego w Bochni, sygn. 30/39/229

Rozporządzenie

c. k. Rady szkolnej krajowej w sprawie zaprowadzenia jednakowego ubrania dla uczniów szkół średnich galicyjskich.

Na mocy Najwyższego postanowienia z dnia 6. stycznia 1894 i reskryptu Jego Ekscelleneyi Pana Ministra wyznań i oświecenia z dnia 16. stycznia 1894, l. 450, rozporządza c. k. Rada szkolna krajowa, co następuje:

1. Zaprowadza się jednakowe ubranie (mundurki) dla młodzieży szkół średnich galicyjskich podług załączonych szczegółowych przepisów.
2. Począwszy od roku szkolnego 1896/97 nie wolno będzie uczniom szkół średnich nosić w szkole i poza szkołą innego ubrania, jak tylko przepisane.
3. W czasie przejściowym (aż do 1. września 1896) mogą uczniowie szkół średnich nosić jeszcze ubranie zwykłe; nie wolno im jednak jakiegokolwiek części mundurku nosić razem z ubraniem zwykłym.

Lwów, dnia 14. marca 1894.

Przepisy szczegółowe

co do zaprowadzenia jednakowego ubrania (mundurków) dla uczniów szkół średnich galicyjskich.

1. Przepisane jednakowe ubranie (mundurek) uczniów szkół średnich galicyjskich (gimnazyów i szkół realnych) składać się ma z następujących części:

- a) Bluza z sukna ^(ciemnego) granatowego (fig. 1 i 2) ze stojącym kołnierzem i dwiema kieszeniami na piersiach.

*

Rozporządzenie c.k. Rady Szkolnej Krajowej w sprawie zaprowadzenia jednolitego umundurowania uczniów szkół średnich galicyjskich, 1894, ANK O/B,
Państwowe Gimnazjum i Liceum im. Króla Kazimierza Wielkiego w Bochni, sygn. 30/39/19

- b) Spodnie zwykłego kroju z ciemno-szarego sukna z wystającym szwem.
 c) Płaszcz z ciemno-szarego sukna (fig. 3 i 4) z granatowymi naszywkami na kołnierzu, spięciem z tyłu i czarnymi rogowymi guzikami (fig. 5 i 6) w dwóch rzędach po sześć.
 d) Czapka z granatowego sukna (fig. 7) z prostym daszkiem, rzemykiem ze sprzączką i emblematem z białej blachy oznaczającym kategorię szkoły, a ewentualnie jej liczbę (fig. 8), a mianowicie: dla uczniów gimnazjalnych litera **G**, dla uczniów szkół realnych litera **R**; (dla uczniów gimnazjalnych we Lwowie:

gimnazjum akademickie	$\frac{G}{I},$
" II.	$\frac{G}{II},$
" Franciszka Józefa	$\frac{G}{III},$
" IV.	$\frac{G}{IV},$
" V.	$\frac{G}{V},$

dla uczniów gimnazjalnych w Krakowie:

gimnazjum świętej Anny	$\frac{G}{I},$
" świętego Jacka	$\frac{G}{II},$
" III.	$\frac{G}{III},$

dla uczniów gimnazjalnych w Przemyśle:

gimnazjum z językiem wykładowym polskim	$\frac{G}{I},$
" " " ruskim	$\frac{G}{II}.$

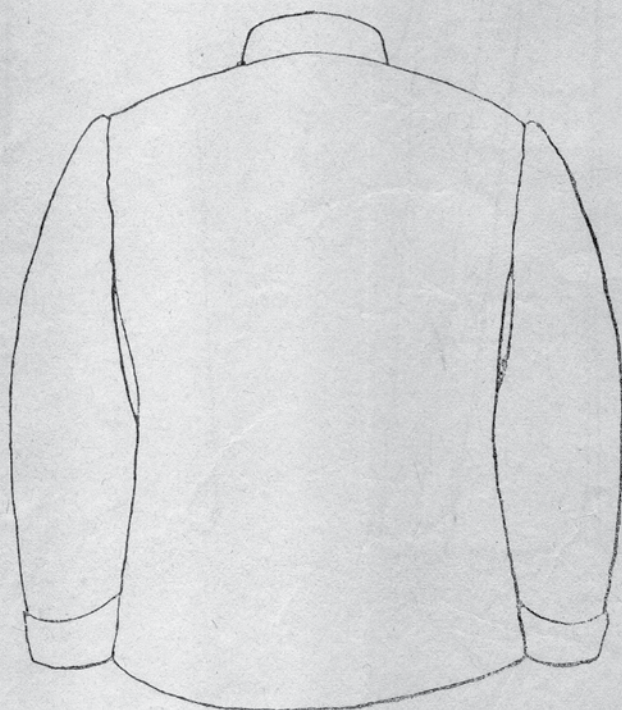
2. W porze letniej mogą uczniowie zamiast bluzy, spodni i czapki z sukna, nosić bluzę, spodnie i czapki tego samego kroju z szarego płótna; jednak bluza płócienna ma na kołnierzu granatowe sukienne wyłogi (długości 5^{cm}) a na rękawach 5^{cm} od końca granatowe wypustki, zaś czapka w połowie wysokości granatową wypustkę do koła.

3. Na kołnierzu bluzy sukiennej lub na wyłogach bluzy płóciennej noszą uczniowie odznaki podług klasy, do której należą. Odznaką dla klas niższych w gimnazjach i szkołach realnych są paski (od jednego do czterech) srebrne, długości 3^{cm} a szerokości 0.5^{cm}. Odznaką dla klas wyższych są takie same paski złote, (w gimnazjach dla klasy V—VIII od jednego do czterech, w szkołach realnych dla klas V—VII od jednego do trzech).

Fig. 1.

Fig. 2.

Rozporządzenie c.k. Rady Szkolnej Krajowej w sprawie zaprowadzenia jednolitego umundurowania uczniów szkół średnich galicyjskich, 1894, ANK O/B, Państwowe Gimnazjum i Liceum im. Króla Kazimierza Wielkiego w Bochni, sygn. 30/39/19

Fig. 3.

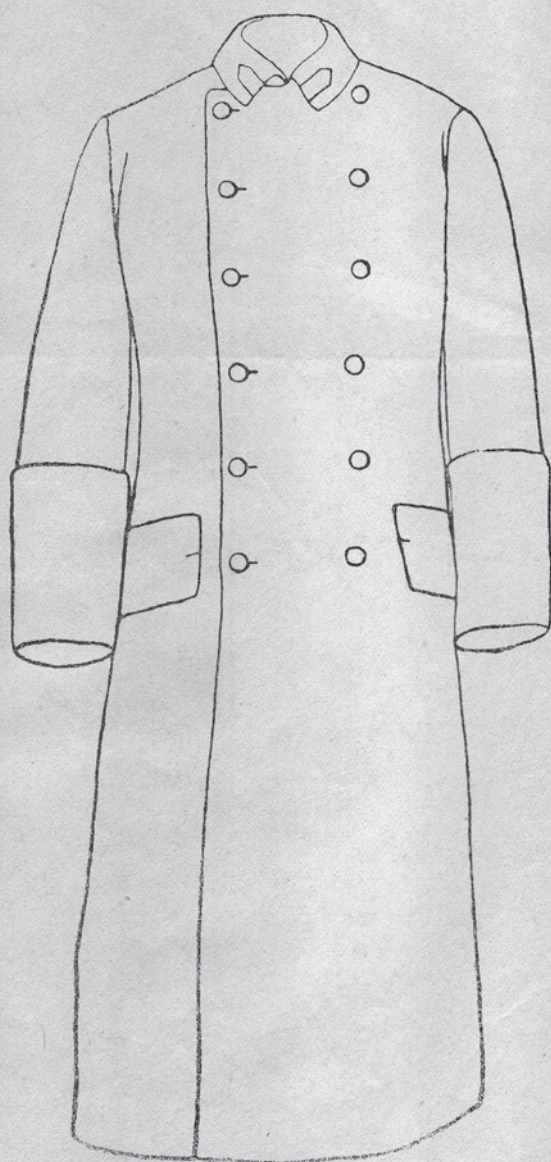
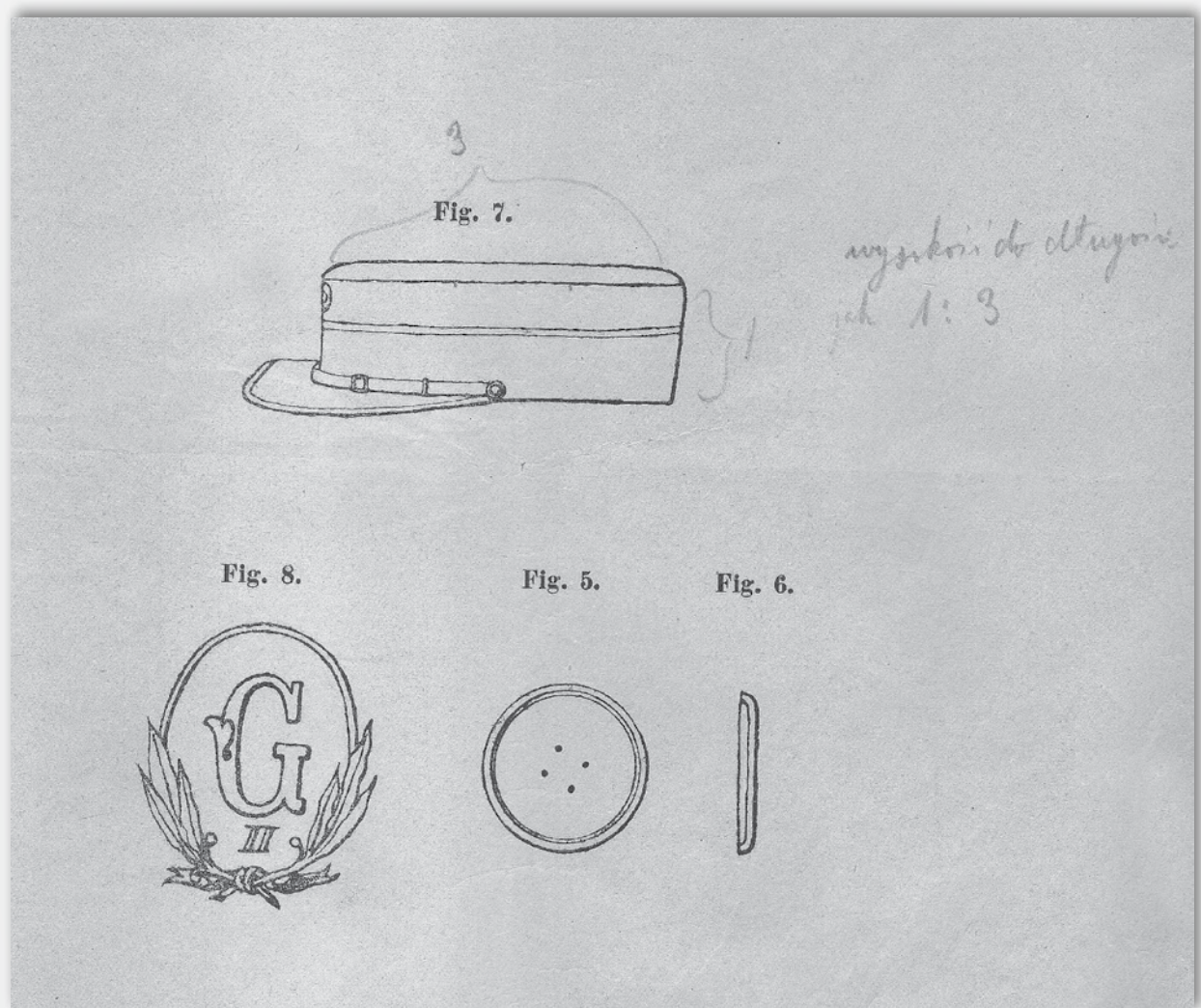

Fig. 4.

Rozporządzenie c.k. Rady Szkolnej Krajowej w sprawie zaprowadzenia jednolitego umundurowania
uczniów szkół średnich galicyjskich, 1894, ANK O/B,
Państwowe Gimnazjum i Liceum im. Króla Kazimierza Wielkiego w Bochni, sygn. 30/39/19

Rozporządzenie c.k. Rady Szkolnej Krajowej w sprawie zaprowadzenia jednolitego umundurowania uczniów szkół średnich galicyjskich, 1894, ANK O/B, Państwowe Gimnazjum i Liceum im. Króla Kazimierza Wielkiego w Bochni, sygn. 30/39/19

Przepisy karności

dla uczniów c. k. gimnazyum w Bochni.

§. 1. Każdy uczeń powinien przed rozpoczęciem roku szkolnego, w czasie przez Dyrekcyą oznaczonym, uzyskać przyjęcie do zakładu.

§. 2. Uczeń, przyjęty do gimnazyum, obowiązany jest wykonywać bezwarunkowo rozkazy dyrektora i nauczycieli, okazywać im zawsze i wszędzie rzetelne uszanowanie, a unikać tak w słowie jak i w czynie tego wszystkiego, co by się sprzeciwiało winnemu uszanowaniu, oddawać się naukom szczerze i gorliwie, w ogólności sprawować się w szkole i poza szkołą przyzwoicie i przykładnie.

§. 3. Uczeń obowiązany jest uczęszczać do szkoły regularnie, nie wolno mu opuścić ani jednej godziny bez ważnej przyczyny.

W razie przewidzianej przeszkody w uczęszczaniu do szkoły, ma uczeń wyjednać sobie u gospodarza klasy uwolnienie od lekcji szkolnych. Jeżeli przeszkoda dłużej niż dzień trwać ma, postara się uczeń o uwolnienie u dyrektora po poprzedniem uzyskaniu tegoż u gospodarza klasy. Jeżeli zaś przeszkoda nie jest przewidziana, natenczas powinien uczeń w przeciągu 24 godzin uwiadomić o tem gospodarza klasy, a po przybyciu do szkoły usprawiedliwić się za pomocą wiarygodnego świadectwa.

§. 4. Nieusprawiedliwione opuszczanie szkoły będzie surowo karane, a nadto sprowadzi dla ucznia złą cenzurę z obyczajów.

Jeżeli uczeń przez 8 dni opuści szkołę bez usprawiedliwienia, będzie z katalogów wymazany, a przyjęcie jego napowrót do zakładu będzie możebne tylko za zezwoleniem Wys. Rady szkolnej krajowej.

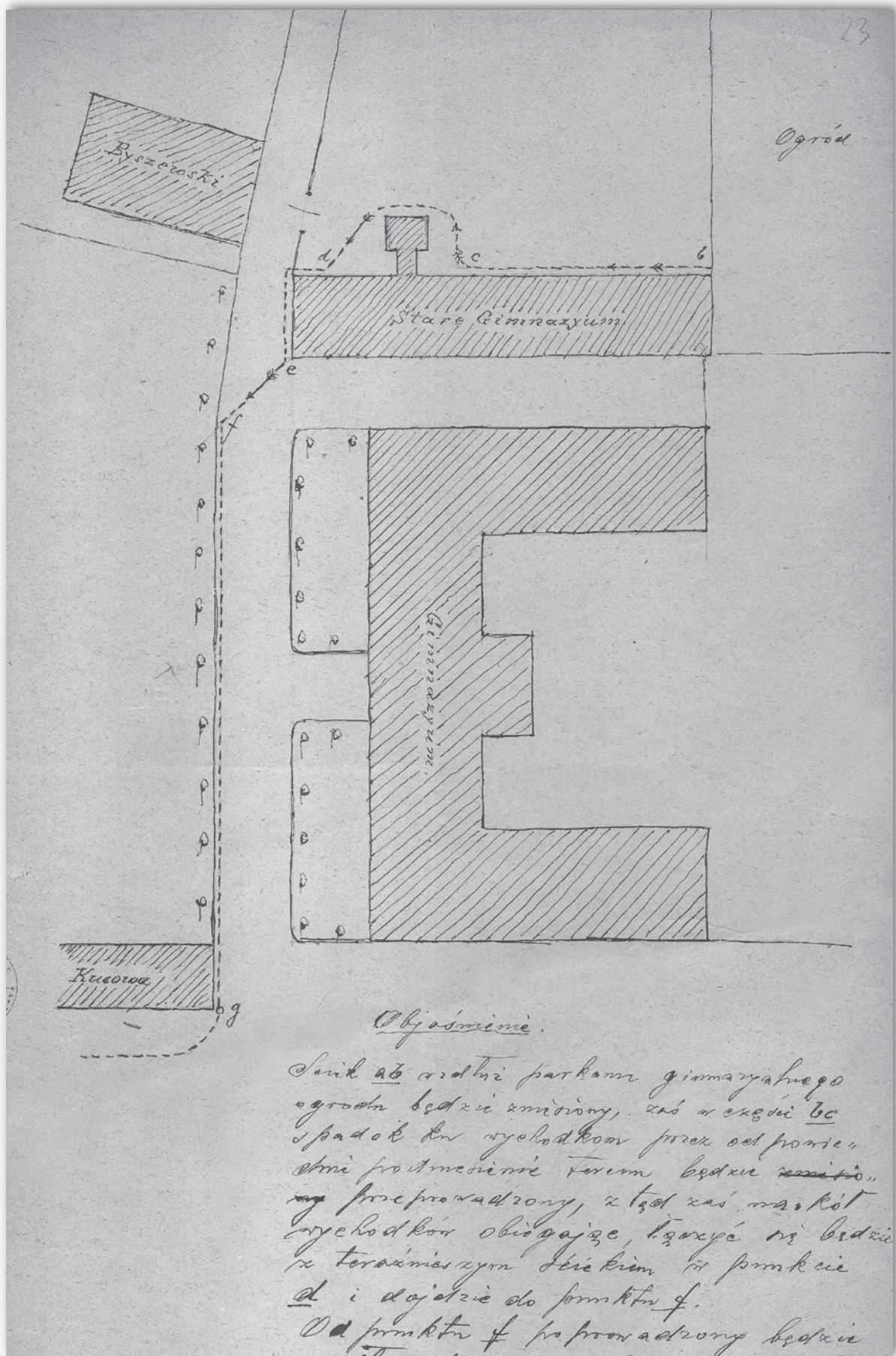
§. 5. Izby szkolne otwiera się kwadrans przed rozpoczęciem nauki. Zakazane jest wcześniejsze gromadzenie się przed gmachem szkolnym jako też spóźnianie się do szkoły.

§. 6. Uczniowie wchodzą do klas z odkrytą głową i mają na wyznaczonych miejscach w spokoju, zajęci przygotowaniem się do lekcji, oczekiwać przybycia nauczyciela.

Przy wejściu nauczyciela powstają uczniowie i mają stać tak długo, aż im tenże znak da, aby usiedli. W ten sam sposób powinni okazywać swe uszanowanie, kiedy nauczyciel wychodzi z klasy, kiedy wchodzi lub odchodzi dyrektor albo osoba, której się należy podobne uszanowanie.

§. 7. Żaden uczeń nie może samowolnie zmieniać miejsca, wyznaczonego mu przez gospodarza klasy.

§. 8. Podczas nauki powinni uczniowie zwrócić całą swą uwagę na przedmiot lekcji i bezwarunkowo wykonywać wszystkie polecenia nauczyciela.

Plan starego i nowego budynku Gimnazjum, koniec XIX w.,
ANK O/B, Akta miasta Bochni 1486-1945[1950], sygn. 30/1/1352

25

O d p i s

dokumentu złożonego pod kamieniem węgielnym Państw. Gimnazjum w Bochni dnia
27 kwietnia 1885 r.

W imię Ojca i Syna i Ducha Świętego Amen.

Na miejscu, na którym zgromadziliśmy się, aby położyć kamień węgielny pod nowy gmach szkolny, już przed 500 laty, bo w r. 1357 na prośbę żupnika Petrycynusa i rajców bocheńskich założył ś. p. Najjaśniejszy Król Polski Kazimierz Wielki, wspaniały opiekun tego miasta, wielki szpital i kościółek pod wezwaniem Św. Antoniego, zwany także świętokrzyski dla górników, którzyby przez kalectwo, chorobę lub wiek do dalszej pracy niezdolni byli i takowy wyposażył tak bogato, że nawet osobnego dla nich proboszcza czyli rektora ustanowił.

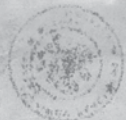
W 17 stuleciu trzech mężów zakonników reguły Św. Franciszka u Bernardynów na Stradomiu w Krakowie t.j. Marjan Mołęda, Marcin Zawdzki, i Jan Libiszowski, wszyscy rodem z Bochni, postanowili z funduszków i zapisów pobożnych mieszczan bocheńskich założyć w Bochni osobny klasztor. Najpiękniejsze do tego wybrawszy miejsce - to, na którym stoimy - zbudowali tuż obok szpitala Św. Antoniego najprzód kościół a potem, gdy zezwoliły Władze i klasztor w r. 1627 - poprzednio przeniósłszy szpital górników na inne miejsce i własnym kosztem przy nim zbudowawszy kościółek Św. Antoniego.

Po upadku Państwa Polskiego, Małopolska wraz z Bochnią dostała się pod władzę Austrii a cesarz Józef II zniósł rozkazem z r. 1785 dwa kościoły w Bochni t.j. Dominikanów i wmnwie będący Bernardynów. Majątek ich wzięto do skarbu publicznego a budynek klasztorny kupiła gmina miasta Bochni.

Gdy cesarz Franciszek I zezwolił w zasadzie na założenie gimnazjum w każdym mieście obwodowym - wtedy gmina dała budynek, a obywatele okoliczni sprawili urządzenie i potrzebne przybory szkolne. Dnia 1 listopada 1817 r. pod dyрекcją tutejszego proboszcza Piusa Riegera otworzono pierwszą klasę, w której było przez trzy tygodnie czterech uczniów. Wnet liczba ich wzrosła - zwłaszcza gdy wszystkie sześć klas otworzono -

Przy organizacji szkół gimnazjalnych w r. 1851 zniesiono dwie klasy wyższe, pozostawiając w Bochni tylko gimnazjum czteroklasowe, liczące dzisiaj 199 uczniów.

Odpis aktu erekcyjnego złożonego podczas uroczystości wmurowania kamienia węgielnego pod budowę gmachu
Państwowego Gimnazjum w Bochni 27 kwietnia 1885 roku,
ANK O/B, Akta miasta Bochni 1486-1945[1950], sygn. 30/1/1352

Taki stan rzeczy trwał do roku 1885. Rada miasta Bochni troskliwa o wzrost miasta i oświatę krsju, postanowiła uchwałą z dnia 9 stycznia 1885 z własnych funduszków wybudować nowy gmach dwupiętrowy na pomieszczenie zupełnego gimnazjum, co też niniejszem czyni, prosząc Boga o pomyślny rozwój zakładu i o szczęście dla swego miasta Bochni, przesławnego z najgłębszych na świecie kopalń soli, z których od 900 lat ją dobywają.

Oby Bóg prośby naszej wysłuchał.

Działo się w królewskim wolnem mieście Bochni dnia 27 kwietnia 1885 r. za panowania Cezarza Franciszka Józefa I. Najmilszego Króla i Pana naszego i za Ojca Świętego papieża rzymskiego Leona XIII.

W roku tym 1885 Namiestnikiem królestwa Galicji i Lodomierji był P. Filip Zaleski a Marszałkiem krajowym Dr. Mikłaj Zyblikiewicz, zaś w radzie miejskiej gminy Bochni zasiadali z Drem Józefem Trybulcem jako burmistrzem na czele następujący Radni:

Baumann Jan, Brandt Antoni, Datka Adam, Dołkowski Franciszek, Górz Leon, Góra Franciszek, ks. Grzegorzek Wojciech, Gatty Marek, Kalisz Franciszek, Kordecki Ludwik, Kuś Maciej, Koperski Aleksander, Lis Ludwik, Michnik Jakób, Machnicki Jakób, Müller Herman, Nebenzahl Aron, Pisarski Aleksander, Plety Jędrzej, Pachucki Wojciech, Pisz Władysław, Pawulski Andrzej, Rojkowski Antoni, Ramult Konstanty, Sarna Jędrzej, Stępniewski Jędrzej, Dr. Schöngut Izidor, Szklarz Michał, Turek Kasper, Urser Wilhelm, Wilkowiec Franciszek, Dr. Zakrzewski Ferdynand, Zięba Wojciech, Ziętkiewicz Karol, Żurowski Bolesław.

/ Obok tych własnoręcznych podpisów dalszy ciąg dokumentu/ Obecni przy akcie założenia kamienia węgielnego reprezentanci Władz i Urzędów tu ku wiecznej pamięci nasze podpisy: /tych położono kilkaset/

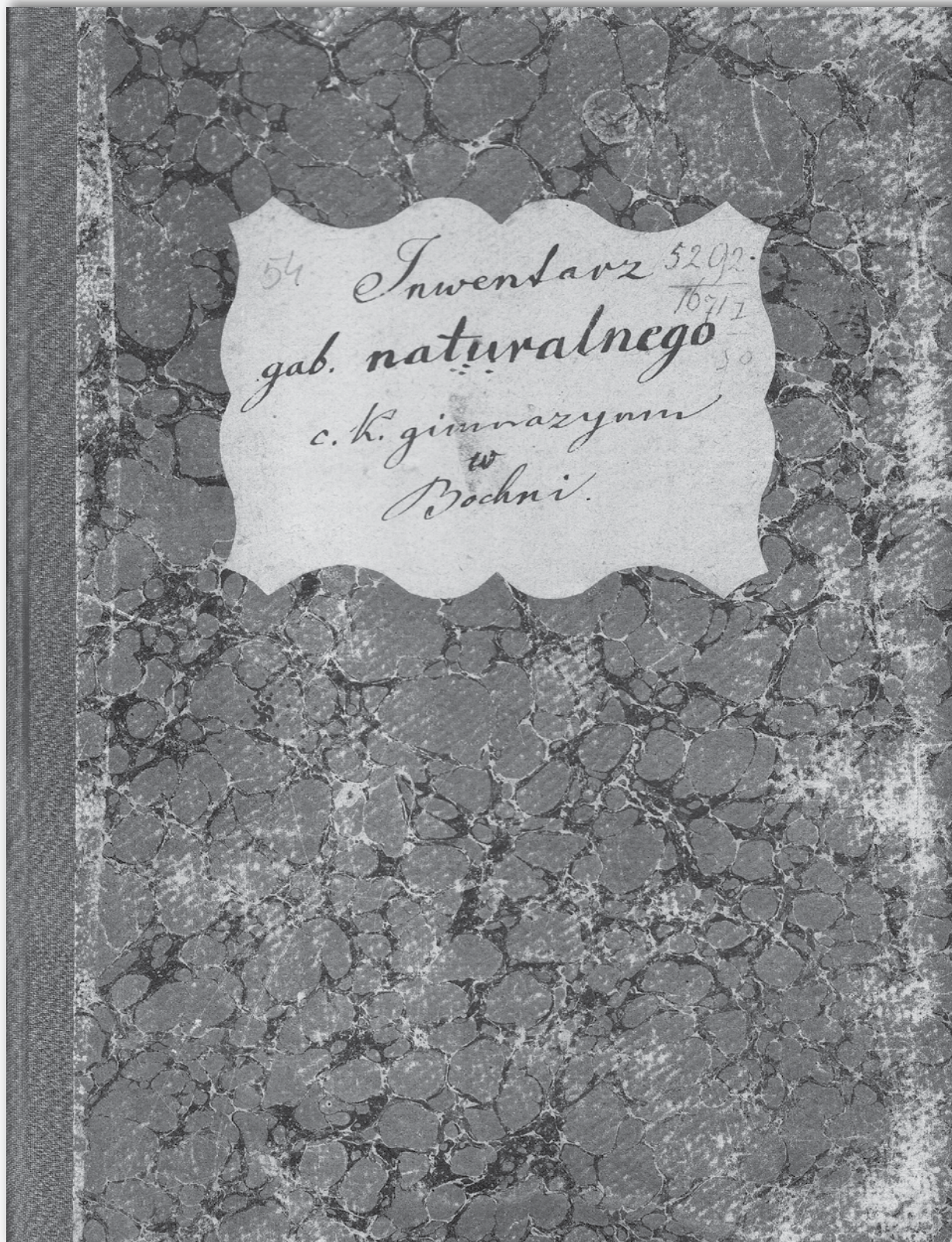
Po odczytaniu i podpisaniu tego dokumentu poświęcił ks. Dr. Grzegorzek kamień węgielny, poczem włożono dokument i zamurowano, przyczem rzeczony Prępozyt parafji przemówił do zebranych

./.

INWENTARZ

*spisany 4° września 1886.
przy oddaniu budynku
przez gminę miasta
Bochni
na pomieszczenie zupełnego
c. k. Gimnazjum
zbudowanego.*

Spis inwentaryacyjny z 4 września 1886 roku podczas przekazania do użytku nowego budynku gimnazjum,
ANK O/B, Akta miasta Bochni 1486–1945[1950], sygn. 30/1/529

Inwentarz gabinetu przyrodniczego (historii naturalnej), 1880,
ANK O/B, Państwowe Gimnazjum i Liceum im. Króla Kazimierza Wielkiego w Bochni, sygn. 30/39/138

i: Lepidoptera (Motyle).							
Liuba parzeł	Liuba skrzyno.	Narwa	skrzyno.	Wojewo kurlandzka	Induse.	# Ktorego skrzyno.	Uwaga.
1.		Papilio machaon					
2.		Papilio podalirius.					
3.		Parnassius Apollo					
4.		Spesia prataegi					
5.		Pieris brassicae					
6.		Pieris napi					
7.		Anthocharis cardamines					
8.		Calias palaeno					
9.		Protophthora phamm					
10.		Vanessa urticae					
11.		Vanessa polychloros					
12.		Vanessa x-album					
13.		Vanessa atalanta					
14.		Vanessa cardui					
15.		Vanessa Io					
16.		Argynnis Lathania					
17.		Argynnis Aglaja					
18.		Argynnis Paphia.					
19.		Argynnis Ladice					
20.		Melanargia clotho.					
21.		Spatula Nila					
22.		Limnitis Populi					
23.		Leptis Lucilla.					
24.		Scheronia Strophos					
25.		Sphinx ^{convoluta} ~~formator~~					
26.		Sphinx puphorbiae					
27.		Sphinx Gallii.					
28.		Elpenor.					
29.		Immerinthus ocellatus					
30.		Immerinthus populi.					
31.		Immerinthus tolusae					
32.		Macroglossa stellatarum					
33.		Macroglossa Bombyliiformis					
34.		Macroglossa Lunicerae					

Inwentarz gabinetu przyrodniczego (historii naturalnej), 1880,
ANK O/B, Państwowe Gimnazjum i Liceum im. Króla Kazimierza Wielkiego w Bochni, sygn. 30/39/138

INWENTARZ
przyrządów fizykalnych

c. k. *gimnazjum niższego*

w *Bochni*

Inwentarz przyrządów fizykalnych z dnia 4 lutego 1879

opracował

Wahner
prof. fizyki

Teodor Witouk
Dyrektor

Inwentarz przyrządów fizykalnych z dnia 8 lutego 1883 opracował

Wahner
Witouk jako oddający
Wahner jako odbierający
Witouk jako zarządcy gabinetu z dnia 29. lutego 1888.

Inwentarz gabinetu fizykalnego, 1888,
ANK O/B, Państwowe Gimnazjum i Liceum im. Króla Kazimierza Wielkiego w Bochni, sygn. 30/39/135

Pieczęć c.k. Gimnazjum w Bochni,
ANK O/B, Akta miasta Bochni 1486-1945[1950], sygn. 30/1/593